Orissan Oriental Text Series (Sanskrit) -24

Śrī Laksmīdhara Miśra's

ŚAIVACINTĀMAṆIH

EDITOR

Sri Dukhisyama Pattanayak

Publisher

Directorate of Culture,
Orissa, Bhubaneswar-751014

उत्कलीयप्राच्य [संस्कृत] ग्रन्थमालायां [२४] चतुर्विंशतिपुष्पम्

श्रीलक्ष्मीधरमिश्रकृतः

शैवचिन्तामणिः

सम्पादकः

श्रीदुःखिश्यामपट्टनायकः

प्रकाशकः

ओडिशा राज्य संस्कृति निर्देशालयः

भुवनेश्वरः - ७५१०१४

शैवचिन्तामणिः

ग्रन्थकारः
श्रीलक्ष्मीधरमिश्रः

सम्पादकः
श्रीदुःखिश्यामपट्टनायकः

प्रकाशकः
ओडिशाराज्यसंस्कृतिनिर्देशालयः
भुवनेश्वरः-७५१०१४

प्रथमसंस्करणम्, १००० प्रतयः
प्रकाशन कालः १९९४

मुद्रकद्वयम्
कल्याणप्रेस्, कटकम्
गल्पझर प्रकाशनम्, भद्रकम्

मूल्यम् रु. ४२/-

Orissan Oriental Text Series (Sanskrit)—24

Śrī Lakṣmīdhara Miśra's

ŚAIVACINTĀMAṆIH

EDITOR

Sri Dukhisyama Pattanayak

Publisher

Directorate of Culture,
Orissa, Bhubaneswar-751014

ŚAIVACINTĀMAṆIH

By
Lakṣmīdhara Miśra.

Edited by
Sri Dukhisyama Pattanayak.

Published by
Directorate of Culture,
Orissa, Bhubaneswar—751014.

First Edition, 1000 copies.
Year of Publication—1994

Printed at
Kalyana Press, Cuttack
Galpajhara Prakashan, Bhadrak.

Price : Rs. 42/-

INTRODUCTION

I. ŚRĪ ŚAIVA-CINTĀMAṆI AND ITS EDITING MATERIALS :

The Śaiva-cintāmaṇi was taken up for editing in the year 1969 at the outset as an auspicious beginning of the "Orissan Oriental Text Series" (in Sanskrit) with a view to editing all the rare and valuable manuscripts of Orissan authors preserved in the Orissa State Museum, presently called Sri Jayadeva Orissa State Museum, Bhubaneswar. In addition, Bhubaneswar being the cathedral city and a famous seat of Śaivism, it was considered necessary to edit the Śaiva-cintāmaṇi, followed in the performance of pooja and rituals in the Liṅgarāja temple as an authoritative guide book. The palm-leaf manuscripts of the Śaiva-cintāmaṇi are locally available in plenty. Of the manuscripts collected from different areas and preserved in the Orissa State Museum, we have selected a dozen mansuscripts for the purpose of editing. The description of the manucripts used in editing are as follows :

क — This is numbered as Dh. 413.
Find spot — Medinipur area (West Bengal).
Length and breadth : 38.2 cms × 3.4 cms.
There are approximately 4 lines, every line containing on an average 55 letters, on each side of the palm-leaf. The manuscript in good condition contains total 96 folia of which the text of the Śaiva-cintāmaṇi is found to be complete in 79 folia, the rest 17 folia containing the Mahimnastava and a commentary on the same.

ख — This is numbered as Dh. 196.
Find spot — Ranapur area in the district of Puri.
Length and breadth : 34.8 cms. X 2.9 cms.
There are approximately 3 to 4 lines, every line on an average containing 62 lettters, on each side of the palm-leaf. The ms. in good condition contains the complete text of SC in total 91 folia.

ग — This is numbered as Dh. 197.
Find spot — Gadamanitri in the district of Puri
Length and breadth : 29.7 cms. X 2.6 cms.
There are approx. 4 lines, every line on an average containing 65 letters on each side of the palm-leaf. The ms badly worm-eaten, now contains the text of SC in total 63 folia.

घ — This is numbered Sms. 21.
Find spot — Pt. Ratnakar Gargabatu of Old Town of Bhubaneswar.
Length and breadth : 22.6 cms X 13.8 cms.
There are approx. 12 lines, every line on an average containing 45 letters on each side. The condition of this manuscript is partly worm-eaten.

ङ — This is numbered as Dh. 131.
Find spot — Dharadharapur area in the district of Cuttack.
Length and breadth : 38 cms X 3.8 cms.
There are approx. 5 lines, every line on an average containing 75 letters on each side. The condition of this ms. is now badly worm-eaten.

च — This is numbered as Dh. 56.
Find spot — Ranapur area in the district of Puri.
Length and breadth : 38.3 cms X 3.1 cms.
There are approx. 4 lines, every line containing on an average 65 letters on each side. The condition of this ms. is good.

छ — This is numbered as Dh. 618.
Find spot — Chikati in the district of Ganjam.
Length and breadth : 30 cms X 3·4 cms.
There are approx. 5 lines, every line cantaining on an average 66 letters on each side of the palm-leaf ms. It is now in badly worm-eaten condition. It is a ms. of 60 folia.

ज — This is numbered as Dh. 637.
Find spot — Gadamanitri in the district of Puri.
Length and breadth : 33.9 cms X 3,4 cms.
There are approx. 3 to 4 lines, every line cantaining on an average 65 letters on each side of the palm-leaf ms. It, in good condition, is complete in 74 folia.

झ — It is a published book in Oriya script.

ञ — This is numbered as Dh. 791.
Find spot — Gadamanitri in the district of Puri.
Length and breadth : 30.7 cms × 3.1 cms.
There are approx. 4 lines, every line containing on an average 60 letters on each side of the palm-leaf ms. Some portion of this ms. in 77 folia is partly worm-eaten.

ट — This is numbered as Dh. 37.
Find spot — Ranapur area in the district of Puri.
Length and breadth : 29.1 cms X 3 5 cms.
There are approx. 3 lines, every line containing on an average 50 letters on each side of the ms. The condition of this ms. in 101 folia is not so good.

ठ — This is numbered as Dh. 754.
Find spot — Old Town of Bhubaneswar.
Length and breadth : 40.5 cms X 3.6 cms.
There are approx. 4 lines, every line containing on an average 100 letters on each side of the manuscript. The condition of this ms. in 65 folia is badly worm-eaten.

On colating the above 12 manuscripts, this edition of the Śaivacintāmaṇi is prepared. In addition to the differences in reading, copious useful notes on important words have been given here for the guidance of learned scholars in the line.

II. THE AUTHOR LAKṢMĪDHARA MIŚRA :

Nobody till today knows about the authorship of the book, although it is available in plenty in the vicinity of Bhubaneswar area and it was also published in Oriya script. This editor also pondered over the problem for years to interpret a verse in concluding portion of the text saying —

पद्मावनिर्जठर कान्तिधरः क्षकारो
मीनेश्वरोऽग्निरथनेत्रयुता च वज्रा ।
भूयाद्वको ज्वलनझिण्टियुतोऽथ णान्तो
नामात्र कर्त्तुरुदितं भवदुःखितस्य ॥

(Vide : Śaivacintāmaṇi, Patala VIII, Sl. 83)

Getting the clue from the last quartrain that the name of the author, a sorrow-sticken man in the world is mentioned, I wanted to untie the knot put in a scholarly manner. My probe into the Tantra-Śāstra with due initiation also helped me to get at the riddle, which I solved on the basis of tantric training in performing pooja and the 'Tantrābhidhāna, as follows.

पद्मा, the first word is a synonym of श्री or Lakṣmī, the goddess of prosperity. Hence, the Amarakoṣa says — 'लक्ष्मीः पद्मालया पद्मा कमला श्रीः' etc.

अवनिः is a synonym of भूः (earth) as Amarakosa (2.1.2-3) says भूर्भूमिरचलानन्ता .... क्ष्मावनिर्मेदिनी मही' and it is represented by the symbolic seed letter ल[2].

जठरकान्तिधरः क्षकारो — Here the word कान्ति meaning शोभा[3] is another श्री[4] indicative of the vowel letter ई associated with जठर[5] indicating the seed letter म, when joined with क्ष gives 'क्ष्मी' as a result.

मीनेश्वरो stands here for the alphabet घ[6]

---

1. धरा क्ष्मा भूः स्थिरा ज्या कुर्गोत्रा भूमी रसा ईला ।
   दशानां भूमिवर्णानां संज्ञा प्रोक्ता विचक्षणैः ॥
   — रुद्रयामलतन्त्रोक्त 'वर्णनिघण्टुः', 58, TA p. 87.

2. (a) लकारो विमलो जीवः शिवो भूमिर्वरानने — वर्णाभिधानम्, 30, TA p. 7.
   (b) 'लश्चन्द्रः पूतना पृथ्वी' — वर्णाभिधानम्, 141, p. 30.
   लः पृथ्वी विमला मेघो — ibid, 160, p. 33.
   (c) लो दीप्तौ स्यात् लश्च भूमौ भये चाह्लादनेऽपि च ।
   — पुरुषोत्तमदेव-एकाक्षरकोष, 30, TA. p. 41.
   (d) 'क्रिया ककुदो मांसश्च पिनाकी भूर्बलानुजः' ।
   — महीदास-मातृकानिघण्टुः, 46, TA. p. 52.
   (e) लः पिनाकी सितश्चन्द्रः पृथ्वीबीजं प्रकीर्त्तितः ।
   — मातृकानिघण्टुः, 53, TA. p. 75.

3. शोभा कान्तिर्द्युतिश्छविः — अमरकोषः (1.3.17)

4. श्रीर्याति ई-स्वरे — वर्णबीजाभिधानम्, 18, TA. p. 91.

5. (a) जठरं च भ्रमा......... वर्णाभिधानम्, 130, TA p. 28.
   (b) 'जठरो......... मार्णको मतः'— श्रीमन्मध्वाचार्य— मातृकानिघण्टुः, 42, TA. p. 64.

6. (a) 'घो धनार्थो......... मीनेशः' — वर्णाभिधानम्, 108-9, TA. p. 25.
   (b) 'मीनेशः .... घकारो' — महीदास-मातृकानिघण्टुः, 37, TA, p. 50.
   (c) 'धरणीशश्च धर्मेशः प्रीतिर्मीनेशसात्वतौ ।
   वामपादाङ्गुलिगतो वामदेवश्च दान्तिनः ॥'
   — रुद्रयामलोक्त-वर्णनिघण्टुः, 37, TA. p. 83.
   (d) 'मीनेशो ...... घकारे च याति तन्त्रविदो विदुः'
   — वर्णबीजाभिधानम्, 99, TA, p. 103.

अग्नि is always represented by the alphabet र[7]

नेत्रयुता च वक्त्रा indicate the letter मि because नेत्र[8] stands for इ-कार and वक्त्रा[9] for म.

बको ज्वलनझिण्टियुतोऽथणान्तो on the whole represent the letters श्रेणा because झिण्टि[10] is ए-कार when mixed with ज्वलन[11] or fire indicating the alphabet र joins बक[12] standing for the alphabet श along with the last letter ण.

Hence the Śaivacintāmaṇi was written by one Lakṣmīdhara Miśra, who was also the author of the Śaivakalpadruma, in the colophon of which it is mentioned —

एकाम्रे भुवनेश्वर प्रियकरे चक्रेश्वरं यः पुरा
शाला द्वास्थ मुकुन्दवारणपतिं कौत्सान्वयाब्धीन्दुकः ।
प्रद्युम्नाह्वय एष शङ्करतनुः साक्षादिति प्राग्रहीत्
पादौ यस्य विलोक्य भालनयनं श्रीमन्नृसिंहो नृपः ॥

---

7. 'अग्निर्बली तथा मृषा रेफे तन्त्रविदो विदुः'

— वर्णबीजाभिधानम्, 120, TA. p. 106.

8. 'इकारो माधवः सूक्ष्मो दक्षनेत्रं च लोचनम्'

— वर्णाभिधानम्, 2, TA. p. 1.

9. Tantrabhidhana (Bengali Edn, Published by Naba Bharata Publishers), p. 147.

10. 'एकारो वाग्भवः शक्तिर्झिण्टीशोष्ठौ भगो मरुत्'

— वर्णाभिधानम्, 36, TA. p. 14.

11. 'रो .... दीपको ज्वलनश्चैव ...... श्रीमन्मध्वाचार्यविरचित'

— मातृकानिघण्टुः, 52, TA. p. 75.

12. 'शकारश्च महेशानि वृषघ्नो कलितो बकः'

— वर्णाभिधानम्, 26, TA. p. 6.

तत्पुत्रो मधुसूदनाग्रज उदग्रोजोऽग्निहोत्री शिव-
ध्यानानन्द विकाशि हृत्सरसिजः श्रीरामकृष्णाभिधः ।
तस्याभूत् तनयोऽम्बिकापतिमतिर्लक्ष्मीध्वरो मन्दधी-
स्तेनायं रचितः सतां सुखकरः श्रीशैवकल्पद्रुमः ॥

इति श्रीमदेकाम्रविपिनविदितस्वर्णकूटाचलशिखरिकन्दरोदरविनोदिशम्भुवरत्रिभुवनेश्वरपद-
द्वन्द्वारविन्दमकरन्दपाननिर्भरमत्तमधुकरश्रीलक्ष्मीधरमिश्रविरचितेश्रीशैवकल्पद्रुमेऽष्टमः काण्डः ।[13]

From the above colophon it is known that Lakṣmīdhara Miśra, an ardent devotee of Śiva of Svarṇādri-Bhubaneswara was an inhabitant of Bhubaneswar. His genealogy as known from the above verses is as follows :

Pradyumna Miśra

Agnihotrī Rāmakṛṣṇa — Lakṣmīdhara

Madhusūdana (Probably the compiler of Orissan Recession of the Mahānāṭakām)

Pradyumna Miśra in the lineage of Kautsasa the grandfather of Lakṣmīdhara performed a sacrifice in Bhubaneswar and was therefore honoured by Gajapati Mukundadeva I (1657-1689 A.D.). Even Gajapati Narasimhadeva (1611-1647 A.D.) of Bhoi dynasty caught hold of the feet of esteemed Pradyumna Miśra considering him to be an incarnation of Lord Śiva. Lakṣmīdhara's Śaivakalpadruma (Dh. 33), which was found to be copied in the 38th Aṅka of Vīrakeśarī Deva I (1766 AD) seems to have been composed towards last quarter of 17th century during the rule of Gajapati Mukundadeva[14].

Śaivacintāmaṇi seems to be a work of Lakṣmīdhara at his ripe age, when he was sorrow-stricken (भवदुःखित) through his growing experience in this world of miseries and worries. As such it may probably be a work of the last decade of the 17th century.

Lakṣmīdhara has divided both the works i.e., the Śaivakalpadruma and the Śaivacintāmaṇi into eight paṭalas. This very division of his works into paṭalas speak well of his acquaintance with tantra which is also proved from the use of Bīja letters.

13. Descriptive catalogue of Sanskrit Mss. of Orissa, Vol. I (1958) (Orissa State Museum publication), pp. 104-5.

14. K.N. Mohapatra — Descriptive Catalogue of Sanskrit Mss. of Orissa, Vol. I, Preface, p. xxxi.

III. SUBJECT MATTER OF THE ŚAIVACINTĀMAṆI :

The Śaivacintāmaṇi is complete in eight paṭalas or (collections) chapters.

The First Paṭala begins with a benediction to Mahādeva, the Great Lord Śiva for the sake of salvation. After bowing down to Gaṇeśa, the author compiles the Śaivacintāmaṇi (a wish-fulfilling precious stone) from the ocean of Śaivāgama (or authoritative scriptures on the Śaivism) to do away with the sins and to know the true nature of Śiva. The Guru, the God and the Mantra duly received from a Guru should be given equal place of importance and honour in the field of spiritual practice. Otherwise, it is impossible for one to accomplish siddhi in this line. Then the author speaks of a sadguru and then indicates what to do to be a Śaivite in spirit and practice It is necessary for a devotee of Śiva to be pure in mind and also in body by bathing daily in the water of Śiva-Gaṅgā and then besmearing one's body with the sacred ashes and by putting the three-line mark on the fore-head and by wearing a necklace of rudrākṣa as a sign of devotion. An area with one-mile in radius from an established liṅgam is called 'Īśa-kṣetra' and all the reservoirs of water therein towards the north, may it be a well or a pond or a river, whatsoever is considered sacred 'Śiva-Gaṅgā' for the sake of purification through bath.

Then the author gives an account of different types of liṅgam and their importance in the worship of Śiva. Cf the all, the Bāṇa-liṅgam is egg-shaped and does not require any invocation (āvāhana) or installation (pratiṣṭhā) in a ritualistic manner. Then a description of liṅgam made of crystal and gems etc. is given for the knowledge of the readers. Ritualistic worship of different liṅgam for the fulfilment of six desires through the Ṣat-karma viz. Vaśīkaraṇa (winning over), Mohana (fascinating), Stambhana (arresting), Uccāṭana (expulsion), Vidveṣaṇa (causing enmity) and Māraṇa (causing death) by Tantric manner is also prescribed. The author, then lays emphasis on the initiation for due recitation of a Mantra through a competent Guru for the fulfilment of desires. In the absence of a Guru one may write a particular Mantra on a palm-leaf or on a silver plate on the thirteenth lunar day of a bright fortnight and place it on a pedestal and worship 'Dakṣiṇāmūrti-liṅgam' by offering rice boiled in milk. The place, the food, the seat that are required for the divine practice of Japa or recitation of a mantra are mentioned in detail in the verses. It also speaks of the rosaries and their use in this connection. It gives in detail about the benefic results people get from the use of Rudrākṣas of different varieties with different faces.

The Second Paṭala begins with the details about the daily divine practices called 'Nitya-kṛtya'. A devotee of Śiva should get up early in the morning with his mind on Śiva, rinse his mouth out with the repeat of the letter 'va' symbolising ambrosia for ten times, putting his sacred thread on the right ear go out for passing the urine and stool facing towards the north, clean his anus first with grass and then in water, wash his teeth and then bathe by invoking the sacred rivers like the Ganges and others in the

water for the purpose, put on an under-garment tucked into the waist-band at three places (Tri-kacchā) and also an upper garment, put on a mark of sandal (Tilaka) over the three lines of ashes (Tri-pundra) on the forehead and other places of the body, sip water with 'aghora mantra' for the sake of internal purification, pray the mother earth to hold him for prayer by sitting on a comfortable position, perform the pujā (worship) of Śiva in the order prescribed in the text. The dhyānam, different 'nyāsa's, the process of raising the Kuṇḍalinī (Serpent Power) though the plexes are elaborately dealt with in the text of the Second Paṭala.

The Third Paṭala deals elaborately with the 'Śrīkaṇṭhanyāsa' and the sacred five-lettered mantra of Śiva with the 'dhyānam' as follows :

ध्यायेन्नित्यं महेशं रजतगिरिनिभं चारुचन्द्रावतंसं
रत्नाकल्पोज्ज्वलाङ्गं परशुमृगवराभीतिहस्तं प्रसन्नम् ।
पद्मासीनं समन्तात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृत्तिं वसानं,
विश्वाद्यं विश्ववन्द्यं निखिलभयहरं पञ्चवक्त्रं त्रिनेत्रम् ॥

i.e. I meditate upon the Great Lord
Resembling the silver mountain, the Himalayas,
Putting on the beautiful moon as an ornament,
The body dazzling like jewels,
Pleased well by holding in his four hands
The axe, the deer, the gestures for granting
the boon and fearlessness,
Seated on a lotus posture,
Eulogized by the gods all around,
Putting on a hide of an elephant or tiger,
The First in the Universe adored by all,
The God with five heads and threee eyes
dispersing the fear of everyone.

With the above 'dhyāna' or concentration on the very form of the God Śiva, one has to do 'Japa' or repeat the mantra for four times in lakhs of number of letters it contains followed by 'homa' or oblation of ghee etc. for one tenth times of the total number of 'Japam' done and then 'feeding to the Brāhmaṇs' for fulfilment of desires in this world and for the sake of liberation in the other world. The author at the end indicates also about the meditation on the God without attributes in addition to his pleasant form with attributes.

The Fourth Paṭala deals extensively on the 'mudrās' or different physical postures representing some divine fervour for the pleasure ('mud' means pleasure and 'rā' means

'to give' in Sanskrit, thus both comprising 'mudrā' that gives pleasure to the Lord) of God. Here in the 'Yantram' or the mystic diagram drawn for the invocation of the God, His form with five faces viz. Īśāna, Tatpuruṣa, Aghora, Sadyojāta and Vāmadeva is indicated for worship. This speaks of the 'Pāśupata' cult of Śaivism in vogue in Orissa.

The Fifth Paṭala describes the 'pūjā' (or worship) beginning with the invocation (āvāhanam) of the Lord to the ending in giving send off (visarjanam) to the Lord invoked. Here again detailed prayer to each of the five faces of the Lord mentioned above substantiate the prevalence of 'Pāśupata' system of worship over others in the state of Orissa. The description of 'āvaraṇapūjā' again in this Patala is a strong point in favour of tantric Śaivism in vogue in Orissa.

The Sixth Paṭala includes a description of Ekāmrapīṭham Bhubaneśwara. In addition to the mention of the Bindu-sarovara and Anantavāsudeva, a description in particular of the grand throne of the God is found in this paṭala.

The Seventh Paṭala deals with some tantric rituals for attainment of certain powers. It includes a prayer related to six letters of the mantra of Śiva. It gives emphasis on the japa of the five-lettered mantra of Śiva. The 'Oṃ-kāra' or 'pranava' added to the 'Śiva-pancākṣara' becomes a six-lettered mantra of Śiva. In this paṭala the sacrifice with the kindling of 'Śivāgni' is described. In the end, the author remembers the names of twelve devotees of Śiva with respect as follows, viz. Bāṇa, Bhīma, Pṛthvī, Rāmacandra, Paraśurām, Kārtikeya, Śrīkṛṣṇa, Upamanyu, Śatamakha, Asita, Rāvaṇa and Taṇḍi.

The Eighth Paṭala gives a vivid description of the tradition and practice involved in having a darśana of Śiva in the temple of Liṅgarāja in Bhubaneswar. As regards the circumbulation, a Yati or Sannyāsin should move in right direction by keeping the Lord to his left, a Brahmacārin or celebate should move in the left direction by keeping the God to his right side and the house-holders should move in the left direction first by keeping the God towards their right side and go upto the outlet for water of the main temple on the northern side and then again return by keeping the Lord in the temple towards their left side and thus perform the circumbulation. In the end it adds beautiful prayers of Śiva in simple language. It also mentions to offer different kind of flowers to the God in different lunar months. Then it attaches importance to the observance of the 'Śiva-caturddaśī-vrata' and describes it. Then the author with his own introduction in a secretive tantric manner in the end completes the book 'Śaiva-cintāmaṇi' for the firm devotion of the devotees towards Śiva.

IV. THE ORIGIN AND DEVELOPMENT OF ŚAIVISM IN ORISSA :

The origin of Śaivism in India is traced back to the period of the Vedas, wherein the cry is found to be deified as 'Rudra'. Śayana in commenting on the word 'Rudra' occurring in RV II. 1.6, gives two explanations, one of which is to the point: 'रुद् दुःख दुःखहेतुर्वा पापादि: तस्य द्रावयिता एतन्नामको देवोऽसि' — 'Rud means misery or its cause, the sin. He who roots out the misery and its cause too, is the God called Rudra.'

Rudra was considered to cause diseases in order to make people weep and he was prayed for appeasement and was consequently spoken of as possessing healing remedies (RV I. 43.4). Gradually Rudra was also considered to be a protector of the cattle (RV. I. 114.9) and became 'Paśu-pa'. His benignant form was realised in the Śatarudrīya (TS. IV. 5 1, VS Chap. 16) as Śiva-tanuh'. Different appellations that we get in the Śatarudrīya speak high of His divine qualities ever in the benefit of mankind. In the purāṇas eight forms of Śiva were realised as Sarva, Bhava, Rudra, Ugra, Bhīma, Paśupati, Īśāna and Mahādeva which consequently led Kālidāsa to see Śiva in all directions in the forms of the earth, the water, the fire, the air, the ether, the sun, the moon and the sacrificer and thus says 'there are few to know Him' (न सन्ति याथार्थ्यविद: पिनाकिन: — Kumāra-Sambhavam). In the Purāṇas we get anecdotes with regard to the phallic worship of Śiva. It is nothing but worship of phallus as a generative power in the then society, when population was needed for the subsistence of the society. Later on, a philosophical interpretation was offered in support of the worship of 'Liṅgam' as a symbol of Śiva. It is, therefore, said :

आकाशं लिङ्गमित्याहु: पृथिवी तस्य पीठिका ।
आलय: सर्वभूतानां लयनाल्लिङ्गमुच्यते ॥

i.e., The sky is the liṅgam, the earth is its base and it is the abode of all beings. Liṅgam is so called because of its 'layanam' or place of rest.

Archaeological remains at Indus valley indicates that Śaivism is a pre-Aryan concept which seems to have spread in different parts of India from the 3rd millenium B.C. As regards Orissa, we get information from the numismatic sources from the findings of Kushana coins at Sishupalgarh near Bhubaneswar, that Śiva was worshipped in his phallic form in the 2nd Century A.D. during the reign of Hubiska.

The earliest Śaiva temple of Gokarṇeśwar on the summit of Mahendragiri belongs to 6th or 7th Century A D Mahendragiri was the seat of adoration of the early Gaṅgas, who continued to rule Kaliṅga from 498 A·D. From the Vizagpattam plates of Anantavarman Codagaṅgadeva, we come to know that five brothers from the Gaṅga lineage came to Kaliṅga from Kolāhalapur. One of them Danarnava, was succeeded by his son Kamarnava, who founded his capital at Kaliṅganagar and constructed a magnificent temple of Madhukeśwara at Mukhaliṅgam (now in the Srikakulam district of Andhra Pradesh) which was the capital of Kaliṅga-nagarī, identified with Nagarī-Kaṭakam near Mukhaliṅgam On stylistic consideration the Madhukeśwara temple is said to be later than the temple of Paraśurāmeśwar and is assigned to the 9th or the 10th Century A.D.

The Sailodbhava kings, who left their cradle land Mahendragiri and came down to the valley of river Ṛṣikulyā, constructed a number of temples dedicated to Lord Śiva near this valley. They built some monuments near a hill called Kṛṣṇagiri located at a distance of 25 kms from Khallikote, the native place of this writer, in the northern part of Ganjam district. Kṛṣṇagiriviṣaya is found to have been mentioned in the Ganjam copper

plate inscription of Mādhava Varman. Phasi is the village Phasika near Kṛṣṇagirivişaya, where Sailodbhava king Dharmarāja II fought a fatricidal war against his younger brother Mādhava. These Śailodbhavas later reached beyond the river Ṛṣikulyā and established their political headquarters on the bank of river Sāṇā near Banpur in the district of Khurdha at present. Their capital Bankāda excaveted near Banpur has got ruins of a Śiva temple assigned to the 7th Century A.D. The Paraśurāmeśwara temple (650 A.D.) built during this period in Bhubaneswar has two Lakulisa images as a proof of the influence and popularity of the Pāśupata school of Śaivism in Orissa. The aṣṭa-sambhus around Khallikote Athagarh area are : (1) Mahāliṅgeśwara of Julunda, (2) Dāṇḍeśwara of Kodala, (3) Mukteśwara of Hati-ota, (4) Bholeśwara of Bolasara, (5) Kāleśwara of Bana-nai-Kharida, (6) Guṇīśwara of Sikula, (7) Karṇeśwara of Athagarh and (8) Māṇikeśwara of Phasi stand eloquently in support of the popularity of the Śaivism in Orissa Of the above temples Dandeśwara at Kodala was built by Parama Māheśwari Daṇḍī Mahādevī of Ganjam Grant, Āmbagāon Grant and Śantigrām plates.

According to the 'Ekāmra Purāṇa', one Candra or Śaśāṅka constructed a temple of Tribhubaneśwara in Ekāmra. Some think this Śaśāṅka to be the king of Gauḍa But no such temple of Śaśāṅka exists at present to prove the so called association of Śaśāṅka, the king of Gauḍa. Since Ekāmra Purāṇa was written in imitation of a purāṇa, the name Candra or Śaśāṅka either may not at all be historical and may be either a divine ascription or relate to a king of Somavaṃśa, which ruled after the Śailodbhavas It is undoubtedly certain that the period of rule of the Somavaṃśīs was the golden age in the annals of the Śaivism in Orissa, when the magnificent Śaivite temples of Mukteśwara, Brahmeśwara and Liṅgarāja were built at Ekāmra or Bhubaneswar Of the above three temples Mukteśwara is considered to be 'the gem of Orissan architecture' by Fergusson. (OHRJ, vol. I, No. 4, p. 239)

The kings of Somavaṃśī extended their territory on the Mahanadi valley. They constructed their capital called Yajāti-nagara, which is identified with the village Jagati (Orissa District Gazetteer — Bolangir, 1968, P. 45) near Baud on the bank of the Mahanadi river by Dr. N K. Sahu or Choudwar near Cuttack by K.N. Mohapatra. Several Saivite temples are found to have been constructed at Baud and its neighbourhood under the patronage of the Somavaṃśī kings. According to the traditional accounts of Mādalā Pāñji the temple of Liṅgarāja was built by Yajāti Keśarī, Ananta Keśarī and Lalāṭendu Keśarī Some consider the last two names to be two other names of Udyota Keśarī. Caṇḍihara Yayāti - II (C. 1020-1040) began to build the Liṅgarāja Temple, which was completed by his son Udyota Keśarī (C. 1040-1065). The temple of Brahmeśwar was built just before the construction of the temple of Liṅgarāja. Accumulated and crystallized experience of several Centuries of preparation to put up temples of Śiva under the Śailodbhavas, the Bhaumakaras and the Somavaṃśīs resulted in the culmination of the Liṅgarāja temple.

Centering round this temple of Liṅgarāja many books in Sanskrit, viz. Ekāmra Purāṇa, Ekāmra-candrikā, Svarṇādri-mahoday, Kapilasaṃhitā of anonymous authorship and Lakṣmīdhara's Śaivakalpadruma and Śaiva-cintāmaṇi were written. Since the Śaiva-cintāmaṇi deals in particular about the pūjā or worship in practice in the temple of Liṅgarāja and since this book is referred and followed in the temple as an authoritative text, the discussion shall be restricted to the temple of Liṅgarāja.

V. THE LIṄGARĀJA TEMPLE :

Liṅgarāja is called the king of liṅgas, not because of the reason that it was huge or big in size but because it is worshipped according to the śāstras in a great grand temple built in an artistically excusite style. We do not find a huge liṅgam in proportion to the wide yonipīṭham at the base in the sanctum-sanctorum of a huge temple of 148 ft. in height. The reason for this the Śaiva-cintāmaṇi offers is that the liṅgaṃ found in the shape of some pebbles is a 'svayambhu-liṅgaṃ' that has appeared on the spot of his own accord. Giving a description of the divine liṅgam, the Kapila-saṃhitā says :

मूलं स्फटिकसंकाशं महानीलं च मध्यमम् ।
माणिक्याभं तथोर्द्धं च लिङ्गं त्रिभुवनेश्वरम् ॥

The liṅgaṃ in brilliance at base is like the crystal, at the middle it is deep blue and at the top it is red like the rubby Hence, it is called the 'Tri-Bhubaneśwara' or the lord of the three worlds.

This description being not in conformity with the fact seems to be an exaggeration of a devotee.

In the temple, every day the idol of Panca-Vaktra-Śiva is worshipped. Hence, it is a temple of 'Pāśupata' sect of Śaivism. Later on, after the popularity of the Vaiṣṇavism during the Gaṅgas keeping up the tradition of Orissa, it became a temple of Harihara forgetting the antagonistic attitude that is strongly felt between the two sects of Śaivism and Vaiṣṇavism at other places of India. We find here the co-existence of all religious sects through sweet amalgamation in the great sweep of Śrī Jagannātha-Dharma encompassing all religions of the world. Still then, every temple maintains its own tradition of worship and Śaiva-cintāmaṇi is the authoritative text to keep up the tradition of pūjā of Liṅgarāja in the temple in Bhubaneswar.

VI. ACKNOWLEDGEMENT :

The text of the Śaiva-cintāmaṇi was edited at the instance of Prof. Prahlad Pradhan on collating and comparing 14 manuscripts. I owe a deep sense of gratitude to the departed soul who guided me in editing the text. Thanks are due to the scholars whom I consulted in general and to Sri P.K. Mishra, the Director of Culture in particular for taking initiative and interest in completing the introduction to the book. I shall deem it amply rewarded, if it helps to keep up the tradition of pūjā of Liṅgarāja in the temple.

Dukhisyama Pattanayak
EDITOR,
Directorate of Culture, Orissa

Bhubaneswar
Dated, 1st March, 1994

ॐ नमः शिवाय

श्री शैवचिन्तामणिः

अथः प्रथमः पटलः

प्रणम्यादौ महादेवं हिमवत्तनयापतिम् ।
शैवचिन्तामणिग्रन्थो[1] वक्ष्यते मुक्तये नृणाम् ॥ १ ॥

देवं नत्वा करिवरमुखं सर्वविघ्नापहारं[2],
सर्वेशानं त्रिनयनमथो चन्द्रखण्डाङ्कितं च[3] ।
वक्ष्ये शैवागमजलनिधि[4]ग्लाव[5]मीशानतत्त्व-
प्रादुर्भावं[6] वृजिनकुलहं शैवचिन्तामणिं[7] च ॥ २ ॥

आदिध्येयो[8] गुरुरपि तथा देवदेवो यथासौ[9]
वन्द्यो[10] मन्त्रः[11] सकलपददः[12] सेवनीयस्तु तुल्यः ।
एषां[13] भेदं वचनमनसा यः करोतीह मन्त्री
यावद्भूमी[14] रविरुडु[15]पति स्तावदेवाप्यसिद्धः[16] ॥ ३ ॥

---

2. ङ notes गणेशं विघ्ननाशनाये.........(broken)
5. ङ, ज note ग्लौ मृगाङ्कः कलानिधिः
6. ङ explains ईशानस्य शिवस्य तत्त्वानां प्रादुर्भावो (वा ?) यस्मात् यस्मिन् वा । ईशानतत्त्वमनेन ज्ञायते ।
7. ङ explains शैवस्य चिन्तामणिरिव वाञ्छितार्थफलप्रदश्चिन्तामणिस्तम् ।
13. ङ, [illegible] एषां देवगुरुमन्त्राणाम्
15. ङ, ज note तारकाप्युडु वा स्त्रियाम् इत्यमरः

---

1. क, च, ज- ०ग्रन्थो
3. ग, च- हि
   चन्द्रखण्डोत्तमाङ्गम्
4. ख, घ, ङ, च, ज- ०प्लाव०
8. घ- आदिध्येयो०
9. ग- तथासौ
10. क- बन्ध्यो
11. ग- मन्त्रः
12. ख- सकलफलद
14. ख- यावद्भूमौ and notes भूमी
16. क, छ. ज- ०प्यसिद्धिः

ब्रह्मानन्दं परमसुखदं[1] केवलं ज्ञानमूर्त्तिं,
दुःखातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यम्[2] ।
एकं नित्यं विमलमचलं सर्वदा साक्षिभूतं
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरु[3] तं नमामि ॥ ४ ॥

नित्यं स्नायादथ शिवमनाः[4] शैवगङ्गाजलेषु
नान्यत्रापि त्रिनयनमृते जह्नुकन्यां[5] विहाय ।
कुर्या[6]द्भास्मं[7] कलुषकुमुदारण्यभानु[8]त्रिपुण्ड्रं
रुद्राक्षान्वै ह्यघकुलभिदः[9] शम्भुभक्त्या दधीत ॥ ५ ॥

लिङ्गोत्क्रोशार्द्धक[10] मपि भवेत्[11] क्षेत्रमैशं[12] स्वयम्भो-
र्बाणान्तद्वद्दृषिकृत[13]-शिवादर्द्धमानं[14] समन्तात् ।
तन्मानार्द्धं[15] मनुजकृत[16]माद् यत्र[17] मोक्षं नराणां
वापी-कूपा-वटह्रदनदी शैव[18]गङ्गा स्मृता च ॥ ६ ॥

---

2. क notes वेदान्तवाक्यैः, ङ, ज note तत्त्वमसि इत्यादि वेदान्तवाक्यैर्लक्ष्यं ज्ञेयम् ।
4. ङ, ज explain as शि क्त
5. क notes जह्नुकन्यां गङ्गामित्यर्थः
7. ङ notes तस्येदमित्यण्
12. ज- कैलासमित्यर्थः
14. ङ, ज- अर्द्धक्रोशस्य अर्द्धं पादमेकमित्यर्थः
15. ङ, ज- तन्मानात् पादमानादर्द्धपादम्, क- तन्मानात् पादमानार्धपादम् (?)
16. ङ- मनुजैः कृतः स्थापि (तो) यो मकारो महादेवस्तस्मात्

---

1. ग- परमपददं
3. च- सद्गुरूणां
6. क- भास्यं, ग, च, ज—भस्मं, घ—भास्वं
8. क, छ- ०भानुं
9. ख- वृजिनकुलभिदः and notes वै ह्यघकुलभिदः
   क, ङ- वद्ध्यघकुलभिदः
10. क, च, ज- ०क्रोशाद्धक०
11. घ- सदा
13. क- ०दृषिवृत०, ज- ०दृशिजात
17. क, ख, ज,- ०कृत्रिमाद्
18. च- सैव

लिङ्गस्याग्रे निधिपककुभि स्याच्च गङ्गा विशेषा[1]
विश्वोत्पूता[2] परमपददा ब्रह्महत्यानिहन्त्री ।
प्रातः स्नायाद्धृतशिवमनास्तज्जले[3] मानवो यः
स्थानं[4] लब्ध्वा क्रतुशतफलं प्राप्नुयादैश्वरं सः ॥ ७ ॥

लिङ्ग[5] तत्स्थावर[6] मिदमभूद् यत्पुराण[7]प्रसिद्ध[8]
तत्सान्निध्ये[9] हिमकरशिरास्तत्र नावाहनं हि ।
तद्वद्बाणं जगति विदितं नास्ति भेदस्तयोश्च
कुर्यादावाहनमपि सुधीर्नैव तत्र प्रतिष्ठाम् ॥ ८ ॥

---

4. ङ- कैलासमित्यर्थः
7. ख, च, ज- पुराणं
9. क- ०सान्निध्या (?), घ, ङ, च- ०सान्निध्यो (?)
10. क- ०शिला०, ग, ज- ०शिला०
12. घ- यद्वद्बाणं
13. ख- विततं
15. छ, ज- सुधानैव

---

1. क- विशेषाद्, ज- विशेषो
2 क- विश्वोत्पूज्या
3. ज- ०तज्जलै०
5. ङ, ज- स्वयम्भूः
6. क- शालग्रामे स्थावरे च नावाहनविसर्जने ।
   शालग्रामे शिवादौ हि देवः सन्निहितो ध्रुवम् ॥
8. ङ- अष्टादशोपाष्टादशपुराणेषु प्रसिद्धं यद्वा पुराणैः पुरातनजैः प्रसिद्धं कथितमित्यर्थः ।
11. ङ- हिमकरश्चन्द्रः शिरसि यस्य स चन्द्रशेखर इत्यर्थः ।
14. ङ- स्वयम्भूबाणलिङ्गयोः
16. ङ- बाणलिङ्गे

प्रासादस्यापि च नियमको[1] नास्ति तस्मिंश्च बाणे[2]
शक्त्यास्तद्वन्[3] परमपददं[4] पूजयेत्तद्धि शैवः ।
एकं[5] साम्यं न भवति तुलं[6] पञ्चवारं त्रिवारं
तद्बं बाणं मुनिभिरुदितं[7] यच्च नद्यां सुनौवत् ॥ ९ ॥

बाणं लिङ्गं सकलं[8] सुखदं कुक्कुटस्याण्डवद्य-
च्छत्राकारं भवति नियतं सर्वराज्यप्रदात् ।
वृत्तं यच्छेत्फलसमुदयं काकुदं पुण्यदं स्याद्[9]
यस्मिन्[10] भोगामृत[11] फलदकं[12] दृश्यते प्रातिबिम्बम्[13] ॥ १० ॥

---

1. ज- मनये को (?)
2. ज- त (त्) स्निग्धवाणे
3. क- शक्त्या तद्वत्
4. क- drops द
5. ग- एवं
6. ज- फलं
7. ख- तद्बाणं यदृषिनिर्गदितं, ग- तद्बाणं यदृषिभिरिरितं (?),
   ङ, च, छ- तद्बाणं यस्यर्षिभिरितं, * ज-तद्बाणं यस्य ऋषिभिरथितं ।
8. घ- भवति
9. ङ- पुन्यदन्ता (?) Is it पुण्यदं तद्
10. ख- अस्मिन्
12. ग- फलमिदं
13. ख, ग, च, ज- प्रीतिबिम्बम्, घ- प्रीतबिम्बम्

---

11. ङ- अमृतं पीयूषं मोक्षे

* ङ- explains इतं as ज्ञातम्

शूलाग्रं कपिलं वियोनि[1] चिपिटं[2] श्वेतं तथा कर्कशं
यद्वै स्यात् क्षतरेखकं तु गृहिणां तद्वर्जनीयं सदा ।
मृत्युः स्यादमृतं[9] विदेशगमनं दुःखं च लोभं तथा
शोक व्याधिसमुद्भवं किल नृणां लिङ्गार्च्चनाद्वै[3] क्रमात्[10] ॥ ११ ॥

स्फाटिक्यं यद्रनसुतमहायोषिदायुः[4] श्रियश्च
सायुज्यं शाङ्कर[5] ममृतकं[6] तद्धि भक्ताय दद्यात् ।
तद्वद्रात्नं[7] कुसुमसिकता गोश[8]कृन्मृण्मयं[11] च
कुर्याद् भक्तोऽर्चनमिति जले स्थण्डिले धातुजे च ॥ १२ ॥

---

1. च- निघ्नोनि (?)
2. क- जिपिटं
3. ख- drops द्
4. ग- योषितायु०
5. क- शङ्कर०
6. छ- drops क
7. क, ख, ग, घ- तद्वद्रत्नं
8. क- ओककृन्मृ० (?), छ, ज- शोशकृत् (?)

---

9. ङ- मोक्षम्, ज- अमृतं पीयूषं मोक्षे

10. क- लिङ्गमस्तकविस्तारो लिङ्गोच्छ्रायः समोमतः ।
द्विगुणश्च परीणाहः ततः पिण्डा व्यवस्थिता ॥
लिङ्गांशभागत्रिगुणा विस्ताराद्द्विगुणोच्छ्र्या ।
लिङ्गतुल्यप्रणालस्य दैर्घ्याद्विस्तारतोपि च ॥
समं मूलस्य विस्तार-मध्यादग्रे प्रकीर्त्तितम् ।
निम्ना लिङ्गमुत्तरतः कुर्यात् प्रणालं सर्वदा गुरुम् ॥

11. ङ, ज- गोमयः

लिङ्गं मूला[1] द्यवपरिमितं कारयेद् शिवेन्द्रा
ह्यर्च्चाभागं[2] गुणगणमितं[3] चोच्छ्रितं वै द्विभागम् ।
दैर्घ्याद्विस्तारत इदमथो[4] लिङ्गतुल्यं प्रणालं[5]
मूले विस्तारकमपि समं त्वर्द्धमग्रेऽस्य[9] निम्नम् ॥ १३ ॥

शक्त्या हीनं विफलकमिदं[10] रत्नजे[11] सा[12] तु नेष्टा[6]
पिंडी वृत्ता भवति च चले वेदकोणाऽपि[13] लिङ्गे ।
लिङ्गं ज्येष्ठं[7] हरति च धनं योषितं पुत्रपौत्रा-
नायुर्भूति[8] रिपुकुलभयं शक्ति दीर्घे भवेच्च ॥ १४ ॥

---

1. ङ- मुद्राद्०, छ- मुद्राद् corrected in to मूलाद्, ञ- मूलाद् and notes another reading मुद्राद्
2. च- ह्यग्रं०, छ- ह्यर्च्चा corrected into ह्यग्रं, ख- दीर्घभागं (?), ज- त्र्यग्रीभागं
3. ङ- गुणगुणमितं, ञ- गुणगुरुमितं, क, ख, छ- गुणगणभिदं
4. ख- विस्तारक इदमथो, ग- विस्तारितमिदमथो, घ- विस्तारित इदमथो
5. ख, ग, छ- प्रनालं
6. क- स्थातुलेष्टं, ख- सा तु निष्ठा, च- स्वान्तनेष्टा । क without any sign notes on folio 3 ०सा पिण्ड न इष्ट and ले पाशाणे । It seens to be an explanatory note on स्थातुलेष्टं which may be read as सा तु नेष्टा । In that case सा पिण्ड न इष्ट may be cortected in to सा पिण्डी न इष्टा । But if the reading is लेष्टं and ल in the sense of stone (ले पाषाणे) the compositon is not clear.
7. ग, घ, छ- ज्येष्टं, ख, ङ, च, ज- ज्येष्ठ यं
8. ख, ज- ०भूतं

---

9. ङ- प्रणालस्य
10. ङ- लिङ्गम्
11. ङ- लिङ्गे
12. ङ- शक्तिः
13. ङ- चतुः कोणा

लिङ्गं भूयादचलममृतायुःप्रदं वै द्विखण्डं
खण्डैकं चेद् भवति च महाहानिदं कीर्त्तिनाशम् ।
कीर्त्तिं वार्णीं चलमजपदं त्वेकखण्डं[13] प्रयच्छे-
द्योषिन्नाशं[1] नरकनिवहं सर्वहानिं[2] द्विखण्डम् ॥ १५ ॥

साङ्गं[3] चोक्त्वा परमफलदं[4] लक्षणं लिङ्गकस्य
शक्त्या[5] श्रैवापर[6]मपि मया कामिनां कामनाय ।
लिङ्गं वाञ्छाफलदममलं[7] वक्ष्यते लावणाद्यं
पश्चादेषां फलसमुदयः[8] पार्थिवस्य प्रयोगः[9] ॥ १६ ॥

सौभाग्ये लावणमिदमसूत्सैकतं भूरिकाव्ये
ग्रामानेकप्रदमपि भवेत्तैलपिष्टोद्भवं[10] च ।
भस्मोत्थं[14] चान्नद[11] मथ सुखानेकदं शर्करोत्थं
गन्धोत्थ स्याद् गुणदमघहं[12] व्याधिहं गोमयोत्थम् ॥ १७ ॥

---

1. All the Mss. read समूहं, but defective metre. क notes निवहं and it is adopted.
2. क. ख, छ, ज- सर्वहानि०
3. ज- लिङ्गं
4. च- परमपदद
5. क- शक्तेः
6. घ, ङ- शक्या शैवा० (?)
7. ख- ०ममृतं
8. All Mss. समुदयं
9. All Mss. except ज- प्रयोगम्
10. ङ, ज- ०द्भवे
11. ज- वा (न ?) न्नद०
12. ङ, ज- ०मपहं

---

13. ङ- ब्रह्मलोकं
14. क- चिताभस्मजम्

दौग्घं दध्युद्भवमपि नृणां कीर्त्तिलक्ष्मीकरं वै
धान्योद्भूतं बहुधनदकं पौष्पमुच्चःफलं च ।
कीर्त्तिं साम्राज्यकमथ[1] सुतान्नावनीतं प्रयच्छे-
द्दौर्व[2]ग्लौचीयक[3]मनुदिनं चापमृत्योर्विनाशम् ॥ १८ ॥

रुद्रोत्थं[4] प्रीतिदमथ सुतायापि वंशाङ्कुरोत्थं[5]
लिङ्गं सामान्यदमपि[6] भवेत्तण्डुलोद्वर्त्तनोत्थम् ।
हारिद्रत्थं रिपुकुलमहत्स्तम्भने[7] स्यान्नराणां
लिङ्गं श्लक्ष्णोद्भव[13]मपि सदा[8] मोहनाय प्रजानाम् ॥ १९ ॥

सर्वेषां वै वशकरमिदं भासुरं[9] लावणोत्थ
केशास्थ्युत्थं[10] रिपुनृपकुलोच्चाटनायाच्चयेज्ज्ञः[11] ।
अस्थ्युद्भूतं[12] तुषकृतमिदं मारणे वैरिणां स्यात्
सर्वं कार्यं भवति नियतं पार्थिवे[14] पूर्णमाशु ॥ २० ॥

---

1. घ- ०प्यपि
2. All Mss दौर्वा०
3. क- दौग्घ्राप्रिय० (?), ख, ग, ङ, च- ०ग्लुचीयक०, छ- ०ग्न्यचीयक०, ज- ०प्लुचियक०
4. क-भद्रोत्थं with explanatory note 'स्याद् भद्रो मुस्तको गन्द्रा इत्यमरः'
5. क- सुतादायिकं शाङ्कुरोत्थं
6. क, छ- ०मथ
7. ख- ०महास्तम्भने, ज- ०महत्स्तम्भने
8. क- महा०
9. क- चासुरं
10. क- क्लेश्यस्थ्युत्थं, घ- क्लेस्थ्युत्थं, ज- देशास्थ्युत्थं
11. क, ग- ०च्चयेद् यः, छ also notes a different reading as यः
12. क- अस्युद्भूतं (?)

---

13. क- तिन्तिडीभवम्
    ङ- वटवृक्षोद्भवम्
14. मृत्तिकासम्बन्धिनि

मोक्षार्थी पूजयति पुरुषो लिङ्गसाहस्रकोटिं
विद्याकामो दशशतमथो द्रव्यकामस्तदर्द्धम्[1] ।
स्त्र्यर्थी तद्वद्वरसुत[2]मनाः सार्द्धसाहस्रमस्य
भूकामो व्याध्यभिहर[3]मथो लिङ्गमर्च्चेत्सहस्रम् ॥ २१ ॥

राज्ञो भीतोऽयुततमधनी[10] पञ्चसाहस्रलिङ्गं
तद्वद्बद्धोऽर्चयति शिवदं मुच्यते शृङ्खलायाः ।
मुक्त्यर्थं चायुतमथ जनो वक्रतारा[4]ग्रहेभ्य[5]-
श्चौरादग्ने रिपुकुलभये सर्वभीतौ[11] तदर्द्धम्[6] ॥ २२ ॥

साहस्रं चार्च्चयति सुमना स्तम्भनार्थी रिपूणां
लिङ्गानां वै वसुशतमथो मोहनार्थी नृपाणाम्[7] ।
तद्वद्वश्ये ग्रहशत[12]शतं[13] लिङ्गमुच्चारनार्थी
लोकेऽधर्मा ऋषि[8]शतमथो[9] मारणार्थी नरस्तु ॥ २३ ॥

---

1. घ- द्रव्यकामो तदर्द्धम्
2. ग- ०शुभ०
3. ख- व्याधिभित्यहर (?), ग- व्याधिभिमथो, घ- व्याधिभिरिदमथो, ङ, च- व्याधिभोहर०, छ- व्याधिभिहर, ज- व्याधिरिहरमथो ।
4. छ- ०कारा०
5. ग- बद्धकारागृहेभ्य०
6. क- सर्वभीतसादर्द्धम्
7. ग, ङ- रिपूणाम्
8. घ- लोकेथमहिषि०
9. छ- ०मसौ

---

10. ङ- दरिद्र
11. ङ, ज- पञ्चसाहस्रम्
12. ङ- अष्टशतम्
13. ङ- सहस्रमित्यर्थः

एवं प्रोक्तः सकलनिगम[1]स्वीकृतोऽयं प्रयोगो
लोकानर्घ्य[10]स्त्वपि किल मया कामिनां सिद्धिदश्च[2] ।
दीक्षा शैवस्य तु पशुपतिस्थानदा पापिपूता[3]
नृणां मुक्त्यै गिरिशमनसां[11] वक्ष्यतेऽथ प्रपुण्या[4] ।। २४ ।।[12]

राहुग्रस्ते शशिनि च रवौ[5] पूज्य विघ्नाधिनाथं
कृत्वा[6] नाहारकमपि[7] [13]गुरोर्मन्त्रमिष्टं[8] प्रगृह्णात् ।
एकस्तस्मादवधि हृदये ध्येय ईशो गुरुश्च[9]
मन्त्रं जप्त्वा लभति सकलं[14] वाञ्छितं चापवर्गम्[15] ।। २५ ।।

---

1. ख, ग= ०निगमः
2. च- मयि कामनासिद्धिदश्च
3. ख- स्थानदातापि पुता (?), क- पाणिपूता, ज- पाणिपुत्रा,
4. क- प्रपुण्यम् ।
5. ख- शसिनि तरवौ (?)
6. ङ- जित्वा
7. ख- कृत्वान्नाहारकमपि
8. ख, च- ०मन्त्रमिष्टं
9. ख- गुरु above शुभ

---

10. ङ- बहुमूल्यो गोपनीय इत्यर्थः
11. ङ, ज- शिवभक्तानाम्
12. क- तथा च पद्मपुराणे :

    गुरोरभावे विप्रेन्द्र मन्त्रग्रहणमुच्यते
    पूर्वपक्षत्रयोदश्यां दक्षिणामूर्त्तिसन्निधौ,
    लिखित्वा राजते पत्रे तालपत्रेष्वथोपि वा
    मन्त्रं तत्स्थण्डिले स्थाप्य पूजयित्वा महेश्वरम् ।
    पायसं विनिवेद्यैव पादयोः प्रणिपत्य च
    शतकृत्वः पठेन्मन्त्रं मन्त्राभ्यासो हि मौलिनः ।।
    सर्वेषामेव मन्त्राणामेवं वा ग्रहणं स्मृतम् ।

13. ङ, ज- उपवासम्
14. ज- मनोरथपदम्
15. ङ- मोक्षम्

द्वादश्यन्ते[12]ऽथ तु[1] गुरुमृते शौक्लपक्षे दिने वै
रौप्ये पत्रे[2]ऽथ च तृणनृपस्ये[13]ष्टमन्त्रं[3] लिखित्वा ।
संपूज्यै[14]नं[4] हृदयगत[15]दं[5] स्थण्डिले[16] स्थापयित्वा
दत्वेशं[17] पायसमपि शतं[6] दक्षिणामूर्त्तिलिङ्गात् ॥ २६ ॥

स्थानं वक्ष्ये जपफलदकं चाथ कर्त्तुर्जपस्य
पुण्यक्षेत्रं[7] गिरिशिरगुहे[8] चापगानां[18] तटं च ।
सिन्धूनां सङ्गमतटभुवौ[9] [19] पावनं काननं यद्[10]
उद्यानं वै[11] विजनममलं विल्वमूलं तथा च ॥ २७ ॥

---

1. घ- च
2. घ- पात्रे
3. च- नृपश्रेष्टं मन्त्रं (?)
4. च- संपूज्येनं
5. क- गदितम्
6. घ- गतम्
7. घ- पुण्यक्षेत्रे
8. All Mss. except ङ- ०गृहे
9. क- ०भुवं, ग- ०भुवो, छ- भूमौ (metre ?)
10. क, ग- यद्युद्यानं
11. ग- drops वै

---

12. ङ, ज- द्वादश्यन्तं तस्मिन् दिने त्रयोदश्यामित्यर्थः
13. क- तृणनृपस्य पत्रं तालपत्रम्, ङ-तृणराजाह्वयस्तालो इत्यमरः
14. ङ- समन्त्रम्
15. ङ- मनोरथपदम्
16 ङ, ज- शक्तौ
17. ङ- उपहारे द्वितीया इति संप्रदाने द्वितीया ।
18. ङ- नदीनां
19. ङ- सङ्गमश्च तटभूश्च (तौ ?) ते ।

गोशाला गोष्ठकमपि जनं[1] काननं वै तुलस्या[2]
मूलं देवायतनमघहृं पिप्पलस्यामलक्याः[3] ।
चित्तैकाग्र[4]स्थलमपि सतां सन्निधानं गुरूणा-
मुक्ष्णा शून्यः[14] परमफलदो[5] वामदेवालयश्च ॥ २८ ॥

भक्ष्यं मूलं फलमपि पयो यावकं शाकमन्नं
ह्यविष्यं वर्जनमथ विषं[6] काञ्जिकं[7] गुञ्जनं च ।
ताम्बूलं वै चणकमसुरौ कोद्रवं माष[15]मण्डौ[8]
तैलं मासं मधु लवणकं[16] कांस्यपात्रं कलञ्जम्[9] ॥ २९ ॥

वक्ष्ये ह्यत्रासनफलमिदं वेत्रजं[10] श्री विवृद्ध्यै[11]
कौशेयं पुष्टिदमपि तथा कम्बलं दुःखनाशम् ।
वश्यादौ[12] लोहितमपि शुभं शान्तिके शुक्लवर्णं
चित्रं सर्वेषु च शिवकरं ह्यभिचारेऽथ[13] कृष्णम् ॥ ३० ॥

---

1. All Mss. except ग- ०मपि जलम्
2. ज- तुलस्यां (?)
3. ख- ०मलक्यां
4. ग- चित्तैकाग्र्य०
5. क, छ- परमपददो
6. क- विशम् and notes छत्राकम्, ङ- reads विषं and notes मृणालम्, च- विसं
7. ग- कञ्जकं
8. क- ०माण्डौ, छ- ०कण्डौ
9. क- कलिङ्गम्
10. ङ, ज- वेतजं
11. ज- श्री विवृद्धै०
12. ख- notes different reading वस्त्रादौ
13. क, ज- ह्यविचारेथ

---

14. ङ, ज- पश्चिमाभिमुखे लिङ्गे वृषशून्ये शिवालये इति वचनम् ।
15. ङ, ज- व्रीहिः
16. ङ- दन्त्यै नत्वं नपुंसकम् ??
ज- दन्त्ये नत्वं नपुंसकम् ??

वैयाघ्रं चर्म हरपददं[1] [14] ज्ञानसिद्ध्यै च मार्गं[2]
वस्त्रं रोगापहरमजिनं स्तम्भने दन्तिनश्च ।
माहिष्यं मारणफलदकं मैष्य[3]मुच्चाटने स्यात्
खाड्गं[4] वश्ये भवति सुफलं शान्तिके गोऽजिनं च ॥ ३१ ॥

दुःख भूमौ[5] भवति निधनं[6] नाम वंशासने वै
व्याधिर्ग्रावण्यपि[7] किशलये चेतसो विभ्रमश्च ।
काष्ठे[8] दौर्भाग्यकमपि भवेत् कीर्त्तिहानिस्तृणे स्या-
देवं ज्ञात्वासनवरमसौ देशिकेन्द्रश्च कुर्य्यात् ॥ ३२ ॥

भस्माग्नेयं दुरितकुमुदो भानुशम्भुप्रियं य-
च्छैव: प्रीत्या[9] ह्यनलवपुष[15]स्तेन[10] कुर्य्यात्त्रिपुण्ड्रम् ।
देवग्राह्यं[11] रजतगिरिदं सर्वभोगप्रदं वै
वेदप्रोक्तो[12] विधिरथो मया वक्ष्यते तस्य[16] मुक्त्यै[13] [17] ॥ ३३ ॥

---

1. ख- वैयाघ्रं चर्मसु हरपददं
 ग, ज- वैयाघ्यं
 घ- व्याघ्रं चर्मांशुहरपददं
 ङ- व्याघ्रं चर्म हरपददकं(18)
 च- वैयाघ्यं.........पदं
2. क- सिद्ध्यैक (?)
 ख, ग- सिद्धै च
 घ, ङ- सिद्धैक
3. ख, घ, ट- note a different reading मैणं (?)
 ज- वैष्य (?)
4. क, ज- खड्गं
 ख- खड्गाग्रे
 ङ- खाड्ग्यं
5. क, छ- भूम्यां
6. ग, घ, ङ, छ- विधनं(18)
7. ख, ग, घ, ङ, च, ज- ग्रावेकिल
8. ग, च- काष्ठेदौर्भाग्य०
9. क- यच्चैव
 ख- यत्तत्शैव
 ग, ङ, ज- यत्शैवः
 घ, च- यत्शैव०
10. क- ०वपुषा तेन
 ख- ०वपुषाः स्तेन (?)
 ग- ०वपुषास्तेन
11. ख, ग, घ, ङ, च, छ- वेदग्राह्यं
12. ख- वेदः प्रोक्तो
13. ख- मुक्त्येः (?)
 ग, ज- मुक्त्यैः (?)

---

14. ङ- रुद्रस्य
15. ङ- त्रिपुण्ड्रस्य
16. ङ- नृणामित्यर्थः
17. ङ- कैलासपदम्
18. ङ- दारिद्र्यम्

सद्यो जाता[12]दिभिरिदमसौ पञ्चभिर्ब्रह्मभिश्च
मन्त्रैरग्ने[13]रिति पदयुतं मन्त्रमाभाष्य गृह्यात्[1] ।
मानस्तोकेन च हरमना[14] भस्म चोद्धृत्य मन्त्री
शीर्षे भाले हृदयकमले मन्त्रयुक्तां[2] त्रिरेखाम्[15] ॥ ३४ ॥

तिर्य्यक्कुर्य्यादहरहरिमां[3] [16]कश्यपत्र्यम्बकाभ्यां[17]
मन्त्राभ्यां शाम्भवकृत[4]मिदं तत्सतां[5] मुक्तिदं वै ।
तिस्रो रेखा अजहरिहरा ऋग्यजुःसामवेदा-
स्तिस्रः सन्ध्यास्त्रिभुवनगुणा अग्नयो वै त्रयश्च[6] ॥ ३५ ॥

एतन्नित्यं सकलवृजिनध्वंसि पुण्यं त्रिपुण्ड्रं
यः कुर्य्याद्गच्छति[7] शिवपदं[8] दुष्कृतं स्वं निहत्य[9] ।
विघ्नं[10] सिद्धासुरसुरगणा नैव कर्त्तुं समर्थाः
पूतं नित्यं जगदिदमभून् तस्य पत्पङ्कजाभ्याम्[11] । ३६ ॥

---

1. क- कुर्य्यात्
2. घ- मन्त्रमुक्तां
3. ग- ०दहहररिमां
4. All Mss. except घ- व्रत०
5. ङ- तत्क्षणं
6. ङ- looks like वैतरश्च (?)
7. ख- य (त्स ?)च्छति
   ङ- जच्छति (=यच्छति)
8. ख- शिवपुरं
9. ग- संनिहत्य
10. ज- विघ्ना (?)
11. ख- तत्पङ्कजाभ्याम्

---

12. ङ- सद्योजातं प्रददामीत्यादि
13. ङ- अग्निरिति भस्म वायुरिति भस्म स्थलमिति भस्म सर्वं खल्विदं भस्म which is wrongly quoted on भस्माग्नेयं (Verse No. 33) omitting स्थलमिति भस्म ।
14. ङ, ज- शिवभक्तः
15. क- त्रिरेखाम् अर्द्धचन्द्राकृति तिलकलक्षणम्
16. ङ- त्रिरेखम्
17. ङ- कश्यपस्य त्र्यायुषमित्यादि

मालाया लक्षणप्रथनकं[1] [9] संस्कृतं वक्ष्यतेऽथ
पञ्चाशद्वै शतपरिमितं सर्वसाधारणे स्यात् ।
काम्ये कर्मण्यपि सुफलदं वेदपञ्चाश[10]दिष्टं
माला[11] ह्यष्टोत्तरशत[12]कृता सर्वसिद्धिप्रदोक्ता ॥ ३७ ॥

मोक्षायेष्टा कृतवृषनृणां[13] पञ्चविंशत्कृतैषा
द्रव्यायाथो पुनरधनिना[14] निर्मिता त्रिंशता या[2] ।
पुष्ट्यै कार्या द्विपदिदशभिः[15] पञ्चदश्या[3]भिचारे
कुर्य्यान्नपर्वस्वपि जपमसावङ्गुलीनां[4] च नित्यम् ॥ ३८ ॥

आदायाथो मणिवरमसौ योजयेदास्यमास्ये
पुच्छं पुच्छे[5]ऽहि वदपि तथा धेनुपुच्छा[6]कृति च ।
रुद्रग्रन्थि सुपुरुषगतं[8] मेरुमेकैकमध्ये
मालां कुर्य्यान्नवसदृशकैस्तत्सजातीयमेकम् ॥ ३९ ॥

---

1 ख, ग, घ, च, ज- ०ग्रथनकं
ङ- पृथनकं
छ- ०प्रकथनं

2. क- त्रिंशदाख्या
च- त्रिंशताक्षा

3 क- पञ्चदश्य०
ध- पञ्चदशा

4. ख- सर्वस्वपि जपमसादङ्गुलीनां
घ- ०वङ्गुलीनां corrected into ० दङ्गुलीनां
ङ-०मसीदङ्गुलीनां
च- ०मसिवङ्लिनां
ज- जपवसांदङ्गुलीनां

5. ख, ग- पुत्सं पुत्से (=पुच्छं पुच्छे)

6. ख, ग- पुत्सा

7. ङ- रुद्रं

8. क- सुपुरु (स ?) षं ततं,
ग, छ, ज- सुपुरुषशतं

---

9. ङ- द्वन्द्वसमासः

10. ङ, ज- ५४

11. क- करमाला तु अनामिकाद्वयं पर्वकनिष्ठोपक्रमेण च ।
तर्जन्या मूलपर्य्यन्तं करमाला प्रकीर्त्तिता ॥

12. ङ, ज- १०८

13. ङ- कृतो वृषो धर्मो यैर्नृभिस्तेषाम्

14. ङ, ज- दरिद्राणां

15. ङ- २७)?)

इत्थं मन्त्र्यागमनिपुणको[1] जाप्यमालां विधाय
कुर्यात्संस्कारकमथ इमां क्षालयेत्पञ्चगव्यैः ।
सद्योजातेन हि त्वगुरुणा घर्षयेद्वामदेवै[2]-
र्धूपं घोरेण च सुमनुना लेपयेत्पूरुषेण ॥ ४० ॥

प्रत्येकं वै शतपरिमितं मन्त्रमीशानमेनं[3]
स्पृष्ट्वा[4] मन्त्री मणिसकलकं शुद्धये वै[5] जपेच्च ।
ग्राह्या माला सकलफलदा यद्यपीयं तु[6] गुप्ता
पुत्रान्मुद्रा[7]गुरुहितजनान् दर्शयेन्नाक्षमालाम् ॥ ४१ ॥

पूतं जीवैः शतगुणमथो[9] शङ्खकैर्वै सहस्रं
प्राहुः प्राज्ञा[10] मणिभिररुणैर्विद्रुमैश्चायुतं[11] हि ।
तत्स्फाटिक्यै[12]र्भवति च गुणं मौक्तिकैर्लक्षकं च[14]
पद्माक्षै[15]र्वै प्रयुतक[16]गुणं राजतैः कोटिरेव ॥ ४२ ॥

---

1. ख- ०कुशलको
2. घ, ज- ०वामदेव्यै०
3. ख- ०मेव
   छ- ०मेकं
4. क- दृष्ट्वा
5. क- शोधयेद्वै
   घ, ङ, ज- शुद्धे द्वै
6. अ- यज्जपीयन्तु (?)
   छ, ज- यद्यपायं नु (?)
7. क- मित्रान्
   ख- मुद्रां
   घ- मित्रागुरु०
8. ख- गर्हित
9. ग- पतं जीवैर्गुणशतमथो
10. ख, ग- प्रज्ञा
11. च- ०श्चायतं
    ङ, ज- विद्रुमं श्चायतं (?)
12. च- स्फाटिक्ये
13. ख- गुणै
14. ग- लक्षमेकं
15. ग, ङ- पद्माक्ष्यै०
16. छ, ज- प्रयतक

सा[11] सौवर्णैरथ दशगुणा[1] सा ऽपि दर्भेण[12] भूया-
द्रुद्राक्षैः स्यात्फलममितकं[2] शक्यते तन्न वक्तुम् ।
रुद्राक्षान्यो वहति सुखदानस्य पत्पङ्कजाः[3] स्यु-
श्चन्द्रेन्द्रार्कानलनिधिपतिब्रह्मसौर्या[13]दिदेवाः ॥ ४३ ॥

अस्यै[14]कास्यं[4] [15] परमपददं केवलं ब्रह्मरूपं[5]
वैप्रीं हत्यामपनयति तद्धारणाद्वै भुजे च[6] ।
स्थाल्यर्द्धे[7] स्थापयति यदि वै[8] पाककाले[9]ऽथ तस्मि-
न्नग्निस्तम्भो भवति च प्रतिस्रोत एवापगायाम्[10] [16] ॥ ४४ ॥

यावद्देहे स्थितमिद[17]मम्[18] बाधते नैव मृत्यु-
र्युग्मास्यं[19] गोवधमपि तथा स्त्रीवधं नेत्रवक्त्रम्[20] ।
वेदास्यं[21] वै नरवधमथो पञ्चवक्त्रं[22] च हन्याद्
गम्यागम्यं सकलदुरितं मद्यपानादिकं च ॥ ४५ ॥

---

1. ख- दशगुणं
2. क, ख, घ, ज- ० मपितकं
3. क- तत्पङ्कजाः
   ख, घ ङ, च- पत्पद्मगाः
4. ग- तस्यैकास्यं
5. क- repeats ब्रह्मरूपं
6. घ- भुजेन
7. ग- स्थाल्यूर्द्धे
8. ग- वा
9. ग- पापकाले (?)
10. ग- एवापगाया

---

11. ङ- कोटिरित्यर्थः
12. ङ- कुशग्रन्थिना
13. ङ, ज- यमः
14. ङ- रुद्राक्ष(स्य)
15. ङ- एकवक्त्र
    ज- रुद्राक्षं (?) एकवक्त्रम्
16. ङ- नद्याम्
17. ङ, ज- एकवक्त्रम्
18. ङ, ज- नटम्
19. क, ङ, ज- द्विवक्त्रम्
20. क- त्रिमुखम्
    ङ, ज- त्रिनेत्रम्
21. ङ, ज- चतुर्वक्त्रम्
22. ङ, ज- पञ्चवक्त्रम् (?)

षड्वक्त्रो वै गिरिशतनयो[1,10] धारणाद्दक्षिणेऽसौ
बाहौ हन्यादजपद[2]प्रदो[11] ब्रह्महत्यामसुत्र[3] ।
भूति सप्ताननमपि महापातकानां च नाशं
कुर्य्याज्जीवेद्वर्ष[4]शतकं धारणेऽष्टाननस्य ॥ ४६ ॥

वामे बाहौ नवमुखमपि प्रीयते चेन्न विघ्नं[5]
कर्त्तुं चास्यामरवरपतिः[6] शक्यते पापनाशम् ।
लक्षं कोटिं दश[7]शतमपि ब्रह्महत्यां च कुर्य्याद्
योऽसौ सर्वं हरति[8] दुरितं धारणा दिङ्मुख[13]स्य[9] ॥ ४७ ॥

---

1. ग- तमयो (?)
   घ- तनमयो (?)
2. च- ०दजपथ०
3. ख- ०हत्यासुमुक्तः
4. घ, ङ, च- वरष । वर्ष is to be read as वरष for the sake of metre
5. क- चेन्निर्विघ्नं (?)
6. ग- वरमपि
7. ख, ग, घ, ङ,छ- कोटिर्दश
   च- कोटीदश
   ज- कोटीर्दश
8. ख, ग- दहति
   ङ, छ- वहति
   क- also notes दहति as a different reading
9. ख- दिङ्मुखश्च
   ग- दिङ्मुख स (?)

---

10. ङ- षड्वक्त्रः कार्त्तिकेयश्च इत्यादि वाक्यम्
11. ङ, ज- ब्रह्मलोकं प्रददाति
12. ङ, ज- भूतिर्भस्मनि सम्पदि
13 ङ- दशवक्त्रम्

रुद्राख्यस्या[1] [15]टति शिवपुरे धारणाद्वै शिखायां
सर्वो दुष्टो[3] व्रजति परमं नाशमेवाथ शीघ्रम् ।
कण्ठे नित्यं वहति च नरो यस्तु सूर्याननं[16] वै
तस्य व्याधिर्न भवति कदा वीति[4]होत्रा[17]द्भयं च ॥ ४८ ॥

नेत्रैकास्ये[18] विधिभुवनदं[5] कण्ठदेशे धृते वै
गोमेधोत्थं फलमविकलं[6] प्राप्नुयान्मन्त्रविच्च ।
वेदेन्द्रास्यं[7] [19] हरति[8] दुरितं[9] पुण्यतो लभ्यते त-
न्मूर्ध्नि ग्राह्यं सकलफलदं मोक्षदं देशिकेन ॥ ४९ ॥

माहात्म्यं वै सकलदुरितोच्चाटनायोक्तमेषां[20]
श्रोतॄणां[10] शंकर[11]भुवनदं स्वस्वमन्त्रं विनेत्थम् ।
एते युक्ता यदि सुमनुभिर्नैव शक्या हि वक्तुं[12]
रुद्राक्षं[21] यत्परमपददं तत्तु साक्षाच्छिवो[13] वै[14] ॥ ५० ॥

---

1. क- रुद्राक्षस्या० and writes स्य over क्ष (=रुद्राख्यस्या०)
2. ख- रुद्राक्ष स्यात्सिव शिवपुरे ०
3. ख- दृष्टो
4. क- वीत०
5. घ- ०भुवनदे
6. ग- ०विमलकं
   च- ०मविलकं (?)
7. ख, छ- देहे न्यासं (?)
   ग- वेदे न्यासं (?)
   घ, ज- वेदैकास्यं
   च- वेदकास्यं (?)
8. ख- दहति
9. ख- दुरितोत्प (ा) टनायो०
10. ख- शतॄणां (?)
11. घ- शांकर०
12. ग- एतैर्युक्ता यदिह मुनिभिर्नैव शक्या हि वक्तुं ०
    ख, घ- ० स्वमनुभिर्नैव शक्ता ०
    क, ङ, छ- स्वमनुभि०
    ज- एतैर्युक्ता यदि स्वमनभि०
13. ख, ग, घ, ङ- साक्षात्शिवो०
14. च- omits this sloka

---

15. ङ, ज- एकादशवक्त्रस्य
16. ङ, ज- द्वादशवक्त्रम्
17. ङ, ज- अग्नेः सकाशात्
18. ङ, ज- १३ अङ्कानां वामतो गतिः ।
    त्रयोदशवक्त्रस्य ।
19. ङ- चतुर्दशवक्त्रम्
    ज- १४
20. ङ, ज- एकवक्त्रादि रुद्राक्षाणाम्
21. ङ- रुद्राक्षशब्दस्य
    पुंलिङ्गत्वं नपुंसकलिङ्गं च भवति ।

रुद्राक्षान्कण्ठदेशे दशनपरिमितान्[6] मस्तके विंशती द्वे[1] [7]
षट्षट्[8]कर्णोपकण्ठे[2] करयुगलगतान् द्वादश द्वादशैव[9] ।
बाह्वोरिन्दोः[10] कलाभिः पृथगभिगदितान्[3] ह्येकमेवं शिखायां
वक्षस्यष्टाधिकं यः कलयति शतकं[4] स स्वयं नीलकण्ठः ॥ ५१ ॥

इति श्री शैवचिन्तामणौ शैवगङ्गादिरुद्राक्षान्तकथनो नाम प्रथमः पटलः ।

---

1. ख, ग, घ, ङ, च, ज- विंशति द्वे (11)
2. घ, ङ- ०कर्णप्रदेशे
3. क- ० गदितान्, ज- ० गदितां । The rest गदिता ० । क notes a different reading as दि (द्वि) गुणपरिमितान्
4. ङ- शततं
5. ख- शिव०

---

6. ङ- ३२
7. क- ४०
8. ङ- ६६
9. ङ- १२, १२
10. ङ- १६
11. ङ- २०

अथ द्वितीयः पटलः

प्रातः समुत्थाय[1] विशुद्धचित्तो
नासाग्रमालोक्य समाधियुक्तः ।
शम्भोः पदाम्भोरुहचिन्तनं च
तन्नाम[2]संकीर्त्तनयोगयुक्तः ॥ १ ॥

वलक्ष[10]वस्त्रेण सुगालितं[3] यत्
तोयं तदानीय[4] सुपात्रसंस्थम् ।
मुखं वकारं[5] दशधाथ[6] जप्त्वा
प्रक्षाल्य तेनाचमनं च कुर्य्यात् ॥ २ ॥

यज्ञोपवीतं त्वथ दक्षकर्णे
दत्वा रये[7]दु[11]क्तदिशाति[8]मौनी
प्रच्छन्नमूर्द्धा[9] तृणच्छन्नभूमा-
वुत्सृज्य मूत्रं मलमुत्तरास्यः ॥ ३ ॥

1. ग, ङ, छ- प्रीतोऽयमुत्थाय (12)
घ, च, ज- प्रातोऽयमुत्थाय
2. घ- त्वन्नाम०
3. ख- सुक्षालितं corrected into सुगालितं
ङ- सुक्षालितं
च, छ- सुखालितं
ज- मृगालितं (?)
4. घ- समानीय
5. च- त्रिवारं (?)
6. ख, घ, च- दशधात्र
ङ- दशधात (?)
छ- दशधात and च above त
ज- दशधा तु
7. ख- व्रजेद्
8. ख- दिशं तु
ग, घ, ङ, छ- दिशोति
9. ख, ग, ज- ०मूर्ध्ना

10 ङ, ज- वलक्षो धवलोऽर्जुन इत्यमरः
11. ङ- रयण् गतौ गच्छेदित्यर्थः ।
12. ङ- शिवभक्तः

तृणैरयज्ञैर्[1]गुदमार्जनं च
कृत्वाथ तोयान्तिक[2]माविशेच्च[3] ।
एकाऽपि लिङ्गे च गुदे च तिस्रो
द्विपञ्चधा वामकरे च मृत्स्ना ॥ ४ ॥
पाण्योश्च देया रविवाह[4] [13]संख्या
त्रिभिस्त्रिभिः पादतले च देया ।
एकैकशः पादकरेषु देया
सुधात्मना[5] [14] चाचमनं[6] विधाय[7] ॥ ५ ॥
सकण्टकं क्षीरकषायमार्द्रं
सचर्म[15] शुद्धं ऋजुकं त्वपर्वम्[8] ।
दिनेशसंख्याङ्गुलि[9]कायतं वा
अनामिका[10]न्ताङ्गुलि[16]विस्तरं च ॥ ६ ॥
एवं समुच्छेद्य विशुद्धकाष्ठं
दन्तान्विशोध्यो[11]त्तरवक्त्रमौनी[17] ।
दर्शप्रतीपन्नवमीश्च षष्ठीं[12]
विना चरेद्गण्डुषकं द्विषट्कम् ॥ [18] ॥

1. क- तृणैरषज्ञै (?) छ, ज- ० रजज्ञै ०
2. घ, ज- तोयान्तक०
3. च- ०मादिशेच्च
4. क- रविवार०
5. क, ख, ग, च, छ- सुधांशुना
6. क- त्वाचमनं
7. क- च कुर्यात् and notes a different reading विधाय
8. ख, घ- ऋजुकत्वपर्वम्
9. ग, घ, ङ, ज- ०ङ्गुल०
10. घ- ह्यनामिका
11. ख- विशुद्ध्यो०
12. ख- दर्शप्रतिपं नवमी च सष्ठि द्विनाचरेद्
ग- दर्शप्रतिपं नवमी च षष्ठीं   छ- दर्शप्रतिपन्नवमी च षष्ठीं

13. ङ- सप्तसंख्या
14. ङ- वकारेण
15. ङ- समासे अदन्तता
16. ङ- अनामिकाया अन्ते अङ्गुलिः कनिष्ठा
17. ङ, ज- कर्मधारय
18. ङ, ज- द्वादश

रत्नाकरे वापि च सङ्गमे वा
नदीनदे वाप्यमरावटे वा ।
कासार[13]दीर्घाह्रदपल्वलेषु
ह्यथाचरे[1]त्स्नानविधिं विधिज्ञः ॥ ८ ॥

पद्मं पयस्य[2]ष्टदलं विलिख्य
व्योमावृतं[3] कर्णिकमध्यसंस्थम् ।
आवाहयेत्तीर्थवराणि[4] तत्र
सव्योमबीजाङ्कुश[5] [14]मुद्रया च ॥ ९ ॥

गङ्गे च गोदावरि नर्मदे भो[6]
कावेरिके सूर्यसुतेऽयि[7] कृष्णे ।
मया कृतेऽम्भोरुहमध्यभागे
सरस्वतीशे कुरु सन्निधानम् ॥ १० ॥

त्रितालमन्त्रेण[8] दिशो विबध्य[9]
वर्मा[15]वगुण्ठ्या[10] कृतधेनुमुद्राम् ।
सदक्षपाणीतलमर्कबिम्बं[11]
वामे करे पूर्णविधुं[12] विचिन्त्य ॥ ११ ॥

---

1. क- ह्यथाचरत्
   ख- यथा चरे०
2. ख, घ- पयस्या० (?)
3. क- ज्योमाकृतं
   घ- ०योमाकृतं
4. ख- ०तीर्थपराणि
5. च- विता० (?)
6. ख, ग- च
   घ- भोः
7. ख- अयि and पि over यि
   ग- ०ऽपि
   च- ०ऽथ
8. ख, ग, घ, ङ, छ- ० मस्त्रेण
9. क- विविन्ध्य (?)
   ख, ग, घ, ङ, छ- विबन्ध्य
10. क- वगुण्ठ्य
    ख, ङ, च, छ- ० वगुण्ठ्याऽकृत ०
11. ख- सूर्यबिम्बं
12. ग, घ, ङ, च, ज- पूर्णविधिं
    ज- पूर्णनिधं

---

13. ङ- कासारः सरसो सरः
14. क- हकारमिति
15. क- हुमिति

आच्छाद्य पाणी विधिवत्सरोजे
शैवश्च[1] तीर्थेऽथ जपं विधाय ।
सुकुम्भमुद्राकृतपाणियुग्मं[2]
मूलेन तद्वारि शिरो[3]ऽभिषिञ्चेत् ॥ १२ ॥

स्नानान्तरं तोयविशोधनाय
मूर्द्धाङ्गसंप्राञ्छन[4]मंशुकेन[5] [11] ।
शुद्धं शितं सूक्ष्मविकेशवस्त्रं
त्रिकच्छकं सोत्तरीयं[12] विदध्यात् ॥ १३ ॥

अतः[6]परं चाचमनं विधाय
सदर्भहस्तोत्तरदिङ्मुखश्च[7] ।
त्रिशूलमुद्राकृत[8]पाणिशाखा-
मूलेन कुर्या[9]त्तिलकार्कसंख्याम्[10] [13] ॥ १४ ॥

---

1. क- शैवस्य
2. ख, घ, ङ, च, छ, ज- ०कृति
3. All Mss. शिरो. Is it शिरे (?)
4. घ- संप्रोञ्छन०
ङ, छ, ज- संप्रोछन०
5. ग- ०मंशुके च (?)
6. क, ग, छ- ततः ०
7. क, ग- विशुद्धचित्तोत्तरदिङ्मुखश्च
छ- विशुद्धचित्तो(त्त)रदिङ्मुखश्च and notes सदर्भहस्तोत्तर as a different reading.
8. ख, ङ, च, छ, ज- ०कृति०
9. ज- कार्या
10. क, घ, च, ज- ०संख्या

---

11. ङ, ज- वस्त्रेण
12. ङ- उत्त(रि)रीयं चोत्तरियं पाणिः
पाणीर्वृषो वृ(ष ?)सः इति कुमुदाकरः
ज- उत्तरीयं(त्तो)चोत्तरीयं
13. ङ- द्वादशसंख्याम् । समासे क्वाचित्पूर्व-
निपातः ।
ज- द्वादशसंख्या

श्रीखण्ड[1]कालागुरुकुङ्कुमैश्च
त्रिपुण्ड्ररेखं[2] सह भस्मना च ।
सुचन्दनै[7]र्वा मृगनाभिपत्रै-
र्यथाविधि[3] वै तिलकं क्रमेण[4] ॥ १५ ॥

शीर्षे ललाटेऽप्यथ कण्ठदेशे
वक्षःस्थले बाहुयुगे च नाभौ ।
पार्श्वद्वये पश्चिमग्रीवकस्यां[8]
स्तनान्तरे चापि[5] चरेद्विधिज्ञः ॥ १६ ॥

चन्द्रार्द्धमूर्द्धा ऽपि त्रिलोचनश्च
श्रीनीलकण्ठश्च सदाशिवश्च ।
भीमेशभर्गा[6]स्त्रिपुरारिशम्भु-
र्मृडो महेशो गिरिजार्द्धदेहः[9] ॥ १७ ॥

---

1. छ- श्रीकण्ठ ०
2. ख- ० रेखा
   घ, ज- ० रेखां
3. ख, घ, ङ, च, छ- यथाविधिं
4. क- तिलकक्रमेण
5. ग- वापि
6. क- रिर्प (?)

---

7. ङ, ज- निम्बचन्दनैः
8. ङ, ज- द्वन्द्वसमासः
9. ङ, ज- अर्द्धनारीश्वरनाम्ना

स्थानेषु शीर्षादिषु देशिकस्तु
नामैकमुक्त्वा तिलकं विदध्यात् ।
अतः[1]परं चाचमनं च कुर्या-
दु[3]दङ्मुखश्चैव सदर्भपाणिः ॥ १८ ॥

अथा[4]चरेत्तस्य शिवस्य सन्ध्यां
शैवेन मार्गेण विधिं यथावत् ।
तदात्मतत्त्वा[12]दिकमन्त्रमुक्त्वा
स्वधान्तकं[5] चाचमनं च कुर्य्यात् ॥ १९ ॥

अघोरमन्त्रं दशधाथ[6] जप्त्वा
चलुं पिबेत् पापविशोधनाय ।
तेनैव मन्त्रेण सुसंहितं[7] वा
षडङ्गकं मार्ज्जनमाशु कुर्य्यात् ॥ २० ॥

व्योमानलोल्कामुखि[8] विन्दुयुक्तं
सुसंहितामन्त्र इति प्रदिष्टः[9] ।
छन्दोऽस्य[10] पङ्क्ती ऋषिरस्य वामो[11]
देवः शिवो वै कथितो मुनीन्द्रैः ॥ २१ ॥

---

1. क- ततः
2. च- वा०
3. ख- drops दु
4. क- तथा
5. क- स्वाहान्तकं
   ख- स्वधात्मकं
6. ख- तु
   घ- च
7. क- सुसंहितां
8. क- मुख०
9. ग- सुसंहितं मन्त्र इति प्रदिष्टा
   घ- सुसंहितो मन्त्र इति प्रदिष्टः
10. ख, ग, ज- छन्दस्तु
    घ- छन्दोऽस्तु (?)
11. क- पङ्क्तिऋषि०
    ज- ऋषिः(षि)वामदेवो

---

12. क- आत्मतत्त्व-विद्यातत्त्व-शिवतत्त्वानीति तत्त्वत्रयम्
13. ङ- प्रासादमन्त्रम्
    छ- प्रसादमन्त्रम्

पृथ्वि[1] त्वयेत्यादिकमन्त्रमुक्त्वा-

सनं चरेदग्निकुशेन[6] मन्त्री ।

संयम्य वै तत्पुरुषेण वायुं[2]

ध्यायेन्महेशं रविमण्डलस्थम् ॥ २२ ॥

जपेत्तु मन्त्रं रविमूर्त्तियुक्तं

सरेचकं पूरककुम्भकाभ्याम् ।

आचम्य पूर्वोदितमन्त्रकैस्तै[3]-

रीशानमन्त्रेण तु[4] मार्जनं च ॥ २३ ॥

अघोरमन्त्रेण तु[5] चाघमर्षं

धृत्वाञ्जलौ वारि च देशिकस्तु ।

विचिन्त्य देवं रविमण्डलस्थं

ततः प्रदद्यात् सुजलाञ्जलिं च ॥ २४ ॥

---

1. घ- पृथ्वी (?)
2. ख, ङ, च, छ- वायं
3. क- पूर्वोदितकैस्तु मन्त्रै ०
4. ख, ग- च
5. ग- च

---

6. ङ, ज- कुशात्रयेण

पश्चात्कृतोर्ध्वाननबाहुयुग्मं
प्रदर्श्य देवं करपङ्कजाभ्याम् ।
ईशानमन्त्रं तु पठेन्महेशं
सुभक्तियुक्तो[1] मनसा विभाव्य ॥ २५ ॥

ध्यात्वा शिवं शान्तमजात्मशुद्धि[2] [7]
गायत्रिकां तस्य जपेच्च मन्त्री ।
जप्त्वा च कैलासपदाप्तिसिद्ध्यै[3]
समर्पयेच्छङ्करदक्षपाणौ ॥ २६ ॥

जलेन दद्या (द्) द्वय[4]माहुतिं च
कृताह्निकः[5] संहितया[6]र्घ्यमीशे ।
पूर्वोक्तयाष्टाङ्गयुतं च दत्त्वा
कार्पण्यमीशाय नमस्करोति ॥ २७ ॥

---

1. ग- सुभक्तियुक्तौ
2. घ- ०मनात्म०
   ज- ०शुद्धं
3. ख, घ, ङ, च- ० पदाप्तसिद्धै
   ग- पदाप्तसिद्धै:
   ज- पदप्रसिद्धौ: (?)
4. All the Mss.- दद्याद्वय०
5. ख- कृताह्नकं (?)
   घ- कृत्वाह्नक: (?)
   च- कृत्वाह्निनकं
   ज- कृत्वाह्निनक: (?)
6. ग, च- संहितयार्घ०
   घ- संहितयाय्य (?) ज्य०

---

7. ङ- अजस्य ब्रह्मण आत्मशुद्धिर्यस्मात् स तथा तम्
8. ङ, ज- प्रसादमन्त्रेण

नमो नमस्ते जगदीश्वराय
मोक्षप्रदात्रे[1] गिरिजाधवाय[2] ।
नमः शिवायान्धकनाशनाय
गुणात्मने बाह्यगुणाय[7] तुभ्यम् ।। २८ ।।

प्रणम्य शम्भुं रविमण्डलस्थं
मुहुर्मुहुः स्तोत्रमुदीरयेच्च ।
अतः परं भावनमर्च्चनं स्यात्
भवेन्न पूजा यद्दतेऽन्य-दैवी[3] ।। २६ ।।

हंसार्च्चनस्थानमयेत्सुधीरो[4]
यथोपदेशं कृतमण्डलं च ।
आधारशक्त्यादिकपीठमन्त्र[5]-
पर्यन्तकं पूजयते विधिज्ञः ।। ३० ।।

---

1. ङ- नमो प्रदत्रे (?)
2. ग- ०धराय
3. ख, ज- न दैवी
4. क, ग- स्थानमये सुधीरो
   ख- स्थानमयो सुधीरो
   ग- स्थानमयेषु धीरो
5. क- ०मन्त्रपीठ०
6. घ- पूरये(य)ते

---

7. ङ- निर्गुणाय
   ज- त्रिगुणाय

आवाह्य दद्याद्रविमन्त्रपीठे[1]
सूर्यादिकैरावरणैः समेतम् ।
सुगन्धपुष्पैः[6] सह धूपदीपै-
र्निवेद्य मन्त्रादिसुवासतो यैः[7] ॥ ८ ॥[8]

कुचन्दनो[9]द्रक्त[2]सुगन्धपुष्प[3]-
दुर्वाक्षतोत्पूरितताम्रपात्रम्[4] ।
उत्तोल्य जानुद्वयमा[10]शु भूमौ
दत्वा ललाटान्तमथो तु[5] मन्त्री ॥ ३२ ॥

---

1. च- ०पिष्टे०
2. ख- कुचन्दनो युक्त०
   ग- कुचन्दनोक्त (?)
   घ- कुचन्दनोद्युक्त०
   छ- सुचन्दनोद्रक्त०
   ज- कुचन्दनोद्रिक्त०
3. ख- ०पुष्पै
   च- ०पुष्पे
4. क- ताम्भ्रपात्रं
   ख- दुवाक्षतैपुरितताम्रपात्रं (which can be corrected into दूर्वाक्षतैः पुरितताम्रपात्रम्)
   ग- ०पूरितताम्भ्रपात्रम्
   घ- ०त्पुरतताम्रपात्रम्
   च- ताम्भ्रपात्रम्
5. क- ०मथोऽत्र

---

6. ङ- द्वन्द्वसमासेऽपि व्यक्तिभेदे वहुवचनम्
7. ङ- अत्रापि व्यक्तिभेदे
8. ख- omits sloka No. 31
9. ङ, ज- note कुचन्दनं चाऽथ जातिकोषजातीफले समे. Here ङ, ज quoted wrongly the 2nd part of the sloka of अमरकोश by which the meaning of कुचन्दनं becomes जातीफलं,* but actually कुचन्दनं belongs to first part of the sloka (i.e. तिलपर्णी तु पत्राङ्गं रञ्जनं रक्तचन्दनम्, कुचन्दनं च......) by which only the right meaning of रक्तचन्दन comes.
10. ङ- पर्यन्ते द्वितीया

अर्घ्यं प्रदद्याद्दिननाथमूर्ध्नि
प्रक्षाल्य पादद्वयमाचरेत्तु ।
अथोपचारैः प्रयजेच्च मन्त्री
गोनाथकं[10] भक्तिभरेण[1] नम्रः ॥ ३३ ॥

तारं ततो गोपतयेऽग्निजाया[12]
गोनाथमन्त्रोऽयमुदाहृतश्च ।
छन्दस्तु[2]पङ्क्ती ऋषिरस्य देवो[3]
हरो वृषो वै क्रमतः[4] षडङ्गम्[5] [13] ॥ ३४ ॥

तथे[6]श्वरद्वारमनुत्तमज्ञो[14]
गत्वा तु कुर्यात्सुविशुद्ध[7]चित्तः ।
वेदादिबीजेन[15] षडङ्गकं वै
मन्त्रेण[8] तेनाशु हि चार्घ्यपात्रम् ॥ ३५ ॥

---

1. ग- ०भक्तिकरेण०
2. क- छन्दोऽस्य
3. ख- देवो has been corrected into
   वामो
4. घ- क्रमशः
5. ग- षडङ्गे
6. ख- अथे
7. क- सविशुद्ध०
8. घ, च- क्रमेण
9. ग- हि ताघ्यंपात्रम्

---

10. ङ, ज- वृषभं
11. ङ- ओं
12. ङ, ज- स्वाहा
13. ङ- षडक्षरैः षडङ्गानि
14. ङ- पण्डितः
15. क- प्रणवेन

तदर्घ्यतोयेन शराणुना[1] [17]ऽथ
संप्रोक्षयेद्द्वारमनुक्रमेण ।
ऊर्ध्वे[2] गणेशं[18] कमलां[19] च मध्ये[3]
उदुम्बेरे[4] भारति[5] [20]पूजनं[6] च ॥ ३६ ॥

द्वारस्य दक्षे[7] स्थितनन्दिकेशं[8] [21]
तद्दक्षिणे जह्नुसुतां[22] प्रपूज्य ।
भागे[9]ऽथ[10] वामेऽर्क[11]सुता[23]समेतं
यजेन्म[12]हाकाल[24]मुदग्ररूपम् ॥ ३७ ॥

देहल्यधःशायिनि[13] [25] कालरात्रिं
पञ्चोपचारैः प्रयजेच्च[14] सर्वान् ।
तारादि[26]कान्नाम चतुर्थयुक्तान्[15]
हृदान्तकान्वै[16] हवनेऽग्निजाया[27] ॥ ३८ ॥

---

1. ग, छ- शराणुनाथ
2. घ- ऊर्ध्वं
3. घ- मध्यम्
4. क- तदुत्तरे
5. ख- भारती । All Mss. except ख-भारति probably for the sake of metre.
6. घ- मर्चनं (?)
7. घ- ०दक्ष०
8. ङ, ज- ०मन्दिकेशं (?)
9. ग- भोगे० (?)
10. ख- drops ०थ
11. ज- भोगोऽथवाम्भोर्क
12. क- यजन्म०
13. ख- देह्यत्वथस्थायिनि (?) घ, ङ, ज- शायिनो but metrical defect where as शायिनि grammatical mistake
14. क- प्रयजच्च (?), ख- प्रपते च (?)
15. क- ० चतुर्थिकान्तान्, ख- ० चतुर्थ्ययुक्तान् ग- ० चतुर्थियुक्तान्
16. क- हृदन्तकान्०

---

17. क- अणुमन्त्रः शरोऽस्त्रं च, अस्त्रमणे (?) इत्यर्थः, ङ- अस्त्रमन्त्रेण
18. ङ, ज- गणेशम्
19. ङ, ज- लक्ष्मीम्
20. ङ- सरस्वत्यै, ज- ओं सरस्वत्यै
21. ङ, ज- नन्दिको नन्दिकश्चैव (?) कप्यास्यो नन्दिकेश्वरः इति विश्वः ।
22. ङ, ज- गङ्गायै
23. ङ, ज- यमुनायै, ङ- महाकालायै (?)
24. ज- महाकालाय
25. ङ, ज- कर्मधारये ह्रस्वः (?)
26. ङ, ज- प्रणवं
27. ङ, ज- होमे स्वाहा

तद्दिव्यदृष्ट्या सुजलं[1] सुपुष्पं
क्षिप्त्वा[2] च खं[12] विघ्ननिवारणाय ।
वामाङ्घ्रिणा घातत्रिभिः शरेण[13]
निवारयेद् भूमिगतं च विघ्नम् ॥ ३९ ॥

वामांशशाखा[3]गत[4]मस्त्रमन्त्रैः
स्वाङ्गस्य[5] संकोचनमाशु कृत्वा ।
दक्षाङ्घ्रिणाऽन्तः[6] प्रविशेच्च[7] मन्त्री
नैर्ऋत्यके वास्तुपतिं प्रपूज्य ॥ ४० ॥

तद्वायुकोणे च[8] यजेद् गणेश-
मैशान्य[9]कोणे स्वगुरूंश्च तद्वत् ।
ततो नमस्कृत्य च देवदेवं
पूजार्थमाज्ञां[10] किल याचयेज्ज्ञः[11] ॥ ४१ ॥

---

1. घ, ज- सुजनं
2. ग- जप्त्वा
3. क- drops शा
4. ख- ०मत०
5. क- स्वाङ्गस्य
   ख- स्माशशतं केचित०. The rest
   स्वाङ्गं च संकोचन०
6. क, छ- च
7. ग- प्रविशेत
8. ग- कोणेषु
9. ग- ०मैशान०
10. ग- संप्रार्थ्यमाज्ञां (?)
11. क- योजयेज्ज्ञः
   ख- पाचयेद् ज्ञः
   घ- माचयेज्ज्ञः
   छ- योजयेत् ज्ञः and notes a different reading as याचयेद्ज्ञः ।

12. ङ, ज- आकाशम्
13. क- अस्त्रमन्त्रेण
   ङ, ज- कवचमन्त्रेण

अघोरवक्त्रान्तिकमेव[9] गत्वा
कुशादिकं चासनमाशु[1] कुर्य्यात् ।
कुशाजिने वं वरदारवं[2] वा[3]
दिव्याम्बरं पुष्पयुगासनं वा ॥ ४२ ॥

पद्मं[4] [10] च सिद्धं[11] किल स्वस्तिकं[12] वा-
सीनः शिवं[5] पूजयते विधिज्ञः ।
पूजोपहार[6]स्थितदक्षभागो[7]
घृतप्रदीपोभयपार्श्वसंस्थः[8] ॥ ४३ ॥

---

1. क, ख, छ- ०मेव
2. क- वरत्तारवं (?)
   ख- वरद्राभवं
   ग- वरदावरं
3. घ, ङ- वे
4. छ- पद्मे
5. ग- स्वस्तिकासीनः सदाशिवं (?)
   (metrical defect)
6. च, ज- पूजोपचार०
7. क, ख, ग- ०भागे
   छ- ०भागं
8. क, छ- ०संस्थम्

---

9. क- एवशब्दो निश्चयार्थः । तथा च श्रुतौ—
   न प्राच्यामग्रतः शम्भोर्नोत्तरे योषिदालये ।
   न प्रतीच्यां यतः पृष्ठं, तस्माद्वै दक्षिणेऽर्चयेत् ॥

   ङ- एवशब्दो निश्चयार्थः । तथा स्मृतौ—
   न प्राच्यामग्रतः शम्भोर्नोत्तरे योषिदालये ।
   न प्रतीच्यां यतः पृष्ठं तस्माद्दक्षिणतोऽर्चयेत् ॥

10. ङ- वामोरौ दक्षिणं पादं न्यसेद्वामं तथान्यतः ।
    एतावदेव निर्वाह्य जपपूजादिकं चरेत् ॥
11. ङ,ज- मेढ्रादुपरि विन्यस्य सव्यं गुल्फं तथोपरि ।
    गुल्फान्तरं च निक्षिप्य सिद्धासनमिदं स्मृतम् ॥
12. ङ- जानूर्वोरन्तरे कृत्वा सम्यक् पादतले उभे ।
    ऋजुकायः समासीनः स्वस्तिकं तदुदाहृतम् ॥

तारं ह्यथा[1]त्मासनपूर्वमेव[2]
ङेऽन्तं[3] [11] नमोऽन्तं कमलं पदं स्यात्[12] ।
अनेन मन्त्रेण सुगन्धपुष्पैः
संपूजयेदासनमाशु[4] मन्त्री ॥ ४४ ॥

क्ष्मामन्त्रर्चयित्वाऽष्टदलं विचिन्त्य
कल्पद्रुमं पूज्य सरत्नवेदिम् ।
सुवर्णसिंहासन शुक्ल[5]छत्रे
पुष्पासनं वै परिकल्पयेच्च[6] ॥ ४५ ॥

प्रक्षाल्य पाणौ[7] च तदस्त्रमन्त्रैः
सुगन्ध पुष्पैः करघर्षणं च ।
श्लीं[8] वै पशुं हुं फडिति क्रमेण
ताराद्य एषो[9]ऽस्त्र[10]मनुर्मयोक्तः ॥ ४६ ॥

---

1. ख- यथा
2. ज- ०मेवं
3. ख- ङेऽन्तं
4. ख, ग, घ, ङ, च- ०माद्य
   ज- ०पाद्य
5. ग- रत्नछत्रे
6. ख- परिकल्पयेत
7. ग- पाणिं
   ज- पाणौ (?)
8. ख, ङ, ज- श्लां
9. ख, घ, च, ज- ताराद्ययेषो०
10. क, च- ०त्र

---

11. ङ- चतुर्थ्यन्तम्
12. क- ओम् आत्मासने कमला(श ?)
    सनाय नमः ।
13. ङ- क्ष्मास्वानिर्मेदिनी मही

पुष्पाक्षते वै विकिरेच्च[1] मन्त्री
ये भूत[2]मन्त्रेण शराणुना[3] [10] वा ।
वामे गुरु[4] दक्षगतं गणेशं
मध्ये महेशं प्रणमेच्च[5] मन्त्री ॥ ४७ ॥

अधस्तु मध्योर्ध्वकयोस्तु कुर्य्या-
त्तालत्रयं मन्त्रयुतं विधिज्ञः ।
त्रैलोक्यमुक्त्वा परिरक्ष[11] हुं च
फडग्निजायाऽस्य[6] मनुः प्रदिष्टः[7] ॥ ४८ ॥

अथ प्रवक्ष्ये परिदिग्विबन्धं[8]
पूर्वादिदिक्षु ह्यपि टङ्क एणः ।
पाशाङ्कुशौ दक्षिणके गणेशो
गङ्गोत्तरे[9] कार्त्तिकक्षेत्रपालौ[12] ॥ ४९ ॥

---

1. ग- विलरेच्च
2. क- भूति०
3. घ- शशराशु
4. क- drops क्ष and reads शतं
   ख- दक्षगते
5. ख, घ, च- प्रणवेच्च
   ग- प्रयजेच्च
   ज- notes प्रणवेन over प्रणमे च
6. ग- हुंफट् अग्निस्तु जायाऽस्य (?)
7. क- ०म'योक्तः
8. क- one चान्त is written over
   विवन्ध without any sign. (It is
   not clear)
9. ङ- खङ्गोत्तरे (?)

---

10. ङ, ज- अस्त्रमन्त्रेण
11. ङ- रक्षरक्षेति वारद्वयं ब्रूयात्
12. पूर्वपश्चिमयोरर्थवशाद्गम्यते
   ज- wrongly notes it on विवन्ध

शरेण[11] प्रक्षाल्य तदर्घ्यपात्रं
तारेण[1] [12] वा:[13] पूर्य सुगन्धपुष्पैः ।
निरीक्षणाद्यै[14]रपि संस्कृतं च
तारेण[2] कुर्याद्दशधा जयं च ॥ ५० ॥

मूलेन संवीक्ष्य तु[3] यागभूमिं
शरेण संप्रोक्षति[4] तज्जलेन[15] ।
मूलेन शीर्षे तिलकं च कृत्वा[5]
तेनैव[6] पुष्पं शिरसा बिभर्त्ति[7] ॥ ५१ ॥

तदम्बुना प्रोक्षणमाशु कृत्वा
पूजोपहारे[8] निजमूर्ध्नि मन्त्री ।
कुर्य्यादथो भूतविशोधनाय
छन्दः सदेवं[9] ऋषिणा सुयुक्तम्[10] ॥ ५२ ॥

---

1. परेण (?)
2. घ- परेण
3. क, छ- च
4. ग- संप्रोक्षति and corrects it into संप्रोक्ष्य तु ।
5. क- कुर्या०
6. घ- तत्रैव
7. क- वित्वर्त्ति ?
8. ख- पूजोपचारे
   ग- पूजोपहारो
   घ- पूजोपहारं
9. घ- छन्दस्तु देवं
   छ- स्वदेवं
10. ख- सयुक्तम्
    ग- समुक्तम्

---

11. ङ- अस्त्रमन्त्रेण
    ज- wrongly notes it on तारेण
12. प्रणवेन
    ज- अस्त्रमन्त्रेण (?)
13. ङ- आप: स्त्री भूम्नि वार्वारि सलिलं कमलं जलम् ।
14. क- अवगुण्ठनाद्यैः अस्त्रेण दिशो निबन्ध्य करोदरेणार्घ्यपात्रं विधाय प्रणवं दशधा जपेत् ।
15. ङ, ज अर्घ्यजलेन

आत्मा ऋषिर्वै प्रकृतिश्च छन्दो
देवस्तु सत्यः कथितो मुनीन्द्रैः ।
हंसेति बीजं प्रकृतिश्च शक्तिः
शिवस्य हृत्पादयुगे प्रदिष्टा[1] ॥ ५३ ॥

पादादिका जानुयुगान्तभूमि[7]-
र्जान्वादिकं नाभ्यध एव[2] तोयम् ।
तदूर्ध्वदेशा[8]द्धृदयान्तवह्नि[9]-
स्तस्योर्ध्वतो[10] भाल[3]युगान्तवायुः[11] ॥ ५४ ॥

समीरणस्योपरि खे य विम्बं[4] [12]
लं वीर्य्यं हं बीजमनुक्रमेण ।
तद्वेदकोणं कुलिशैश्च युक्त-
मर्द्धेन्दुसाब्जं त्वथ[6] वै त्रिकोणम् ॥ ५५ ॥

---

1. This reading has been adopted form Mss. घ; क- शिरोऽस्म, ख, ङ, ज- शिरास्य ग, च, ज- शिरस्य; All Mss. except घ- हृत्पार्श्वयुगे, क- प्रदिष्टां, ङ, च- प्रदिष्टा, छ- प्रदिष्टाः ज- प्रदिष्टा, ख, ग- प्रतिष्ठा ।
2. ज- नाभ्युदयेव
3. ग- नस्योर्ध्वतोत्फुल्ल०
4. क- यद्विम्बं
5. क, ग, च, छ, ज- लवर्यं
ख, घ, झ- वीज०
6. घ- ह्यथ

---

7. ङ- जानुद्वये अन्तं यस्याः सा जानुयुगान्ता भूमिश्चेति समासः
ज- जानुद्वये अन्तं प्रान्तं यस्याः सा.........
8. ङ, ज- तस्य नाभेरुर्ध्वदेशात्
9. ङ, ज- हृदये (म) अन्तं प्रान्तं यस्य स हृदयान्तश्चासौ वहि्नश्चेति समासः ।
10. ङ, ज- तस्य हृदयस्य ऊर्ध्वत उपरि
11. ङ- नेत्रोपरि ललाटमिति वचनात्—नेत्रद्वयं भालद्वयमप्युक्तम् ।
भालयुगमन्तं प्रान्तं यस्य स(श्च)च वायुश्चेति समासः ।
ज- नेत्रद्वयभालद्व(यं)यम(प्यु)प्युक्तं भालयुग [मन्तं प्रान्तं] (ये) यस्य[स] (श्च) च वायुश्चेति समासः
12. ङ- आकाशस[म्ब]न्धि

तत्स्वस्तिकाङ्क[1] रसविन्दुयुक्तं

वृत्तं[2] च वृत्तं[3] च[4] विचिन्त्य मन्त्री ।

पीतं शितं रक्तमिदं च कृष्णं

स्वच्छं[5] सबीजं[6] च इति क्रमेण ॥ ५६ ॥

एवं मुहुर्ध्यानपरस्तु[7] मन्त्री

भूतानि तानि प्रविलापयेच्च[8] ।

पृथ्वीं जले चाम्ब्व[12]पि[9] वीतिहोत्रे[10] [13]

वह्निं च वातेऽथ[11] समीरणं खे[14] ॥ ५७ ॥

---

1. क- ० स्वस्तिकाङ्कां
2. क, घ- वत्तिं
3. क, ख, घ- वृत्तिं
4. ङ- drops च
5. ख- स्वसं
6. ज- च वीजं
7. क- ०श्च
8. ख- प्रल्लिपयेच्च (?)
9. क- चाम्बपि
   ङ, च, ज- चाम्वुपि
10. क- वीजहोत्रे
11 ख- च

---

12. ङ- जलम्
13. ङ, ज- अग्नौ
14. ङ, ज- आकाशे

अतः परं खं[1] प्रकृतौ विचिन्त्य[2]
तां ब्रह्मरूपां[3] परमात्मनीशे[4] ।
प्रपञ्चमेवं च समस्तदेहं
विचिन्तयेद्वै परमात्मनीशे[5] ॥ ५८ ॥

मन्त्री ततः केवलमेव ब्रह्म-
रूपः स्वयं तिष्ठति वै क्षणं च ।
पुनस्तु चोत्पादयते शरीरं
पवित्रमेनं[6] परमात्मनस्तु ॥ ५९ ॥

अजायताथो प्रकृतिश्च शब्द-
ब्रह्मात्मिका मातृकया सुयुक्ता[7] ।
तस्याश्च[8] खं[10] खादनिलो[11]ऽनलो ऽस्मा[12]-
दग्नेस्तु चापो[13]ऽवनिराभ्य[9] [14] आसीत् ॥ ६० ॥

---

1. ख- drops खं
2. ख- निधाय
3. क- ब्रह्मरूपं
4. ग- परमात्ममीशे has been corrected into परमात्मनीशे ।
   घ- परमात्ममीशे
5. ख- परमात्मनाशो (?)
   झ- मरमात्ममीशे
6. क- पवित्रमेनः
   ग, घ, झ- ०मेवं
7. ज- ०त्मयुक्ता
8. क- तस्मात् श्च
9. क- ०रभ्य
   ग- चाखोऽवतिराभ्य०
   घ- ०त्वनीरभ्य (?)
   झ- ०रद्भ्य

---

10. ङ, ज- आकाशम्
11. ङ, ज पवनः
12. ङ- अस्मात् पवनादनलः
13. ज- जलम्
14. ङ- अद्भ्यः अवनिः पृथ्वी ।

भूतेभ्य एभ्योऽथ कलेवरं स्वं
तेजः स्वरूपं स्वयमेव जातम् ।
अस्मिन् शरीरे परितः[1] [9] परात्मा[10]
स विद्यते वा इति भूतशुद्धिः ॥ ६१ ॥

अथ प्रकारेण च भूतशुद्धि[2]-
रन्येन[3] म[11] नाम विधीयते[4] च ।
यया विना निष्फलदा च पूजा
तामेव कुर्यान्नियतं च मन्त्री ॥ ६२ ॥

श्रीधर्मकन्दोद्भवकं[5] च संवि-
न्नालं तथैश्वर्यदलाष्टकं[6] च ।
वैराग्यकर्ण्यम्बुज[7]माशु[12] हृद्य[13]
विचिन्त्य तत्रात्मकजीवरूपम्[8] [14]॥ ६३ ॥

---

1. क- पतितः
 घ, ज- परतः
2. क- ०शुद्ध०
3. ग, छ- ०रनेन
4. क- शैवं सुविधीयते च
5. ङ- कन्योद्भवकं has been corrected into कन्दोद्भवकं ।
 ग, च- कन्योद्भवकं
6. ग- जलादिकं
7. ख- ०वर्णाम्बुज०;
 घ- ०कर्णीम्बु च माशु (?)
8. ख- ०नावरूपम्
 घ- ०मेवरूपम्
 ग- तेजात्मकजीवरूपम्

---

9. ङ- समन्तात्
10. ङ, ज- परमात्मा
11. ङ- म(या)म
12. ङ, ज- समासान्ते नपुंसकम्
13. ङ- हृदयसन्धि (?)
 ज- हृदयसम्बंन्धि
14. ङ, ज- जीवात्मानम्

सुद्वादशान्तेऽब्जसहस्रपत्रे
धृत्वेऽथ बद्ध्वा[1] करकूर्ममुद्राम्[2] ।
सुषुम्णिकावर्त्मनि हंसमन्त्रैः
परात्मनि[14] स्वात्मनियोजनं[15] च ॥ ६४ ॥

तत्कच्छपेनात्मयुगं नियोज्य[3]
भूतस्य हेतोरथ चिन्त्य तत्त्वान्[4] ।
सबीजभावानपि लीनतत्त्वं[5]
व्यतिक्रमं तत्परमात्मनस्तु ॥ ६५ ॥

कुक्षावथो[6] पूरुषसंन्निभं वै
विचिन्तयेत्पापमनादि[7] जातम् ।
सुब्रह्म[8]हत्याशिरसं[9] च[10] हेम[11]-
स्तेयोद्भुजं[12] वै मदिरापहृत्स्थम्[13] ॥ ६६ ॥

---

1. क- विध्वा
2. छ- कर्म मुद्राम्
3. घ- विचिन्त्य विभज्य
4. क, ख- तत्त्वात्
   घ- चित्ततत्त्वात्
5. ग- बीजतत्त्वम्
6. घ, झ- कुर्य्यादथो
7. घ- ०मनात्म०
8. ग- सब्रह्म०
9. ज- ०सुरतं
10. च, ठ- तु
11. घ, झ- हेमं
12. क, ख, ग, घ, झ, ञ, ट, ठ- स्तेयोभुजं
    ङ- स्तोयोद्भूजं
    च- हेमस्त्रयो भुजं
    च- ०द्भूजं
13. ङ, ज- महिरागृहस्थम् (?)

---

14. ङ, ज- परमात्मनि
15. ङ, ज- स्वात्मनो जीवात्मनो नियोजनम्

कटौ[1] गुरोस्तल्पगतं च तत्सं-

योगं पदद्वन्द्वमुपैन लोमम्[2] ।

आरक्तश्मश्रुं हि[3] विलोचनं तं[4]

चर्मासिहस्तं[5] घनकृष्णवर्णम् ॥ ६७ ॥

अथा[6]स्यशुष्कं[7] नभोमण्डलेन

वायुं[8] [15] समानीय च नाभिदेशम् ।

समीरबीजं[16] दशधा तु[9] जप्त्वा

तदुत्थवातैः[10] कलुषं विशोष्य ॥ ६८ ॥

तथा[11]ग्निबीजं[17] दशधा तु[12] जप्त्वा

तदुद्भवेनानलकेन[18] दह्य ।

पीयूषबीजं[13] दशधापि[14] जप्त्वा

सुधामहावृष्टिमथो विचिन्त्य ॥ ६९ ॥

---

1. ख, ट- कट्योर्गुरो०
   च- कटे
2. ङ, छ, ठ- लोपम्
3. क- ह
4. घ- ०प्रविलोपनं तं
   झ- ०प्रविलोचनं तं
5. ङ- चर्मास्थिहस्तं
6. छ- तथा०
7. क- ०शुक्लं
8. घ- वायू
9. क- ०थ
10. ङ- सुधामहावृष्टि० (?)
11. क, घ, च, छ, ञ, ठ- अथा
12. ग- ०थ
13. घ- ०न्नानलकेन (?)
    छ- ०नानिलकेन
14. ग- ०थ
    छ, ञ- तु

---

15. क- दक्षिणनासायाः
16. क- समीरवीजं य' इति
    ङ- यं
17. ङ- रं
18. ङ, ज- वं

तस्याः[1] प्रभावेण विचिन्त्य देहं[2]
तेजोमयं[3] शुद्धसलक्षणं[4] च ।
तदात्मलीन[5] त्वथ तत्त्वसंहं[6]
स्वस्थानकं प्रापयते मनोज्ञम्[7] ॥ ७० ॥

आत्मानकं तद्धृदयारविन्दं
समानयेत्तत्परमात्मनस्तु[8] ।
तद्धंसमन्त्रै[11]रपि साब्जमुद्रै[9]-
र्ध्यानं च कुर्यादथ देवतायाः[12] ॥ ७१ ॥

धवलवपुषमिन्दोर्बद्धपद्मासनस्थं
भुजगवलयहारं भस्मदिग्धा[10]ङ्गमीशम् ।
हरिणपरशुपाणिं चन्द्रमौलिं त्रिनेत्रं
हृदयकमलमध्ये चिन्तयेत्पञ्चवक्त्रम् ॥ ७२ ॥

---

1. घ- तस्य
2. ग- देवं
3. ग- ततोमयं (?)
4. क- सुल्क्षक्षं च- चलक्षण' (?)
5. घ- लीङ्ग' (?)
6. क, झ- हंस' ख, ट- संध'
   च- drops तत्त्व
   ञ- सो over स'
7. ग, घ, ञ- मनोज्ञः
8. झ, ठ- परमासनस्तु
9. ग- ०मन्त्रैः
10. घ, ज, ञ- ०दग्धा०

---

11. ङ- ह समन्त्रो नानाग्रन्थेषु नानाविध उच्यते । अतो व्यक्तिभेदेन बहुवचनम् ।
    ज- ....यथाग्रन्थेषु.........
12. क- ध्यानं यथाः ओं आं ह्रीँ क्रों यं रँ लँ वँ शँ सँ हँ सः । The क continues मम प्राणा इह प्राणाः । पुनर्वीजान्युच्चार्य्य मम जीव इह स्थितः । पुनरुच्चार्य्य मम सर्वेन्द्रियाणि पुनरुच्चार्य्य वाङ्मनश्चक्षुः श्रोत्रजिह्वाघ्राण-प्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा । But the notes of ङ, ज for this being correct and at right places, explain well.

इत्थं विधायाशु[1] च भूतशुद्धि[2]
प्राणप्रतिष्ठामथ आचरेज्ज्ञः[3] ।
पाशा[12]ङ्कुशा[13]भ्यां पुटितां[4] च शक्ति[14]-
मादौ समुद्धृत्य च देशिकेन्द्रः[5] ॥ ७३ ॥

यादींश्च[15] सान्तान[6]पि बिन्दुयुक्तान्
सुव्योमसद्येन्दु[7]युतां[16]श्च सप्त ।
वर्णानथो हंस[17]परात्मकाना-
ममुष्य[8] उच्चार्य[9] तु[10] वै[11] सुमन्त्री ॥ ७४ ॥

---

1. क- विहायाशु
2. ख- भूतशुद्ध
3. क, छ- आरभेज्ज्ञः
   घ, झ- चाचरेज्ज्ञः
   ङ, ञ- ०माचरेज्ज्ञः (?)
   ज- आरदज्ञः
5. ङ- केशिकेन्द्रः (?)
6. क- सान्द्रानपि
   ञ- न्द्रा over न्ता of सान्तानपि
7. क- ०मर्द्धेन्दु०
   ख- सव्यापसव्येन्दु०
   ग- सव्योमसव्येन्दु०
   घ- सव्योममर्द्धेन्दु०
   च- सव्योमसार्द्धेन्दु०
8. क- विमृश्य
   ग, ङ, झ- ०वमुष्य (18)
   घ, छ, ञ- विमुष्य (?)
   च- वमुष्ण (?)
   ज- समुष्य (18) ?
   ठ- वपुष्प
9. घ, छ, झ, ञ- चाचार्य
10. ग- च
11. घ- drops वै

---

12. ङ, ज- आमिति प्रसिद्धः
13. ङ- क्रौमिति प्रसिद्धः
    ज- (चक्रामि) क्रोमिति प्रसिद्धः
14. ङ- ह्रीं
15. ङ, ज- यँ रँ लँ वँ शँ षँ सँ
16. ङ, ज- सुष्ठु व्योम्नि आकाशे सद्येन्दु-
    र्द्वितीयाचन्द्रस्तद्युतान् विन्दुयुतांश्च
17. ङ, ज- हंसः सोऽहम्
18. ङ, ज- मम शिवस्य वा

प्राणा वदेद्वा[1] इह पूर्वकाश्च
प्राणाः[7] समुच्चार्य पुन[8]स्त्वमुष्य[9] ।
जीवः समुच्चार्य्य इह स्थित[10] स्या-
दमुष्य सर्वेन्द्रियकाण्य[11]मुष्य[12] ॥ ७५ ॥

अनन्तरं वाङ्मनसो[2] च चक्षुः
श्रोत्रान्तरं घ्राणपदं[3] [13] समुक्त्वा[4] ।
प्राणा इहागत्य[5] सुखं चिरं स्या-
त्तिष्ठन्तु[14] वह्नेर्वधू[15]रेष[6] मन्त्रः ॥ ७६ ॥

---

1. ग- वदद्यादिह०
   च- वदेद्वा
2. ज, झ- वाङ्मनसा should be वाङ्मनसे
3. ज- प्राणपदं
4. ट- समुक्ता
5. ञ- प्राणा इहा० and inserts त्रि
   in between above the line.
6. क- ०र्विधुरेष
   घ- ०र्वधूरेण (?)

---

7. ङ, ज- प्राणा इह प्राणाः
8. ङ,ज-पुनर्या(द्वा ?)दि हंसान्तं मन्त्रमुक्त्वा
9. ङ, ज- मम शिवस्य वा
10. ङ, ज- जीव इह स्थितः
11. ङ- मम शिवस्य वा सर्वेन्द्रियाणि
12 ङ- पुनः पूर्ववन्मन्त्रमाचार्य मम शिवस्य वा
13. ङ,ज- वाङ्मनः चक्षुः श्रोत्रघ्राण
14. ङ, ज प्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु ।
    ज adds स्वाहा here.
15. ङ स्वाहा

अथास्य[12] वेदे[1] ऋषयः समुक्त्वा
ब्रह्मा च विष्णुश्च महेश्वरश्च[2] [13] ।
छन्दांसि[14] वा ऋग्यजुषी[3] च साम
चैतन्यरूपी[4] ह्यपि[5] देवतात्मा ॥ ७७ ॥

उक्तं कवर्गेण च पञ्चभूतैः
पृथ्व्यादिकै[6] र्वै हृदयं मुनीन्द्रैः ।
शिरश्चवर्गेण च नामयुक्तैः
शब्दादिभिः[16] शब्दवनेषु[7] सिंहैः[8] ॥ ७८ ॥

ज्ञानेन्द्रियै[17]र्नाम सरामवर्गैः[9] [18]
शिखा मुनीन्द्रैः परिकीर्त्तिता च ।
कर्मेन्द्रियैश्चैव[19] तवर्ग[10]युक्तैः[20]
पुरा मुनीनां[11] कवचं मतं च ॥ ७९ ॥

---

1. ख, घ, ट- देवै०
2. ख, ग, ट- सदाशिवश्च
3. क- ऋग्यजुषां
   ग, च, छ- वागृग्यजुषा
   घ- drops ०षी
   च, ठ- वायृग्यजुषो
4. क, च- ०रूपा
   झ- छन्दांसि वा ऋग्यजुसामचेत—, न्यरूपि
   शक्तिह्य पि देवतात्मा ।
5. ज- हृदि
6. क- दिकं वा
   छ, ज- र्वा
7. घ- शंखादिभि शब्ददनेषु (?)
8. ञ- gives another reading as
   शब्दमनेन शीर्षम् ।
9. क- सवामवर्गैः
   ग- ज्ञानेन्द्रिये ज्ञानसनामवर्गैः
   ङ- सरामवर्गैः;
10. ख- कपर्ग (?)
11. ठ- drops मु

---

12. ङ, ज- प्राणप्रतिष्ठामन्त्रस्य
13. ङ, ज- ब्रह्मा-विष्णु-महेश्वर ऋषयः ।
14. ङ, ज- ऋग्य(गु)जुःसामानि छन्दांसि
15. ङ- ओं अं कं खं गं घं ङं पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशात्मने आं हृदयाय नमः
    ज- omits अं
16. ङ, ज- ओं इं चं छं जं झं ञं—शब्दस्पर्शरूपरसगन्धात्मने ईं
    शिरसे स्वाहा । ज- omits इं
17. ङ- मनोनेत्रादिधीन्द्रियम्
18. ङ, ज- ओं उं टं ठं डं ढं णं—श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणात्मने उं
    शिखायै वषट् । ज- omits उं
19. ङ- कर्मेन्द्रियं तु पाय्वादि
20 ङ, ज- ओं एं तं थं दं धं नं—वाक्पाणिपादपायूपस्थात्मने ऐं
    कवचाय हुम् ।

विलोचनं स्याद्वचनादिभिश्च
पवर्गयुक्तै[9]र्नयनाङ्गुलीभिः[10] ।
बुद्ध्यादिभिर्यादियुतैश्च[11] सम्य-
गस्त्रं[1] मनुज्ञैः परिकीर्त्तितं[2] च ॥ ८० ॥

नाभ्यम्बुजा[3]त्पादयुग्मं तु[4] यावत्[5]
पाशीयवीजं[6] [12] त्वथ विन्यसेज्ज्ञः ।
हृदम्बुजान्नाभिसरोरुहान्तं[7]
शाक्तीयबीजं[13] समुदाहृतं च ॥ ८१ ॥

शिरोम्बुजादङ्कुशबीज[14]माशु
प्रविन्यसेद्वै हृदयाम्बुजान्तम ।
यादींश्च वर्णानथ हृत्सरोजे[15]
ध्यानं च देव्या जयमाशु कुर्यात् ॥ ८२ ॥

---

1. क- ०गस्त० (?)
   छ, ज- सम्प शस्त्रं (?)
   च, ञ, ठ- सम्पगस्
2. ग- परिकीर्त्तितं
3. क- नात्यम्बुजात्
4. क, ग- च
5. ख- जीवत्
6. ख, घ- पाणीयवीजं
   च- पाशीयवीजं
   ग- ०(च्छि)च्छीर्षीयवीजं
   ज, ञ- पाशाय
7. क- ०रुहान्तः
8. घ, ज, ञ, ट, ठ- ०जातम्

---

9. क, ज- ओं ओं पं फं बं भं मं—वचनादानगतिविसर्गात्मने ओं नेत्रत्रयाय वौषट् ।
10. ङ, ज- त्रिभिरङ्गुलिभिस्तर्जनीमध्यमानामिकाभिः
11. ज- ओं अं यं रं लं वं शं षं सं हं—मनोबुद्ध्यहंकारचित्तात्मने अः करतलकरपृष्ठाभ्याम् अस्त्राय फट् ।
   ङ omits कर before पृष्ठाभ्यां
12. ङ- ओं आं नमः
13. ङ- ओं ह्रीं नमः
14. ङ, ज- ओं क्रों नमः
15. ङ- ओं यं नमः । ओं रं नमः । ओं लं नमः । ओं वं नमः । ओं शं नमः । ओं षं नमः । ओं सं नमः । ओं हं नमः । इति विन्यसेत् ।

रक्ताब्धिपोतारुणपद्मसंस्थां[1]
पाशाङ्कुशाविक्षु[2]शरासबाणान्[3] ।
शूलं कपालं दधतीं कराब्जै[4]
रक्तां त्रिनेत्रां प्रणमामि देवीम् ॥ ८३ ॥

कृत्वार्च्चने यः किल भूतशुद्धिं
प्राणप्रतिष्ठां न करोति मन्त्री[5] ।
जपे च होमे च[6] वृथा भवेत् सा
तया[7] विहीनं फलदं न सर्वम् ॥ ८४ ॥

अनन्तरं पाणितलस्य शुद्धिं
कृत्वा च[8] वै श्रीदलगन्धपुष्पैः[9] ।
अस्त्रेण[10] [11] तालत्रितयं च कुर्य्या-
दित्थं विदध्यात्किल पाणिशुद्धिम् ॥ ८५ ॥

---

1. ख, घ, ङ, च- ०संस्था
   ठ- ०मव्यसंस्था
2. क- ०भीष्ट०
   घ- ०वीक्षु०
3. ग- ०शरासिबाणान्
4. च- वराब्जै
5. क- मन्त्रः
6. ग- drops च
7. क- त्रयी०
   घ- लया (?)
   च- यया
8. ग- तु
9. ज- श्रीर्दलगन्धपुष्पैः
10. क- असेण

---

11. ङ, ज- ओं त्रैलोक्यं रक्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा । नत्त (?)- मन्त्राङ्गाऽस्त्रमन्त्र! ।

अथो ह्यहं[1] न्यासमनुत्तमं च
वक्ष्यामि कामं शिवमातृकायाः ।[7]
यन्न्य[8]स्य[2] वै मन्त्रिण एव सर्वे
प्रपेदिरे दैवत[3]भावमाशु ॥ ८६ ॥

आधारपद्मं[9] सचतुर्दलं च
वासान्त[4] [10]वर्णाश्रयशोणिताभम्[11] ।
लिङ्गाम्बुजं षड्दलविद्युदाभ[5]
बालान्त[6]वर्णाङ्कितत‌द्दलं च[12] ॥ ८७ ॥

---

1. ग- अथा ह्यहं and थो ह above था ह्य
2. क- यन्नस्य (?)
ग- यन्यस्य has been corrected
into यां न्यस्य ।
घ, ङ- यन्वस्य (?)
ञ- यां न्यस्य
3. ग, ठ- वै तव
4. क- वा शान्त०
ध- वा सीत०
5. ख- ०विन्दुनाभं
6. च, ट- बलान्त०

7. ङ- शिवा मङ्गलदायिनी मातृका तस्याः
8. ङ- मातृकान्यासं
9. ङ, ज- आधारचक्रमिति नाम
च- गुदन्तु द्व्यङ्गुलादूर्ध्वं, मै(मे)ढ्रं तु द्व्यङ्गुलादधः ।
सर्वस्य मूलभूतत्वान्मूलाधारः स उच्यते ॥
आधारे विघ्नराजश्च लिङ्गे च मकरध्वजः ।
पद्मयोनिः स्थितो नाभौ हृदये विष्णुदेवता ॥
शारदा रुद्रकण्ठे च
(भूव) भ्रुवोर्मध्ये निरामयम् ॥
10. ङ, ज- वासा अन्तादिवर्णस्य विपर्ययः
11. ङ, ज- वादिनां सान्तानां वर्णानामाश्रयं च शोणिताभं (केचि ?) चेति कर्मधारयः ।
12. ङ- वादिभि(र्ला)र्लान्तैर्वर्णैरङ्कितं च तद्दलं चेति अत्रापि वर्णविपर्ययः ।

दशच्छदं नाभिसरोरुहं च
डाद्य[1] [15] फकारान्तक[2] [16]रत्नपूरम्[3] ।
हृत्पद्महेमाभदिनेशपत्रं[17]
कठान्तवर्णाङ्क[4] [18]मनाहतं च ॥ ८८ ॥

कण्ठे[5] च मुक्ताभविशुद्धपद्मं[19]
स्वराङ्कितं तद्दल[6] [20]षोडशेन[21] ।
अतः[7] सरोजं दलनेत्रसंख्यं[8] [22]
हलक्षयुक्तं[9] च ललाटमध्ये[23] ॥ ८९ ॥

सहस्रपत्रं शिवशक्तियुक्त-
मधोमुखं चन्द्रनिभं सुधाद्रिम्[10] ।
यथा[11] च रम्भा विटपि[12] प्रफुल्लं
तथाऽजरन्ध्रे[13] [24]प्रविचिन्तयेज्ज्ञः[14] ॥ ९० ॥

---

1. घ- ताद्यं
2. क- फकारान्तिक
3. ख- ०पूर्वम् घ, ङ, च, झ- ०पुरम्
4. क, ञ- ०वर्णाद्य०
5. घ- कर्ण
6. घ- स्वरान्तकं तं तदल (?)
7. ख- अन्तः
8. क, छ, ञ- ०युक्त घ- ०संख्या
9. क- हक्षप्रयुक्त
10. घ- सुधाद्रम् (?)
11. घ- अथा (?)
12. ग- विटपि corrected into विटपी
13. ख, ञ- तद्ब्रह्मरन्ध्रे
 घ, च, ठ- तथा च रन्ध्रे
14. क-records another reading as विचिन्तयेत् ।

---

15. ङ- डकार आद्ये दले यस्य तत्
16. ङ- फकाराक्षरमन्ते दले यस्य तत् रत्नपुरं चेति ।
17. ङ, ज- हृत्पद्मं हेमसम्बन्धिनी आभा यस्य तत् दिने[श]संख्यया पत्राणि यस्य तच्चेति समासः ।
18. ङ, ज- ककारादिभिः ठकारान्तैर्वर्णैरङ्कं चिह्नं यस्य तत् । आद्यौ वर्णविकारनाशौ (?) ।
19. ङ, ज- मुक्ताभं च विशुद्धचक्रेति नाम पद्मं चेति ।
20. ङ, ज- तत् पद्मं
21. ङ- जातावेकवचनम् ज- यतादेववचनम् (?)
22. ङ, ज- दलेषु नेत्रैस्त्रिभिः संख्या यस्य तत् अर्थात् त्रिदलम्
23. ङ- ललाटचक्रेति (नाम्न.य) नाम तस्य मध्ये
 ज- ललाटे चक्रे[त्रि]ति नाम्नस्य नाम तस्य मध्ये
24. ङ- ब्रह्मरन्ध्रे

षट् चक्रमेतत्कथितमुनीन्द्रैः
पूर्वादिपत्रेषु विचिन्त्य[1] वर्णान् ।
धीरो महाध्यानपरो हि कुर्या-
दृष्यादिकं नाम तु मातृकायाः ॥ ६१ ॥

ब्रह्मा मुनिर्वायथ[2] वेदमाता[3] [8]
छन्दो भवेद्भारति[9] देवताऽस्याः[4] ।
हलोऽपि बीजं[10] स्वरशक्तियुक्त[11]-
मृष्यादिकं न्यासमिदं[5] प्रदिष्टम् ॥ ६२ ॥

स्वरैः सह्रस्वैरपि दीर्घयुक्तैः
सव्यञ्जनैश्चैव[12] षडङ्गमिष्टम् ।
पञ्चाङ्गकं[6] स्यादपि पञ्चवर्गै-
रस्त्रं समुक्तं ह्यथ शेषवर्णैः[7] [13] ॥ ६३ ॥

---

1. घ- पत्रे सुविचिन्त्य
2. ख, ट- ब्रह्मा ऋषिर्वाप्यथ
   ग- ०गायत्र्यथ over र्वायथ
   ञ- ब्रह्मा मुनिर्वायु च
3. ञ- देवमाता
4. क- ०देवतायाः
   ख, ट- देवता स्यात्
5. क- ध्यानमिदं
6. ख, ट- पञ्चाङ्गकः
7. क- gives a different reading quoting सव्यञ्जनैश्चैव षडङ्गमिष्टं पञ्चाङ्गकं स्यादपि पञ्चवर्गैः and notes रसं समुक्तं ह्यथ शेषवर्णात् इति क्व ।

---

8. ङ, ज- गायत्री
9. ज- सरस्वती
10. ज- हलो बीजम्
11. ङ- स्वराः शक्तयः
12. ङ, ज- ह्रस्वैः स्वरैर्व्यञ्जनसहितैः दीर्घयुक्तैरपि । अर्थादादौ ह्रस्व-स्वरमुक्त्वा मध्ये व्यञ्जनान्युक्त्वा अन्ते दीर्घस्वरो योजनीयः ।
13. ङ- अं यं रं लं वं शं षं सं हं लं अः
    करतलकरपृष्ठाभ्याम् अस्त्राय फट् ।

हृदम्बुजे[6] मूर्ध्नि[7] तथा शिखायां[8]
बाह्वोश्च[9] नेत्रेष्वपि[10] पाणिभागे[11] ।
नमोऽग्निजाया[12] च[1] वषट् तथा स्या-
द्धूं वौषडङ्ग[13] फडिति[2] क्रमेण ॥ ६४ ॥

ज्येष्ठादिकं[15] तैश्च[3] [16] कनिष्ठिकान्तं
न्यासं[4] करे वै परिकीर्त्तितं च ।
ध्यानं च कुर्य्यादथ मातृकायाः
साऽहं च देवी[5] स्वयमेव भूयात् ॥ ६५ ॥

---

1. क- च
2. ख- पतितं (?)   झ- फडति
3. क, ख, ज, ञ- तत्र
4. ट- न्यासे
5. ञ- सोऽहं स देवी (?)

---

6. ङ, ज- हृदयाय नमः
7. ङ- शिरसे स्वाहा
   ज- शिरशि स्वाहा
8 ङ, ज- शिखायै वषट्
9. ङ, ज- कवचाय हूं
10. ङ- नेत्रत्रयाय वौषट्
    ज- नेत्राभ्यां वौषट्
11. ङ, ज- करतलकरपृष्ठाभ्याम् अस्त्राय फट्
12. ङ- स्वाहा
13. ङ, ज- हृदम्बुजादिषु इति क्रमेण अङ्गमुक्तम् ।
14. ङ- सर्वत्र नमः स्वस्ति स्वाहा इत्यादि......[निमित्त च]तुर्थी ।
15. ङ, ज- ज्येष्ठा अङ्गुष्ठी आदिर्यस्मिन् । न्यासस्य विशेषणम् ।
16. ङ- पूर्वोक्तषडङ्गैः
    ज- also notes पूर्वोक्तषडङ्गैः without adopting the reading तैश्च ।

पञ्चाशल्लिपिभिर्विभक्तमुखदोर्मध्यांघ्रिवक्षःस्थलां
भास्वन्मौलिनिबद्धचन्द्रशकला[1]मापीनतुङ्गस्तनीम् ।
मुद्रा[5]मक्षगुणं सुधाढ्यकलशं विद्याञ्च[6] [2] हस्ताम्बुजै-
र्बिभ्राणां विशदप्रभां त्रिनयनां वाग्देवतामाश्रये ॥ ६६ ॥

मूर्ध्न्या[7]स्यवृ[8]त्ते[8] त्वथ नेत्रयो[9]श्च
श्रोत्रद्वये[10] घ्राणक[4] [11] गण्डयो[12]श्च ।
ओष्ठद्वये[13] दन्तयुगो[14]त्तमाङ्गे[15]
वक्त्रे[16] स्वरान्वै क्रमशो न्यसेच्च ॥ ६७ ॥

---

1. क, च, ज- ०सकला०
2. ख- दिव्याञ्च corrected into विद्याञ्च
   ग- विद्यां स०
   ट- दिव्याञ्च
3. ग- मूर्ध्नस्य
   झ- मूर्ध्नास्य
4. छ- च

---

5. ङ, ज- ज्ञानमुद्रां
6. ङ, ज- पुस्तकं
7. ङ, ज- अं
8 ङ, ज- आं
9. ङ, ज- इं ईं
10. ङ, ज- उं ऊं
11. ङ, ज- ऋं ॠं
12. ङ, ज- ऌं ॡं
13. ङ, ज- एं ऐं
14. ङ- ओं औं
15. ङ- अं
16. ङ- अः

ककारादीनथ विंशवर्णान्

दोःपत्सु[1] सन्ध्यग्रयुतेषु पादीन्[2] ।

पार्श्वद्वये[6] पृष्ठक[7]नाभि[8]कुक्षौ[9]

यादींस्तु[3] हृद्यंश[10]क[11]कुत्सु[12] चांसे[4] [13] ॥९८॥

हृत्पूर्वके पाणिक[14]पद्युगे[15] च

कुक्ष्यास्ययो[16]र्वै क्रमशस्तु वर्णान् ।

न्यासं[5] यथा मातृकया स्वदेहे

श्रीकण्ठकाद्यैरपि नाम कुर्य्यात् ॥ ९९ ॥

---

1. क- षत्सु (?)
2. क- प्रादात्
   ग- यादीन्
3. ख, ग- यादींश्च
4. क- सुखं शे (?)
5. क- न्यासः

---

6. ङ- पं फं
7. ङ- बं
8. ङ- भं
9. ङ- मं
10. ङ- यं
11. ङ- रं
12. ङ- लं
13. ङ- वं
14. ङ- शं षं
15. ङ- सं हं
16. ङ- ळं क्षं

मुद्रां[1] बद्ध्वा योनिसंज्ञां[2] यतात्मा
वर्णन्यासं[15] साधकेन्द्रो विदध्यात् ।
ये छिन्नाद्यै[16]दूर्षणै[3]दुष्टमन्त्राः
सिद्धास्ते स्युर्योनिबन्ध[4]प्रभावात्[5] ॥ १०० ॥

एतस्यैव हि बन्धनस्य मनुजः प्राप्नोति शश्वत्कृता-
दभ्यासादणिमादिसिद्धिमतुलां[6] सम्पत्तिमप्यूर्जिताम्[7] ।
योगं[8] चाप्रतिमं जयं[9] च मरुतः कालस्य वा वञ्चनं[10]
तच्छम्भोः परमं पदं च सततं[11] पश्यन्ति[12] यत्सूरयः[17] ॥ १०१ ॥

—●—

इति श्री शैवचिन्तामणौ शिवसंध्यादिमातृकान्तकथनो[13]
नाम द्वितीयः पटलः[14] ।

1. क- मुद्राः
2. क- ०संज्ञाः
3. क, ञ- ०दूषणं
4. क, ख, ञ, ट- ०वद्ध०
5. ङ- ०दुष्टमन्त्राः प्रसिद्धास्ते स्युर्योनिर्वंधनस्य प्रभावात् । (?)
6. क- ०मतुलाः
   ग- ०रतुलां
7. क- ०र्जिताः   घ- ०सत्पूजिताम्
8. क- योगः
9. जयः
10. घ- चञ्चलं
11. क- सततः
12. ख, ट गच्छन्ति
13. ख- मातृकाकथनो
    घ- ०कथनं
14. च, ज- द्वितीयपटलः

15. ङ, ज- मातृकान्यासमित्यर्थः
16. क- छिन्नभिन्न
17. ङ- worm-eaten [ज्ञानिनः]

अथ तृतीयः पटलः

तार्त्तीय[9]पूर्वामथ मातृकां हि[1]

न्यसेन्मनुज्ञो युतरुद्रकां[2] [10] च ।

सशक्तिकां[3] [11] धातुक[4] [12]प्राणयुक्ता-

स्ते स्युर्यकारादिषु वर्णकेषु ॥ १ ॥

श्रीदक्षिणामूर्त्तिऋषिः प्रदिष्ट-

श्छन्दस्तु[5] गायत्रिकया सुयुक्तम्[6] ।

स्यादर्द्धनारीश्वरदेवताख्य[7]

हं बीजं (?) कं शक्तिरथो समुक्ता[8] [13] ॥२॥

---

1. क, छ- वै
2. छ- ०रुद्रकां च corrected into ०मातृकां
3. ठ- स्वशक्तिकां
4. क- यातुज
   ख, छ, ट- धातुज
   घ- धातुनि
5. ग, घ- ऋषिप्रदिष्टछन्द०
   झ- ०श्छान्दस्तु
6. च- याशुयुक्तम्
7. घ, ट, ज, झ, ञ- देवताख्या
8. ग- सयुक्ता
   ञ- समुक्त्वा

---

9. ङ- हसरव्यञ्जन-तृतीयमेतत् (?)
   औठः स्वरतृतीयमेतत् (?)
   व्यञ्जनस्वरतृतीये भव स्तार्त्तीयः ।
   ज- ओं नम्बरतृतीयमेतत् (?)
   हरव्यञ्जनतृतीयमेतत् (?)
   व्यञ्जनस्वरतृतीये भवस्तार्त्तीयः ।
10. ङ, ज- युता रुद्राः श्रीकण्ठादयो यस्यां
11. ङ- शक्तिः पूर्णोदर्यादिभिः सहिताम्
12. ङ- धातुप्राणौ
13. ङ- श्रीकण्ठादिविशिष्टमातृकान्यासस्य श्रीदक्षिणामूर्त्तिऋषिः । गायत्री
    छन्दः । अर्द्धनारीश्वरो महादेवो देवता । हं बीजम् ।
    सं शक्तिः । श्रीकण्ठादिन्यासे विनियोगः ।

षड्दीर्घयुक्तेन च हंसकेन
षड्ङ्गकं देशिक एव कुर्यात् ।
सोऽहं विचिन्तयेश्वर[1] एव साक्षात्
ध्यायेन्महेशं हृदयारविन्दे ॥ ३ ॥

जवासुजाम्बूनद[2]वत्सुगात्र-
मक्षस्रगिष्टाऽङ्कुश[3]पाशहस्तम् ।
नेत्रत्रयं शावकचन्द्रमौलि-
मर्द्धाङ्गनेशं[4] प्रणमामि देवम् ॥ ४ ॥

श्रीकण्ठपूर्णोदरिके ललाटे
मुखावृते वै विरजामनन्तम्[5] [8] ।
सूक्ष्मेश्वरं शाल्मलिमक्षिण[6]दक्षे[9]
वामे त्रिमूर्त्तीश्वरचञ्चलाक्षौ[7] [10] ॥ ५ ॥

1. ठ- सचिन्त्येश्वर
2. च- ०सुजम्बुनद
   झ- ०सुजम्बानद (?)
3. ग- ०स्रगिष्वङ्कुशः०
   ङ- ०स्रपिष्टाङ्कुश०
   च- स्रपिष्ठीदुंश० (?)
   ज- ०त्रपिष्टाङ्कुश० (?)
   ञ- ०स्रशिष्टाङ्कुश०
   ट- त्रगिष्टाङ्कुशपाशहस्तं
   ठ- स्रगिष्टाङ्कुशपाणिहस्तं
4. ग- मद्धाम्बिकेशं
5. घ- ०ननन्तं
6. ख, ट- देशे
   ख- also notes the reading दक्षे
7. ग- पञ्चलाक्षौ
   ञ- च over प of पञ्चलाक्षौ

8 ङ, ज- आं अनन्तेशविरजाभ्याम्
9. ङ, ज- इं सूक्ष्मेश्वराय शाल्मलिभ्याम्
10. ङ, ज- ईं त्रिमूर्त्तीश्वरलोलाक्षिभ्याम्

तथामरेशं[1] सह वर्त्तुलाक्ष्या[11]
प्रविन्यसेद्दक्षिणकर्णमूले ।
अधीश्वरं[2] वायथ[3] दीर्घघोण्यां[4] [12]
न्यसेत्तथा वामश्रुतिप्रदेशे ॥ ६ ॥

सुदीर्घमुख्या[13] सह भारभूतिं[14] [5]
स्वनासिकादक्षपुटे च मन्त्री[6] ।
तिथीश्वर[7] गोमुखिशक्तियुक्तं[15]
प्रविन्यसेद्वामपुटे विधिज्ञः ॥ ७ ॥

स्थाण्वीश्वरं वापि च[8] दीर्घजिह्वां[9] [16]
प्रविन्यसेद्दक्षिणगण्डमूले[10] ।
हरं च कुण्डोदरिकासमेतं[17]
विन्यस्य मन्त्री निजवामगण्डे ॥ ८ ॥

---

1. क- महेशं
   ग- ततोऽमरेशं
2. ख- अर्घेश्वरं
   घ- अघीश्वरं
   ट- अर्घ्येश्वरं
3. ख, ग, ट- वाप्यथ
4. क- घोणां
   ख, ञ- घोणा
   ग, छ- घोन्या
5. क- ०भूतं
6. छ- सुमन्त्री
7. ग- तीर्थेश्वरं
8. छ- स०
9. क, ख, छ, ट- ०जिह्वं
10. घ, झ- ०मूले

---

11. ङ, ज- उं अमरेशवर्त्तुलाक्षिभ्याम्
12. ङ, ज- ऊं अर्धीश्वरदीर्घघोणीभ्याम्
13. ङ, ज- सुशब्दः सुखा(सुखा ?)र्थः
14. ङ, ज- ऋं भारभुति(ती)शदीर्घमुखीभ्याम्
15. ङ, ज- ॠं तियोशगोमुखीभ्याम्
16. ङ, ज- ऌं स्थाण्वीशदीर्घजिह्वाभ्याम्
17. ङ, ज- ॡं हरेशकुण्डोदरीभ्याम्

---

15. गोमुखि in the place of गोमुखी has been used for the sake of metre.

ततस्तु झिण्टीश्वरमूर्ध्वकेशी[8]-
मूर्ध्वोष्ठके नाम तु देशिकेन्द्रः ।
भौतीश्वरं वैकृतवक्त्रिकां च[9]
न्यसेन्मनुज्ञो ह्यथ ओष्ठदेशे[1] ॥ ९ ॥

सव्येश्वरं[2] ज्वालमुखीसमेतं[3] [10]
न्यसेत्तथा चोर्ध्वकदन्तपङ्क्तौ ।
अनुग्रहं चोल्कमुखी*समेतं[11]
प्रविन्यसेदुत्तरदन्तदेशे ॥ १० ॥[4]

अक्रूरकं श्रीमुखिशक्तियुक्तं[12]
न्यासं[5] न्यसेन्मूर्ध्नि परं विधिज्ञः[6] ।
पुनर्महासेनयुतामनिन्द्यां[13]
विद्यामुखीं वै वदने च तद्वत्[14] ॥ ११ ॥

न्यसेन्महाकालिकया सहाथ
क्रोधीश्वरं दक्षिणबाहुमूले[15] ।
चण्डेश्वरं मन्त्रवतां वरस्तु[7]
सरस्वतीं तद्भुजकूर्परे च[16] ॥ १२ ॥

---

1. झ- ह्यधरोष्ठदेशे
2. ख, ज, ट- सव्येश्वरं
   घ- सर्वेश्वरं
3. ख- व्यान०
   ट- व्याल०
4. ग- omits verse No. 10
5. घ- drops क्ति from शक्तियुक्तं and omits न्यासं
6. ग- drops धि of विधिज्ञः
7. ख- करस्तु

---

8. ङ, ज- एं झिण्टीश्वरमूर्ध्वकेशीभ्याम्
9. ङ, ज- ऐं भौतिकेशविकृतमुखीभ्याम्
10. ङ, ज- ओं सद्योजातेशज्वालामुखीभ्याम्
11. ङ- औं अनुग्रहेश उल्कामुखीभ्याम्
    ज- औं अनुग्रहेशाय चोल्कामुखीभ्याम् (?)
12. ङ, ज- अं अक्रूरेशश्रीमुखीभ्याम्
13. ङ- विद्यामुख्याः विशेषणम् । न तु अनिन्द्येति शक्तिः ।
14. ङ, ज- अः महासेनेशश्रीमुखीभ्याम्
15. ङ, ज- कं क्रोधीशमहाकालीभ्याम्
16. ङ, ज- खं चण्डेश्वरसरस्वतीभ्याम्

---

* श्रीमुखि in the place of श्रीमुखी has been used for the sake of metre.

पञ्चान्तकं सर्वसु[16]सिद्धिकां[1] [17] च

प्रविन्यसेत्तन्मणिबन्धमध्ये ।

शिवोत्तमं[2] गौरियुतं[3] च[18] तद्व-

न्न्यसेदथो पाणितले[4] विधिज्ञः[5] ॥ १३ ॥

त्रैलोक्यविद्यामपि चैकरुद्रं[6] [19]

न्यसेत्तु दक्षाङ्गुलिकाग्रभागे[7] ।

वामांश[8]शाखामृगचारुमुद्रां

कृत्वा न्यसेद्दक्षिणबाहुदण्डे[9] ॥ १४ ॥

कूर्मेश्वरं वै सह मन्त्रशक्त्या

प्रविन्यसेदुत्तरबाहुमूले[10] ।

तथात्मशक्त्या[11] सह चैकनेत्रं

मन्त्रीश्वरो[12] वामककूर्परे[13] च ॥ १५ ॥

चतुर्मुखेशं सह भूतमात्रा[14]

मन्त्रीश्वरस्तद्धृजरत्नबन्धे[15] ।

अजं च लम्बोदरिकासमेतं

तले करस्यापि च वामकस्य ॥ १६ ॥

---

1 ग, च, ट, ठ- ०सिद्धकां
2. छ- शिवोत्तरं
3. क, छ- शौरियुतं
4. ग- पादतले
5. ङ, झ- ०पि विज्ञः
6. ग- चेव०
7. घ- न्यसेदथाङ्गुलिकाग्रभागे
8. वामाङ्ग०
9. घ- ०हस्ते
10. ख, छ, ट- प्रविन्यसेद्वामक०
11. क, छ- अथात्म०
12. ग- मन्त्रीश्वरं
13. च- वामच० (?)
14. ठ- माता
15. क- वक्षे

---

16. ङ- सुशब्दः सुखार्थम्
17. ङ, ज- गं पञ्चान्तकं सर्वसिद्धिभ्याम्
18. ङ, ज- घं शिवोत्तमेशगौरीभ्याम्
19. ङ, ज- ङं एकरुद्रेशत्रैलोक्यविद्याभ्याम्

सर्वेश्वरं द्राविणिकासमेतं[8]
प्रविन्यसेद्वायथ[1] तत्कराग्रे ।
दक्षांश[2]शाखामृगचारुमुद्रां
कृत्वा न्यसेदुत्तरबाहुदण्डे ।। १७ ।।

दक्षोरुमूले नगरीं[4] च सोमं[9]
सन्धावथो[5] खेचरिलाङ्गलीशौ[6] [10] ।
गुल्फे च वै मञ्जरि*दारुकेशा-[11]
वर्द्धाङ्गनं[7] रूपिणिकां[12] तलेऽस्य ॥ १८ ॥

---

1. ख, ठ- ०प्यथ
2. ख- दक्षोंऽश (?)
   च, ठ दक्षांस
3. ङ- ०शाया० (?)
4. क- च परां
   झ- न गिरिं
5. घ- सन्धादथो (?)
6. ठ- खेचर०
7. क- ०केशीवर्द्धङ्कं
   ग- ०केशिबद्धाङ्गनं

---

8. ङ, ज- ञं सर्वेशद्राविणीभ्याम्
9. ङ, ज- टं सोमेशनगरीभ्याम्
10. ङ, ज- ठं लाङ्गलिने खेचरिभ्याम्
11. ङ, ज- डं दारुकेशमञ्जरीभ्याम्
12. ङ, ज- ढं अर्द्धनारीश्वररूपिणीभ्याम्

---

* मञ्जरि in the place of मञ्जरी has been used for the sake of metre.

कान्तं ह्यु मायाविरिणीसमेतं[1] [10]
प्रविन्यसेद्दक्षिणपादकाग्रे[2] ।
आषाढकाकोदरिके च भूयो[3] [11]
वामोरुमूले त्वथ[4] सन्धिभागे ॥ १६ ॥

दण्डीश्वरं[5] पूतनयाऽथ[6] गुल्फे[12]
अत्रीश्वरेणापि[7] च भद्रकालीम्[13] ।
तलेऽग्रके[8] योगिनि*मीनकेशौ[9] [14]
मेघेश्वरं शङ्खिनिकां क्रमेण[15] ॥ २० ॥

---

1. ख- किरणासमेतं
   ग, ज, ट, ठ- विरणी
   घ- ह्यमायावरिणिसमेतं
   ङ- ह्यु पायाविरिणीसमेतं
2. च, ठ- ०पादमग्रे
3. ग- भूयाद्
4. घ- हृथ (it should be ह्यथ)
5. ट- चण्डीश्वरं
6. ग- च
7. घ, च- अत्रेश्वरे पाशि
8. क- तलेऽग्निके (?)
   झ- तलाग्रके
9. ज- मानकेशौ

---

10. ङ, ज- णं उमाकान्तेशविरणीभ्याम्
11. ङ, ज- तं आषाढेशकाकोदरिभ्याम्
12. ङ, ज- थं दण्डीशपूतनाभ्याम्
13. ङ, ज- दं अत्रीशभद्रकालीभ्याम्
14. ङ, ज- धं मीनेशयोगिनीभ्याम्
15. ङ, ज- नं मेघेश्वरशङ्खिनीभ्याम्

---

* योगिनि in the place of योगिनी has been used for the sake of metre.

फलोहितं गर्जिनिकासमेतं[1] [7]

न्यसेद्थो दक्षिणपार्श्वके च ।

वामे शिखीशं युतकालरात्रि[2] [8]

मुकुन्दिनीं वै छगलण्डकेशम्[3] [9] ॥ २१ ॥

पृष्ठेऽथ नाभौ सकपर्दिनीं[4] वै

द्विरण्डकेशं[10] जठरे सवज्रम्[5] ।

ईशं महाकालमथो[11] जयाख्य

त्वगात्मयुक्तं हृदि बालिकेशम्[6] [12] ॥ २२ ॥

---

1. क, ख, ग, ट- गर्जनिकासमेतं
   घ- पर्जिनिकाममेतं (?)
2. क- ०शिखीशान्वित०
   घ, ञ- ०शिखी संयुत०
   च- ०शिखाशं युत०
   ज- ०शिखासंयुत०
3. क- छगलाण्डकेशम्
   ख, ञ, ट- छगलेण्डकेशम्
4. च, ञ- सकपर्दिनं
5. क, घ- ०शवक्त्रं
   ख- ०ऽथबीजं
   ङ, छ- जठरं सवक्त्रं
   ठ- ०सवक्त्रं
6. घ, ज, ठ- कालिकेशम्
   च- बाहुकेशम्
   ञ- वालुकेशम्

---

7. ङ, ज- पं फलोहितगर्जनीभ्यां
8. ङ, ज- फं शिखीशकालरात्रिभ्यां
9. ङ, ज- बं छगलदण्डेशमुकुन्दिनीभ्यां
10. ङ, ज- भं द्विरण्डेशकपर्दिनीभ्यां
11. ङ, ज- मं महाकालेशवज्राभ्यां
12. ङ, ज- यं त्वगात्मने बालीशाभ्यां
    केचित् वालीशाय जयायै

भुजङ्गनाथं सुमुखेश्वरीं[1] चा-[2]

सृगात्मकं[3] दक्षिणकांशमूले[10] ।

मांसात्मयुक्तां[4] सह रेवतीं हि[5]

ककुत्प्रदेशेषु पिनाकिनाथम्[6] [11] ॥ २३ ॥

खड्गीश्वरं माधविकासमेतं

मेदात्मकं चोत्तरकांशमूले[7] [12] ।

बकेश्वर[8] वारुणिकासमेत-

मस्थ्यात्मयुक्तं त्वथ दक्षहस्ते[9] [13] ॥ २४ ॥

---

1. घ- सुमुखेश्वरं च
2. ग- वा
3. क, ठ- मृगात्मकं
   ग, घ, ङ, च, ज, झ, ञ, ठ- सृजात्मकं
4. क, ख, च, छ, झ, ट- मांसात्मयुक्तं
5. घ- सह भस्मनाथं
6. ङ, च, छ- सुपिनाकिनाथ
   ज- सुपिनाकिनाथः
   ठ- सुपिनाकिना च
7. ख and ट omit मांसात्मयुक्तां to
   चोत्तरकांशमूले ।
8. क, ख, छ, ट- वक्रेश्वरं
   ग- वणेश्वरं
9. ग- हस्तदक्षे

---

10. ङ, ज- रं सृगात्मने भुजङ्गेशसुमुखेश्वरीभ्यां
11. ङ ज- लं मांसात्मने पिनाकेश्वररेवतीभ्यां
12. ङ, ज- वं मेदात्मने खड्गीशमाधवीभ्यां
13. ङ, ज- शं अस्थ्यात्मने वकेशवारुणीभ्यां

श्वेतेश्वरं वायविकासुमुक्त-[1]
मज्जात्मकं[8] चोत्तरबाहुदण्डे ।
सशुक्रभृग्वीश्वरमाशु[9]पादे
दक्षे च रक्षोऽप्यवधारिणी[2] च[10] ॥ २५ ॥

प्राणात्मयुक्तं नकुलीश्वरं[3] च[11]
वामाङ्घ्रिदेशे सहजां[4] मनुज्ञः[5] ।
कुक्षौ शिवं जीवयुतं[6] च लक्ष्म्या[7] [12]
शक्त्यात्मयुक्तं हि मुखारविन्दे ॥ २६ ॥

---

1. ख, घ, झ- ०समेतं
ङ, च, छ- ०सयुक्त
2 क, ज- ०धारिणी०
ग- ०श्ववधारिणी०
च- ०धारिणां
3. घ, ङ, च, ज- लकुलीश्वरं
झ- लकलीश्वरं
4. क- महुजां (?)
5. च- drops म
ञ- विघिज्ञः
6. ज- बीजयुतं
7. ग- लक्ष्मी

---

8. ङ, ज- षं मज्जात्मने श्वेतेशवायवीभ्याम्
9. ङ- शुक्रधातुना सहितः सशुक्रश्चासौ भृग्वीश्वरश्चेति ।
10. ङ, ज- सं शुक्रात्मने भृग्वीशरक्षोऽवधारिणीभ्याम् ।
11. ङ, ज- हं प्राणात्मने नकुलीभ्यां शसहजाभ्याम् ।
12. ङ, ज- लं जीवात्मने शिवेशलक्ष्मीभ्याम्

संवर्त्तकं[1] व्यापिनिकां[2] ससर्वां
न्यसेन्महामायिकया[3] च मन्त्री[8] ।
श्रीकण्ठकाद्यं परमं च कुर्या-
दित्थं पुन्नानं पुरुषं[4] स्वदेहे ॥ २७ ॥

अतः[5] परं वै प्रणवं च कुर्या-
त्प्रजापतिश्चाख्य मुनिस्तु[6] छन्दः ।
गायत्री देवी परमात्मदेवोऽ
बीजं ड शक्तिः[7] किलकं मकारः[9] ॥ २८ ॥

---

1. ग- सम्बर्त्तिकां
2. च, छ- संवर्त्तकव्यापिनिकां
3. ख, ग, ङ, च, छ, झ, ञ- महामायया
   (a letter is short)
   घ- महामायकया
   ज- स्वहाकाययया
4. क- पुनानः पुरुषः
   ग- पुराणं पुरुषं
   घ- पुनाननं पुरुष०
5. ग- ततः
6. ख, ग, ट- ऋषिस्तु
7. क- बीजं शक्तिः (drops च)
   ख, छ, ज, झ, ट- च शक्ति
   ग- वं बीजशक्तिः

७

---

8. ङ, ज- क्षं शक्त्यात्मने संवर्त्तकेशसर्वव्यापिनीमहामायाभ्यां नमः नमः
   सर्वसर्वतः । महामायाशक्त्याः सर्वव्यापिनीशक्त्याः पूर्वविशेषणम् ।
   न तु सर्वव्यापिनीति भिन्ना शक्तिः । सर्वसहितां व्यापिनीमित्यर्थः ।
   महामायया सह· विन्यस्येत् ।
9. ङ- प्रणवमन्त्रस्य प्रजापतिऋषिः । देवी गायत्री छन्दः । परमात्मा
   देवता । अकारो बीजं । डकारः शक्तिः । मकारः किलकं ।
   प्राणायामे विनियोगः ।

त्वमूर्ध्नि[14] वक्त्रे[15] हृदये[16] च मन्त्री
पार्श्वद्वये[17] नाभिसरोरुहे[18] च ।
ऋष्यादिकान्न्यस्य[1] यथाक्रमेण
स्वकीयदेवः स्वयमेव भूयात् ।। २९ ।।

कृत्वा ह्यकारादिभिरेव वर्णैः[19]
सह्रस्वदीर्घैर्विदितं[2] षडङ्गम् ।
सषोडशं सद्द्विगुणं तथैव
चतुर्गुणं मूलमनुं[20] जपेच्च[3] ।। ३० ।।

आरेचकं दक्षपुटेन[4] कृत्वा
वामेन संपूरयते[5] च वायुम् ।
पुरौ[6] समारुद्ध्य[7] सुषुम्णया च
सुकुम्भकं ध्यानयुतं च कुर्यात् ।। ३१ ।।

गमागमस्थं[8] गमनादिशून्यं[9]
विदुः[10] परं तं तिमिरान्धकारे[11] ।
वदन्ति तं[12] सर्वजनान्तरस्थं[13]
नमामि हंसं परमात्मरूपम् ।। ३२ ।।

---

1 क, ख, छ, ट, ठ- ऋष्यादिकान्न्यास
ग- ०दिकान्यस्य
च- ० दिकं न्यास०
ञ- ०दिकां न्यस्य
2. ग- स्वरस्य दोर्घैर्विहितैः
3. च, छ- ०मनुजपेच्च
4. घ, ङ, झ, ञ- च
5. ज- संपूजयते
6. क, च, छ- पुटं
ख- पुटे
7. ख, ट- समारुद्ध (?)
छ- समारुद्ध (?)
घ- समारोध्य
8. घ- गमापमस्थं (?)
9. ठ- गगनादिशून्यं
10. घ, झ, ञ, ट, ठ- विद्युः
ङ- विदुत् (?)
ज- विद्युत्
11. घ- विपुलान्धकारे
12. ग- विदन्ति कं
ङ, छ- विदन्ति तं
घ- यं
13. ग- ०जलान्तरस्थं

---

14. ङ, ज- ऋषिः
15. ङ, ज- छन्दः
16. ङ, ज- देवता
17. ङ, ज- दक्षे बीजं वामे शक्तिः
18. ङ, ज- कीलकं
19. ङ, ज- अं आं हृदयः ।
इं ईं उरसे ।
उं ऊं शिखायै ।
एं ऐं कवचाय ।
ओं औं नेत्रत्रयाय ।
अं अः अस्त्राय । इति षडङ्गानि ।
20. ङ, ज- प्रणतं

अनन्तरं भावनका[1]चतुष्कं
कुर्यात्सुमन्त्री विधिवत्सुपुण्यम् ।
येनाद्रिकन्यापतिरेष[2] भूया-
च्छ्रीशङ्करः प्रीतियुतोऽस्य नुश्च[11] ॥ ३३ ॥

आधारशक्तिं स्वतनौ न्यसेज्ज्ञो[3] [12]
मण्डूक[13]कालानलरुद्र[14]कूर्मान्[4] [15] ।
तदूर्ध्वके ब्रह्मशिलासनस्थ[5]
कुन्देन्दुवर्णं[6] वरदं त्वनन्तम्[16] ॥ ३४ ॥

तन्मूर्ध्निसंस्थं[17] करुमं[7] [18]वराहं
तद्दंष्ट्रभागे पृथिवीं[8] विचिन्त्य ।
अद्रिस्तनां सागरमेखलां च[19]
रत्नद्वीपं[20] वै[9] मणिमण्डपं[21] च ॥ ३५ ॥

तत्पार्श्वगान् कल्पतरून् विचिन्त्य[22]
तन्मध्यसंस्थां मणिवेदिकां[10] [23] च ।
हृत्पद्ममध्येऽथ विचिन्त्य मन्त्री
धर्मादिकांस्तत्र न्यसेद्विधिज्ञः ॥ ३६ ॥

---

1. क, घ, ज- भावनिका   ख- भावनकं
2. घ- ०पतिरेव
3. ख, घ, ज- न्यसेद्यो   ग- notes न्यसेद्यो as another reading.
4. घ- कुर्य्यात्
5. ग- ब्रह्मणिकासनस्थं   घ- तलस्थं
6. ग- ०पूर्णं
7. ख, ग- करसं (?) घ- कुरुसं० ज- कुरुमं
8. घ- च पृथ्वीं
9. घ- रत्नप्रदीपं वै (one letter extra)
10. घ- मपिबन्धकां

---

11. ङ- भावनाचतुष्कयुतो नरस्य
ज- भावनाचतुष्ट(ष्क)कृतो नरस्य
12. ङ, ज- आधारशक्त्यै नमः
13. ङ, ज- मण्डुकाय
14. ङ, ज- कालाग्निरुद्राय
15. ङ, ज- कूर्माय
16. ङ, ज- तदूर्ध्वमिथि । तस्य कूर्मस्य ऊर्ध्वे उपरि ब्रह्मशिलासंस्थाय कुन्देन्दुवर्णाय वरदाय अनन्ताय । केचित् । ब्रह्मशिलायै । अनन्ताय नम इति वदन्ति ।
17. ङ, ज- तस्य अनन्तस्य मूर्ध्नि फणाग्रेषु
18. ङ- करे भुजे मा लक्ष्मीर्यस्य तं वराहविशेषणम्
19. ङ, ज- वराहदंष्ट्रे अद्रिस्तनायै सागरमेखलायै पृथिव्यै नमः
20. ङ, ज- रत्नद्वीपाय नमः
21. ङ, ज- मणिमण्डपाय नमः
22. ङ, ज- मणिमण्डपपार्श्वस्थितेभ्यः कल्पतरुभ्यो नमः
23. ङ, ज- मणिमण्डपमध्यस्थितायै मणिवेदिकायै नम इति प्रयोगः ।

दोर्युग्मयोर्मूलमुरुद्वयस्य[1]

पीठस्य पादं[2] प्रविचिन्त्य मन्त्री ।

प्रविन्यसेद्दिशिक[3] देशिकेन्द्रो

धर्मादिकान् पीठपदस्थितांश्च ॥ ३७ ॥

धर्मं[10] न्यसेद्दक्षिणबाहुमूले

ज्ञानं[11] तथा चोत्तरबाहुमूले ।

वैराग्यकं[12] चोत्तरबाहुमूले

ऐश्वर्यकं[13] न्यस्य तथा च दक्षे ॥ ३८ ॥

न्यसेदधर्मं[14] त्वथ वक्त्रपद्मे

ह्यज्ञानकं[15] चोत्तरपार्श्वके च ।

नाभाववैराग्यकमेव[4] [16] पार्श्वे

दक्षे[5]ऽप्यनैश्वर्यमथो[6] [17] सुमन्त्री[7] ॥ ३९ ॥

प्रोक्ता मया धारकभावने यं

हृद्भावनामाश्रय एव कुर्यात् ।

हृद्वेदिकामध्यगतं[8] समर्चे-[9]

त्सिंहासनं रत्नविभूषिताङ्गम्[18] ॥ ४० ॥

---

1. घ, ज- ०मरुद्वयस्य
2. ख- पाद्यं
3. ख- ०द्वापि च
4. ग- नाभौ च ०
5. क- पार्श्वेऽवक्षे
6. ग- ०प्यवैश्वर्य० (?)
7. च- leaves space after पार्श्वे s and then writes प्यनैश्वर्यमन्त्री
8. घ- ०मरस्वगतं
9. क- समन्त्रे च- सम चे

---

10. ङ, ज- धर्माय नमः
11. ङ, ज- ज्ञानाय नमः
12. ङ, ज- वैराग्याय नमः
13. ङ, ज- ऐश्वर्याय नमः
14. ङ, ज- अधर्माय नमः
15. ङ, ज- अज्ञानाय नमः
16. ङ- अवैराग्याय नमः
17. ङ- अनैश्वर्याय नमः
18. ङ- रत्नसिंहासनाय नम इति प्रयोगः ।

तस्मिन्नथो[2] पुष्करजं[3] विभाव्य

दलाष्टकं शुद्धसलक्षणं च ।

आनन्दकन्दं[4] त्वथ नालसंवि-[5]

त्तत्सर्वतत्त्वात्मकनाम पद्मम्[6] ॥ ४१ ॥

प्रधानपत्रं[7] च विकारकेशरं[8]

शतार्द्धवर्णात्मककर्णिकां[1] [9] तथा ।

तस्यां कलाभिश्च न्यसेत्सुदेशको

वह्न्यर्कचन्द्राग्निजबीजसंयुताम्[10] ॥ ४२ ॥

---

1. च- ०वर्णात्मिका-कर्णिका

---

2. ङ, ज- रत्नसिंहासने
3. ङ, ज- कबन्धमुदकं पाथः पुष्करं सर्वतोमुखम् । पुष्करजं पद्मं ।
4. ङ, ज- आनन्दकन्दाय नमः ।
5. ङ, ज- संविच्चैतन्नालं चेति पूर्वनिपातः । संविन्नालाय नमः
6. ङ, ज- सर्वतत्त्वात्मकनाम्ने पद्माय नमः । इति प्रयोगः ।
7. ङ, ज- प्रधानपत्रेभ्यो नमः
8. ङ, ज- विकारकेशरेभ्यो नमः
9. ङ, ज- पञ्चाशद्वर्णात्मिकायै कर्णिकायै नमः
10. ङ, ज- मं दशकलात्मने वह्निमण्डलाय ।
   अं द्वादशकलात्मने सूर्यमण्डलाय ।
   उं षोड़शकलात्मने सोममण्डलाय नमः ।

विचिन्त्य तन्मण्डलकं यथोक्तं

मम उकार[1] क्रमशस्तु बीजम् ।

न्यसेत्कला वा्यथ[2] ताः प्रवक्ष्ये

या आगमज्ञैर्मुनिभिः समुक्ताः[3] ।। ४३ ।।

धूम्रा[7]र्चि[8]रुष्मा[9] ज्वलिनी समुक्ता

ज्वालिन्यथो[10] विस्पृक[11]लिङ्गिनी[4] च ।

स्वसा[5] [12] स्वरूपा[13] कपिला[6] [14] तथा च

सुहृव्यकव्ये[15]ति कलाश्च वह्नेः ।। ४४ ।।

---

1. भ, ट, ठ- भकारं
2. घ, ङ, भ, ञ, ठ- वायथ
3. ख, ञ- प्रयुक्ताः
4. ख- विस्फुर
   ग- drops क
5. घ- स्वसा
   ञ- स्वश्री
6. ख- चपला

---

7. ङ, ज- यं
8. ङ, ज- रं
9. ङ, ज- लं
10. ङ, ज- शं
11. ङ, ज- षं
12. ङ, ज- सं
13. ङ, ज- हं
14. ङ, ज- ळं
15. ङ, ज- क्षं । Here ङ notes above हव्यकव्यवहारं (?) and ज notes हव्यकव्यवाहार (?)
    It may be हव्यकव्यव्यवहारम् ।

तपिन्यथो[1] [10] तापनिका[11] च धूम्रा[12]
मरीचिका[13] ज्वालिनिका[14] रुचिश्च[15] ।
सुषुम्णिका[16] भोगसुदाथ[2] [17] विश्वा[3] [18]
बोधिन्यथो[19] धारिणिका[4] [20] क्षमा[21] च ॥ ४५ ॥

कभादिकास्तत्र ठडान्तकाश्च[5]
सौराः कला द्वादश चेरिता[6] हि ।
तन्मण्डलस्था[7] सुकलासमेतं
सूर्य्यं[8] न्यसेत्तत्त्वविदेवमाशु[9] ॥ ४६ ॥

---

1. ङ- तपन्यथो
2. क- ०मुदा च
   घ- सदाथ
3. क- वश्या
4. क- धारणिका
5. क- ठडान्तिकाश्च
   ख- ठगन्तिकाश्च
   ग- ठडादिकाश्च
   घ- ठडालिकाश्च
   ङ- ठकान्तिकाश्च
6. क, घ- रेचिता (?)
7. ख- तन्मध्यसंस्था
8. क- सूर्य्या
9. ०विदेकमाशु

---

10. ङ- कं भं
11. ङ- (1) खं बं
    (2) तापनी
12. ङ- गं फं
13. ङ- (1) घं पं
    (2) मरीची
14. ङ- (1) ङं नं
    (2) ज्वालिनी
15. ङ- चं धं
16. ङ- (1) छं दं
    (2) सुशुम्णा
17. ङ, ज- (1) जं थं
    (2) भोग वा
    (3) सुशब्दः सुखार्थः
18. ङ- झं तं
19. ङ- ञं णं
20. ङ- टं ढं
21. ङ- ठं डं

अथामृता[11] मानसुदा[1] [12] च पूषा[13]
तुष्टिस्तु[14] पुष्टिस्तु[2] [15] रति[16]र्धृतिश्च[17] ।
शशिन्यथो[18] चन्द्रिकया[19] च कान्ति-[20]
ज्योत्स्ना[21] श्रिया[22] प्रीतिरथो[3] [23]ऽङ्गदा[24] च ॥४७॥

पूर्णा[25] ह्यपूर्णा[26]मिति[4] कामदाश्च
स्वरैः कलाः षोडश एवमुक्ताः ।
अकारकाद्यैः स्वरबिम्बमध्ये[5]
तारापतिं पूर्णमसौ न्यसेच्च ॥ ४८ ॥

तमो रजः[5] सत्त्वमथो न्यसेज्ज्ञो[6] [27]
नामादि वर्णेन्दुयुतैस्तु[7] बीजैः[28] ।
आत्मानमन्त्रान्तरपूर्वकं च
परादिकं ज्ञानपदादिकं[8] ह्रीं[9] [29] ॥ ४९ ॥

---

1. ख- अथोऽमृतान सदा (?)
2. क- पुष्टिश्च तुष्टिस्तु
   च- तुष्टिश्च पुष्टिस्तु
3. ग- ०रजोऽ०
4. ग- पूर्णाश्च०
   घ- ०मित
5. ग- ०काद्यै सर०
6. च, छ- रजस्तमः
7. ख, ट- न्यसेद्यो
8. ख, घ, ट- ०श्च
9. ग, घ- ०परादिकं (?)
10. ग, ट, ठ- च

---

11. ङ- अं
12. ङ- आं
13. ङ- इं
14. ङ- ईं
15. ङ- उं
16. ङ- ऊं
17. ङ- ऋं
18. ङ- ॠं
19. ङ- ऌं
20. ङ- ॡं
21. ङ, ज- एं
22. ङ, ज- ऐं
23. ङ, ज- ओं
24. ङ, ज- औं
25. ङ, ज- अं
26. ङ, ज- अः
27. ङ,ज- तं तमसे नमः । रं रजसे नमः । सं सत्त्वाय नमः । तमः प्रच्छाद्य रजसा रजः सत्त्वेन छादितम् । सत्त्वोपरि गुणातीतं पुरुषं पञ्चविंशकम् । इति शिवधर्मोत्तरे ।
28. ङ- नाम्ना आदिवर्णतरस्येन्दुभिरनुस्वारैः । तं रं सं एतैर्युतैर्बीजैः ।
29. ङ, ज- अत्रापि नामादिवर्णेन्दुयुतैर्बीजैः सह । अन्तरपूर्वकम् आत्मानम् । अन्तरात्मानम् । परादिकमात्मानं परमात्मानम् । आं आत्मने नमः । अं अन्तरात्मने नमः । पं परमात्मने नमः । त्रिषु स्थलेषु नामादिवर्णेन्दु तैं बीजैः सह न्यसेत् । ज्ञानपदादिकमात्मानं ह्रीं । ह्रीं ज्ञानात्मने नमः ।

कलायुतं[1] मायया[2] (?)* च[3] युक्तं
विद्यायुतं शैवपरादि तत्त्वम्[4] [13] ।
प्रविन्यसेदष्टसु[4] दिक्षु शक्ती-
र्वामादिका मन्त्रिवरो नवाथ ॥ ५० ॥

वामां ज्येष्ठां तथा रौद्रीं[5]
काल्याख्यां[6] कलबलाद्यविकिरिण्यौ[7] ।
बलप्रमथिनीं पश्चात्
सर्वभूतदमनीं मनोन्मनीं च न्यसेत्[8] [14] † ॥५१॥

सर्वाधृतोच्चामरपाणिदण्डा-[9] [15]
स्तस्यां स्थितां वाद्यक[10]कर्णिकायाम् ।
मनोन्मनीं[11] कुन्दविधूज्ज्वलाङ्गीं
प्रपूज्य देवाभिमुखीं[12] च शक्तिम् ॥ ५२ ॥

1· क- कालायतं
ग- कालादिकं
ट, ठ- कालायुतं
2- मानयया (?)
3. क- ०त्र
4. घ, झ- ०न्यदाथ
ङ- ०न्यवाथ
ज- omits after सत्त्वमथो of first line of sloka 49 to before न्यसेदष्टसु of the 3rd line of sloka 50
5. ग- वामांस्य ज्येष्ठा तथा च संद्री (?)
6. क, झ- कल्याख्यां
घ- काल्याण्यां
7. क- ०द्यै विकिरिण्यै
ख, ट- कवलाद्य०
ग- कलबला० (?)
8. क- मदोन्मननों न्यसेत्
ख- omits मनोन्मनीं
ग- omits मनोन्मनीं च
9. क- सर्वाद्धृतो चामरणादिदण्डां
ख- दण्डहस्ता०
ग- सर्वाधृतो परमपाणिवाहुदण्डा
घ- चारुदण्डो
10. ख- स्वामथ
11. च- मनोन्मनां
12. च- मुखां

13. ङ- कलायुतं तत्त्वं क(?)लातत्त्वाय । मायायुतं तत्त्वं मायातत्त्वाय । विद्यायुतं तत्त्वं विद्यातत्त्वाय । शिवपरौ आदौ यस्य तस्मै शिवतत्त्वाय । परतत्त्वाय नमः ।
14. ङ- वामां ज्येष्ठाम् इति । वामायै । ज्येष्ठायै । रौद्र्यै । काल्यै कलविकिरिण्यै । बलविकिरिण्यै । बलप्रमथिन्यै । सर्वभूतदमन्यै । मनोन्मन्यै नमः ।
15, ङ- धृता उच्चामराः पाणिदण्डेषु याभिस्ताः ।

* One short letter is wanting in मायया. In order to avoid the metrical defect मायया has to be corrected into मायिकया ।

† Verse 51 does not come under the rule of any prescribed metre.

अनन्तरं पीठमनुं समुक्त्वा
न्यसेन्महेशं हृदयारविन्दे ।
तारादिकं[11] वै हृदयं[12] तदन्ते
ङेऽन्तं[13] भगाद्यन्तुकप्रत्ययः[1] [14] स्यात् ॥ ५३ ॥

सकलगुणपदान्ते ङेऽन्तमा[15]त्मानमुक्त्वा[2]
ह्यथ शक्तिपदाद्यैर्युक्त[16]माभाष्य[3] ङेऽन्तम्[17] ।
अथ पुनरप्यनन्तं[4] [18] योगपीठात्मनेऽन्ते
नम इति पदमुक्त्वा पीठमन्त्रोऽयमुक्तः[5] ॥ ५४ ॥*

हृत्पुण्डरीकस्य[6] विराटकस्थ-[7]
मव्यक्तमाकाशमथो विचिन्त्य ।
तन्मध्यसंस्थं सशवं[8] [19]
बीजात्मकं[9] निर्मलचंद्रकान्तिम् ॥ ५५ ॥
तदुत्थितं वाङ्मयशक्तियुक्तं[20]
सौदामिनीसह्यमिदं[10] [21] विचिन्त्य ।
एवं विभाव्यं हृदयस्य मध्ये
हृद्भावनेयं कथिता मुनीन्द्रैः ॥ ५६ ॥

---

1. क- ०द्यन्तक०
   ख- ०द्धन्तुक०
   ग- ०द्यन्तुक०
   च- ०न्यन्तुक०
2. घ, झ- ङेऽन्तगात्मानं० (?)
3. घ- ०पदाब्जैं० (?)
   झ- ०पदाब्दैं० (?)
4. क- ०प्यनन्तः
5. ठ- पीठमन्त्रेण
6. घ, च, झ- ० ०पुण्डरीकं स
   ख- ०पुण्डरीकस्थ
7. क- वराटक०
8. क- सशब्दं
   ग- सशङ्कं
   घ, ज, ञ, ठ- ससवं
9. घ- जीवात्मकं
10. ग- ०मनुं

---

11. ङ, ज- प्रणवादिकं
12. ङ, ज- ओं नमः
13. ङ, ज- चतुर्थ्यन्तः
14. ङ, ज- भगवते
15. ङ, ज- चतुर्थ्यन्तं
16. ङ, ज- शक्तियुक्ताः
17. ङ, ञ- चतुर्थ्यन्तं
18 ङ, ज- अनन्ताय
19. ङ, ज- शङ्करं
20. ङ, ज- मातृकाशक्तियुक्तं
21. ङ, ज- (1) विद्युत्सदृशं
    (2) सह्यं समानं सदृशमिति विश्वः

---

* There is metrical defect in verse 54.

सलक्षणं स्वं हृदयाम्बुजान्तं[1]
तन्मध्यसंस्थं प्रणवं विभाव्य ।
समुद्गताभा विलसत्सुतेजो
मन्त्रात्मकं श्वासपथा[2] विकृष्य[3] ॥ ५७ ॥

दीपान्तराद्दीपमिवापि लग्नं
बहिर्गतेजः[8] करयुग्मयोश्च ।
विन्यस्य तेजोमयपाणिदण्डैः[4]
सव्यापकं न्यासमथो स्वदेहे[5] ॥ ५८ ॥

मन्त्रात्मतेजोभिरथो कराभ्यां
कुर्याद्धि वै व्यापकमुद्रिकां च ।
मूर्द्धादिकं पादतलावधि च
सव्यापकं न्यासमिदं प्रदिष्टम् ॥ ५९ ॥

मूलेन कुर्यादथ वै षडङ्गं
न्यासं क्रमेणैव च देशिकेन्द्रः ।
हस्तस्य देहस्य[6] च भावनेयं
समीरितं भावनिकाचतुष्कम्[7] ॥ ६० ॥

---

1. घ, ज, झ, ट- जातं
2. झ- यथा
3. घ- बिशोष्य
4. क- पापदण्डैः
5. ठ- स्वदेशे
6. घ, झ- देशस्य
7. ख, ट- भावनया०
ग, च, ज- भावनका०

---

8. ङ, ज- वहिर्गच्छतीति बहिर्गम् ।
वहिर्ग चं तत्तेजश्चेति ।

उद्धारणं मन्त्रवरं च कुर्या-
द्बाणाक्षरं[13] मोक्षपदप्रदं[14] च ।
आदौ नमोऽन्तो[1]ऽक्षियुतोऽथ वान्तोऽ-
नन्तान्विता माधविकाथ[2] वायुः[15] ॥ ६१ ॥

अयं तु बाणाक्षरमन्त्र उक्त-[3]
स्तारा[16]दियुक्तो रसवर्णकः[4] स्यात् ।
वामश्च[5] देवोऽस्य ऋषिस्तु[6] पङ्क्ति-
श्छन्दस्तथा चेश्वर[7] एव देवः[8] [17] ॥ ६२ ॥

ओं बीजमम्बेति[9] च[18] शक्तिरुक्ता[10] [19]
नमः किलं[11] वर्गचतुष्टयेऽन्यः ।
प्रत्यक्षराणामृषिर्दैवतं च
वक्ष्याम्यथो मोक्षफलप्रदानाम्[12] ॥ ६३ ॥

---

1. घ, ज- नमोऽन्ते
2. क, ख, च, छ, ट- ०पि
3. च- ०मत्वा
4. क, ग, झ- रसवर्णकं
5. क- वामोऽथ
   ग, घ, ङ, च, छ- वामेषु
6. ख, ट- देवो ऋषिरस्तु
   ग ऋषिरस्य
   च, छ- ०स्यर्षिस्तु
7. घ, ङ, झ, ट- ईश्वर
8. ग, झ, ठ- देवम्
   घ- देवदेवः
9. ङ- मव्येति
   ज- ०मस्येति
10. ट- ०युक्ता
11. क- नमः कीलकं
12. ग- प्रदानम्

---

13. ङ, ज- बाणाक्षरं
14. ङ- लिङ्गे शिववाक्यं—पञ्चाक्षरं प्रणवं मन्त्रोऽयम् । हृदयं मम । इदं गुह्यतमं साक्षान्मोक्षज्ञान-मु(मनु)त्तमम् ।
15. ङ- आदौ नमः, नमः शिवस्य अन्ते । वान्तः शकारः । अक्ष्णा युतः इ ई नमः । अक्ष्णोः ईकारयुक्तः । शि । माधवी वकारः । अनन्त आकारस्तेन युतः । वा । वायुः पवनः यस्य बीजो यकारः, य ।
16. ङ- तारः प्रणवस्तेन आदिर्युक्तो यस्य स एवं चेत्तर्हि रसवर्णः षडक्षरः स्यात् ।
17. ङ- शिवपञ्चाक्षरमन्त्रस्य, वामेषु प्रतीपेषु दिव्यति जेतुमिच्छतीति, वामदेव ऋषिः । पङ्क्तिछन्दः, ईश्वरो देवता, ओं बीजम्, अस्या पार्वती शक्तिः, नमः कि(की)लकं । वर्ग चतुष्ट्ये अन्योऽन्यनियोगः, चतुर्वर्गसिद्धौ विनियोगः ।
18. ङ, ज- आत्मानं प्रणवं विद्धि सर्वव्यापिनमव्ययम् ।
19. ङ- शक्तिस्त्वमेव देवेश सर्वदेवनमस्कृतिः ।

षडक्षराणामृषयः समुक्ताः[9]
प्रजापतिर्गोतमकोऽथ चात्रिः[1] ।
ततस्तु[2] विश्वापदपूर्वमित्रोऽ-
ङ्गिरोभरद्वाज इति क्रमेण ।। ६४ ।।

छन्दांसि गायत्र्यथ सा च[3] भूयोऽ-
नुष्टुब्ह्यथो[4] त्रिष्टुबुदाहृतानि[5] ।
क्रमेण चैषां बृहती विराड् वा[6]
देवाः परात्मे[10]न्द्रकरुद्रकाश्च[7] [11] ।। ६५ ।।

शिवात्मभूः[12] क्रौञ्चविदारणाश्च[8] [13]
प्रोक्ताः क्रमात्स्वच्छमिदं च पीतम् ।
कृष्णं शितं लोहितमेव धूम्रं
षडक्षराणां क्रमशस्तु वर्णम् ।। ६६ ।

1. ग- ०ऽत्र चापि
2. च- ०श्च
3. ख, ट- सापि
4. ख, ट- ०नुष्टुब्यथा
5. ख- त्रिष्टुप्समुदाहृतानि
   च- त्रिष्टुबृताहृतानि (?)
6. ङ, च, छ- विराड्ढि(ड्ढि)
7. च, ठ- परासेन्द्रकरुद्रकाश्च
   ट- परामत्रकरुद्रकाश्च (?)
8. ग- क्रोञ्च०

9. ङ, ज- षडक्षरमिति, ओंकारस्य प्रजापतिऋषिः, गायत्रिछन्दः, परमात्मा देवता, पीतवर्णम्, मकारस्य अत्रिऋषिः, अनुष्टुप् छन्दः, रुद्रो देवता, कृष्णवर्णम्, वाकारस्य अङ्गिराऋषिः, बृहस्पतिछन्दः, ब्रह्मा देवता, रक्तवर्णम्, यकारस्य भरद्वाज ऋषिः, विराट् छन्दः, स्कन्दो देवता, धूम्रवर्णम् ।
10. ङ, ज- परः परमश्चासावात्मा चेति
11. ङ, ज- स्वार्थे क
12. ङ, ज- ब्रह्माऽऽत्मभूः सुरज्येष्ठः [इत्यमरः]
13. ङ, ज- पार्वतीनन्दनः सेनानीः क्रौञ्चदारण इति विश्वः ।

पूर्वादिकाशास्वथ[1] [12] देशिकेन्द्रो
दिग्बन्धनं वै कुरुते सतालम्[2] [13] ।
दुर्गा गणेशोऽपि च नन्दिकेशः
क्षेत्राधिपो[14] वै हृदयान्तकः[3] [15]स्यात् ॥ ६७ ॥

मूलेन[16] कुर्यादथ वायुरोधं[4]
मात्राभिरर्कैरपि[17] पूरकाद्यम्[5] ।
मन्त्रात्मकैः षड्भिरथो हि वर्णैः
षडङ्गमुक्तं[18] मुनिभिः पुराऽस्य[6] ॥ ६८ ॥

मन्त्रार्णयुक्ता[19] अपि[7] पञ्चमूर्त्ती-[8] [20]
र्न्यसेदथो[9] तर्जनिमध्यमायाम्[21] ।
अन्त्याङ्गुलौ तस्य समीपगाया-[10]
मङ्गुष्ठके न्यासमिति[11] क्रमेण ॥ ६९ ॥

---

1. क, ख, भ- पूर्वादिकाशास्वपि
   घ- पूर्वादिशास्वथ
2. क- सताकम् (?)
3. छ- हृदयान्तकं
4. ट- वागरोधं (?)
5. ख- पूरकाद्याम् | Both readings
   ख, ट- शूरकाव्यम् in ख
6. ख, ट- परं च
   ग- पुरा स्युः घ, ज- परास्य
7. ख, ग, ट- युक्ताऽपि
   ज- ०न्नियुक्ता अपि
   ठ- ०युक्ता अपि
8. ग- च ताश्च मूर्त्ती—
   ख, ट- षडङ्गमूर्त्ति०
9. ज- न्यसे ह्यथो
   ञ- notes another reading न्यसेत्तथो
10. ख- समापगाया
11. क- न्यास इति

---

12. ङ, ज- दिशस्तु ककुभः काष्ठा आशास्तु इत्यादि
13. ङ, ज- अग्रतस्तालं कुर्यादित्यर्थः
14. ङ, ज- पूर्वे दुर्गायै नमः । दक्षिणे गणेशाय नम , पश्चिमे नन्दिकेशाय नमः, उत्तरे क्षेत्रपालाय नमः ।
15. ङ, ज- नमोऽन्तः
16. ङ, ज- पञ्चाक्षरेण
17. ङ, ज- अर्कैरर्कसंख्याभिर्मात्राभिर्द्वादशभिरित्यर्थः
18. ङ, ज- ओं ओं हृदयाय, ओं नं शिरसि, ओं मं शिखायै, ओं शिं कवचाय, ओं वां नेत्रत्रयाय, ओं यं अस्त्राय ॥
19. ङ- अर्णो वक्त्रः
20. ङ- तत्पुरुषाऽघोरा सद्योजातः कमदेवेशानाः
21. ङ- तर्जन्यां नं तत्पुरुषाय नमः, मध्यमायां मं अघोराय नमः, अन्त्याङ्गुलो कनिष्ठायां शिं सद्योजाताय नमः, तस्य कनिष्ठस्य समीपगायामर्थादनामिकायां वां वामदेवाय नमः, अङ्गुष्ठे यं ईशानाय नमः, इति मन्त्रवर्णयुक्ताः पञ्चमूर्त्तीर्न्यसेत् ॥

वक्त्रेऽथ हृत्पादकगुह्यशीर्षे[9]
स्वनामभिर्न्यासमिदं शिवोक्तम् ।
प्रागादिवक्त्रेष्वपि[1] पञ्चसूक्तं
ध्यानं च कुर्यादथ देवतायाः[10] ॥ ७० ॥

विभ्रद्दोर्भिः[11] कुठारं मृगमभयवरौ सुप्रसन्नो महेशः
सर्वालङ्कारदीप्तः[12] सरसिजनिलयो व्याघ्रचर्मान्तवासाः[2] ।
ध्येयो मुक्तापरागा[13]मृतरसकलिताद्रिप्रभः[3] पञ्च[14]वक्त्र-
स्त्र्यक्षः कोटीरकोटी[15]घटिततुहिनरोचिष्कलोत्तुङ्गमौलिः[16] ॥ ७१ ॥

अथा[5] चरेद्गोलकनामपूर्वं
न्यासं विधिज्ञोऽर्चनरक्षणाय[6] ।
हृद्व[17]क्त्रकें[18]ऽशो[19]रुयु[7]गेऽथ[20] [8] कण्ठे[21]
नाभौ[22] द्विपार्श्वे[23]ऽपि च पृष्ठभागे[24] ॥ ७२ ॥

---

1. ख- प्राणादि०
   घ, झ- वक्त्रेष्वथ
2. क- ०चर्मोक्त०
   ख- ०चर्माभ०
   ज, ठ- ०चर्मोत्त०
   झ, ञ, ट- चर्मोत्त०
3. क- ०कलितातिप्रभः
4. ठ- omits ०रकोटी०
   ख, ट- ०घटितहिमकरोनिष्कलो० (?)
   छ, ज, ञ, ठ- ०निष्कलो० (?)
5. ग, ङ, झ- तथा
6. घ- विधिज्ञार्चन०
7. ग- ०के चोरुयुगे
8. ग, घ, झ- च

---

9. ङ- वक्त्रे इ(मि)ति, वक्त्रे नं तत्पुरुषाय नमः, हृदये मं अघोराय नमः, पादद्वये शिं सद्योजाताय नमः, गुह्ये वां वामदेवाय नमः, शीर्षे यं ईशानाय नमः, इति पञ्चमूर्तीर्न्यसेत्, एवमेव प्रागादिवक्त्रे, पश्चिमवक्त्रे, उत्तरवक्त्रे, ऊर्ध्ववक्त्रे, तत्पुरुषादिपञ्चमूर्तीर्न्यसेत् ॥
10. ङ- शिवस्य
11. ङ- चतुर्भिर्भुजैः
12. ङ- मुकुटकुण्डलहारवलयमुद्रिकानूपुराद्यैः सर्वालङ्कारैर्दीप्तः
13. ङ- परागः सुमनो रजः
14. ङ- रजताद्रिः
15. ङ- कोटीरः स्याज्जटाजूटे इति विश्वः
16. ङ- चन्द्रस्तुहिनरोचिस्तु ग्लौरब्जो मृगलाञ्छन इति कुमुदाकरः
17. ङ- ओं ओं नमः
18. ङ- ओं नं नमः
19. ङ- ओं मं
20. ङ- ओं शिं, ओं वां
21. ङ- ओं यं
22. ङ- ओं ओं
23. ङ- ओं नं, ओं मं
24. ङ- ओं शिं, ओं वां

हृदि[1] [10] न्यसेच्चाथ शिरो[11]मुखा[12]क्षि-[13]
नासासु[14] मन्त्री क्रमशस्तु[2] वर्णान्[15] ।
दोःपत्सु[16] सन्धिष्वपि साग्रकेषु[3]
ततः शिरो[17]वक्त्र[18]हृदो[19]ति कुक्षौ[4] [20] ॥ ७३ ॥

ऊर्वोश्च[5] [21] पादद्वयके[22]ऽथ[6] मन्त्री
हृदा[23]स्य[24]टङ्के[25]ण[7] [26] वराभयेषु[27] ।
अथास्यपद्मे[28]ऽश(स) युगे[8] [29] हृदि[30] ज्ञः[9]
पादो[31]रुकु[32]क्षि[33]ष्वपि मन्त्रवर्णान् ॥ ७४ ॥

---

1. क- प्रवि०
2. ग- क्रमतस्तु
3. ञ- चाग्रकेषु
4. क- हृदादिकुक्षौ
   घ- हृदतीकुक्षौ (?)
5. ग- पूर्वाश्च
6. ग- च
7. क- टङ्केन
   घ, ज, झ, ञ- टङ्केश (?)
8. ग, घ, ङ, ज, झ, ठ- पद्मेऽष्ट
   छ- तथास्यपद्मेऽश
   ञ- पद्मेऽशु (?)
9. घ- हृदज्ञः

10. ङ, ज- ओं यं
11. ङ, ज- ओं ओं नमः
12. ङ, ज- ओं नं
13. ङ, ज- ओं मं, ओं शिं
14. ङ, ज- ओं वां, ओं यं
15. ङ, ज- तत्र पञ्चस्थानेषु पञ्चवर्णान्न्यसेत्
16. ङ, ज- इति करयोः । पृष्ठे पादयोस्तले न्यसेदिति ग्रन्थान्तरे कथमस्ति (?) ।
17. ङ, ज- ओं ओं
18. ङ, ज- ओं नं
19. ङ, ज- ओं मं
20. ङ, ज- ओं शिं
21. ङ, ज- ओं वां
22. ङ, ज- ओं यं
23. ङ, ज- ओं ओं
24. ङ, ज- ओं नं
25. ङ, ज- कुठारमुद्रां दक्षहस्ते दर्शयित्वा तत्र ओं नम इति न्यसेत्
26. ङ, ज- मृगमुद्रां वामहस्ते दर्शयित्वा ओं शिं नम इति न्यसेत्
27. ङ, ज- तथा वराभयमुद्रे दर्शयित्वा ओं वां नमः, ओं यं नमः
28. ङ, ज- ओं ओं
29. ङ, ज- ओं नं
30. ङ, ज- ओं मं
31. ङ, ज- पादद्वये ओं शिं नमः
32. ङ, ज- उरुद्वये ओं वां नमः
33. ङ, ज- ओं यं

मूर्त्तिस्तु[1] भालोदरयोः[2] पुनस्ता[9]
अंश(स)द्वये वं हृदि सन्न्यसेच्च[3] ।
कुर्य्याद्धि वं व्यापकमाश्वनेन[4] [10]
दैवं मुहुर्ध्यानमुदीरयेच्च ॥ ७५ ॥

नमोऽस्तु स्थाणुभूताय ज्योतिर्लिङ्गामृतात्मने ।
चतुर्मूर्त्तिवपुश्छायाभापि(सि)ताङ्गाय[5] [11] शम्भवे ॥ ७६ ॥

इत्थं न्यासवरं[6] [12] कृत्वा वक्ष्यमाणेन वर्त्मना ।
आवाहनादिकाः[13] सर्वाः देहे मुद्राः[7] प्रदर्शयेत् ॥ ७७ ॥[8]

ध्यायेन्नित्यं महेशं रजतगिरिनिभं चारुचन्द्रावतंसं
रत्नाकल्पोज्ज्वलाङ्गं परशुमृगवराभीतिहस्तं प्रसन्नम् ।
पद्मासीनं समन्तात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृत्तिं वसानं
विश्वाद्यं विश्ववन्द्यं निखिलभयहरं पञ्चवक्त्रं त्रिनेत्रम् ॥ ७८ ॥

---

1. ख, ट- मूर्द्धा तु
2. ग- लाभो०
3. ग- हृदयं न्यसेच्च
4 ख- ०मीश्वरेण but notes above ०माश्वनेन ।
ट- ०मीश्वरेण
5. क- ०वपुश्छाय०
घ- ०वपुस्थाय०
ञ- ०भूषितायाङ्ग (?)
ठ- ०भूषिताङ्गाय
6. ग- न्यासं वरं (?)
7. क- मुद्रा देहे सर्वाः
8. च- omits slokas from 68 to 77

---

8. ङ, ज- नं तत्पुरुषाय नमः, मं अघोराय नमः, शिं सद्योजाताय नमः, वां वामदेवाय नमः, यं ईशानाय नमः ।
10. ङ, ज- नमोऽस्तु स्थाणुभूतायेत्यादिवक्ष्यमाणमन्त्रेण
11. ङ, ज- चतुर्मूर्त्तीनां स्थावरजङ्गमकीटपतङ्गानां वपुषु शरीरेषु छाया-प्रतिबिम्बवद्भाषि(सि)तं देदीप्यमानाङ्गं यस्य स तत्पुरुषाऽघोर सद्योजातवामदेवेशानाः ।
12. ङ, ज- गोलकन्यासं
13. ङ, ज- आवाहनादि ! आवाहनीचन्द्रकल्कीत्याद्याः । नन्त (?) आवाहनसंस्थापनादिकाः ।

चतुर्गुणं चाक्षरलक्षमस्य[1] [15]
जप्त्वा जुहुयादथ तद्दशांशम् ।
तिलैर्घृताक्तैरपि[2] पायसैर्वा
दुग्धावनीजोद्भवकैः[3] [16] समिद्भिः ॥ ७९ ॥
ततस्तु सिद्धो भवतीह मन्त्र-
स्तृतीयवर्गस्य च एष[4] दाता ।
अमुत्र[5] [17] मोक्षं प्रददाति नुश्च[6] [18]
सत्यं शिवोक्तं वचन किलैतत्[7] ॥ ८० ॥
ध्यानं प्रोक्तं द्विविधमपि वै निर्गुणं सद्गुणं[8] [19] यत्[9]
सोऽहं देवः स्वयमिति[10] हि तन्नैर्गुणं ध्यानमुक्तम् ।
हृत्पद्मे स्वेऽनलरविनिशानाथयुक्तं[20] तु[12] यत्तद्-
ध्यानं[13] देवं सगुणकमथो पूजयेत्तं हृदिस्थम् ॥ ८१ ॥

—●—

इति श्रीशैवचिन्तामणौ श्रीकण्ठादिपञ्चाक्षरोद्धारान्तकथनो[14]
नाम तृतीयः पटलः ।

---

1. ग- ०लक्षणश्च
2. भ- घृताज्यैरपि
3. घ- ०दुग्धादीजो०
ज- ०विनीतो०
ञ- दुग्धावसिक्तो०
4. घ, भ- स एव
ञ- च एव
5. ग- स तत्र
6. ख, ट- नूनं
7. घ- किलं० (?)
8. क- यऽसद्गुण (?)
ख, घ, ङ, च, छ, ज, ञ- यद्गुणं
ट- omits the three letters
ठ- गद्गुणं (?)
9. ग- च
10. क, ग- स्वयमपि
11. ग, ङ- हितं नैर्गुणं
12. ग- च
13 क- ज्ञानं
14. ग, च, छ ०पञ्चाक्षरोद्धारणान्तकथनो
घ- ०पञ्चाक्षरान्तकथनो
ङ- ०पञ्चाक्षरोद्धान्त०

15. ङ, ज- अस्य मन्त्रस्य अक्षरलक्षम् अक्षरपरिमितम् । षट्लक्षपरिमित-
मित्यर्थः । तथा च लिङ्गपुराणे—
जपेदक्षरलक्षं वै चतुर्गुणितमादरात् ।
नक्ताशिसंयमी य स घोर शृणिकः स्मृतः ॥
तथा च प्रपञ्चसारे अक्षरलक्षचतुष्कं जप्त्वा तावत्ससहस्रमपि जुहुयात् ।
तथा च शारदायां—
तत्त्वलक्षं जपेन्मन्त्रं वीक्षतः शैववर्त्मनेति ।
16. ङ, ज- अत लिङ्गभेदो दृश्यते
17. ङ, ज- परलोके
18. ग- मनुष्यस्य ङ, ज- साधकस्य नरस्य
19. ङ, ज- सगुणमित्यर्थः
20. ङ, ज- तस्योपरि न्यसेदग्निरविसोमान
यथाक्रममिति शिवरहस्ये ।

अथ चतुर्थः पटलः

अथान्तर्यजनं कुर्य्याद्धृदम्भोजे महेश्वरम् ।
ध्यात्वा बद्धकराभ्यां[1] तु लिङ्गमुद्रां हि[2] देशिकः ॥ १ ॥

हृत्पद्मकर्णिकामध्ये चतुरङ्गुलकस्तु भाः[3] ।
अङ्गुष्ठपर्वमात्रं[4] तु ध्यायेत्परमहेश्वरम्[5] ॥ २ ॥

देवतां सम्मुखीकृत्वा[6] हृत्पद्मे निश्चला मतिः ।
शिवं समच्चर्येत्प्राज्ञस्तदन्तर्यजनं विदुः ॥ ३ ॥

ध्यात्वाऽत्रान्तर्यजेत्पीठन्यासमार्गेण देशिकः ।
तस्मिन्पीठे स्थितं शान्तं शिवं पूर्वोक्तविग्रहम् ॥ ४ ॥

ध्यात्वार्च्चयेच्चन्दनाद्यैर्मानसैर्भोजनान्तकैः ।
भोजनावसरे चान्तर्वैश्वदेवं समाचरेत् ॥ ५ ॥

---

1. ख, ग, घ, च, ट- बध्वा

2 ख- तु

3. ख- कौस्तुभम्

4. झ- ०मानं

5. क- ध्यायेत्तं परमेश्वरम्

6. क- कृत्य

मूलाधारगते कुण्डे देवताग्निसमुज्ज्वले ।
धर्माधर्मेन्धने[1] त्र्यस्त्रे (स्त्रे)[2]मूलमन्त्रपुरःसरम् ॥ ६ ॥

अमुँ जुहोमि स्वाहेति प्रत्येकं जुहुयात्सुधीः[10] ।
कामक्रोधमदान्[3] लोभमोहपैशुन्यकान् हविः ॥ ७ ॥

मनः श्रुवः[4] समाख्यातः श्रुक् सुषुम्णा[5] प्रकीर्त्तिता ।
ततः शिवपरो[6] भूत्वा जपेदष्टोत्तरं शतम् ॥ ८ ॥

तं जपं[7] सर्वसंसिद्ध्यै[8] शङ्कराय निवेदयेत् ।
मन्त्रेणानेन विधिवत् शिवभक्तो महामतिः ॥ ९ ॥

गुह्यातिगुह्यगोप्ता त्वं[9] गृहाणास्मत्कृतं जपम् ।
सिद्धिर्भवतु मे देव ! त्वत्प्रसादान्महेश्वर ॥ १० ॥

---

1. क, ख, ङ, छ, ज- धर्माधर्मान्विते
 घ- धर्माधर्मान्विते
2. ख, ङ, ज- त्वस्त्रे
 घ- त्र्यस्ते
3. ख, ग, घ, ट, ठ- ०मदा
4. ख- स्रुवः
 च- श्रीवः (?)
5. ख, ग, छ- स्रुक्
 च- स्रीक् (?)
6. क, छ- ०मयो
7. क- तज्जपं
8. क, छ- ०सिद्ध्यै च
9. ख- गोप्तस्त्वं

10. क- प्रत्येकं मूलमन्त्रमुक्त्वा ओं कामं जुहोमि स्वाहा । एवं क्रोधं जुहोमि मदं जुहोमि, लोभं मोहं पैशुनं च जुहोमि स्वाहेति सर्वत्र ।

ङ, ज- अहम् असत्यं जुहोमि स्वाहा । एवमहं सत्यं जुहोमि स्वाहा । पैशुन्यमहं जुहोमि स्वाहा । क्रोधमहं जुहोमि स्वाहा । लोभमहं जुहोमि स्वाहा । मोहमहं जुहोमि स्वाहा । काममहं जुहोमि स्वाहा । संचेप(संक्षेप ?) पक्षे । अहन्ताद्यक्षवुर्त्ती(वृत्ति)रहं जुहोमि स्वाहा । एवं वैश्वदेवं कुर्य्यात् ।

इत्युक्त्वा दक्षिणे पाणौ[1] शङ्करस्य[2] निवेदयेत् ।
ततस्तु देवतारूपो भूत्वा तिष्ठेत्क्रियत्क्षणम् ॥ ११ ॥

विशेषार्घ्यमथो कुर्य्यात्सर्वतन्त्रानुसारतः[3] ।
यद्दते[4] विफला पूजा लिङ्गशुद्धिर्न[5] जायते ॥ १२ ॥

अर्घ्यपात्रं न[6] कुर्वीत शङ्खं शम्भोर्विशेषतः ।
ताम्रपात्रार्घ्यदानेन[7] पुण्यं शतगुणोत्तरम् ॥ १३ ॥

ताम्रार्घ्यपात्रं कुर्वीत ताम्रं शिवप्रियं मतम्[8] ।
ताम्रं पापप्रणाशं[9] च ताम्रं ज्योतिःप्रकाशकम् ॥ १४ ॥

त्रिकोणं रसकोणं च वृत्तं च चतुरस्रकम् ।
मण्डलं गोमयजलैरालिख्य[10] मत्स्यमुद्रया ॥ १५ ॥

आग्नेयादिषु कोणेषु हृदाद्यङ्गचतुष्टयम् ।
नेत्रं मध्ये दिक्षु चास्त्रमेवमङ्गानि[11] पूजयेत् ॥ १६ ॥

---

1. च- पादौ
2. ग- शङ्कराय
3. ग- ०मन्त्रानुसारतः
4. घ- यद्दृशे
   च, छ, झ- यद्दृते
5. ग- ०सिद्धिर्न०
6. छ- प्र०
7. ग- ताम्रपात्रेऽर्घ्य०
8. क- प्रियतमं स्मृतम्
9. ङ, ज- ०प्रनाशं
10. ख- ०रालेख्य
    छ- संलिख्य
11. क- चास्त्र०
    ग- तन्मध्यादियुग०
    च- शस्त्र०

आधारं स्थापयेत्तत्र मण्डले प्रणवं जपेत्[1] ।
यत्सु धर्मं तथा[2] ज्ञानं वैराग्यं पूजयेत्क्रमात् ॥ १७ ॥

प्रक्षालयेदर्घ्यपात्रं मन्त्रेणानेन मन्त्रवित्[3] ।
आधारे स्थापयेदम्भः पूरयेत्प्रणवेन तु ॥ १८ ॥

आधारं वह्निरूपं च पात्रं सूर्य्यं[4]तथैव च ।
जलं सोमं विजानीयात् पूजयेन्मनुनाऽमुना ॥ १९ ॥

ममग्निमण्डलायेति[5] तथा दशकलात्मने ।
अमर्कमण्डलायेत्यमुना द्विषट्कलात्मने[6] ॥ २० ॥

उं सोममण्डलायेति अष्टयुग्मकलात्मने[7] ।
नमोऽन्तं पूजयेन्मन्त्री विलोमां मातृकां पठेत्[8] ॥ २१ ॥

---

1. क, घ, च- जपत्

2. ख- सुधर्मं च तथा
   घ- यत्सुधर्मं तथा

3. क, ख, छ- ०मस्त्रमन्त्रेण मन्त्रवित्
   च- ०मस्त्रमन्त्रं प्रकुर्वीत

4. च, छ- पूर्य्यं

5. क- समग्नि०

6. घ- द्यष्टकलात्मने

7. क- चाष्टयुग्म०
   छ- ०दलात्मने

8. ग- विलोममातृकाः स्मृताः

क्षकारादीन्यकारान्तान्यक्षराणि न्यसेत्क्रमात् ।
मातृकाविपरीता च विलामा[1] मातृका स्मृता ॥ २२ ॥[2]

गन्धपुष्पाक्षतयवकुशाग्रतिलसर्षपान् ।
प्रक्षिपेत्तज्जले[3] मन्त्री तोषयित्वा पिनाकिनम्[4] ॥ २३ ॥

अथार्कमण्डलात्तीर्थान्यावाह्याङ्कुशमुद्रया ।
तीर्थमन्त्रेण विधिवन्मन्त्रस्त्वत्रैव[5] पठ्यते ॥ २४ ॥

गङ्गे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति ।
नर्मदे सिन्धु कावेरि जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु ॥ २५ ॥

विशोष्य वायुबीजेन तद्दोषं दह्य वह्निना ।
पीयूषादमृतं[6] चिन्त्य तालत्रयमुदीरितम् ॥ २६ ॥

दिशोऽस्त्रेण विबन्ध्य(ध्या)थ[7] कवचेनावगुण्ठनम् ।
अङ्गन्यासेन सकलीकृत्वा[8] नेत्रेण वीक्षणम् ॥ २७ ॥

शिखाया[9] गालिनीमुद्रां[10] प्रदर्श्य धेनुसंज्ञया[11] ।
अमृतीकरणं कृत्वा भावयेद्देवमात्मनः[12] ॥ २८ ॥

---

1. ङ, ज- विलोम०
2. ग omits verse 22
3. घ- प्रक्षिप्य तज्जले
4. क, ख, ग, च, छ- तोषणाय पिनाकिनः
 ङ, ज- पिनाकिनम्
5. ख- मन्त्रं त्वत्रैव
6. घ- पीयूषं ०
 झ gives another reading ददृतं (?)
 for दमृतं ।
7. ग- ०त्र
8. क- सकलीकृत्य
9. क, च- शिखायां
 ख, घ, ङ, ज- शिखया
10. ख- शालिनी०
 ग- गलिनी
11. क, ख, ग, घ, ङ, ज- मुद्रया
12. ग, घ- ०तात्मनः

कनिष्ठाङ्गुष्ठकौ सक्तौ करयोरितरेतरम् ।
कृत्वा प्रसारयेदन्या अङ्गुलीर्गालिनी स्मृता ॥ २६ ॥[1]

गन्धपुष्पादिभिस्तत्र पूजयेत्त्रिपुरान्तकम् ।
अष्टवारं जपेन्मन्त्रं मुद्रया मीनसञ्ज्ञया ॥ ३० ॥

दक्षिणे प्रोक्षणीपात्रमादायाद्भिः[2] प्रपूरयेत् ।
किञ्चिदर्घ्याम्बु संगृह्य प्रोक्षण्यम्भसि योजयेत् ॥ ३१ ॥[3]

प्रोक्षणीवारिणा सर्वसंस्कारश्चाभिधीयते[4] ।
असंस्कारेण दत्तं चेत्सर्वं विफलदं[5] भवेत् ॥ ३२ ॥

अर्घ्याम्बुवीक्षणाद्यं च[6] रक्षणं चावगुण्ठने[7] ।
धेनुमुद्रा महामुद्रा जपः सर्वत्र संस्कृतिः[8] ॥ ३३ ॥

मधुपर्के जलक्षेपं यत्नेनैव विवर्जयेत् ।
एतान्येव च वस्तूनि पात्रे पात्रे निरीक्षयेत् ॥ ३४ ॥

लिङ्गशुद्धिमथो कृत्वा[9] शैवशास्त्रोक्तवर्त्मना ।
यामृते[10] शाङ्करी पूजा नामुत्रेह फलप्रदा ॥ ३५ ॥

---

1. ख reads अमृतीकरणं......to......
   स्मृता after verse 30.
2. क- ०मादायाम्भः
3. घ reads verse 31 after verse 36
4. क- ०संस्काराश्च०
   ख- सर्व०
5. ख- असंस्करं च यत्सर्वं तत्सर्वं विफलं
6. ख- ०वीक्षणं चाद्यं
7. ख- चावगुण्ठनम्
8. ग, च- संस्कृतः
9. ख, ग- कुर्यात्
10. च- अमृते

आदौ पूर्वार्चितं गन्धमाल्यमादाय लिङ्गतः ।
ऐशान्यां दिशि चण्डाय हृदयेन निवेदयेत्[1] ॥ ३६ ॥[2]

गन्धतोयादिभिः स्नान क्षीराद्यै लिङ्ग उत्तमे[3] ।
मूलमन्त्रेण गडुकत्रयं स्नानं च कारयेत् ॥ ३७ ॥

लिङ्गं ततो[4]ऽशुकेनैव शुद्धसूक्ष्मशितेन[5] च ।
शोधयेज्जलबिन्दूनि ब्रह्मशुद्धिमथाचरेत्[6] ॥ ३८ ॥

लिङ्गमालभ्य[7] यत्नेन पठेद् ब्रह्मऋचः क्रमात् ।
प्रसादपुटितं[8] मन्त्रं जपेदष्टौ[9] यथाविधि ॥ ३९ ॥

अथ देवं समभ्युक्ष्य अर्घ्यवारान्तदेशिकः[10] ।
लिङ्गमालभ्य[11] यत्नेन दक्षहस्ततलेन तु ॥ ४० ॥

ऊर्ध्वाङ्गुष्ठा दक्षमुष्टिः पुष्टिदा शिवपूजने ।
लिङ्गमुद्रेति विख्याता तथा वै लिङ्गशोधने ॥ ४१ ॥

अङ्गुष्ठेन स्पृशेल्लिङ्गं मुष्टिना पिण्डिकां स्पृशेत् ।
मूलमन्त्रं जपेदष्टाविति लिङ्गविशोधनम्[12] ॥ ४२ ॥

---

1. छ- निवेशयेत्
2. ङ, झ omits verse 35 and 36
3. ग- ०मुत्तमे
4. क, ख- लिङ्गात्ततोऽ०
5. क- शुद्धिसूक्ष्मा०
6. क- बिन्दून्वैब्रह्मा०
   छ- ०मथोचरेत्
7. ग, झ- ०मारभ्य
8. ग, घ, झ, ञ- प्रासाद०
   ङ, ज, झ- ०स्फुटितं
   च- ०पुटीकं
9. घ- जपेदष्ट
10. क- स्वर्गवारान्तु
    ख, ट- चार्घ्यवारान्तु
    ग- त्वर्घ्यं०
    घ, ङ- स्वर्घ्यं०
11. च, झ- ०मारभ्य
12. ग- लिङ्गस्य शोधनम्
    ङ- च लिङ्गशोधनम

अथार्चयेत्पञ्चमूर्त्तीर्दक्षिणावर्त्तकेन[1] च ।
सृष्टिसंहारकारिण्यै नमः प्रथममूर्त्तये[2] ॥ ४३ ॥

तपसश्चैव कारिण्यै द्वितीयस्यैव[3] मूर्त्तये ।
प्रजासंहारकारिण्यै[4] तृतीयस्यै नमो नमः ॥ ४४ ॥

त्रैलोक्यसंप्रवृद्धेस्तु कारिण्यै मूर्त्तये नमः ।
परं ब्रह्मस्वरूपिण्यै नमः पञ्चम मूर्त्तये ॥ ४५ ॥

एताः संपूज्य पूर्वादिदिक्षूर्ध्वे देशिकोत्तमः[5] ।
पश्चादनेन मन्त्रेण दद्यात्पुष्पाञ्जलिं शिवे ॥ ४६ ॥

इन्द्रियैर्या[6] परिभ्रष्टा[7] वेदैश्च परिवर्जिता[8] ।
वेदान्तैश्च परित्यक्ता[9] तस्यै[10] ब्रह्मात्मने नमः ॥ ४७ ॥

अथोत्तरदिशीशस्य पूर्वादीन् पूजयेत्सुधीः ।
दक्षिणस्यामथाचार्यं विघ्नेशं पश्चिमे गुहम्[11] ॥ ४८ ॥

उत्तरे पूजयेद् दुर्गां पूर्वस्यां क्षेत्रपालकम् ।
ततो ह्यनेन मन्त्रेण नैर्ऋते वास्तुपूरुषम् ॥ ४९ ॥

1. ख, ट- ०पञ्चमूर्त्ति
2. ख, ट- पञ्चम०
3. क- तु
4. क, ङ, च, छ, ज- ०संरक्ष
5. छ- देशिसत्तमः
6. घ- ०र्यैः
7. घ- ०भ्रष्टो
8. घ- परिवर्जितः
9. क- परिभ्रष्टा
   घ- परित्यक्तः
10. ख, घ, ट- तस्मै
11. च- गृहम्
12. ग- ०पूजनम्

वास्त्वधिपतये चोक्त्वा ब्रह्मणे तदनन्तरम् ।
नमोऽन्तेनार्च्चयेन्मन्त्री ब्रह्माणं प्रणवादिना ॥ ५० ॥

एवं वै सर्वलिङ्गानां[1] शुद्धिरुक्ता[2] मनीषिभिः ।
प्रसङ्गादुच्यते चात्र पार्थिवस्य परो विधिः ॥ ५१ ॥

सुशुद्धभूमेर्मन्त्री च खनित्वा द्वादशाङ्गुलम् ।
नमो हराय मन्त्रेण मृत्तिकामाहरेच्छुचिः ॥ ५२ ॥

नमो महेश्वरायेति[3] पुनः संशोध्य मृत्तिकाम्[4] ।
पूर्वोक्तलक्षणेनैव कुर्य्याद्वै लिङ्गमुत्तमम् ॥ ५३ ॥

शम्भवे नम उच्चार्य्य प्रतिष्ठां[5] तत्र आचरेत् ।
शूलपाणये नमोक्त्वेति[6] कुर्य्यादावाहनं ततः ॥ ५४ ॥

पिनाकधृगिति[7] नाम्ना वै नमोऽन्तं स्नापयेच्छिवम् ।
ततः पञ्चाक्षरेणैव पूजयेदिष्टदायकम् ॥ ५५ ॥

नमस्कुर्य्यादनेनाथ[8] पशूनां पतये नमः ।
महादेवेति नामोक्त्वा नमोऽन्तं च विसर्ज्जयेत् ॥ ५६ ॥

---

1. ख- एवं सर्वत्रलिङ्गानां
2. ग- सिद्धिरुक्ता
3. क, ख, घ, झ, ट- महा०
4. ग, घ, च, झ, ञ, ट, ठ- मूर्त्तिकाम्
5. क, ख, घ, झ, ट- प्रतिष्ठा
6. क, ख, घ, च, छ, ट शूलपाणीति नामोक्त्वा
   ग- शूलपाणि नमश्चोक्त्वा
7. क, ख, ग, ङ, छ, ज- पिनाकधृङ्०
8. क, ग, छ- क्षमापये०
   ख- समापये०

यः कृत्वा[1] पार्थिवं लिङ्गमेवमभ्यर्चयते नरः ।
इहैव धनवान् श्रीमान् सोऽन्ते[2] रुद्रोऽभिजायते ॥ ५७ ॥

संपूज्यैवं महादेवं नैव कृत्वा विसर्ज्जनम् ।
शर्वादीनभ्यर्चयेच्चाथ वामावर्त्तेन पूर्ववत्[3] ॥ ५८ ॥

क्षित्या[4] जलेनाग्निना च वायुनाकाशकेन च ।
यजमानेन सोमेन सूर्येणाभिस्तु[5] मूर्त्तिभिः ॥ ५९ ॥

शर्वं भवं तथा रुद्रमुग्रं भीमं तथैव च[6] ।
पशोः पतिं महादेवमीशानं क्रमतोऽभ्यर्चयेत्[14] ॥ ६० ॥

काम्यमेवं[7] प्रकुर्वीत पूजनं देशिकोत्तमः ।
नित्यभिन्नं[8] पुनस्तस्य तद्विधिर्वक्ष्यतेऽधुना ॥ ६१ ॥

न तत्र कश्चित्संस्कारः केवलं तत्त्वयोजनम्[9] ।
पूजनान्ते विसर्गश्च पुनर्नेष्टं[10] तदर्हति ॥ ६२ ॥

तस्य त्रिगुणशुद्धिः[11] स्यादात्मतत्त्वादिभिस्त्रिभिः ।
कुशमूलकमध्याग्रैः[12] पीठशक्तीशलिङ्गके[13] ॥ ६३ ॥

---

1. क- यत्कृत्वा
2. क- अन्ते
3. क, ख, छ- पूर्वतः
4. ग- क्षितौ
5. ख, ट- ०प्यष्ट०
6. ग- भीमस्तथैव
7. ख- काममेवं
8. छ- नित्यं भिन्नं
9. ख, ग- तत्र
10. क, ख- पुनर्नेष्टुं
11. क- ०सिद्धिः
12. ग- ०मध्याज्यैः
13. क- ०स्वलिङ्गके
ख- पीठपङ्क्ती०

14. क- ओं स(श)र्वाय क्षितिमूर्त्तये नमः । ओं भवाय जलमूर्त्तये नमः । एवं क्रमेण सर्वादीनर्च्चयेदित्यर्थः ।
ङ- शर्वाय क्षितिमूर्त्तये । भवाय जलमूर्त्तये । रुद्राय अग्निमूर्त्तये । उग्राय वायुमूर्त्तये । भीमाय आकाशमूर्त्तये । पशुपतये यजमानमूर्त्तये । महादेवाय सोममूर्त्तये । सर्वत्रान्ते नम उच्चार्य्य प्रयोगः ।

आत्मतत्त्वात्मने नम[1] आत्मतत्त्वाधिपाय च[2] ।
ब्रह्मणे नम ओमादौ[3] प्रथमो मनुरेषकः[4] ॥ ६४ ॥

विद्यातत्त्वात्मने नमो विद्यातत्त्वाधिपाय च ।
विष्णवे नम ओमादौ द्वितीयो मनुरीरितः ॥ ६५ ॥[5]

शिवतत्त्वात्मने नमः[6] शिवतत्त्वाधिपाय च ।
रुद्राय नम ओमादौ तृतीयो मनुरीरितः ॥ ६६ ॥

इन्द्रियर्येति मन्त्रेण दद्यात्पुष्पाञ्जलिं ततः ।
पार्थिवस्य च लिङ्गस्य शुद्धिरेवं प्रशस्यते[7] ॥ ६७ ॥

यथा पुरा स्वदेहे च पीठपूजा प्रकीर्त्तिता ।
तथैव पूजयेद्बाह्ये पीठे नरवरोत्तमः ॥ ६८ ॥

पीठदेवान्[8] प्रपूज्याशु नवशक्तीस्ततः परम् ।
यजेत्पूर्वादिकाः सर्वाः कर्णिकायां मनोन्मनीम् ॥ ६९ ॥

पीठमन्त्रेण च ततः शङ्करं च प्रपूजयेत्[9] ।
पञ्चवक्त्रं त्रिनयनं मृगिणं[10] च कुठारिणम् ॥ ७० ॥

---

1. ग- नमः
2. ग- आ[त्म]तत्त्वाधिपाय नमः
3. क- एपादौ (?)
4. क- मनुरीरितः
5. ग omits verse 65
6. भ- मन: (?)
7. च omits verses 64 to 67
8. क- पीठे०
9. क drops प्र
10. ख, भ, ट- मृगिनं

यन्त्रेण[1] पूजयेद्विद्वान् धारयेद्दक्षिणे करे ।
विना यन्त्रेण[2] चेत्पूजा[3] शङ्करो न प्रसीदति ॥ ७१ ॥

कामक्रोधादिनिःशेष मनो जल नियन्त्रणात्[4] ।
यन्त्रमित्याहुरेतस्मिन् देवः प्रीणाति पूजितः ॥ ७२ ॥

सौवर्णे राजते[5] ताम्रे पीठे भूर्जपटे भुवि ।
लिखेद्यन्त्रवरं धीरश्चन्दनागुरुकुङ्कुमैः ॥ ७३ ॥

षट्कोणमण्डलं चादौ[6] लिखित्वान्तस्ततो लिखेत् ।
साध्यनामस्य बीजं च प्रासादस्य मनो सुधीः ॥ ७४ ॥

षट्कोणेषु लिखेद्वर्णान्[7] प्रणवाद्यान् सशक्तिकान् ।
षडङ्गवर्णान्मन्त्रस्य कोणानां विवरेषु च[8] ॥ ७५ ॥

---

1. क, छ- यन्त्रे वा
2. ग- मन्त्रेण
3. क- या पूजा
4. क- मल०
ख, ट omit from पञ्चवक्त्रं ...to... नियन्त्रणात् ।
5. ग- सौवर्णरजते
छ- रजते

6. ङ- तत्र आदौ षट्कोणमण्डलं लिखित्वा तदन्तः साध्यस्य नाम्नायुतं तद्रौमिति प्रसादमन्त्रस्य बीजं सुधीर्देशिको लिखेत् ।

7. ङ- तेषु षट्कोणेषु मन्त्रस्य वर्णान् प्रणवाद्यान शक्तिकान् शक्तिबीजान् ओं ओं ह्रीं ओं नं ह्रीं ओं मं ह्रीं ओं शिं ह्रीं ओं वां ह्रीं ओं यं ह्रीं— एवं क्रमेण लिखेत् । तेषां षट्कोणानां वहिश्चतुः-पार्श्वे वर्त्तुलं लिखित्वा तद्वहिः पञ्चदलानि विरचयित्वा तेषु पञ्चदलेषु ईशानाय नमः । तत्पुरुषाय नमः । अघोराय नमः । सद्योजाताय नमः, वामदेवाय नम । इति पञ्चमन्त्रान् प्राणादिक्रमेण लिखेत् ।

8. ङ- तेषां कोणानां विवरेषु च अङ्गवर्णान् लिखेत् ।

क- तत्रादौ षट्कोणमण्डलं लिखित्वा तदन्तः साध्यस्य शिवस्य नाम्नायुतं तत्रादौ मिति-प्रासादमन्त्रस्य बीजं सुधीर्देशिको न्यसेत् । तेषु षट्कोणेषु षट्कोणेषु मन्त्रस्य वर्णान् प्रणवाद्यान् सशक्तिकान् ओं ओं ह्रीं ओं नं ह्रीं ओं मं ह्रीं ओं शिं ह्रीं ओं वां ह्रीं ओं यं ह्रीं— एवं क्रमेण लिखेत् । तेषां षट्कोणानां बहिः चतुःपार्श्वे वर्त्तुलं मण्डलं लिखित्वा तद्बहिः पञ्चदिनानि विरचय्य रचयित्वा तेषु पञ्चदलेषु ईशानाय तत्पुरुषाय अघोराय सद्योजाताय वामदेवायेति पञ्चमन्त्रान् नमोऽन्तान् प्रागादिक्रमेण लिखेत् । ततः पञ्चदलचतुःपार्श्वं बृत्तं वर्त्तुलं कृत्वा अष्टौ दलानि रचयित्वा तेषु मातृकाया अष्टवर्गान् प्रागादिक्रमेण लिखेत् । अष्टवर्गानाह—षोडशस्वराः एको वर्गः । कादयः पञ्चवर्गाः । अन्तःस्थोष्माणौ द्वौ वर्गौ । ऊष्माणः शषसहाः । एते अष्टवर्गाः ।

तद्वहिर्वर्त्तुलं पञ्चदलानि विरचय्य च ।
तद्दलेषु लिखेत्पञ्चेशानादींश्च नमोऽन्तकान् ॥ ७६ ॥

ततो वृत्तं दलान्यष्टौ रचयित्वा द्दलेषु[1] च ।
विलिखेदष्टवर्गांश्च[2] मातृकाया यथाक्रमम् ॥ ७७ ॥

तद्वहिर्मण्डलं वृत्तं[3] त्र्यम्बकेन वेष्टयेत् ।
एतद्यन्त्रं महापुण्यं प्रोक्तं बाणाक्षरस्य च ॥ ७८ ॥

जपहोमादिना साध्यं धारयेद्दक्षिणे भुजे ।
आयुरारोग्यभूतींश्च चतुर्वर्गांश्च विन्दति ॥ ७९ ॥

एवं यन्त्रवरं मन्त्री कृत्वा तस्मिन् प्रपूजयेत् ।
अथवा धारयेत् सिद्ध्यै जपहोमादिकर्मसु ॥ ८० ॥

एवं प्रसङ्गतश्चोक्तं यन्त्रं सर्वफलप्रदम् ।
पीठेऽथावाहयेद्देवं मन्त्रैः[4] पद्मार्च्चितं पुरा ॥ ८१ ॥

मनसाराधितं ध्यात्वा वामनासापुटेन तु ।
प्रणवेनाञ्जलौ कृत्वा न्यसेत्पूर्वार्च्चितासने[5] ॥ ८२ ॥

तस्मिन्नावाहयेद्देवं नित्यानन्दगुणोदयम् ।
मूलमन्त्रं समुच्चार्य्य साङ्ग[6] सम्बोध्य दैवतम्[7] ॥ ८३ ॥

आवाहनादिमुद्रास्तु दश देवं[8] प्रदर्शयेत् ।
शर्वी[9] प्राणप्रतिष्ठां[10] तु कृत्वा षोड़श मुद्रिकाः ॥ ८४ ॥

---

1. क, च, छ, झ, ञ, ठ- जलेषु
   ग- दलेन
2. क- ०वर्ग च
3. क- कृत्वा
4. क, ग, घ, ङ, ज, झ, ठ- मन्त्रः
   ख, ट- मन्त्रं
5. च- ०पूर्वार्च्चि[ता]त्मने (?)
   छ- ०पूर्वार्च्चितात्मने
6. क, ख, घ, छ, ज, झ, ञ- साङ्ग०
   ग- सङ्ग०
7. ठ- ०सम्बोधेन वरम् (?)
8. ख, ट- ०मुत दशमुद्रा देवं
   ञ- दशैवं च
9. ग, च, छ- शैवं
10. च- बाण०

आवाहनं स्थापनं च[1] सन्निधानं प्रकीर्त्तितम् ।
स्यात्सन्निरोधं[2] सकलीकरणं[3] चावगुण्ठनम् ॥ ८५ ॥

धेनुः पीयूषकरणं महामुद्रा तथैव[4] च
परमीकरणं चैव दश मुद्राः प्रकीर्त्तिताः ॥ ८६ ॥

आवाहनी चन्द्रकर्णी महामुद्रा च निष्ठुरा ।
कालकर्णी लिङ्गमुद्रा योनिमुद्रा कपालकम् ॥ ८७ ॥

ततस्त्रिशूलखट्वाङ्गखड्गपाशाङ्कुशाभयाः ।
वरदो[5] धेनुरित्येता निजमुद्राः शिवस्य तु[6] ॥ ८८ ॥

(लिङ्गयोनित्रिशूलाक्षमालेष्टाभी[7] [11] मृगात्मिकाः[8])
सप्तमुद्राः प्रयोक्तव्याः शिवसान्निध्यकारकाः ।
(लिङ्गयोनित्रिशूलाक्षमालेष्टाभी[9] मृगात्मिकाः)
खट्वाङ्गं च कपालाख्या[10] डमरुः शिवतोषदाः ॥ ८९-९० ॥

एतासां दशमुद्राणां लक्षणं वक्ष्यते मया ।
याभिर्विरचिताभिश्च मोदन्ते सर्वदेवताः ॥ ९१ ॥

---

1. घ- तु
2. ग- स्यात्सन्निधानं
3. ठ- सकलं ततः स्यात्
4. ग- ०स्तथैव
5. भ- वरदो
6. ख, च, ट- च
7. क, घ, ज- लिङ्गं
   क, ञ- ०मालेऽष्टाभीं० (?)
   घ, छ, ज- ०ऽष्टाभि०
   च- ०मालेऽरिश्चा
8. ख, ट omits लिङ्गयोनि...to
   मृगात्मिकाः ।
9. क- लिङ्गं योनिस्त्रिशूला०
10. ग repeats सप्तमुद्राः प्रयोक्तव्याः etc.
11. ङ, ज- इष्टवरम् अभयम् (अभयवरम् ?)

सम्यक् संपूजितैः[1] पुष्पैः कराभ्यां कल्पितोऽञ्जलिः[2] ।
आवाहनी समाख्याता मुद्रा देशिकसत्तमैः ॥ ९२ ॥

अधोमुखी कृता सैव स्थापनीति निगद्यते ।
उच्छ्रिताङ्गुष्ठमुष्ट्योस्तु[3] संयोगात्सन्निधापनी ॥ ९३ ॥

एतस्या एव मुद्रायास्तर्जन्यौ सरले यदि ।
सकलीकरणं नाम मुद्रेयं परिकीर्त्तिता ॥ ९४ ॥[4]

अङ्गुष्ठगर्भिणी[5] सैव सन्निरोधे प्रकीर्त्तिता ।
देवाङ्गेषु[6] षडङ्गानां न्यासः स्यात्सकलीकृतिः[7] ॥ ९५ ॥

सव्यहस्तकृता मुष्टिर्दीर्घाधोमुखतर्जनी ।
अवगुण्ठनमुद्रेयमभितो भ्रामिता[8] मता[9] ॥ ९६ ॥[10]

अन्योऽन्याभिमुखाः श्लिष्टा कनिष्ठानामिकाः[11] पुनः ।
तथा च[12] तर्जनीमध्या धेनुमुद्रा प्रकीर्त्तिता ॥ ९७ ॥

अमृतीकरणं कुर्य्यात्तया देशिकसत्तमः ।
अमृतीकरणे देवो ह्यमृतत्वं प्रयच्छति ॥ ९८ ॥

---

1. क, च. ञ- संपूरितैः
   ख, ट- संपूरिता
   ग, छ- संपूरिताः
2. ख- कल्पितेऽ०
3. घ- ०मुष्ट्यै तु
4. ञ only gives sloka No. 94 (i.e. एतस्या......परिकीर्त्तिता) but it omits sloka No. 95 (i e. अङ्गुष्ठगर्भिणी......सकलीकृतम्)
5. घ- अङ्गुष्ठा
6. घ, ज- देवताङ्गे
7. ख, ग, घ, च, छ, ट, ठ- ०कृतः
   झ- कृतम्
8. घ, झ- ०मभितात्भ्रामिता मता
   ङ- ०मभिता भ्रामितो
   च- ०मतितो भ्रमिता
9. च, ज- भवेत्
10. ख omits slokas from 96 to 105
11. क- मुखी श्लिष्टकनिष्ठा०
12. क, ग, छ, ज, ञ, ट- तु

अन्योऽन्यग्रथिताङ्गुष्ठा[1] प्रसारितकराङ्गुलिः[2] (पराङ्गुली) ।
महामुद्रेयमुदिता परमीकरणे बुधैः ॥ ९९ ॥

प्रयोजयेदिमां मुद्रां देवताह्वानकर्मणि[3] ।
अङ्गन्यासस्य या मुद्रास्तासां लक्षणमुच्यते ॥ १०० ॥[4]

अनङ्गुष्ठा ऋजवो हस्तशाखा
भवेन्मुद्रा हृदये शीर्षके च ।
अधोऽङ्गुष्ठा[5] खलु मुष्टिः शिखायां
करद्वन्द्वाङ्गुलयो वर्मणि स्युः ॥ १०१ ॥

तर्जनीमध्यमानामाः[6] प्रोक्ता नेत्रत्रये[7] क्रमात् ।
करयोस्ताडनं चास्त्रे[8] षडङ्गानां तु लक्षणम् ॥ १०२ ॥

शैवमुद्रास्तथा वक्ष्ये शैवागमविनिश्चिताः[9] ।
प्रसारितोत्तानहस्तौ श्लिष्टा चावाहनी मता ॥ १०३ ॥

---

1. क, घ, च, छ, ट, ठ- ०ग्रन्थिता०
   ग, ञ-०ताङ्गुष्ठ०
2. घ, ट- कराङ्गुली:
3. ज- देवताज्ञान०
4. च repeats तत्र त्रिशूल (Verse 88)
   but omits प्रयोजयेदिमां etc.
   (Verse 100)
   छ also omits प्रयोजयेदिमां etc.
   (Verse 100)
5. घ- अधोऽङ्गुष्ठ
6. क, ग, ठ- नामा
7. ट- नेत्रद्वये
8. च- ग्रस्ते
9. क- ०विपश्चितां
   ग, घ, च, छ- ०विपश्चिता:
   ज, ञ- ०विपश्चिता
   ट, ठ- ०विपश्चित:

तर्जन्यग्रं तु ज्येष्ठाग्रे यत्नेन[1] विनियोजयेत् ।
उत्तानौ तु करौ कृत्वा दर्शयेच्छशिकर्णिकाम्[2] ॥ १०४ ॥

हस्ताभ्यां संस्पृशेत्पादादूर्ध्वं[3] पादान्तमस्तकम्[4] ।
ततः पादावधि यावत् महामुद्रेति सा स्मृता[5] ॥ १०५ ॥

निपीडयेत्तथाङ्गुष्ठौ हस्तयोरुभयोरपि ।
उभौ चाङ्गुलिगर्भस्थौ निष्ठुरां तु प्रदर्शयेत् ॥ १०६ ॥

अङ्गुष्ठौ चोन्नतौ कृत्वा हस्तौ चान्योऽन्यसंयुतौ ।
उभौ गर्भमुखौ कृत्वा कालकर्णीं प्रदर्शयेत् ॥ १०७ ॥

अङ्गुष्ठमुन्नतं कृत्वा मुष्टिं पाणौ च दक्षिणे ।
अङ्गुष्ठं प्रक्षिपेन्मध्ये वामहस्तस्य मन्त्रवित् ॥ १०८ ॥

दक्षिणं[6] मुष्टिमाच्छाद्य[7] शेषैरङ्गुलिभिः[8] क्रमात् ।
लिङ्गमुद्रा महावीर्य्या प्रयोज्या लिङ्गपूजने ॥ १०९ ॥

अङ्गुल्यः करयुग्मस्य संप्रसार्य प्रबन्धयेत् ।
मध्यपृष्ठगते[9] वामे[10] तर्जनीभ्यां निरोधयेत् ॥ ११० ॥

---

1. All Mss. except क, ठ- यत्नं तु
2. क- दर्शयेचन्द्र०
ठ- "हस्तौ चान्योन्यसंयुतौ" (of verse 107) in place of "दर्शयेचन्द्र०"
3. ञ, ट- ०वूर्ध्वं
4. क, ग, छ, ज, ठ- पादातु(त्तु ?)
ञ- पादातुसमस्तकम् (?)
5. ठ- विस्मृता
6. ठ- दक्षिणां
7. क- ०मासाद्य
8. क accepts शेषैरङ्गुलिभिः but notes शंवश्चा० above शेषैर०
ख, घ, ङ, च, झ- शेषं चा०
9. क- मध्यपृष्ठे गते
10. ख, ट- ०ऽनामे

मध्यमाग्रे समे[1] कृत्वा कनिष्ठे[2] मध्यमोपरि ।
तयोरुपरि चाङ्गुष्ठौ[3] मुद्रायोनिस्तु खेचरी ॥ १११ ॥

उत्तानमञ्जलिं कृत्वा कपालं परिकीर्त्तितम्[4] ।
कपालमुद्रया देवः प्रीयते[5] नात्र संशयः ॥ ११२ ॥

कनिष्ठामाक्रमेद्विद्वान् अङ्गुष्ठेन समन्विताः[6] ।
सारयेदङ्गुलीस्तिस्त्रस्त्रिशूलं[7] परिकीर्त्तितम्[8] ॥ ११३ ॥

तिर्यक्कृत्वा करं वामं कनिष्ठानाममध्यमाः[9] ।
अङ्गुष्ठेनाक्रमेद्विद्वान्[10] ऋजुं कृत्वा प्रदेशिनीम् ॥ ११४ ॥

सम्मुखं तु करं[11] कृत्वा स्कन्धदेशे नियोजयेत् ।
खट्वाङ्गः कथितो ह्येषः खड्गमुद्रां निबोधत[12] ॥ ११५ ॥

अङ्गुष्ठेनानमेत्[13] विद्वान् कनिष्ठां वा ह्यनामिकाम्[14] ।
विमुच्य तर्ज्जनीमध्यां[15] खडगमुद्रा प्रकीर्त्तिता ॥ ११६ ॥

पाशाकारं नियोज्यैव[16] वामाङ्गुष्ठाग्रतर्ज्जनीम्[17] ।
दक्षिणं[18] मुष्टिमादाय तर्ज्जनीं च प्रसारयेत् ॥ ११७ ॥

---

1. ज, ठ- सम
2. ञ- कनिष्ठो
3. ज- अङ्गुष्ठौ
4. छ- तु प्रकीर्त्तितम्
5. ठ- प्रीतये (?)
6. क- समाहितः
   ख, ज, ञ, ट- समन्वितम्
   छ- समन्विताम्
7. ग- प्रसारयेद०
8. क, छ- तु प्रकीर्त्तितम्
9. घ, ञ- ०नाभि०
10. ग- नाङ्गुष्ठेना०
11. छ- करौ (?)
12. क, छ- खलु मुद्रा निबोधत
    ज, ञ- निबोधतः
13. क- ०क्रमेत्
14. क- कनिष्ठः वाप्यनामिकाः
    ख- कनिष्ठा या ह्यनामिकाः किं वा कनिष्ठानामिके तथा
    ग, घ, छ- कनिष्ठां वा त्वनामिकाम्
15. क- मध्याः
16. ख- नियोक्त्यैव
17. ग- वामाङ्गुष्ठाङ्ग०
18. छ, ठ- दक्षिणे

तेनैव संस्पृशेन्मन्त्री वामाङ्गुष्ठस्य मूलकम् ।
पाशस्तु कथितो ह्येप दुष्टजालं निबोधत[1] ॥ ११८ ॥

मृष्टिं कृत्वा तु वै धीर आकुञ्च्य त्यक्ततर्जनीम्[2] ।
अङ्कुशः कथितो ह्येपोऽभीतिमुद्रां[3] निबोधत ॥ ११९ ॥

अग्रं प्रसारितं कृत्वा श्लिष्टशाखं[4] तु देशिकः ।
प्राङ्मुखं तु करं कृत्वा त्वभयः परिकीर्त्तितः[5] ॥ १२० ॥

दक्षं भुजं प्रसारित्वा जानूपरि निवेशयेत् ।
प्रसृतं दर्शयेद्धीरो वरः सर्वार्थसाधकः[6] ॥ १२१ ॥

ग्रथिताश्चतुरङ्गुल्यस्त्यक्त्वाङ्गुष्ठौ तु हस्तयोः ।
तर्ज्जनी मध्यमाङ्गुल्यौ सव्यासव्यौ युतौ[7] यदि ॥ १२२ ॥

कनिष्ठानामिके[8] तद्वद्धेनुमुद्राऽमृतीकृतौ ।
शिवस्य प्रीतिदा एताः प्रोक्ताः पोडश मुद्रिकाः ॥ १२३ ॥

अङ्गुष्ठतर्ज्जन्यग्रे[9] तु ग्रथयित्वाङ्गुलित्रयम् ।
प्रसारयेदक्षमाला मुद्रेयं परिकीर्त्तिता ॥ १२४ ॥

---

1. क- दुष्टजालनिरोधकः
   ठ- निबोधयेत्
2. ख, ट- तर्ज्जनीं पुनः
3. घ, छ- ०भीतमुद्रां
4. क- श्लिष्टं शाखा
   ग- ०शङ्ख (?)
   च, छ- श्लिष्टं
5. क- त्वभयं परिकीर्त्तितम्
6. ठ- ०धारकः
7. क, च, छ- युता
8. ख, ग, ङ, ज, झ, ट, ठ- कनिष्ठां नामिकां
   छ- कनिष्ठानामिका
9. ग, घ, ङ, झ, ञ, ठ- ०तर्जन्यग्रं

कनिष्ठानामिके[1] बद्ध्वा[2] ह्यङ्गुष्ठं चोन्नतं भवेत् ।
मुद्रेयं परशुः ख्याता द्वावन्यौ संप्रसारितौ ॥ १२५ ॥

मध्यमानामिकाग्रं तु अङ्गुष्ठाग्रे नियोजयेत् ।
कनिष्ठां तर्जनीं[3] त्यक्त्वा मृगमुद्रां तु दर्शयेत्[4] ॥ १२६ ॥

मुष्टिं च शिथिलां बद्ध्वा ईषदुच्छ्रितमध्यमाम् ।
दक्षिणां[5] तूर्ध्वमुन्नम्य[6] कर्णदेशे प्रचालयेत् ॥ १२७ ॥

एषा मुद्रा डमरुका सर्वविघ्नप्रणाशिनी ।
वक्ष्येऽथ उपचाराणां मुद्राणां लक्षणं शुभम् ॥ १२८ ॥

आसनं स्वागतं पाद्यमर्घ्यमाचमनीयकम् ।
मधुपर्काचमनस्नानवसनाभरणानि च ॥ १२९ ॥

सुगन्धसुमनोधूपदीपनैवेद्यवन्दनाः[7] ।
प्रयोजयेदर्चनायामुपचारांस्तु षोडश[8] ॥ १३० ॥

अर्घ्यपाद्याचमस्नान[9]मधुपर्काचमान्यपि[10] ।
गन्धादयो[11] निवेद्यान्ता उपचारा दश क्रमात्[12] ॥ १३१ ॥

---

1. All Mss. except च, छ, ञ-कनिष्ठेऽ-नामिके ।
2. ज- ०मध्या
   ञ- कनिष्ठानामिकामध्या
3. ख, च, ट- कनिष्ठा तर्जनी (?)
   घ, ज- कनिष्ठा तर्जनी (?)
4. च- प्रदर्शयेत्
5. क, ख, ग, घ, ञ, ट, ठ- दक्षिणा
6. च, ज- ०मुन्नम्य
7. क, ख, ट- ०वन्दनम्
8. घ- षोडश
9. घ, ङ, च, छ, झ- अर्घ्यपात्राचमस्नान०
   ग- अघ्यान्तु पादाचमन०
   ज- ०पादाचमस्नान०
   ञ- ०पादाचमनस्नान० (?)
   ठ- ०पाद्याचमनस्नान० (?)
10. घ- ०चमन्यपि
11. ख- अर्घ्यादयो and notes another reading गन्धादयो
12. ग omits गन्धादयो.........क्रमात्

गन्धादयो निवेद्यान्ता[1] पूजा पञ्चोपचारिका[2] ।
सर्वे[3] समानाः संप्रोक्तास्तेषामेकं[4] समाश्रयेत् ॥ १३२ ॥

प्रसारयेदुभौ हस्तौ हृद्देशे तु नियामकौ[5] ।
अङ्गुल्यो विस्तृताः कार्य्या मध्येऽङ्गुष्ठौ[6] तु विन्यसेत् ॥ १३३ ॥

पद्ममुद्रा समाख्याता एषा पापविनाशिनी[7] ।
आसने दर्शयेदेतां देवस्याग्रे[8] तु मन्त्रवित् ॥ १३४ ॥

ईषन्नम्राङ्गुलिर्दक्षः[9] संत्यक्ताङ्गुष्ठकं[10] करम्[11] ।
स्वागते स्वस्तिमुद्रा तु[12] मध्यमूलगताङ्गुलिः[13] ॥ १३५ ॥

स्वस्तिमुद्रा द्विहस्तौ चेदर्घ्यमुद्रा[14] समीरिता[15] ।
तौ च प्रसारितौ हस्तौ पाद्यमुद्रा प्रकीर्त्तिता ॥ १३६ ॥

देशिनी मूलगाङ्गुष्ठा दक्षिणाधः कनीयसा[16] ।
प्रसार्य्य मध्यमास्तिस्रो मुद्रा चाचमने शुभा ॥ १३७ ॥

---

1. क, ग- निवेद्यान्ताः
2. क- पूजा· पञ्चोपचारिकाः
3. घ- सर्वः (?)
4. क- एषामेकं
   घ- ०स्तासामेकां
5. क, ख, ग, ट, ठ- नियामिका
   ङ- निमिषिका
   ज- नियामका
   झ- नियामकौ and notes (निमिषिका इति पुस्तकान्तरे)
   ञ- नियोजितौ
6. ग- मध्येऽङ्गुष्ठे
7. ग- पापप्रणाशिनी
8. क- देवस्याग्रे
9. क- ईषन्नत्प्राञ्जलिर्दक्ष
   ग- ०ङ्गुलीर्दक्षः
   ख, च, छ, ज, झ, ञ, ट- ०ङ्गुलीदक्षः
10. ञ- संत्यक्त्वा०
11. घ- वरम्
12. ज- स्वागतं स्वस्तिका मुद्रा
    ञ- स्वस्तिकामुद्रा
13. क, च, छ, झ, ट- ०गताङ्गुलाः
    घ, ङ- ०गताङ्गुली
14. ग- दश मुद्रा (?)
15. क- प्रकीर्त्तिता
16. ख, ग, घ, ञ, ट- कनीयसी
    ठ- पठीयसी

संयुक्तानामिकाङ्गुष्ठौ[1] तिस्रोऽन्याः संप्रसारिताः ।
मधुपर्केति[2] सा मुद्रा[3] शिवस्य प्रीतिकारिणी ॥ १३८ ॥

कुर्यान्मुष्टिं तथा स्नाने मध्यमाङ्गुष्ठकौ युतौ ।
अन्याः प्रसारितास्तिस्रो मुद्रा वस्त्रस्य चोदिता ॥ १३९ ॥

कनिष्ठाङ्गुष्ठकौ लग्नौ तिस्रो मध्ये[4] प्रसारिताः ।
यज्ञोपवीतमुद्रेयं[5] कथिता तन्त्रपारगैः[6] ॥ १४० ॥

मधुपर्का समुत्ताना मुद्रालङ्कारिणी स्मृता[7] ।
निर्मुक्तानामिका मुष्टिर्गन्धमुद्रेति सा मता[8] ॥ १४१ ॥

उत्थिताधोमुखी[9] मध्या[10] बद्धाङ्गुष्ठा[11] यदीतराः[12] ।
पुष्पमुद्रा तथा ख्याता[13] पुष्पदानविवर्द्धिनी[14] ॥ १४२ ॥

अङ्गुष्ठतर्ज्जनी लग्ने[15] तिस्रः सङ्कुचितापराः[16] ।
मुद्रा धूपप्रदाने स्यात्तुष्टिदा शङ्करस्य च ॥ १४३ ॥

उत्ताना पौष्पिकी[17] मुद्रा दीपमुद्रेति कीर्त्तिता[18] ।
दीपदाने सदा नृणां ज्योतिर्लोकप्रदायिनी ॥ १४४ ॥

---

1. क, छ, ठ- संसक्ता०
 ख, ट- संयुता०
2. ज- तु
3. ख, ट- प्रोक्ता
4. ख, ट- मध्याः
5. च- ०पवित्र०
6. क, ग- मन्त्र०
 ज- दन्त० (?)
7. च- श्रुता
8. ख, ट- मुद्रा समीरिता
 ग, च, छ, ज, ञ- स्मृति
9. झ, ठ- उत्थिताथो०
10. ख, य- वध्वा
11. ग, घ, ज- बध्वा०
12. च- ०पदितराः
13. ख, च, ञ, ठ- तदा ख्याता
 ग, छ, ठ- समाख्याता
14. ग- पुष्पदन्त०
 ञ- प्रवर्द्धिनी
15. ख, ञ, ठ- लग्नौ
 च- लग्ना
16. ञ- कराः
17. ङ- पुष्पकी
 झ- पुष्पिका
18. ग- सा स्तुता
 च, ञ- प्रकीर्त्तिता

पश्चाङ्गुल्यग्रसंलग्ना प्रोक्षतादूर्ध्वमुखी[1] यदि ।
त्रिधा निबद्धा मुद्रेयं नैवेद्ये च प्रकीर्त्तिता[2] ।। १४५ ।।

उत्तानं वामहस्तं च कृत्वा दक्षकरेण हि ।
तालं[3] कुर्याद्दे शिकेन्द्रस्तालमुद्रा प्रकीर्त्तिता ।। १४६ ।।

दक्षिणोत्तरके पार्श्वे[4] हस्तयुग्मं प्रताडयेत् ।
मुद्रा ख्याता मृदङ्गस्य शिवतुष्टिप्रदायिनी[5] ।। १४७ ।।

आदौ कुर्याद्वाममुष्टिं तदूर्ध्वे[6] दक्षिणस्य च ।
नियोजयेत् स्वास्यदेशे काहालस्येयमीरिता[7] ।। १४८ ।।

ओष्ठे वामकराङ्गुष्ठो[8] लग्नस्तस्य कनिष्ठिका ।
दक्षिणाङ्गुष्ठसंसक्ता[9] तत्कनिष्ठाप्रसारिता[10] ।। १४९ ।।

तर्ज्जनीमध्यमानामाः किञ्चित्संकुच्य चालिताः ।
वेणुमुद्रेयमुदिता[11] प्रीतिदा[12] शङ्करस्य च ।। १५० ।।

---

1. क, ठ- प्रक्षितो०
   ख- प्रोत्थितो०
   ग- प्रोक्षणोऽ०
   छ- प्रोक्षिता०
   ञ, ट- प्रोथितो
2. क- परिकीर्त्तिता
3. ग, ञ- अलं
4. क, ख, छ, ट, ठ- दक्षिणोत्तरयोरुर्वो०
5. ग- शिवस्य तुष्टिदायिनी
6. क, छ, ज- तदर्घे
   ख- तदूर्ध्वं
7. घ, झ- काहालस्ये समीरिता
8. ज- ०कराङ्गुष्ठे
9. क, ख, च, छ, ञ, ट- संयुक्ता
10. ग omits verse 149
11. घ- वेणुं च मुद्रिता प्रोतिः (?)
   ङ- वेणुं मुदिता प्रीतिः (?)
   झ- वेणु च मुद्रिता प्रीतिः (?)
12. घ, ङ, च, ज, झ, ट- सदा या

पाद्यासनाभरणचन्दनस्वागतेषु[1]
वस्त्रे नमो मधुयुताचमने स्वधा च ।
स्वाहाऽर्घ्यधूपकप्रदीपनिवेदनेषु
वौषट्तथा स्नपनपुष्पकदानयोश्च ॥ १५१ ॥*

—●—

इति श्रीशैवचिन्तामणौ अन्तर्यागादिमुद्रालक्षणान्तकथनो[2]
नाम[3] चतुर्थः पटलः[4] ।

---

1. ङ- पादा०
ग- ०नन्दनस्वागतेषु
2. ख, ट- लक्षणान्तं
3. ट omits नाम
4. ज- चतुर्थपटलः

---

* घ adds- अङ्गुष्ठानामिके कुञ्च्य चान्यास्तिस्रः प्रसारयेत् ।
मूलमन्त्रेण नेत्रे तु द्रव्ये चैव प्रदर्शयेत् ॥ १५२ ॥
वीक्षणस्य च मुद्रेयं कथिता तन्त्रवेदिभिः ।
कनिष्ठानामिके द्वे च अङ्गुष्ठेन प्रपीडयेत् ॥ १५३ ॥
प्रसार्य्य तर्जनीं मध्ये वैजयन्त्या प्रदर्शयेत् ।
प्रोक्षणस्य च मुद्रेयं मूलमन्त्रेण दर्शयेत् ॥ १५४ ॥
कनिष्ठानामिके द्वे च अङ्गुष्ठेन प्रपीडयेत् ।
प्रसार्य्य तर्जनीं मध्यां वामहस्तस्य देशिकः ॥ १५५ ॥
अभ्युक्षणस्य मुद्रेयं वैजयन्त्या प्रदर्शयेत् ।
प्रोक्षणस्य च या मुद्रा ताडने सा प्रकीर्त्तिता ॥ १५६ ॥
ग्रथितौ चतुरङ्गुल्यौ त्यक्त्वाङ्गुष्ठौ तु हस्तयोः ।
तर्जनीमध्यमाङ्गुल्यौ सव्यासव्यौ युतौ यदि ॥ १५७ ॥
कनिष्ठानामिके द्वे च धेनुमुद्रामृतीकृतौ ।
अमृतीकरणं कुर्य्यात्सुरभ्या देशिकोत्तमः ॥ १५८ ॥
अङ्गुष्ठानामिकामध्या चाङ्गुष्ठाग्रे प्रपीडयेत् ।
प्रसार्य्य तर्जनीं मन्त्री चाभितो भ्रामितो भवेत् ॥ १५९ ॥
दक्षिणावर्त्तमालम्ब्य वामहस्तस्य मन्त्रवित् ।
अवगुण्ठनमुद्रेयं सर्वार्चासु प्रदर्शयेत् ॥ १६० ॥
तालत्रयं प्रकुर्वीत देशिको विधिदर्शकः ।
अस्त्रमन्त्रेण दिग्बन्धं कुर्य्याद्धि देशिकोत्तमः ॥ १६१ ॥
द्रव्यं संस्पृश्य हस्ताग्रे मूलमन्त्रं जपे(द ?)ष्टधा ।
धेनुमुद्रां प्रदर्श्याथ द्रव्यस्योपरि देशिकः ॥ १६२ ॥

अथ पञ्चमः पटलः

अथैवं[1] स्वमुद्राः[2] समादर्श्य देवं
पुनर्ध्यायतीशं सदानन्दमूर्त्तिम्[3] ।
हरं योगपीठस्थितं मोक्षदं तं
ततस्तूपचारान्महेशाय दद्यात् ॥ १ ॥

सुकैलासगोत्रेश्वरं[9] देवदेवं
नमस्यामि नित्यं परंब्रह्मरूपम्[4] ।
परेशं पुराणं त्रिलोकाधिनाथं
सुपीठस्थितं निर्मलं लिङ्गमूर्त्तिम् ॥ २ ॥

स्फुरत्पूर्ण[5]चन्द्रावदातं[6] [10] शरीरं
हरिन्नीलशुक्लारुणश्वेतवक्त्रम् ।
नभोनिम्नगा[11] शोभितो यः[12] कपर्द्दः[6]
सचन्द्रार्द्धखण्डं वरं[7] तं दधानम्[8] ॥ ३ ॥

---

1. ख, च, ञ- अथ नं
2. ख, ञ- स्वमुद्रां
3. ग- महाकाल०
4. च omits पुनर्ध्यायतीशं of sloka 1 to परंब्रह्मरूपम् of sloka 2.
5. घ- परत्पूर्ण० (?)
   ञ- स्फूरत्पूर्ण०
6. ख accepts ०चन्द्रावतंसं and notes ०चन्द्रावदातं as different reading
   ञ- ०वतंशं
6. क, झ, ञ- कपर्द्दिः (?)
7. छ- परं
8. ज-दुरितं निधानम् (? metrical defect)

---

9. ङ, ज- अद्रिगोत्रगिरिग्रावा इत्यमरः
10. क- गौरं
    ङ, ज- अवदातः शितो गौर इत्यमरः
11. ङ, ज- स्वर्गङ्गा
12. ङ, ज- कपर्दोऽस्य जटाजूटः

सुधाकुण्डलालोलितं[1] [10] गण्डदेशं
सुबिम्बाधरं कञ्जपत्रायताक्षम्[11] ।
सुनासापुटं दर्पकध्वंसशीलं
सुसिन्दूरभूताऽनलाक्षं[2] [12] सुभालम् ॥ ४ ॥

मनोहारिहारान्वितं नीलकण्ठं
विशालोरसं कुङ्कुमोद्गन्धलेपम्[3] ।
लसद्वज्र[13]कार्त्तस्वरो[14]द्भासिमालं[4]
सुवर्णाङ्किताऽङ्गोत्तरि[5] [15] शुक्लचेलम्[6] ॥ ५ ॥

सुचम्पाचयैर्मालिकालम्बिताङ्कः[7]
चतुर्भुजैरायतैरन्वितं मम्[8] ।
सदृक्च[16]श्चलैणीवरा[9]ऽभीतिटङ्कै-
र्युतैरङ्गदै रौक्मकैर्नीलगर्भैः ॥ ६ ॥

---

1. क- सुधाकुण्डलो०
   ख- ०लोहितं
2. ख- ०नलाक्ष्यं
3. ख, ज- कुङ्कुमेनाङ्गलेपम्
4. क- लसद्वज्रकार्त्तस्वरोद्भासिमालः
   ज- लसद्वज्रकान्ति०
5. क- ०ङ्गोत्तरः
6. क- शुक्लचेलः
7. क- ०लम्बिताङ्गः
   ख- ०लम्बिताङ्गं
   ज- सुचम्पो० (?)
   All Mss. except क, ठ-सुचम्पाचयो (?)
8. ङ- ०रन्वितम्बं
9. क- सदृक्चञ्चलैः पोवरा०
   ख, घ, ङ, छ, ज, ट- सदृक्चञ्चलैणीवरा०
   ग- सदृक्चञ्चलेशं वरा०
   ज- सदृक्चञ्चलेशावरा० (?)
   ठ- सदृक्चञ्चलेशावरा० (?)

---

10. ङ, ज- अमृतकुण्डलाभ्यामालोलितं
11. ङ, ज- कञ्जपद्मसरसिजमिति विश्वः
12. ङ- भूतं कृत्योऽपमानयोः (?)
    ज- भूतक इत्यापमानयोः (?)
13. ङ, ज- वज्रं स्याद्धीरके वज्रे
14. क- सुवर्ण, ङ, ज- रुक्मं कार्त्तस्वरं
    जाम्बूनदमष्टापदोऽस्त्रियाम् [इत्यमरः]
15. क- उत्तरीयं
16. ङ- वेदत्रयीति स्त्रीलिङ्गे प्रयोगः ।
    म शिवश्चन्द्रमा वेधा इत्येकाक्षरकोषः ।

प्रभुं[1] पुण्डरीकोज्ज्वलश्चर्मवस्त्रं[10]
लसद्रक्तपत्राष्टपद्मोपरिस्थम्[2] ।
निराकाररूपं तु साकाररूपं
सदा योगिवन्द्यं सदाऽहं नतोऽस्मि ॥ ७ ॥

तुषाराद्रिकन्यागुहेभास्यनन्दी-[3]
वृषैर्वेष्टितं दिक्षु सर्वासु देवम् ।
सुजाम्बूनदापाटलमुक्तसिन्दू-
रभूताऽर्ज्जुनैर्वर्णतश्चोन्नतोऽस्मि ॥ ८ ॥

दद्यादासनमाशु[4] गौरिपतये पैठेन मन्त्रेण च
संदर्श्यासनमुद्रिकां सुकुसुमैः[5] कुर्य्यादथो स्वागतम् ।
श्यामाका[11]म्बुज[6]विष्णुपर्णि[7]सहितं पाद्यं तु दूर्वाक्षतं[8]
दद्यात्पादसरोरुहेऽब्जशिरसः[12] शीर्षेऽर्घ्यदानं[9] ततः ॥ ९ ॥

---

1. क- प्रभुः
2. ग omits ०पत्रा०
3. छ- गृहे
4 ग- ०मेव
   छ- दद्यामानसमाशु (?)
5. ञ- सकुसुमैः
6. ग, ङ, च, छ- श्यामाकाम्बुज०
   घ- श्यामाजाम्बुज०
7. ख- ०पर्णी (?)
8. क, ख, घ, ङ- दूर्वायुतं
9. ख, ञ- शोर्षेऽर्घदान

---

10. ङ,ज- पुण्डरि(री)कं शि(सि)ताम्भोज-
    मित्यमरः ।
11. ङ, ज- सुक्तां* (?)
12. क- चन्द्रशेखरस्य

---

* ङ, ज- explain शामाक as सुक्तां (?). In that case शामाक is probably Sanskritisation of the Oriya word 'शामुका' ।

दूर्वागन्धकुशाक्षतै स्तिलयवैः पुष्पान्वितं सर्षपै-
र्युक्तं त्वर्घ्य[1]मुदीरितं च प्रियकृत् शम्भोः सदा पूजने ।
मूरो[13]शीरक[14] [2]जातिचन्दनजटा[3] [15]कर्पूरकक्कोलकै-
र्युक्तं चाचमनं जलं शिवमुखे दद्यात्समुद्रायुतम्[4] ॥ १० ॥

दध्ना[16] गव्यघृतेन खण्डमधुना माद्[5] समाचिह्नकं[6]
दद्याद्वै मधुपर्कमीशवदने शुद्धाचमं पूर्ववत् ।
दध्ना क्षीरकसर्पिषा मधुपयःपेटीजलोद्वर्त्तनैः[7]
कापायाम्बुभिरुज्ज्वलाम्बुभिरथो[8] स्नानं च सर्वाङ्गके ॥ ११ ॥

वस्त्रं नीलक[9]जीर्णवर्ज्जितमथो कौशेयकार्पासकं
देयं शम्भव उत्तरीयसहितं स्वर्णोपवीतं ततः ।
दद्यादाभरणं च चन्द्रशकलं[10] रौप्यं कपर्दे मह-
द्धेमं वै पवनाशना[11] [17]भरणकं कण्ठेऽथ[12] [18]दुर्वाक्षतम् ॥ १२ ॥

---

1. च, ञ- त्वर्घं०
2. ग- मूरोसीकर (?)
   छ- मूरोसीरक०
3. क, ख, ग, छ, ञ- ०जवा०
4. क, ङ, छ, ञ- ०त्स्वमुद्रायुतम्
   ख, घ, ट- ०त्सुमुद्रायुतम्
5. क- माद्य
6. क- समाचिह्नितं
7. क- ल्लोद्वर्त्तकैः
8. घ omits ०रुज्ज्वलाम्बुभि०
9. क omits क
   च- नील च (?)
10. क, च, ज- ०सकलं
11. ग- सर्वनाशना० (?)
12. क- च

---

13. ङ, ज- मूरामांसी
14. ङ, ज- गन्धवेणा
15. ङ, ज- जटामांसी
16. ङ- केचित्क्षीरस्नानान्तरं दधिस्नानं पठन्ति
17. ङ, ज- जिह्मगः पवनाशनः (इत्यमरः)
18. ङ- अथ शब्दोऽत्र उपरि-वाचकः ।
    अतः शिरसि दद्यादित्यर्थः ।

कर्पूरेण च कुङ्कुमेन सहितं गन्धं ह्रदीशस्य च
चम्पाशोकसरोजकेशरकृता माला प्रदेया गले ।
श्रीवृक्षामलकीदलार्कतुलसी नीलोत्पलैर्धूस्तुर-[1]
युक्तं गर्भकमीश[2]मूर्ध्नि कुसुमं हैमं च दद्यात्सुधीः ॥ १३ ॥

नेपाली बकुलं बकं[3] विचकिलं[4] काशं कुशं किंशुकं
धूस्तूरार्कजया कदम्बकुटजं[13] मन्दारनागार्ज्जुनम् ।
सेवन्ती तगरं सरोजमुभयं सर्वोत्पलं पाटली[5]
पुन्नागं करवीरकुङ्कुममिदं पुष्पं शिवे दीयते ॥ १४ ॥

कुब्जा[14]ऽशोकशमीकुरुण्ट[15]शिखिनो[6] जाती कुसुम्भं[7] तथा-[8]
शीरं चम्पकमोहनं च बृहती[16] लोध्रं तथा कैरवम् ।
कह्लारं[9] गिरिकर्णिकाद्वय[10]बलापामार्गकं शिंशपा[11]
बिल्वं द्रोणमिदं प्रपूजनविधौ[12] पुष्पं पुरद्वेषिणः ॥ १५ ॥

---

1. ख, घ, छ- ०र्धूस्तुरै०
   ज, ञ- ०र्धूस्तरै०
2. ख- ०माशु०
3. ग- बलं
4. ख- विचिकलं
   च, ट- विचिकिलं
5. क- पाटलं
   ख, ग, ङ, ञ- पाटला
6. ख, ज, ट- कुरुण्टकशिखी
   ग, ङ- कुरुण्डकशिखिनी (?)
7. क- कुसूमं
   ग- कुसुमं
8. ग- ततो० (?)
9. ख- कर्णीरं
10. ख- ०कर्णिकद्वय०
11. ख, ग, च, छ, ट- शिंशिपां
12. ग, घ, ज- च पूजन

---

13. ङ- कोडोअ*
14. ङ, ज- अगस्ति
15. ङ, ज- तत्र शोणे कुरुबकस्तत्र पीते
    कुरुण्टकः [इत्यमरः] ।
16. ङ- अनाक्रान्ति†

---

* The present Oriya form is
  कुरेइँ or पितकोरुआ ।

† The psesent Oriya form is
  अङ्कान्ति ।

बन्धूकं च विभीतके[14]न्द्रनकुलं[1] कुन्दातिमुक्तं[15] तथा
यूथी सर्ज[16]मदन्तिका[2] च मुकुलं निम्बं शिरीषां[17]द्भवम्[3] ।
केतक्यं च कपित्थकाग्रपटलं[4] श्वेतापराजित्यकं
धातुक्यं च सुनालमीशवदने[5] भाण्डीरकं वर्जयेत् ॥ १६ ॥

पूर्वे[18] तत्पुरुषं प्रभोरथ महाऽघोरं[6] [19]तथा दक्षिणे
सद्योजात[20]मपीश[7] पश्चिमगतं वामं[21] यजेदुत्तरम् ।
ईशानं[22] त्वथ ईशकोणकगतं ङेऽन्तं स्वनाम्नस्तथा[8]
तेषां रूपयुतं स्तवं[9] च कुरुते पुष्पैः सुगन्धै[10]रिह ॥ १७ ॥

नमोऽस्तु[11] ते तत्पुरुषा[24]ङ्गहेम-
बालार्क[12]सौदामिनि*सुप्रभाय ।
चतुर्भुजैरन्वितवेदवक्त्रै-[13]
र्वराङ्कुशाऽभीतिकुरङ्गसङ्गैः ॥ १८ ॥

1. घ- नघकुलं
2. भ- ०दर्मन्तिका (?)
3. ख, ट, ठ- निरीषं भवं (?)
ङ- शिरीषं म्भवं (?)
च, छ, ज, ञ- शिरीषं भवं
4. ख, ट- काठपटला (?)
ठ- काठपटलं (?)
5. क, च, छ, ठ- ०यजने
6. ख, ग, ट- मनाघोरं
7. क- ०मुपास्य
ख, भ, ञ- ०ममीश
8. क- स्वनाम्ना तथा
9. घ- सूजं
10. घ, ङ, च, छ, ट- सगन्धै०
11. घ adds ओं before नमोऽस्तु
12. ग- ०मालार्क० (?)
13. ख, भ, ञ, ठ- ०रिन्दुतवेदवक्त्रै० (?)

14. ङ, ज- बाहाड़ा इति ख्याते
15. ङ, ज- माधवी
16. ङ, ज- साल इति प्रसिद्धः
17. ङ- खिरिच
18. ङ, ज- ओं तत्पुरुषाय नमः
19. ङ, ज- ओं अघोराय नमः
20. ङ, ज- ओं सद्योजाताय नमः
21. ङ, ज- ओं वामदेवाय नमः
22. ङ, ज- ओं ईशानाय नमः
23. ङ, ज- स्वनाम चतुर्थ्यन्तं
24. ङ, ज- सम्बोधने

* सौदामिनि in place of सौदामनी has been accepted in order to avoid metrical defect.

आरक्तवस्त्राय मनोहराय
सुज्ञानरूपाय स्मिताम्बकाय ।
गौरीपतेः पूर्वमुखाश्रिताय
जटाधरायामृतभानुमूर्ध्ने ॥ १६ ॥

अघोरनाथाय नमो नमस्ते
तापिञ्छ[15]वच्छ्याम[1]कलेवराय ।
शूला[2]ङ्कुशाभीति[3]वरासि[4] शक्ति[5]
पाशाक्षमाले डमरुं भृते च[6] ॥ २० ॥

पीताम्बरायेन्दुकमस्तकाय
करालदंष्ट्राय चतुर्मुखाय[7] ।
शिवस्य[8] याम्यानन[9]सेविताय
संसारघोरेन्धनपावकाय[10] ॥ २१ ॥

समूढ[11] [16]रूपाय नमः पराय
तुषारकर्पूरसमप्रभाय ।
वेदा[12]ननायाभयटङ्कशूलान्
वरं भृते[13] काम[14]विनाशकर्त्रे ॥ २२ ॥

---

1. क reads वच्छ्याय (?) and writes
   म over य ।
   ख, ट- ०कश्याम०
   घ- तापित्शवत्शाम० (?)
2. भ- पाशा०
3. घ- ०भीत०
4. ञ- ०वरासि०
5. ठ- शार्ङ्ग (?)
6. क, ख, ङ, ट, ठ- ते
7. ख, घ, ट, ठ- चतुर्भुजाय
8. ञ- शिवाय
9. ख- यामानन०
   घ- जाम्यानल० (?)
10. क- ०घोरा.धकपावनाय and notes
    घोरेन्धनपावकाय इति क्व
    ग- ०नाशनाय
    च- ०घोरान्धकपावनाय
11. ख, ट- संपूर्ण०
12. घ- वेद्या०
13. ग- भुजे
14. ञ- नाम

---

15. ङ, ज- तापिच्छश्च तमालश्च
16. ङ, ज- समूढः कर्पूरे नित्ये सद्योजातेऽनुपप्लवे ।
    सद्योजातरूपाय सद्योजात इत्यर्थः ।

श्री नीलवस्त्राय परात्पराय[1]
योगीन्द्रयोगं किल दायकाय ।
महेशपश्चात्ककुभाश्रिताय[2]
नमोऽस्तु तुभ्यं शशिशेखराय ॥ २३ ॥

श्री वामदेवाय नमोऽस्तु तुभ्यं
सुकुङ्कुमाभाय[3] चतुर्मुखाय ।
वराभयावेणक[4]मेव नित्यं
धराय तुभ्यं डमरुं प्रभो ते[5] ॥ २४ ॥

शुक्लाम्बरायामितेजसे भो[6]
श्यामालकाशोभितमस्तकाय ।
हिमांशुखण्डाङ्कितशेखराय
शिवोत्तराशा[7]श्रितकाय[8] तुभ्यम् ॥ २५ ॥

नमोऽस्त्वी[9]शानाय[10] वरप्रदाय
गोक्षीरमुक्ताहिमविग्रहाय[11] ।
पञ्चाननायाजिन[12]वाससे वा[13]
ईशान[14]संस्थाय सदाशिवस्य[15] ॥ २६ ॥

---

1. ग, ठ- परापराय
2. ङ- ०श्रियाय (?)
3. घ- ०मानोय (?)
4. क, च- ०वेशक०
   ख, ञ- ०वेणुक०
5. च, छ, झ- प्रभाते (?)
6. ज- शुक्लाम्बरां भाऽमिततेजसाय (?)
7. क- ०त्तरस्यां
   ख, ङ, ज, ञ- ०त्तरास्या०
   ग, घ, ठ- ०त्तरस्या०
8. च, छ, ट- ०स्याशितकाय
9. ग, च, झ- नमोऽस्तो
10. ञ- नमोऽस्तुमीशान०
11. क drops य
12. ग- ०याजित०
13. घ- का (?)
    ज- पञ्चाननावाजिनवासशेवा (?)
14. घ- चेशान०
15. ज- सदाशिवाय

शिवस्य चाद्यावरणं मयोक्त-
मथो द्वितीयावरणं प्रवक्ष्ये[1] ।
यजेन्निवृत्तिं[2] च तथा प्रतिष्ठां
विद्यां च शान्तिं त्वपि कोणकेषु ॥ २७ ॥

तेजःस्वरूपाश्च[3] निवृत्तिकाद्याः
सर्वाः शिवोक्ताः क्रमशस्तु वर्णैः ।
रक्ताञ्जनापीतक[4]शीतकैश्च
कराङ्घ्रिहीना अपि पूजनीयाः[9] ॥ २८ ॥

आग्नेयकादिष्वपि[5] कोणकेषु
समर्चयेत्पङ्कजकेशरस्थ[6] ।
षडङ्गमग्रे प्रयजेच्च नेत्र-
मस्त्रं[7] चतुर्दिक्षु च देशिकेन्द्रः ॥ २९ ॥

वर्णैर्युतं चापि वराभयाङ्कं
नमोऽन्तकैस्तत्त्वपि अङ्गमन्त्रैः[8][10] ।
तुषारकस्फारिकश्यामनील-
कृष्णारुणैश्च प्रमदास्वरूपम् ॥ ३० ॥

---

1. क- प्रचक्षे
2. घ- यजेन्निमित्तं
3. ख- ०स्वरूपा च
   ग- तेजस्वरूपश्च (?)
4. ट- ०गीतक० (?)
5. क, च, छ, ञ, ठ- ०ष्वथ
6. ग- समर्च्चयेत्केशरपङ्कजस्थ
7. क- मन्त्रं
8. घ, ङ, च, झ- मङ्गमन्त्रैः

---

9. ङ, ज- स्वनामचतुर्थ्यन्ताः पूर्वश्लोका
   ज्ञातव्याः ।
10. ङ- षडङ्ग

अनन्तसूक्ष्मौ च शिवोत्तमश्च[1]
तथैक[2] पूर्वावपि[3] नेत्ररुद्रौ ।
त्रिमूर्त्तिश्रीकण्ठ[4] शिखण्डिनश्च
प्रागादिपत्रेषु समर्च्चनीयाः ॥ ३१ ॥

शूलाशनीचापशरोत्कराश्च
सर्वे च पद्मासनगास्त्रिनेत्राः[5] ।
रक्ताहरिन्द्धुक्लकरक्तकृष्ण-
रक्ताञ्जनाधूम्रकवर्णयुक्ताः ॥ ३२ ॥

उमां च चण्डेश्वरनन्दिकेशौ
तथा महाकालगणेशवर्द्धान्[6] [15] ।
सुभृङ्गरीटं[7] गुहमर्च्चयेज्ज्ञः
कौवेरकादिष्वपि पत्रकेषु ॥ ३३ ॥

सुवर्णतोयारुणश्याममुक्ता[8]
चन्द्रार्ज्जुनापाटलकांश्च सर्वान् ।[9]
पूर्वादि[10]दिक्पालपतीन् दशाथ
उद्ध्र्वं विधातारमधो[11] ह्यनन्तम् ॥ ३४ ॥

कनककपिलकृष्णश्यामलश्वेतधूम्रा
मणिशितशुचि[12]रक्ता वर्णतो वासवाद्याः ।
करकमलविराजत्स्वायुधा दिव्यवेशा[13]
विविधमणिगण[14]स्रक्प्रस्फुरद्भूषणाढ्याः ॥ ३५ ॥

---

1. क- शिवोत्तमौ च
2. ग- तथैव
3. ख- ०पूर्वादपि
   ख, ठ- ०पूर्वानपि
4. झ- ०श्रीखण्ड०
5. ख, ग, ट- ०शास्त्रिनेत्राः (?)
   घ, ङ- ०गास्तिनेत्राः
   ज- ०शास्त्रनेत्राः
6. क, ट- ०कादीन्
   ज- ०सर्वान्
7. क- ०राटं
8. क, घ, ङ, ज, झ, ठ-०युक्ता
   ग- ०श्याममुक्ता
9. ख, ट omits from सुभृङ्गरीटं to सर्वान् (i.e. last two lines of verse 33 and first two lines of verse 34)
10. ख, ट- सर्वादि०
11. च, छ- ०मथो
12. ग, घ, ङ, च, ज, झ- ०रुचि०
13. ङ- ०केशा
14. क- ०युत०

15. क- उक्षा वर्दो बलोवर्द इत्यमरः ङ,ज-उक्षा वर्दो बलीवर्द ऋषभो वृषभो वृषः

दम्भोलि[16]शक्त्यभिध[1]दण्डकृपाण[17]पाश-[2]
चण्डाङ्कुशा[3]ह्वयगदात्रिशिरा[18]रि[4] [19]पद्मा:[20] ।
अर्च्या[5] बहिर्निजसुलक्षितमौलियुक्ता:
स्वस्वायुधाऽभयसमुद्यतपाणिपद्मा: ॥ ३६ ॥

एवं पूज्यावरणांश्चैव सप्त
कुर्याद्घण्टासंस्कृतिं[6] देशिकेन्द्र: ।
मन्त्रेणापि स्वेन शूलाङ्किता स्या-[7]
दुक्षाङ्का वै[8] शङ्करानन्दकर्त्री[9] ॥ ३७ ॥

तार: खान्तो[10] [21] भूतमाता[11] [22] ध्वनिस्तु
मन्त्रस्यान्ते मातरेवाऽग्निजाया[23] [12] ।
प्राज्ञै रुक्तौ ह्येक[13]घण्टासु मन्त्रो
नाशं गच्छेत्तत्सनादेन[14] विघ्नम्[15] ॥ ३८ ॥

---

1. क, ग, घ, च, छ, झ- ०भिद०
2. क- ०कृपाणकाश्च
3. क, ङ, छ, ज- पाशाङ्कुशा०
4. क, ख, च, छ, ट- ०त्रिशिखारि०
   ठ- ०त्रिशिचक्र०
5. क- अर्च्या
6. ख, घ, ङ- संस्कृतं ञ- संस्कृतां
7. क- या ख, ग, ज, झ- सा
8. क, ग- यद्युक्षाङ्का ख- यद्वाणाङ्का
   ञ- यद्वृषाङ्का
9. ख, ज- ०मूर्त्ति: ङ- ०वर्त्ती ञ- ०मूर्त्तिम्
10. ख- ख्याती
11. क, झ- ०मात्रा ख- ०मात्र०
12. ख- मन्त्रस्यान्तरेणाग्निजाया
    ट- ०नाग्नियाया
13. क, ङ, छ, ञ, ट- ह्येष
14. ख, घ, ञ, ट- ०सुनादेन
15. क- विघ्न:

---

16. ङ, ज- दम्भोलिरशनिर्द्वयो: इत्यमर:
17. क, ङ, ज-कृपाण· खड्ग:
18 ङ- त्रिशूल
19. ङ- अराणि विद्यन्ते यस्य तत् चक्रम्
20. क- वज्रं शक्ति: तथा दण्ड: खड्गपाशाङ्कुशास्तथा ।
    गदा शूलं च चक्रं च पद्मं चैव यथाक्रमम् ॥ इति तन्त्रान्तरे ।
21. क, ञ- ओं ङ- तारस्यो[मु]कार: । खस्य अन्तो(न्त:)खकार: (?)*
    ज- तारसों(स्यों)कार: । अस्य अन्तो खकार: (?)*
22. क, ञ- ज, ङ- जकार:
23. क notes ओं, ख, ज, त्र, ध्वनि, मन्त्र, मात:, स्वाहा above तार:, खान्तो, भूत, मात्रा, ध्वनि०, मन्त्र०, मात०, ०जाया respectively.

---

* Here the notes in the manuscript are not distinct. The meaning of तार according to Tantra shastras is प्रणव or ओंकार । Hence the notes may be corrected thus: तार: प्रणव ओंकार: । ख अन्ते यस्य इति ।

धूपं दद्यात् गुग्गुलं सर्पिषाक्तं
कर्पूरं वा देवदारुं नमेरुम् ।
गन्धं विल्वं वागुरु[1] वै प्रियङ्गुं
वामे पाणौ वादयंश्चैव घण्टाम् ॥ ३९ ॥

दीपं वर्त्त्या लिङ्गभोगाङ्गवक्त्रे
गर्भिण्यासौ कर्पूरेणैव मन्त्री ।
तैलेनापि ह्यार्द्रया सर्पिषा वा
प्रत्यास्ये वै पूर्वधूपं त्रिधा च[6] ॥ ४० ॥

चक्षुःस्थाने दर्शयेद्दीपमस्य
खे यद्वद्वै[2] निम्नगावभ्रमं च[3] ।
नैवेद्यं स्यात्संस्कृतं साज्यमन्नं[4]
शाल्यं पूपं[5] पायसं[7] शर्करा च ॥ ४१ ॥

1. क, ख, छ- चागुरुं
घ- सगुरुं
2. क, ग, ञ- यद्यद्वै
ख, ट- यद्यर्थे
घ- खेपोर्ध्वं वै
3. क, ख, ग, छ, ट, ठ- निम्नरावभ्रमं च
घ- निम्नगा भ्रामयेच्च
ङ- निम्नगाराभ्रमं च
ज- निम्नगारावभ्रमं च
4. ख, ट- स्याज्जलान्नं
5. झ- शाल्यपूपं (?)

6. क, ङ, ज- प्रतिवक्त्रे त्रिधा धूपं भोगाङ्गे दीपमेव च इति वाक्यम्
7. क, ङ, ज- पायसादीनि यथा—

तण्डुलाद्द्विगुणं क्षीरं मुद्गं स्यात्तण्डुलार्धकम् ।
पाचितं पायसं प्रोक्तं पायसान्नमिदं शृणु ॥
पूर्ववत्तण्डुलं क्षीरं चतुर्भागं गुडं क्षिपेत् ।
गुडार्धं प्रक्षिपेदाज्यं सुपक्वकदलीयुतम् ॥
तण्डुलार्धं तु मुद्गं स्यान्नारिकेलफलैर्युतम् ।
पनसाम्रफलैश्चैव मुद्गान्नमिति भाषितम् ॥
मरीचकदलीमिश्रं जीरकं कर्पूरं तथा ।
आलोड्य पाचितं ह्येतद्धरिद्रान्नमिहोच्यते ॥

हारिद्रान्नं कृशरं यावकं[1] [16] च
मुद्गान्न वै पायसान्नं पवित्रम्[2] ।
दध्यन्नं स्यात् सगु(द्गु)डं कन्दमूलं
दध्यामिक्षादुग्धसर्पींषि लाजा[3] ॥ ४२ ॥

आम्रं[4] पक्वं प(पा)नसं मातुलङ्गं[5]
तद्वद्राम्भं[6] [17] दाडिमं[7] नागरङ्गम्[8] ।
विल्वं धात्री ल(ला)वली[9] [18] क्षीरिका[10] [19] च
कर्कन्धुर्वै[11] [20] कर्कटी नारिकेलम् ॥ ४३ ॥

संस्थाप्यैनं[12] द्रव्यमग्रे पवित्रं
भूमौ लिप्तो[13]च्चूर्णिका[14]मण्डलायाम् ।
तत्प्रोक्ष्या[21]ऽस्य[15] प्रोक्षणीवारिणाऽसौ
तद्दोषं वै वायुना[22]ऽथो विशोध्य ॥ ४४ ॥

---

1. ख, छ, झ, ट- कृशरायावकं
   ज- कृशराजादकं (?)
   ठ- कृतारा
2. ख, ट- पवित्रे
3. क- लाजाः
4. ट- आम्रं
5. ङ, छ, ज, ञ- मातुलाङ्गं
6. क- ०द्राम्भां
7. क- दाडिमी
8. क- नागराङ्गम्
9. घ- लवला
10. क- क्षारिका
11. ग, ट- कर्कारुर्वै
    क, घ, ङ, छ- कर्कन्दुर्वै
12. ठ- संस्थाप्यैवं
13. क, ख, ग, ट, ठ- लिप्ते
14. च- चण्डिका०
15. ख, घ, ङ, छ, ज, ञ, ट, ठ- तत्प्रोक्ष्योऽस्य

---

16. ङ, ज- यवगोधूमयोश्चूर्णं शर्करामुद्गमिश्रितं ।
    मरीचकं घृते पक्वं तद्यावकृशरं विदुः ॥
    केचित्तिलयावकमिति वदन्ति ।
17. ङ- पक्वकदलीफलम्
    ज- पाचलाकदलीफल
18. ङ- नरकोली
19. ङ- क्षीरिका
20. ङ- कर्कन्दु(न्धु)र्वदरी कोली [इत्यमरः]
21. ङ- प्रोक्षणं तज्जलं कुर्यादुत्तानेनैव पाणिना
22. ङ- वामकरेण ओं यं फट्
    ज- वामकरे ओं फट् दक्षिणकरे ओं फट् (?)

दग्ध्वाग्नेय[1] वीजमुक्त्वा करेण[10]
वामेनेन्दोः[11] पीयूषं वै विचिन्त्य ।
तद्द्रव्यं वै नेत्रमन्त्रैर्निरीक्ष्य
कुर्य्यान्मूलेनैव संप्रोक्षण[12] च ॥ ४५ ॥

कुर्य्यात्तालत्रयकं[2] वै शरेण[13]
तारेणाऽथोऽभ्युक्षणं[14] रक्षणं[3] च ।
दिशां मन्त्रेणैव[4] मन्त्री विबन्ध-[5]
मेतद्द्रव्यं वर्मणा[6] [15] चावगुण्ठ्य ॥ ४६ ॥

पीयूषं वै चिन्तयेद्धेनुमुद्रां
कृत्वा कुर्य्याद्रक्षणायारि[7]मुद्राम्[16] ।
गृह्यादर्घ्या[8]दक्षपाणौ सपुष्पं
ध्यायेज्ज्योतिर्निर्मलं शङ्करस्य स्यात्[9] ॥ ४७ ॥

---

1. ख, घ, ङ, ज, झ, ञ, ट, ठ- दह्याग्नेयं
   ग, च, छ- दधाग्नेयं
2. घ- ०भालं त्रितयं
3. ग- प्रोक्षणं
4. च, छ, ज, ञ, ट- दिशामस्त्रेणैव
5. छ, ट- कुर्य्याद्विबन्ध०
   ञ- विबन्ध्य
6. ख- कर्मणा
7. ख, ट, ठ- द्रक्षणोयारि०
8. ख, च, ञ- गृह्याघ्याम्भो०
9. ग- शङ्कर स्यात्
   ख, घ, च, छ, ट, ठ- शङ्करं स्यात्
   ङ, ज, झ, ञ- शङ्करास्यात्

---

10. ङ- दक्षिणकरेण ओं रं फट्
11. ङ- इन्दुबीजार(इन्दुबीजं) ओं वं फट्
12. क- अभ्युक्षणं तथा कुर्य्यादधो वक्त्रेण पाणिना ।
    प्रोक्षणं तु जलैः कुर्य्यादुत्तानेनैव पाणिना ॥
13. ङ- अस्त्रमन्त्रेण
14. क- ओंकाराभ्युक्षणं कुर्य्यादधोवक्त्रेण पाणिना ।
    ङ- अभ्युक्षणं तथा कुर्य्यादधोवक्त्रेण पाणिना ।
15. ङ, ज- कवचेन
16. ङ, ज- चक्रमुद्रां

नैवेद्यार्थं प्रक्षिपेत्तज्जलं च
दद्यात्तेनैवेशवक्त्रे चलुं च ।
तस्मिन् ज्योतिर्मध्यकेऽसौ जुहोति
प्राणाद्यैर्वा याहुतिः[1] पञ्चमन्त्रैः ॥ ४८ ॥

हस्ताभ्यां वै मृगमुद्रां प्रदर्श्य
देवायाऽथो योनिसंज्ञां यतात्मा ।
जप्त्वा[2] मन्त्रं मूलमष्टोत्तरं च
वाराऽर्घ्यस्योमाधवं चार्चयेत्तत् ॥ ४९ ॥

पश्चाद्दद्यादाचमं शङ्कराय
चण्डायाथो तद्दशांशां वलिं च[3] ।
ह्रामुक्तादौ धूदिधुश्चण्डशब्दा-
नीशायाथो हूं[4] फडग्नेस्तु जाया[5] ॥ ५० ॥

चण्डनाथकमनु[6]र्मयोदितः
सर्वकाम[7]फलदः शरीरिणाम् ।
दीयते यदि वलिर्न[8] दशांशा
नारकी भवति वै स[9] युगान्तम् ॥ ५१ ॥

1. क- ज्याहुतीः
   ङ- याहुतीः
   ट- याहुतिं
2. ख, ट- जप्यं
3. क, ख- दशांशाद्वलिं च
4. क, ङ, च, छ, ज, झ, ञ- हू
5. ट- जायां
6. ग, घ drop क
   ज- सुमनु०
7. ञ- ०कर्म०
8. क- वलि यदिर्न (?)
9. छ- drops स

शम्भवे[1]ऽथ हि ताम्बूलमेकं
पूगकर्पूरकैः सलवङ्गम् ।
शुद्धशीतलमाचमनं च
देशिकः कुसुमान्यपि[2] दद्यात् ।। ५२ ।।

लिङ्गेषु नीराजनमाशु[3] कुर्या-
त्कर्पूरयुक्तं त्वथ वर्त्तिकोत्थम् ।
तालादिमुद्रा अपि दर्शयित्वा
देवाय दद्यात् कुसुमाञ्जलीश्च[4] ।। ५३ ।।

दद्याद्विलोमार्घ्यमथो सुमन्त्री
तदर्थमम्बापतिपञ्चवक्त्रम् ।
ध्यायेत्तुषारप्रभमूर्द्ध्वमास्यं[5]
स्वनासिकाग्रं त्ववलोकते तत् ।। ५४ ।।

पूर्वाननं काञ्चनविद्युदाभं
ददाति शक्राय[6] च शक्रलोकम् ।
याम्यं तु भृङ्गाञ्जनकृष्णवर्णं[7]
दंष्ट्राकरालं जननाशकृच्च ।। ५५ ।।

पृष्ठास्यमिन्दुस्फटिकप्रभं च
सुखप्रदं वै सकलप्रजानाम् ।
सुदाडिमीपुष्पसमं तु वामं
शैवात्मजायाः[8] सुरतप्रदं च ।। ५६ ।।

---

1. क, ज, झ- सम्भवे
2. ग, घ, झ- सुकुसुमान्यपि
3. ख,ङ,च,छ,ज,ञ,ट,ठ- सुनीराजनमाशु
4. क, ठ- कुसुमाञ्जलीश्च
   ख, घ, च, ट- कुसुमालिं च
   ज- कुशुमाञ्जलीं च
5. ञ writes oमीश below oमास्य
6. झ- शक्रीय
7. ग- कृष्णाञ्जनकृष्णवक्त्रं
8. ख- शैलात्मजायाः

ऊर्ध्वं[1] चोर्ध्वं भवति च सदा नासिकाग्रावलोकं
यस्मिन् द्वारं वरुणदिशि वै पुरुषं[2] तत्रवक्त्रम् ।
सद्योजातं पुरुषपदगं[3] पूर्ववद्घोरवामा-
वुक्ष्णा शून्यं यदि भवति तद्दक्षिणामूर्त्तिरेतत् ॥ ५७ ॥

एवं ध्यात्वा[4] परमपदवी[5]प्राप्तये देशिकेन्द्रो
दद्यादर्घ्यं सुकुसुमयुतं[6] मन्त्रमुक्त्वा विलोमम् ।
यद्दत्त्वासावुडुपति[7]रविब्रह्मशक्रा[8]दिदेवान्
कृत्वाधस्ताद्व्रजति[9] परमं शङ्कराख्यं पदं च ॥ ५८ ॥

पञ्चवक्त्रात्समभ्यर्च्य यावद्वक्त्रं तु पश्चिमम् ।
सम्मुखेऽर्घ्यं प्रदातव्यं विपरीतं विसर्जनम् ॥ ५९ ॥

अथर्वशिरसा स्तूयादथ शङ्करमव्ययम् ।
शतरुद्रेण वा मन्त्री विरूक्ष्यादिमनुं पठेत् ॥ ६० ॥

नमो विरञ्चिविष्णवीशभेदेन परमात्मने ।
सर्ग[10]संस्थितिसंहारव्यापृतिव्यक्त[11]मूर्त्तये ॥ ६१ ॥

---

1. क- ऊर्ध्वे
2. क- पूषणं
3. क, घ, च- ०पदशं (?)
   ज- ०पदतां
4. क, च, ज- ज्ञात्वा
   ख, ग, ट- दत्वा
5. क- गिरिशपदवी
6. ग- कुसुममयुतं
7. घ- ०रु(ऋ)भुपति
8. च- शक्त्या
9. ग- जगति
10. क- सृष्टि०
    ग- स्वर्ग०
    ख, ट- सर्व०
    ठ- सर्प०
11. क- व्यापृताव्यक्त०

नमश्चतुर्द्वा[1]प्रोद्भूतभूतभीतात्मने[2] भुवः ।
भूरिभारार्त्तिसंहर्त्रे[3] भूतनाथाय शूलिने ॥ ६२ ॥

विश्वग्रासाय विकसत्[4]कालकूट विषाशिने[5] ।
तत्कलङ्कितग्रीवाय[6] नीलकण्ठाय ते नमः ॥ ६३ ॥

नमो ललाटनयनप्रोल्लसत्कृष्णवर्त्मने[7] ।
ध्वस्तस्मरनिरस्ताधियोगिध्याताय शम्भवे[8] ॥ ६४ ॥

नमो देहार्द्धकान्ताय दग्धदक्षा[9]ध्वराय च ।
चतुर्वर्गेष्वभीष्टार्थदायिने मायिनेऽणवे ॥ ६५ ॥

स्थूलाय मूलभूताय शूलदारितविद्विषे ।
कालहन्त्रे[10] नमश्चन्द्रखण्डमण्डितमौलये[11] ॥ ६६ ॥

विवाससे कपर्दाय[12] ध्वान्तारिरसविन्दवे[13] ।
देवदैत्यसुरेन्द्राणां[14] मौलिस्पृष्टाङ्घ्रये नमः ॥ ६७ ॥

---

1. घ, ङ, झ- नमेश्चतुर्द्धा
2. क, ङ, ज, झ- ०भीतात्मनो
3. ज- ०भिसंहर्त्त
4. क- विलसत्
5. क- विषायिने
   ग, ञ- विषालिने
   ङ- विषालिने
6. drops च
   ग- तत्कलिकाङ्कितग्रीव०
   च- तत्कालाङ्काङ्कीतश्रीव०
   छ, ज- तत्कलङ्काङ्कितग्राव०
7. ग, ङ, छ, ज- ०वर्त्मना
   झ drops स
8. क, च- सम्भवे (?)
9. क- ०दग्धा
10. क, ग- कालहन्त्रे
11. ख, ट- ०मस्तकधारिणे
    ग- मौलिने
12. ज- कपर्दान्त
13. ङ, ज- ध्वान्ताहिसरिदिन्दवे
    ञ- ०हि शरविन्दवे
14. क,ग,च,छ,ज,ञ- दैत्यासुरेन्द्राणां

भस्म भक्ताय[1] भक्तानां भुक्तिमुक्तिप्रदायिने[2] ।
व्यक्ताऽव्यक्तस्वरूपाय[3] शङ्कराय नमो नमः ॥ ६८ ॥

नमोऽन्तकान्धकरिपवे[4] पुरद्विषे
नमोऽस्तु ते[5] द्विरदवरावभेदिने ।
विषोल्लसत्फणिवरबद्धमूर्त्तये
नमः सदा वृषवरवाहनाय ते ॥ ६९ ॥[7]

वियन्मरुद्धुतवहवावसुन्धरा-[8]
मखेशरव्यमृतमयूखमूर्त्तये ।
नमः सदा नरकभयावभेदिने
भवेह नो भवभयभङ्ग[9]कृद्विभो ॥ ७० ॥

स्तुत्वेन्दु[10]खण्डपरिमण्डितमौलिमेन-
मुद्वासयेत्पुनरमुं[11] हृदयाम्बुजे स्वे[12] ।
अभ्यर्च्य देहगतसंयतचित्तवृत्ति-
र्भूत्वा शिवो जपतु मन्त्रमहेशमेनम्[13] ॥ ७१ ॥

—●—

इति श्री शैवचिन्तामणौ ध्यानासनोपचारादि
उद्वासनान्तकथनो नाम पञ्चमः पटलः ।

---

1. क, ङ- भस्मो भक्ताय, च- यस्मा भक्ताय
2. घ, झ omits from चतुर्वर्ग० (2nd line of verse 65) to भुक्तिमुक्तिप्रदायिने (1st line of verse 68)
3. क- ०सरूपाय
4. क- नमोऽव्यक्ता०
5. ज- नमो नमः
6. ख- ०फणिकुल०
7. ट- omits verse 69
8. ज- ०वहावसुन्धरा०
9. ज drops ०भयभ०
10. ख, ट- तत्त्वेन्दु०
11. ख, ग, ट- ०पुनरिम
12. छ- ०शम्
13. छ- ०मूर्त्तिम्

अथ षष्ठः पटलः

इत्थं शिवं हरिविरञ्चिकृताऽर्च्चनं वै[1]
संपूज्य यो नरवरः प्रजपेच्च[2] मन्त्रम् ।
नित्यं तु[3] ख-द्वयहिमांशुमितं द्विपान्तं[4] [10]
निष्पापको मघववल्लभते श्रियं सः[5] ॥ १ ॥

न्यासं पुनः सकलसिद्धिदमेननाशं[6]
वाणाक्षरस्य च मनोः[7] परमं प्रवक्ष्ये ।
संगृह्य[8] पाणियुगलं मनुनाऽथ मन्त्री
पापारिपाणितलयोः[9] प्रणवं[11] न्यसेच्च ॥ २ ॥

---

1. घ, ङ, ज, झ, ञ- ०र्च्चनाङ्घ्रि
   च- ०ननं वै
2. ग- प्रयजेच्च
3. ख, च, छ, ट, ठ- च
4. क, च- द्विषान्तं (?)
   घ- द्विषानं (?)
   ङ- मितद्विपान्तं
5. क, ठ- मघवत्स लभेच्छ्रियं च
   ख, ट- मघवतो लभते श्रियं च
   ग- मघहरं स लभेच्छ्रियं च
   घ- मघववत्स लभे श्रियं सः (?)
   च- ०लभे ह्रियं च
   छ- मघववत्स लभेच्छ्रियं च
6. ग- ०मेवनाशं
   च- ०मेदननाशं
7. ख, ट- मनाः
8. घ, ङ, झ- संमृज्य
9. क- ०तनयोः
   ग- शपारिपाणितलयोः
   घ- पदयोः

---

10. क, ङ, ज- खद्वयस्य हिमांशोरेकस्य मितं परिमाणं यत्र मन्त्रे तम् । पुनः द्विपा अष्टौ अन्ते यस्य मम् । अङ्कानां वामतो गतिरिति न्यायात् अष्टोत्तरसहस्रम् (१००८) ।
11. ङ- प्रणवमिति नपुंसकलिङ्गं

अन्तेषु मध्यमकपर्वसु[1] चाङ्गुलीनां[2]
वर्णान्मनोः[3] करयुगस्य[4] च बिन्दुयुक्तान् ।
आद्यादिकं[20] न्यसति नाम[5] कनिष्ठिकान्तं
न्यासः[6] स्थितेरुदित एष गृहे स्थितानाम्[7] ॥ ३ ॥

दक्षाङ्गुष्ठान्न्यसति यदि वा उत्तराङ्गुष्ठाकान्त[8]
तदुध्युत्पत्तिः[9] सकलफलदो ब्रह्मचर्यस्थितानाम् ।
भिक्षूणां संहृतिरजदको[10] ह्येष चेत्स्याद्विलोमो[11]
न्यासः[12] प्रोक्तोऽटविगत[13]नृणा[21]मुद्भवादित्रयश्च[22] [14] ॥ ४ ॥

मन्त्रं च तारपुटितं त्वथ संन्यसेज्ज्ञः[15]
पाणिद्वयेन च महा[23]मृतदं शरीरे ।
मूर्ध्नस्तु[16] नाभिकमलावधि[17] पादपद्मा-
त्तद्व्यापकं स्थितिरियं[18] महदिष्टदात्री[19] ॥ ५ ॥

---

1. ख- मध्यमसु पर्वसु
2. ख- चाङ्गुलीषु
   ज- अङ्गुलीनां
3. क- मन्त्रान्मनोः
4. घ, ङ, झ- करयुगास्य (?)
5. ग- वाम०
6. ख, ज- न्यासं
7. ख, ग, च, ज, ट, ठ- गृहस्थितानां
8. घ- चोत्तराङ्गुष्ठकान्तं
9. क- तदुत्पत्तिः
   ग- यद्युत्पत्तिः
   ज- तस्योत्पत्तिः
   ठ- तद्युत्पत्तिः
10. ग- जरदको
11. क, ख, च, छ, ट- ०लोमे
12. ज- न्यासं
13. घ- ०शत०
14. क- त्रयं च
    ख- त्रयः स्यात्
15. क- वं न्यसेज्ज्ञः
    च- तं न्यसेज्ज्ञ
16. ज- मूर्ध्नो तु
17. ज- ०कमलोदधि
18. ङ- स्थितरयं (?)
    ख, च, छ, ज, ट, ठ- ०रयं
19. क- ०दत्रा
    ख, ग, घ, च, छ, झ, ट, ठ- ०दाता

---

20. ङ, ज- अङ्गुष्ठादिकं
21. ङ, ज- वानप्रस्थाश्रमिणां
22. क, ङ, ज- उत्पत्तिस्थितिप्रलयाः
23. क- महाख्यं सायुज्यम्
    ङ- महामोक्षं सायुज्यम्

मूर्द्धादिरुद्धवकरश्चरणादिरन्यो[14]
न्यासादयः[15] किल नृणां क्रमशो[16] मयोक्ताः ।
हृद्गुह्यपादकमलेषु च मूर्ध्नि कण्ठे
पञ्चाक्षरान् प्रणवमूलगतान्न्यसेच्च ॥ ६ ॥

वक्त्रेषु पञ्चसु लिपीनथ संन्यसेद्वा-
यङ्गानि[2] पण्न्यसति[3] तानिव[4] दिग्विबन्धम् ।
विघ्नेशमग्नि[5]दिशि नैरृतगाश्च[6] मातृ-[7]
दुर्गा[8] समीरणगतामथ[9] [17] क्षेत्रपालम्[18] ॥ ७ ॥

संस्थाप्य संमुख इमानपि भोक्ष्यमध्य-[10]
मित्युक्त[11]वानथ नरो[12] हि नमस्करोति ।
न्यासं च पूर्वपटलोदितमाशु कुर्या-
च्छ्रीगोलकं जपविधौ विधिरेष उक्तः[13] ॥ ८ ॥

---

1. ख,घ,ङ,छ,ज,झ,ञ,ठ- ०रन्नो
   ठ- ०रविन्द
2. क, ग, घ, ज- अङ्गानि०
   ख, ट- पूङ्गान्य (?)
3. ख, ट- ०पि न्यसति
   ग, ञ- संन्यसति
   घ- पश्यसि च
4. क, ख, ग, छ, ञ, ट, ठ- च
5. ख, ट- अग्नि०
6. क, ख, ङ, छ, ज, ञ, ट- नैरृतिगाश्च
7. क, ख, ग, ङ, ज, ट- मातृ०
8. क- दुर्गाः
9. ग- ०गतमथो
   ञ- ०गणमथ
10. क- भेक्ष्य०
   ग ङ, छ, ज- भोक्ष०
   घ- ०मध्ये
11. घ- चेत्युक्त०
12. ञ- परो
13. ग- कल्पः

14. क- उत्पत्तिन्यासम् अभिभक्षयतीति अन्यः प्रलयः ब्रह्मपद[म्]इत्यर्थः
15. ङ- उत्पत्तिस्थितिप्रलय
16. क- ईशानकोणादि
17. ङ- ईशानकोणे
18. ङ- खे आकाशे त्रायन्त इति खेत्रा भूतगणास्ताम् पालयन्तीति [पालान्]

आद्यन्तयोर्द्विजवरः[1] प्रणवं जपस्य
कुर्याच्च खाम्बुधिमितं[11] मनुना स्वकेन ।
बीजं च खद्वयविधु[12]प्रमितं जपान्ते
नित्यं जपेत्किल पुरोदितमेनताशम् ॥ ९ ॥

विन्यस्य मन्त्रकलिपीननलेक्षणः स्या-
त्साक्षादिमानघसुवारणकुम्भसिंहान् ।
मन्त्रीश्वरः परम[2]शम्भु[3]पदं तथान्ते
गच्छेत् चिन्तयति शङ्करमाद्यमित्थम्[4] ॥ १० ॥

पञ्चभिः कुलकम्

नव्य[5]प्रवालरुचिरं त्वथ सुप्रभाते
ह्येकाम्रकाननमजादिसुरौघसेव्यम् ।
आनन्दकन्दममलं जगतामभीष्ट
ध्यायेज्जनो[6] हृदयपङ्कजकर्णिकायाम् ॥ ११ ॥

कर्कन्धु[7]जम्बुलवली[8]पनसाम्रनिम्बैः[9]
श्रीनारिकेलक्रमुकार्जुनसाल[10]तालैः ।
हिन्तालल़ोध्रसरलामलकीकपित्थै-
रश्वत्थसप्तछदखादिरनागरङ्गैः ॥ १२ ॥

1 क- ०र्जपवरः
2. भ- करम० (?)
3. क- ०सिन्धु०
4. घ, ङ, ज, भ- ०मिष्टम्
5. च- नव्यं
6. ख, ट- ध्यायेत्तु को
7. ख,ङ,च.छ,ज,भ,ट,ठ- कर्कन्दु०
ग, ञ- कर्कोह०
8. क- कदली
9. After निम्बैः, क reads बिल्वः which seems to be redundent. क has included the note in the body of the text.
10. क- ०शाल० ञ- ०सारु०

11. ङ- खं शून्यम् अम्बुधयश्चत्वारः । अङ्कानां वामतो गतिः ।
12. क- १००
13. ङ, ज- कर्कन्धुर्बदरीकोलिः [इत्यमरः]
14. ङ, ज- विल्वम्

तापिञ्छखर्जूरसुभञ्जन[1]देवदारु-
न्यग्रोधकुब्जकशिखा[2]धवकर्णिकारैः ।
वैकाल[3]दिव्यवलिभिः[4] क्वचिदम्बुशीतैः[5]
र्मायूरचक्र[6] [14]शुककोकिलरावयुक्तैः[7] ॥ १३ ॥

पाटल्यशोकवकुलप्रभ[8]नागचम्पा-
श्रीपारिजातकपलाशककेतकीभिः ।
मन्दारकुन्दकरवीरकजातियूथी-
नेपालि[9]पुण्ड्रकमहाऽमृत[15]मालतीभिः ॥ १४ ॥

कूजन्महाभ्रमरपङ्क्तियुताभिरीश-
हृद्रञ्जिताभि[10]रमलप्रभपुष्पिताभिः ।
मन्दानिला[11]न्वितप्रकम्पितशाखिकाभि-
र्युक्तं तथाऽमरगणैः शिवकोटिलिङ्गैः ॥ १५ ॥

युग्मकम्

तन्मध्यगं विमलपुण्य[12]जलं मुनीन्द्रैः
संसेव्यमानमनिशं तटवासुदेवम् ।
माणिक्यवज्ररजताऽरुण[16]जातरूपैः[17]
सोपानबद्धमवनीरुहवृन्द[13]युक्तम् ॥ १६ ॥

---

1. क- शुभञ्जन०
2. क, च, ट- शिखी०
   ग- ०कणिका० (?)
3. ग- वैताल०
   ठ- वैकार०
4. क, ख, ठ- फलिभिः
   ग- पलिभिः (?)
   ङ- गलिभिः (?)
   च, छ, ज, ट- फलभिः (?)
   ञ- परिभिः (?)
5. छ- ०पीतैः
6. च, छ- चन्द्र (?)
7. ग- ०वक्त्रैः
8. घ, झ- ०प्रभि०
9. क- नेपाल०
10. क- ०रीशद्रञ्जिताभ् (?)
11. क omits ०निला०
12. ग- ०पुष्प०
13. ग- ०विन्दु०

---

14. ङ- चक्रवाकश्च चक्रश्च इति विश्वः
15. ङ- महदमृतं मदगन्धं यस्य तत् महामृतं सेवन्तीति ख्याते ।
16 ङ, ज- अरुणं विद्रुमे च स्यादरुणं रक्तवस्तुषु—इति विश्वः
17. ङ, ज- जाम्बुनदं जातरूपं कनकं हेम हाटकम्—इति विश्वः ।

विन्दूद्भवं कुमुदपङ्कजचक्रवाकैः
कादम्बहंसजलकुक्कुटकूर्ममीनैः ।
नीलोत्पलैरनिल[1]चञ्चलषट्पदौघैः
स्वाद्वम्बुकोकिलरवं परितो ह्रदं च ॥ १७ ॥

तद्दक्षिणे द्रुमवरं किल तिक्तशाकं[2] [13]
वैडुर्य[3]पत्रममल[4]प्रभवज्रमूलम् ।
मुक्ताप्रसूननवविद्रुमपल्लवाढ्यं[5]
मोक्षोफल[6] दुरितहं त्वथ चिन्तयेज्ज्ञः ॥ १८ ॥

त्रिभिः कुलकम्

तस्याध[7] एव रुचिरं पृथुलं महोच्चै-
र्माणिक्य हाटकविनिर्मितसर्वभागम्[8] ।
प्रासादमुच्चकलशस्थितदिव्यशूलं
श्रीनीलरक्तशित[9]पीतपताकिनं च ॥ १९

वैडुर्य[10]मण्डपसुशोभितदक्षिभागं[11]
कर्ण्यास्थषण्मुखशिवाकृतपार्षदं च ।
गर्भोर्ध्वलम्बितवितानक[12]वृन्दमित्थं
ध्यायेच्च कान्तिकविनिर्जितसोमलोकम् ॥ २० ॥

---

1. घ, झ- ०रनिश०
2. ञ- ०शाखं (?)
3. क, च- वैदुर्य०
4. घ. ज- ०ममलं
5. ख, ग, ज, ञ- ०पल्लवं वै
6. ख, ञ, ट- मोक्षप्रदं
   घ, झ- मोक्षोत्फलं
7. घ, झ- तस्याध्व
8. क, छ- ०भाग्यम्
9. ठ- ०सित०
10. क- वैदुर्य०
11. छ-०भाग्यं
12. झ- ०विनताक०

---

13. ङ, ज- वरुणो वरणः सेतुस्तिक्तशाकः कुमारकः

अब्जाब्ज[14]-भूषितकपर्दकिना हिरण्य-
दण्डत्रिशूलगदिनाऽमलनन्दिकेन[1] ।
वामेन[2] चागुरुसुचन्दनलेपितेन
द्वारेन्दु-हंस-यम-मेषगवारितं[3] च ॥ २१ ॥

प्रासादगर्भ[4]गत[5]वज्रकमण्डपं वै
स्तम्भैश्च[6] मध्यखचिताऽमल[7]मुक्त[8]नीलैः ।
स्वर्णैश्चतुर्भिरिव दैवतदिव्यहारैः
संचिन्तयेद्युतमथो[9] कुसुमौघलम्बम्[10] ॥ २२ ॥

सिंहासनं सकलरत्नविभूषिताङ्गं
ब्रह्मेन्द्र[11]विष्णुमुकुटप्रतिभं च तस्मिन् ।
पद्मं तथाऽरुणकमष्टदलं सुधाढ्यं[12]
तत्कर्णिकां हरपदां किल चिन्तयेज्ज्ञः[13] ॥ २३ ॥

1. घ, झ- ०निन्दकेन
 ग, च- ०केश
2. क- बाणेन
3. ग, ज- ०वारिदं
 घ- ०थगदारितं (?)
 ठ- पेक्षणवारितं (?)
4. ग- ०मध्य०
5. क, घ, च, छ, झ- ०शत०
6. ङ- स्तम्भे च
7. क- ०मलि०
 घ- ०मनु०
8. ञ- ०युक्त०
9. ख, ज- ०मिदं
 च- ०द्युतिमिमं
 ञ- ०मिमं
10. क- ०नम्यम्
11. च- ०न्दु०
12. घ, झ- सुखाद्यं
13. झ- चिन्तय ज्ञः

14. ज- अब्जो जैवातृकः सोम—इत्यमरः

तस्यां त्विडोघ[1]ममलं विधि[2]दुर्निरीक्ष्यं
लिङ्गं सुशक्तियुतमत्र कृपाम्बुराशिम् ।
ईषत्सहास[3]मुखपङ्कजमीश्वरं तं
ध्यात्वा च यं भवजले न[4] पतेन्मनुष्यः ॥ २४ ॥

ध्येयश्च पञ्चवदनस्त्वथ शङ्करोऽसौ
ब्रह्मादिदेववरदोऽमृतदो नराणाम् ।
पूर्णेन्दुकोटिजित[5]विग्रहकान्तिरीशो[6]
लावण्यसागरसमुद्गतखण्डचन्द्रः ॥ २५ ॥

सप्तभिः कुलकम्

विद्युत्सुवर्णहरितालसमानशोभं
बालेन्दुखण्डमुकुटाग्रविभूषितं च ।
वैडुर्य[7]कुण्डलसुशोभितगण्डयुग्मं[8]
बिम्बोष्ठहासयुतदाडिमबीजदन्तम् ॥ २६ ॥

नीलोत्पलप्रभसुनेत्रकृपाकटाक्षं
कर्पूरचन्दनसुलेपितभालपट्टम् ।
सिन्दूरभूत[9]रुचिराननं[10]लोचनं हि
पूर्वाननं सकलसिद्धिदमीश्वराणाम् ॥ २७ ॥

---

1. क, ञ- विडौघ०
   घ- त्विपेघ० (?)
   ख, ग, ञ- त्वडौघ०
   ज- विभौघ० (?)
2. ट, ञ- विधु०
3. ङ, ज, झ, ञ, ठ- ०सुहास०
4. घ- नि०
5. क- ०युत०
6. ग- रूपो
7. क- वेदुर्य
8. ख, ग, च, ज, ञ, ट- ०भाग
9. ख- ०भूति०
10. ग, छ, ज, ट- ०नल०

याम्यास्य[1]मञ्जननिभं कनकाब्जनेत्रं
बालेन्दुभूतदशनद्वयलग्नगण्डम्[2] ।
गम्भीरघोषमहि[3]कुण्डलमिन्दुचूडं
भ्रूभङ्गिरौद्रमघहं स्मरभस्मभालम्[4] ॥ २८ ॥

पार्श्वं[5] च कोकनदलोचन[6]माननं[6] हि
पूर्णेन्दुकोटिरुचिरं सुनसं जवौष्ठम् ।
कस्तूरिभालपटमिन्दुकलावतंसं
माणिक्यकुण्डललसन्मुखपङ्कजान्तम्[7] ॥ २९ ॥

बन्धूक[8]दाडिमजवाकुसुमप्रभं हि
वामास्यमिंदुमुकुटं विधुकुण्डलं च ।
श्रीपुण्डरीकनयनं सुनसं सुहासं
कर्पूरचन्दनसुकुङ्कुमलिप्तभालम् ॥ ३० ॥

---

1. ख, ट- याम्यां स०
   छ- याम्या स०

2. ख, ज, ट, ठ- ०खण्डम्

3. ग, ञ- ०हिम०

4. ग. च, ठ- ०लाभम् (?)

5. ख, ञ, ट- ०नेत्रक०

6. क, ख, च, ठ- ०मानदं

7. क- ०पङ्कजाङ्कम्
   घ- ०पङ्कजातम्

8. घ adds काञ्चन in between बन्धूक and दाडिम. It seems to be a different reading of दाडिम ।

ऊर्ध्वास्थमिन्दुशिखरं विधुकुन्दशोभं
माणिक्यवज्रविलसच्छुभकुण्डलं च ।
नासाग्रलोकन[1]पराहणपद्मनेत्रं[2]
कृष्णागुरूषि(श्रि ?)त[3]ललाटमिवोपरागम्[4] ॥ ३१ ॥

ईषत्सुहास[5]रुचिरौष्ठपुटं सुदन्तं
षड्त्रिंश[6]तत्त्वपरमाद्यवसानहीनम् ।
आनन्दकन्दमजकेशवशक्रवन्द्यं
विभ्रच्छिवं परमगोप्यमनीश्वराणाम्[7] ॥ ३२ ॥

श्रीपार्श्व[8]शीर्षककपर्दगतां सुनीरां[9]
दिव्यां सुपर्वसरितां[10] विधुखण्डशुभ्राम् ।
मालामिवाऽपि परितः शितमल्लिकाया
विभ्रन्महादुरितनाशकरीं सुवेशाम् ॥ ३३ ॥

---

1. क, ग, ञ- ०लोकन०
2. ख, ठ- ०नेत्रपद्मं०
   ञ- ०पत्रनेत्रम्
3. क- ०पराङ्कित०
   ख, ग, छ, ञ, ट- ०गुराङ्कित०
4. क reads कण्ठं च कम्बुसदृशं etc. (verse 34) after verse 31.
5. क, ग, ट- ०सहास०
6. ञ- षट्त्रिंश०
7. ग- ०मुनीश्वराणाम्
   ङ- ०मपीश्वराणाम्
   घ, झ- ०ममीश्वराणाम्
   ञ- ०मनश्वराणाम्
8. ख, ग, छ, ञ- श्रीपद्म०
9. ञ- सुनित्यं
10. क, ख, ङ, ञ- ०सरितं
    ग- ०सततं

युग्मकम्

कण्ठं च कम्बुसदृशं विषनील[1]मध्य
मध्यालि[2]पद्ममिव हारयुतं शुभाभम्[3] ।
काश्मीरचन्दनसुलेपितकं हि वक्षो
हेमाब्जमालि[4]करि[5]सम्भवहारयुक्तम् ॥ ३४ ॥

उद्यद्दिवाकरसमानभपद्मराग-
मध्यस्थरुक्मकुलकाङ्कितहृद्विभागम् ।
नागेन्द्रभूषणमिव भ्रमरावलीढ-[6]
चम्पास्रजा[7] परिविभूषितमंस[8]युग्मम्[10] ॥ ३५ ॥

---

1. ङ- ०नाल०
2. घ, झ- विम्बालि०
3. घ- दधानम्
   ङ, झ- दधानः
   ञ repeats the 2nd line of
   verse 35 i.e. माध्यस्थ......etc. in
   place of विम्बालि० etc.
4. घ, झ- दामालि but metrical defect
5. ख, ग, घ- ०कर०
6. ग- च, छ- लीढ
7. क, ख, घ, ङ, ज, झ- ०स्रजो
8. क, घ, ङ, झ- गिरि०
9. क, घ, झ- ०मस्व० (?)
   ख, ङ, छ, ठ- ०मंश
   च- ०मङ्क०
   ज- ०मज्ञ०
10. क, झ- ०युगम्
    ग, ज- ०वेशम्
    च, ञ- ०देशम्

त्रिभिः कुलकम्

बिभ्रच्छ्रितानतुलपीवरदीर्घभाजो
मन्दारपुष्पविजितारुणपाणिभागान् ।
वैडुर्य[1]वज्रखचितान्तरहेममुद्रा[2]
संशोभिताङ्गुलिगणांश्चतुरो भुजांश्च ॥ ३६ ॥

किंशूककुट्मलनिभारुणभैर्नखैश्च
दिव्यप्रभानगुरुकुङ्कुमलेपितांश्च ।
हेमाङ्गदैः खचित[3]मध्यक[4]पद्मरागै-
र्वैडुर्य[5]कोटिभिरिवाम्बरगैश्च सूर्यैः ॥ ३७ ॥

संसारसागरनिमग्नजनस्य मुक्त्या
एतं मनोहरतरं तरलायताक्षम् ।
माणिक्यदण्डममलं[6] भववृक्षनाशं
टङ्कं वरं ह्यभयमाशु च संदधानम्[7] ॥ ३८ ॥

---

1. क- वेदुर्य
2. क- देहमुद्रां
   ख, ग, ट- ०मुद्रि०
   घ- ०मुद्रिं
   ङ, ञ- ०मुद्री
   च- ०मुदी
3. ञ- रचित०
4. क- ०च०
5. क- वेदुर्य०
6. क- ०मण्डपमलं
7. क- रसं दधानम्
   ख, ट- संदधानम्
   ग- ०दधाना:

रोमावलीमुदरमध्यगतां सुलेखां[1]
नाभ्यम्बुजान्तरगतामिव षट्पदालिम्[2] ।
बिभ्रच्च भक्तजनदृष्टिपवित्रकर्त्री[3]
सौर्यामिवाज्ज्र्नजला[4]म्बुधिमध्यगां च ॥ ३९ ॥

बिभ्रत्कटिं(टी) रुचिरशार्दुलचर्म[5]वस्त्रं
सक्षुद्र[6]हाटकसुघण्टिभिरावृतं च ।
रम्भेन्द्रहस्तिकरभूतमुरुद्वयं च
खट्वाङ्गनिर्जितसुसुन्दरजानुयुग्मम्[7] ॥ ४० ॥

बिभ्रच्च पादयुगल[8] ध्वजजुष्ट[9]जाल-
वज्रारिपाशभ्रमराम्बुजशूलचिह्नम्[10] ।
माणिक्यनीलकरिभालजमुक्त[11]वज्र-
मध्यस्थकाञ्चनसुनूपुरशोभितोर्ध्वम् ॥ ४१ ॥

---

1. क, घ, ङ, झ- सुरेखां
2. ख, ट- षट्पदालीम्
3. ख writes ०र्त्री over कर्णि:
   ग- ०कर्त्ती
   ङ, ज, झ, ञ- ०कीर्त्ति
   ट- ०कर्णि:
4. क, ख, घ, ङ, ज, झ, ट, ठ- ०जना०
5. ग- ०दिव्य०
6. ख, घ, ञ, ट- संक्षुद्र०
7. ख, ङ, ट, ठ- ०युग्म:
8. ख, ग, च, ज, ञ, ट- ०कमलं
9. ग, च, छ, झ, ञ, ठ- ०दुष्ट०
   ख, ट- ०चाष्ट०
10. ग- ०वह्निम्
11. क- ०भालविमुक्त०
    घ, झ- ०भान्व०

सप्तभि.[1] कुलकम्

पद्मासनस्थितमजं[2] शशिखण्डचूडं[3]
ध्यायेद्भवाम्बुधिसुतारणपोतमित्थम् ।
ब्रह्माच्युतेन्द्रमुकुटस्थितपद्मरागा-
विर्भूतिदिव्यनखपङ्क्तियुगाभमाद्यम्[4] ॥ ४२ ॥

पूर्णेन्दुनिन्दितमुखाम्बुजया च गौर्या
वामस्थयाधरसुधारस(?)याचयन्त्या[5] ।
इन्दीवरेक्षणविलोलकराक्षपात-[6]
कामारिहृत्कलमध्य(?) निपातयन्त्या[7] ॥ ४३ ॥

बिम्बोष्ठहासजितकोटिसुधांशुवल्या
रक्तोत्पलाङ्कितसुसुन्दरवामपाण्या[8] ।
उत्तुङ्गपीनकुचमण्डलनिर्जितेभ-
कुम्भाश्रया मृदुसुताम्बुल(?)दीयमानम्[9] ॥ ४४ ॥

---

1. क- त्रिभिः
2. क- गतं
3. क- रूढं
   ग- शिखिचन्द्रचूडं
4. क- ०युगाभमर्द्यम्
   ग- ०युगाभिमाद्यम्
   घ- ०युगायमाद्यम्
   ज- ०युगाभ माद्यम्
   ञ- ०युगान्तमाद्यम्
   ट- ०युगाभवाद्यम्
5. घ- ०चर्यन्त्या
6. घ, झ- ०गात्र०
7. ख, ञ, ट- निधातयन्त्या
8. ग, ङ- ०पार्श्वा
9. ज- ०दीयमानः

अग्रे प्रजापतिरमापतिवज्रपाणि-
सूर्येन्दुपाशियमवैश्रवणाऽनिलाद्यैः[1] ।
तत्पादपद्मनखचन्द्रज[2]कान्तिमिश्र-
दीप्यमानमुकुटैरपि सेव्यमानम् ॥ ४५ ॥

दक्षस्थितैः करसरोरुहचामराद्यैः
खण्डेन्दु[3]भूषितकपर्दककोटिभिश्च ।
संसक्तवामभुजकूर्परशूलदण्डैः
संवीज्य[4]मानमनिशं द्विसुधांशु[5] रुद्रैः ॥ ४६ ॥

मोक्षार्थिभिर्मुनिगणैः सनकादिभिश्च
पृष्ठस्थितैः कलरथ[6]रसामवक्त्रैः ।
मूर्ध्नि स्थितारुणकराम्बुजसंपुटैस्तु[7]
संस्तूय[8]मानममलं करुणाकटाक्षम् ॥ ४७ ॥

वामस्थ[9]किन्नरगणैः कृतवैण[10]वाद्यै-
र्विद्याधरैर्द्रुतमृदङ्गकताल[11]वृन्दैः ।
दिव्या[12]प्सरोभिरलसं[13] रव[14]नूपुराभि-
र्नृत्यद्भिरुच्चकुचमण्डलकोभि[15]रीड्यम् ॥ ४८ ॥

---

1. ग- ०नलाद्यैः
2. क- ०चन्द्रित०
3. ञ- पूर्णेन्दु०
4. क- संवीक्ष्य०
 घ- संसेव्य०
5. झ, ञ, ट- ०शुधां० (?)
6. ख, ग, झ, ट, ठ- ०रथा०
7. ख- ०श्च०
8. घ, झ- संस्थूय० (?)
9. ठ- द्वारस्थ०
10. क, ग, ज, ठ- ०वेणु०
11. क- ०कराल०
12. ख, ट, ठ- विद्या० (?)
13. ङ, झ, ञ, ठ- ०कलसं
 ङ- विद्याधरोऽप्सरोभिलसं (?)
14. ख, छ, ट- ०वर०
 ग- ०नव०
15. ग, च, छ, ठ- ०काभि०

युग्मकं

गोक्षीरकुन्दसदृशं[1] ककुदुग्रभारं[2]
दन्तांशुनिर्जितनिशापतिमिन्दु[3]भालम् ।
वज्रेन्द्रनीलमणिमध्यगहेमपद्म-
मालागलं[4] पृथुलमुन्नतनासमग्र्[5] ॥ ४९ ॥

ध्यायेच्च हेमवलयाङ्किततीक्ष्णशृङ्गं
वैडुर्यनिन्दितखुरं वृषभं त्रिनेत्रम् ।
मत्तालिलीढ[6]शितपङ्कजलोचनं वै
दिव्यप्रकलरसनाशनदर्भदुर्वम् ॥ ५० ॥

युग्मकम्

दृष्टिस्थितं करिवराननमिन्दुभालं
नेत्रत्रय मदविलोलित[7]चक्षुषं हि ।
भालस्थषट्पदगणान्मधुलोलुपांश्च
कर्णद्वयेन रुचिरेण नि[8]वारयन्तम् ॥ ५१ ॥

---

1. क- सदृश:
2. छ- oप्रभावं
   ग- drops दु
   ङ- looks like oप्रभारं
3. क- oसिन्दुo
   घ- oरिन्दुo
4. ग- ं
5. क- oकाममग्र
   ठ- oनागमत्तें (?)
6. ख, ट- नीत
7. ञ- oहितo
8. ग, च, ञ- च

पाशाङ्कुशौ भुजयुगेन च[1] धारयन्तं
पाण्यब्जयुग्ममुकुलीकृतमस्तकेन्दुम् ।
लम्बोदरं भुजगपुङ्गव[2]सूत्तरीयं[3]
ध्यायेज्जवाकुसुमविग्रहमीश्वरस्य ॥ ५२ ॥

ध्यायेद्गुहं[4] वरमभीति[5]मिषुं सुचापं[6]
हस्तैर्दधानमुडुपिङ्गम[7]मिन्दुचूडम् ।
अध्यापयन्तमनिशं[8] व्यपदं शिवाश्वौ[9]
व्यासात्रिगौतम[10]मृकुण्डुजवामदेवान् ॥ ५३ ॥

चण्डेश्वरं कनकवेत्रकमक्षमालां
हस्ताम्बुजैर्विधुमभीतिवरौ दधानम् ।
ध्यायेच्च बालरविविग्रहमुत्तरस्थां
पश्यन्तमीश्वरमुखाम्बुजमीश्वरस्य ॥ ५४ ॥

---

1. अ- तु
2. घ, ङ, झ- ०पन्नग०
3. क, ख, ग
4. क- ध्यायेद्गुरुं
5 घ- ०मभीष्ट०
6. झ- ०मुचापं
7. ग,घ,ङ,च,ज,झ,ञ,ठ- ०पाङ्ग०
8. क, ङ, छ, ज- ०मनस०
   ख, ग, ट- ०मनसा
9. ख, ग, ज, ञ- शिवां यो
   ङ, छ- शिवाङ्गौ
10. क- ०गोतम०

सावित्रिकामथ कलानिधि[1]कुन्दकम्बु-[2]
कर्पूरवज्ररजतेन्द्रकरि[3]प्रभां च ।
नैर्ऋत्यगाममलजाह्नवि (वी) शेखरस्य
ध्यायेन्महः[4] पदगला[5]मघचेतसां(?) हि ॥ ५५ ॥

वामे तथा[6] शित[7]सरोरुहविस्तृताक्षं
शुक्लाम्बरं कनकचम्पकमालिनं च ।
नित्यं गुरुं स्मितमुखं द्विभुजं युवानं
ध्यायेन्निवासमनघं श्रिय इन्दु[8]शुभ्रम् ॥ ५६ ॥

ध्यात्वैवमीशमजकेशववासवाद्यै-
र्देवैः सुवेष्टितदिशं करुणानिधानम्[9] ।
धर्मार्थकाममिह संलभते ह्यमुत्र[10]
सायुज्यमद्रितनयामुखपङ्कजाले ॥ ५७ ॥

---

1. क- वलानिधि (?)
   घ- वजानि च (?)
   ज- निशेश्वर०
   झ- कलानि च
2. घ, छ- ०मिन्दु०
3. ख, ट- ०कर०
4. ग, घ, ङ, झ, ट- ०स्रहः
5. क, ग, च, छ, ज, ञ- ०कला०
   ख, ट- पदकमला०
6. क, छ, ठ- ततः
7. ठ- शिव०
8. क, ख, ट, ठ- ०मिन्दु०
   ग, झ- श्रियदिन्दु०
9. क, छ- ०निधिं ना
   ख, ग, ट- ०धिनाथं
   च- ०निधिना
   ज- ०निधिनां
   ञ, ठ- ०निधिं वा
10. ञ- ०मुक्ति

त्रिभिः कुलकम्

यद्वा शिता[1]म्बुजगतं शरदिन्दुशुभ्रं
कोटीरकोटिवि[2]लसच्छशिखण्डमीशम् ।
सपूर्णचन्द्रवदनं तिलपुष्पनासं
बिम्बाधरामरनदीविधुकुन्द[3]हासम् ॥ ५८ ॥

रक्ताब्जपत्रसदृशै[4]र्नयनैस्त्रिभिश्च
नासाप्रलोकन[5]परं मणिकुण्डलं हि ।
सद्बीजपूरकवराभयवर्णमाला[6]
दिव्यैर्भुजैश्च दधतं गरलाभिरामम् ॥ ५६ ॥

माणिक्यमध्यविलसत्कनकाब्जमाला-
संशोभितं स्वपदद्[7] द्विपिचर्मवस्त्रम् ।
पद्मासनस्थमजमाधवसेविताङ्घ्रि
ध्यायेन्निरावरणमञ्जस एकरूपम्[8] ॥ ६० ॥

एवं ध्यात्वा त्रिनयनममुं देशिकेन्द्रो लभेत
ज्ञानं शैवं श्रुतुमुखाम्भोजसन्निर्गतं च ।
पश्चाद्दिव्यं शिवगृहवरं राजताद्रिं वरेण्यं
यं गत्वा नैति च पुनरिमं मातृगर्भं नरस्तु ॥ ६१ ॥

—●—

इति श्री शैवचिन्तामणौ परमन्यासाद्य[9]काम्रवनपीठवर्णनो
नाम षष्ठः पटलः ।

---

1. क, ग- सिता०
2. घ drops वि
3. ग- ०खण्ड०
4. भ- ०मदृशै०
5. घ, भ- ०लोचन
6. ख, ट- ०मालां
7. क- ०कं
8. ज- येव रूपम्
9. क- परमन्याद्यै (?)

अथ सप्तमः पटलः

अथ हंसे शिरः[1] प्रान्ते काशीं कलुषनाशिनीम् ।
चिन्तयेद्भक्तिमान्नित्यं[2] खण्डेन्दुमुकुटप्रियाम् ॥ १ ॥

युग्मकम्

गङ्गया[3] कुन्दकर्पूरकम्बुकैलासनीरया ।
महोर्मिहृतविप्रेभमदर्भया[4] झष[5]मध्यया[6] ॥ २ ॥

मन्दवायुप्रकम्पालिवृन्दहेमाब्जया स्वपा[7] ।
देवगन्धर्वसंकीर्णतटया परिखीकृताम्[8] ॥ ३ ॥

सूत्राम्णा[9] शिवसूतेन[10] सूर्य्यशौरिकृशानुभिः ।
सेवितां धुण्ठि[11] [13]कालाद्यसर्वविघ्नविदारिताम्[12] ॥ ४ ॥

---

1. ञ- शेखर
2. ख, ट- ०द्भगवतीं नित्यं (?)
3. क- ०शङ्खया (?)
   ग, ङ, च, छ, ज- गङ्गाया
4. ख- ०दन्तया
   ट- ०दत्तया
5. ख, ट- रास० (?)
   घ, झ- बृष (?)
6. क- ०मुद्रया
7. ख, ग. ट- स्वया
8. ख- ०यताम्
   ठ- ०खावृताम्
9. ख- सूत्रामा
   ठ- सुतीक्ष्ण
10. ख, ग, च, ट- ०सूत्रेण
11. क- धूश्चि०
    ख, ट- धुण्डि०
    ग- धूलि०, घ- घ्मण्ठि०
    ज- धुश्चि०
    ञ- धूश्चि०
12. घ, झ, ठ- ०रिणम्

---

13. ज- धुश्चिर्गणेशः कालभैरव आद्यभैरवश्च

साल[1]तालक हिन्तालपियाल[2]सरलामलैः ।
नारिकेलाम्रपनसश्रीगुवाककपित्थकैः ॥ ५ ॥

पलाशपाटलीचम्पावकमन्दारकेशरैः ।
पुष्पामोदावलीढाग्रमधुलोलुपषट्पदैः ॥ ६ ॥

सेवन्तीमल्लियूथीभिर्मालतीकरवीरकैः ।
शोभितां[3] कुसुमामोदैर्मुख[4]दुर्दुरशब्दिताम्[5] ॥ ७ ॥

अप्सरोगणसंकीर्णां विद्याधरकृतालयाम् ।
शिवचूडास्थ[6]चन्द्रांशु[7]निर्मलामपवर्गदाम् ॥ ८ ॥

तन्मध्यगां महापापनाशिनीं मणिकर्णिकाम्[8] ।
माणिक्यवज्र[9]विलसत्सोपान[10]पदपङ्क्तिकाम्[11] ॥ ९ ॥

नीलोत्पलाब्जकुमुदैरूर्ध्वा[12]लीढमधुव्रतैः ।
शोभितां हंसकारण्डचक्रवाकाम्बुकुक्कुटैः ॥ १० ॥

---

1. क- शाल०
2. घ, च, ठ- ०पिआल०
3. ख- सेवितां
4. ख, ट- ०र्यश्च मुख०
5. झ, ठ- सेविताम्
6. क,ख,ग,घ,छ,ज,झ,ट- ०चूडस्थ०
   ञ- ०चन्द्रस्य
7. ख, ट- ०चण्डांशु०
   ग- ०शीतांशु०
   ञ- ०चूडांशु०
8. ठ reads here fitst line of verse 12 i.e. तन्मध्ये बालसूर्याभ रत्नसिंहासनं शुभम्
9. छ- ०मव्य०
10. ग- ०त्सोनानीः (?)
11. क- ०पङ्कजाम्
12. घ- ०रूर्ध्व०

तत्राश्रमपदे श्रेष्ठे सर्वभूतमनोरमे ।
वैडुर्यमण्डपं दिव्यं वितानोपरि शोभितम्[1] ॥ ११ ॥

तन्मध्ये बालसूर्याभं रत्नसिंहासनं शुभम् ।
अष्टपत्रशिताम्भोजमध्यगां तत्र कर्णिकाम् ॥ १२ ॥

चिन्तयेच्छङ्करं तस्यां कुन्देन्दुशित[2]विग्रहम् ।
शरत्पूर्णेन्दुवदनं लावण्याम्बुधिचन्द्रकम् ॥ १३ ॥

जटाग्रविलसच्चन्द्रखण्डमानन्दवारिधिम्[3] ।
भाललिप्तसुगन्धं[4] च आकर्णायतलोचनम् ॥ १४ ॥

सिन्दूरभूतनेत्राग्नि[5]तिलपुष्पसुनासिकम् ।
दाडिमीवीजदशनं सुरक्तदशन[6]च्छदम् ॥ १५ ॥

गण्डस्थलाभ्यां विलसत्पद्मरागसुकुण्डलम् ।
नीलकण्ठमनोहारिमुक्ताहार विभूषितम्[7] ॥ १६ ॥

काश्मीरकर्पूरा[8]लिप्तदिव्यवक्षःस्थलं शुभम् ।
मल्लिकाकरवीराभ्यां निर्मितस्रग्विभूषितम् ॥ १७ ॥

काश्मीरकर्पूरालिप्तदिव्यवक्षस्थलं शुभम् ।
मल्लिकाकरवीराभ्यां निर्मितस्रग्विभूषितम् ॥ १७ ॥

---

1. ठ- ०सेवितम्
2. ठ- ०सित०
3. घ- ०विग्रहम्
4. ञ- ०लिप्तांशु० (?)
5. छ- ०नीताग्नि०
6. ज- ०वसन० (?)
7. छ- ०सुरक्तहारभूषितम्
8. ख- ०कर्पूर०

षड्भिर्भुजैश्च दधतं दिव्यकङ्कणमुद्रिकैः[1] ।
पुस्तकं वर्णमालैण[2]टङ्काभयवरानपि ॥ १८ ॥

व्याघ्रचर्मपरीधानं पद्मासनगतं शिवम् ।
अध्यापयन्तं[3] विष्णव्जयोनिव्यासवाल्मीकीन् ॥ १९ ॥

पठन्तं श्रुतिसूक्तानि हसन्तं च स्वलीलया[4] ।
स्तुतं रामभृगुव्यासवामदेवात्रिकश्यपाः ॥ २० ॥

वाराणसी विश्वनाथो जाह्नवी मणिकर्णिका ।
एकैका दुर्लभा लोके किमु यत्र चतुष्टयम् ॥ २१ ॥

ध्यात्वैवं श्रीमहादेवं[5] जगत्कारणकारणम्[6] ।
त्रिवर्गानिह संप्राप्यामुत्र सायुज्यमाप्नुयात् ॥ २२ ॥

एवं मध्यदिने[7] ध्यायेद्भवभीतिहरं विभुम् ।
अस्ताचलगते भानौ हिमालयगतं[8] पुनः ॥ २३ ॥

ध्यायेद्धिमालयगिरिं सर्ववृक्षविभूषितम्[9] ।
सर्वत्र फलपुष्पाढ्यं जाह्नवीजलशीतलम् ॥ २४ ॥

पूजितं देवगन्धर्वैर्ब्रह्मलक्ष्म्या[10]समावृतम् ।
यूथैश्च मृगजातीनां महिषर्क्षनिषेवितम् ॥ २५ ॥

---

1. क- ०मुद्रिके
   ज- ०मालैश्च (?)
2. क, ख, ट- वनमालां च
3. ग- अथार्पयन्तं
4. ख omits from अध्यापयन्तं to स्वलीलया
   ज- सुलीलया
5. घ- श्रीजगन्नाथं
6. ख, ट- ०कारकम्
7. ख, ग, घ, च, ज, ठ- मध्यंदिने
8. ङ- ०यागतं
9. ग- ०समुद्भवम्
10. ठ- ०लक्ष्मी०

रुरु[1]वानरशार्दूल[2]सिंहद्वीपिसमाकुलम् ।
कुरङ्गबर्हिणाकीर्णं[3] कोकिलालाप[4]शब्दितम्[5] ॥ २६ ॥

अचिन्त्यं मनसाऽप्यन्यैः सरोभिः[6] समलंकृतम् ।
विशालैश्चाग्निशरणैर्भूषितं कुसुमा[7]वृतैः ॥ २७ ॥

क्रीडन्ति सर्पैर्नकुला मृगैर्व्याघ्राश्च मित्रवत्[8] ।
प्रभावाद्दीप्ततपसः सन्निकर्षान्महात्मनः ॥ २८ ॥

तत्र[9] षड्ऋतुसंसेव्यं[10] कल्पवृक्षं विचिन्तयेत् ।
वैडुर्यपत्रममलं[11] मुक्तापुष्पमनोहरम् ॥ २९ ॥

स्वर्णमूलं[12] महाशाखं दिव्यमाणिक्यपल्लवम् ।
अपवर्गफलं नित्यं तस्याधो मणिमण्डपम् ॥ ३० ॥

स्वर्णैश्चतुर्भिः स्तम्भैश्च मध्य[13]नीलैश्च शोभितम् ।
वितानलम्बितोर्ध्वं च पुष्पमालावलम्बितम्[14] ॥ ३१ ॥

प्रदीपावलिसंकीर्णं नन्दिभृङ्गिकृतध्वनिम् ।
देवीगणसमाकीर्णं सोपानपदपङ्क्तिकम्[15] ॥ ३२ ॥

व्याघ्रचर्मासने तत्र शयानं शशि[16]सन्निभम् ।
पादपद्माश्रितापर्णापाणि पङ्कजसंपुटम् ॥ ३३ ॥

---

1. ख, ट- ऋक्ष
   झ- गुरु
2. ख- ०शार्दूर०
3. ग- ०संकीर्ण
4. ङ, झ- ०नाप० (?)
5. ट- ०शङ्कितम्
6. ख- सभाभिः
7. ञ- सुसुमा०
8. ख- मन्त्रवित् (?)
9. ख, घ, छ, झ, ट- ततः
   ज- तत्रः (?)
10. ख, ट- षड्ऋतुकुसुमसेव्यं
11. ख, ट- ०कमलं
    ग, च- ०मलकं
12. घ- ०जालं
13. घ- मधु०
14. ख, ट, ठ- ०विलम्बितम्
15. ख, ट- ०पङ्कजम्
16. ख, ट- ०गिरि०

शीर्षोपधानवृषभं खण्डेन्दुकृतमस्तकम्[1] ।
बिम्बोष्ठहासरुचिरं कदम्बस्रग्विभूषितम् ॥ ३४ ॥

कुङ्कुमालेपितोरस्कं वीज्यमानं तु चामरैः ।
उपहास[2]समायुक्त[3]लोलचक्षुषमीश्वरम् ॥ ३५ ॥

पार्वती[4]नयनापाङ्गैर्द्रवीभूतहृद[5]म्बुजम् ।
स्वशत्रोः[6] कामदेवस्य हृदयानन्दकारकम् ॥ ३६ ॥

भुञ्जन्तं ताम्बुलं दिव्यं[7] दक्षिणेन च पाणिना ।
जिघ्रन्तं वामपाणिस्थ[8]नीलोत्पलचतुष्टयम् ॥ ३७ ॥

अन्याभ्यामेण[9]परशू[10] धारयन्तं कृपानिधिम्[11] ।
मन्दवातसमायोगाद्धूत[12]दिव्याम्बरं शुभम् ॥ ३८ ॥

शङ्खचक्रगदापद्मधारिणा[13] कृष्णरूपिणा[14] ।
स्तुतं नामसहस्रैस्तु तण्डिना[15] चोपमन्युना ॥ ३९ ॥

ध्यात्वैवं मोक्षदं शम्भुं न भूयो योनिजो भवेत् ।
प्राप्य कामानिहामुत्रापवर्गमपि[16] वा लभेत्[17] ॥ ४० ॥

---

1. ज- ०मण्डलम्
2. ख, ट- उपहार०
   घ- उपहासं
3. ख, ग, घ- ०युक्तं
4. ग- पङ्कजा० (?)
5. छ reads ०हृदय० for हृद०
6. घ- स्वसुग्रे (?)
7. ख, ञ, ट- दिव्यताम्बूलं
8. ग- ०पाणिस्थं
   ठ- ०पादस्थ०
9. क- अन्यान्यासेन (?)
10. क, ञ- ०परशुं
    ख, ठ- ०परशून्
11. ख, ट- कृपाम्बुधिम्
12. क- ०योगोद्धृत०
13. ज- ०धारिणि (?)
    - ०धारिणी (?)
14. ज- ०रूपिणीम् (?)
    ठ- ०रूपिणी (?)
15. क, ट- ०दण्डिना
    ज- ०तण्डिका
16. ख, ट- ०मुत्र त्रिवर्गनपि
    च, छ, ज- ०मुत्र त्रिवर्गमपि
17. क, ङ, च, ज- नालभेत्
    घ- चाभवत्
    छ, झ, ञ, ठ- चालभेत्

एवं ध्यायेन्महादेवं त्रिकालेषु नरोत्तमः ।
ध्यात्वा प्रयोगान् युञ्जीत सर्वागमप्रचोदितान् ॥ ४१ ॥

मन्त्रा[1]क्षराणामुच्चारं ज्ञात्वा सम्यक् विचक्षणः ।
कृत्वा प्रयोगं[2] लभते त्रिवर्गानपवर्गकम् ॥ ४२ ॥

भवेदुदात्तो[3] नाऽर्णो हि मार्णो वार्ण[4]स्तथैव च ।
निहतः[5] साक्षिवान्तस्तु पवनः[6] स्वरितो भवेत्[7] ॥ ४३ ॥

पञ्चाक्षरजपाच्छ्रेयो नान्यदस्ति जगत्त्रये[8] ।
ज्ञात्वैवं देशिकेन्द्रस्तु जपेत्पञ्चाक्षरं मनुम्[9] ॥ ४४ ॥

द्विसहस्रं प्रजप्या[10]ऽस्य मुच्यते रोगसङ्कटात् ।
त्रिसहस्रजाद्दीर्घमायुरा[11]लभते नरः ॥ ४५ ॥

त्रिसहस्रं जपेन्नित्यं यस्तु पञ्चाक्षरं नरः ।
सर्वपापविनिर्मुक्तो[12] मुच्यते भवबन्धनम् ॥ ४६ ॥

अष्टोत्तरसहस्रं यो यावज्जीव[13]प्रतिज्ञाया[14] ।
नित्यं जपेदनश्नश्च स व्रजेद्राजतं गिरिम् ॥ ४७ ॥

---

1. घ- यत्रा०
2. ग- प्रयोगान्
3. घ- ०दान्तो
4. क- नानन्तो हि मन्त्रो शि०
5. क- विहितः
   ग- न हितः (?)
6. ग- तपतः
7. ख omits some words and reads "भवेदुदात्तोनार्थोवान्तस्तु पवनः स्वरितो भवेत्"
8. घ- ०जपत्रये
9. क- मनुः
10. ख,घ,ङ,च,छ,ज,ञ,ट,ठ- प्रजप्त्वा
11. ख- ०श्च
12. ज- स सर्वपापनिर्मुक्तो
13. घ, झ- ०जीवी
    ङ- ०जीवि०
14. क- प्रतीक्षया

सहस्रवृद्ध्या[1] जप्त्वा तु सर्वकामां[2]ल्लभेन्नरः ।
कोटिं जप्त्वा भवेत्सा[3]क्षाच्छिव एव सनातनः ॥ ४८ ॥

मनो[4] यत्नेन संयम्य वेदलक्ष[5] जपेत्तु यः ।
स सर्वकारणानां तु[6] विजयं समवा[7]प्नुयात् ॥ ४९ ॥

जप्त्वा पञ्चाक्षरं लक्ष पञ्च[8]विंशतिसंख्यया ।
पञ्चविंशतितत्त्वेषु विजयी देशिको भवेत् ॥ ५० ॥

अर्द्धरात्र्या[9]मतीतायां जप्त्वा दशसहस्रकम् ।
अनेनैव शरीरेण[10] ब्रह्मसिद्धि[11]मवाप्नुयात् ॥ ५१ ॥

मध्यरात्रेऽस्या[12] निर्वाते निःशब्दे निर्भये स्थले[13] ।
लक्षं जप्त्वाप्यनालस्यं पश्येज्ज्योत्स्नां शिवस्य तु ॥ ५२ ॥

पिप्पलं पाणिना[14] स्पृष्ट्वा शुचिः शौरिदिने नरः ।
प्रजप्याष्टो[15]त्तरशतमपमृत्युं[16] विनाशयेत् ॥ ५३ ॥

भास्कराभिमुखो भूत्वा जप्त्वा लक्षं मनुं नरः ।
जुहन्न[17]ष्टोत्तरशतमन्नैर्व्याधीन् विनाशयेत् ॥ ५४ ॥

शुचिः स्थित्वा[18] तु पूर्वाह्णे शतेनाष्टो[19]त्तरेण च ।
उपस्थाय रविं नित्यं सर्वरोगै[20]र्विमुच्यते ॥ ५५ ॥

---

1. ख, घ, ट- ०वृत्त्या
   ङ, च, छ, ज, ञ, ठ- ०बुध्या
2. क,ख,ग,घ,ङ,ज,झ,ट,ठ- omit अनुस्वार
   च- ०कामं, ञ- ०कामo
3. ञ- लभेत्
4. ज- नमो
5 ख, ट- चतुर्लक्षं
6. ख, ट- च
7. ञ- सर्वमा०
8. ट- यो वै
9. ञ- ०रात्र०
10 घ- स्वरूपेण
11. घ, छ, ज, झ- ०सिद्ध०
12. क, छ- ०पि
   ञ- ०रात्रस्य
   ठ- अर्धरात्रेऽपि
13. क, ग, च, छ, झ- निर्भयस्थले
14. ख- पिप्पलपाणिना
15. ख,ग,घ,ङ,च,छ,ज,ञ,ट,ठ- प्रजप्त्वा
16. ज- ०महामृत्युं
17. घ, ङ, झ- जह्यु
18. घ- शुचिर्भूत्वा
19. घ- शतमष्टो०
20. च, ञ- ०पापै०

अष्टोत्तरशतेनापि नित्यमादित्यसंमुखे ।
पीत्वा वार्यु[1]दरव्याधीन्मासेनैकेन हन्ति च ॥ ५६ ॥

सरिद्वारिषु संपूर्ण[2] स्पृष्ट्वा जप्त्वायुतं घटम् ।
तैर्वा भिरिर्नरः स्नात्वा सर्वव्याधीन् क्षय[3] नयेत् ॥ ५७ ॥

भुञ्जीयादन्वहं त्वन्नं जप्त्वाष्टाविंश[4]संख्यया ।
पलाशसमिधस्तावद्धुत्वारोग्यमवाप्नुयात् ॥ ५८ ॥[5]

वारेणैकादशेनान्नमश्नीयादभिमन्त्रितम्[6] ।
चर्व्यं लेह्यं तथा पेयं विषमप्यमृतं भवेत् ॥ ५९ ॥

पवित्रमद्रि[7]मारूढो जप्त्वा लक्षमनन्यधीः ।
शान्त्यर्थं सर्वरोगाणां प्रजुहुयाद्ग्रहा[8]युतम् ॥ ६० ॥

पलाशसमिधामग्नौ[9] शिव[10]मार्गोदिते शुभे ।
सर्वपापविनिर्मुक्तो नीरुजो मनुजो भवेत् ॥ ६१ ॥

उपोष्य पूर्वदिवसं शुचिश्चन्द्रार्कसग्रहे ।
यावद्ग्रहणमोक्षान्तं[11] जपेत्तावत्समाहितः ॥ ६२ ॥

नद्यां समुद्रगामिन्यां विमोक्षेऽप्यभिमन्त्रितम् ।
अष्टोत्तरसहस्रेण मन्त्री[12] ब्राह्मी[13]रसं पिबेत् ॥ ६३ ॥

---

1. ख, ट- चाम्बू०
   ग, ङ, च, छ, ज, झ, ञ, ठ- वार्यो०
   घ- ष्ट्रोहावामो
2. ग- संकीर्णं
3. ख, ट- व्याधिक्षयं
4. ख, ग, च, ट- ०विंशति० (?)
5. ख,ङ,झ- omit the verse No. 58
6. ख, ट- ०मन्त्रितः
7. ख, छ, ट, ठ- ०मति०
8. ग- ०द्गुहा० (?)
9. ख, ट- ०नग्नौ
10. क, ख, ग, च, ट, ठ- शैव०
11. ग- ०योगो तु (?)
    ङ, ज, ठ- ०मोक्षौ तु
12. ठ- सदा
13. ठ- ब्राह्मण० (?)

ततः कवित्वं पाण्डित्यं सर्वशास्त्रप्रकाशकम्[1] ।
प्राप्नुयान्नात्र सन्देहः शिवस्याज्ञाप्रमाणतः ॥ ६४ ॥

चन्द्रसूर्य्यग्रहे लिङ्गं[2] समभ्यर्च्यायुतं जपेत् ।
सर्वान् कामनवाप्नोति पुरुषो नात्र संशयः ॥ ६५ ॥

अथ पापविशुद्ध्यर्थं प्रयोगान विदधीत वै ।
कबन्धेऽब्ज समालिख्य कर्णिकासंस्थितारकम्[3] ॥ ६६ ॥

कबन्धमेकविंशत्याभि[4]मन्त्रयेश्वरमानसः[5] ।
स्नात्वाचम्य ततः कुर्यादभिषेकं स्वमूर्द्धनि ॥ ६७ ॥

कुम्भेन पर्ण[6]पुटकैः करद्वयपुटेन वा ।
जप्त्वैकादशवारं तु स्नायात्तेनाथ वारिणा ॥ ६८ ॥

पुनरेकादशं जप्त्वा सर्वविघ्ननिवृत्तये[7] ।
समन्तादञ्जलिं[8] मन्त्री त्वभिषिच्या(च्या)चमेत्पुनः[9] ॥ ६९ ॥

कुशाग्रैः प्रोक्षयेद्भूयस्तावदेव स्वमूर्द्धनि ।
स्नात्वैवं पापनिर्मुक्तो व्रजे[10]त्कैलासमन्दिरम् ॥ ७० ॥

शतलक्षममुं[11] जप्त्वा मुच्यते ब्रह्महत्यायाः ।
पञ्चाशल्लक्षमात्रेणो[12]पपापेभ्यः प्रमुच्यते[13] ॥ ७१ ॥

---

1. ख, ट- ०प्रकाशनम्
2. ख- चैव
3. क- संस्थतारकैः
4. झ- ०विंशत्यां भि० (?)
5. ग- ०मानवः
6. घ, ङ, झ, ञ- पूर्ण०
   ज- कर्ण०
7. घ, ङ, झ- ०विघ्नं निवर्त्तते
   ज- ०निवर्त्तये (?)
8. घ, ङ, च, ज, झ, ठ- ०दञ्जलिमन्त्री
9. ख, ट- त्वभिषेकं यत्पुनः (?)
10. ञ- वसेत्
11. क, ख, ङ, ट, ठ- ०मियं
12. ञ- ०मात्रेण
13. क- पापेभ्यो विमुच्यते

अति[1]पापोपपापानां[2] क्षयाय[3] च तदर्द्धकम् ।
अन्येषां सर्वपापानां जपेदिष्ट[4]सहस्रकम् ॥ ७२ ॥

भ्रष्टो भूत्वा त्रिसन्ध्याभ्यस्त्रयस्त्रिंशति संख्यया ।
जप्त्वा मन्त्रं विशुद्ध्येत स्नानहीनो नरस्तथा ॥ ७३ ॥

पत्रं पुष्पं फलं तोयं मूलमन्नं[5] तथौषधम् ।
शिवेऽनिवेद्य योऽश्नीयात्प्रायश्चित्ती भवेत्तु सः ॥ ७४ ॥

एतत्पापविशुद्ध्यर्थमष्टोत्तरशतं मनुम् ।
मन्त्री पञ्चाक्षरं जप्त्वा पूजया च विशुद्ध्यति ॥ ७५ ॥

अनस्थि[6] प्राणिनं[7] हत्वा जपेदेकशतं मनुम् ।
हिंसन्पक्षिगणान्मन्त्री शतमेकादशोत्तरम् ॥ ७६ ॥

नकुलं जिह्मगं ह्योतुं[8] श्वाऽश्वो[9]ष्ट्रखरकुञ्जरान् ।
हत्वाश्वारिवराहैणानष्टो[10]त्तरशतं जपेत् ॥ ७७ ॥

सूतके मृतके भुक्त्वा[11] मनुमष्टोत्तरं शतम् ।
शूद्रं द्विजवरं[12] हत्वा जपेदष्टसहस्रकम् ॥ ७८ ॥

---

1. ख,ग,घ,ङ,च,छ,ज,झ,ञ,ट,ठ- उप०
2. ख- उपपापः पापनाम
3. ख- क्षयया (?)
4. क- ०दिक्षु
5. च- ०मण
6. क- अनस्थिः
7. ख, घ, ट- अनस्थिप्राणिनं
8. ख, ग, ट- त्वोतुः
   घ, झ- क्रौञ्च
   ङ, च, छ- त्वत्तं
   ज, ञ, ठ- होतुं
9. क drops ०श्वो०
10. ग, च, ठ- ०मष्टो० (?)
11. ख, ग, घ, छ, झ, ठ- भुङ्क्त्वा
12. ग- ०पुरं
    ट, ठ- ०परं

महापातकनाशायायुतं जप्त्वाऽर्च्य शङ्करम् ।
प्राणायामैस्त्रिसन्ध्यासु मुच्यते नात्र संशयः ।। ७९ ।।

अभोज्यान्नं नरो भुक्त्वा गत्वा वप्यन्त्यजां[1] स्त्रियम् ।
जप्त्वायुतं मनुवरं सर्वपापैः प्रमुच्यते ।। ८० ।।

हविष्याशी नरो भूत्वा जपेल्लक्षाष्टकं तु यः[2] ।
त्रिकोटिजन्मपर्य्यन्तं धर्मे बुद्धि[3]रचञ्चला ।। ८१ ।।

जुहुयात्पायसैः शुद्धैर्घृताक्तैः खण्डमिश्रितैः ।
जपहोमकृतं त्वेवं धर्मो न पुरुषं त्यजेत् ।। ८२ ।।

अर्थार्थी दशलक्षं तु जप्त्वा श्रीवृक्षमूलके ।
जुहुयान्मधुसंयुक्तैः[4] शुभैः कृष्णतिलैर्नरः ।। ८३ ।।

धनधान्यसमायुक्तो वहुकाञ्चनभूषितः ।
भवेत्सर्वप्रिया नित्यं लक्ष्मीस्तं ना त्यजेत्कदा ॥ ८४ ॥

कामार्थी सर्वकामार्थमुद्याने विजने[5] जपेत् ।
चतुर्लक्षं घृतं हुत्वा सर्वकामानवाप्नुयात् ।। ८५ ।।

---

1 क, ग, ट- रजस्वलां
ज- चाप्युज्ज्वलां

2. घ- नरः

3. क, ट- बृद्धि०

4. च- संसक्तैः

5. क- विपिने

चतुर्दश्यां[1] चतुर्दश्यां नक्ताशी संयमी भवेत् ।
त्रिसन्ध्य लिङ्गमभ्यर्च्चे[2]द्गच्छेत्[3] श्रीशङ्करालयम् ॥ ८६ ॥

आचम्य प्रयतो भूत्वा उपविश्यासने शुभे ।
व्याघ्रचर्मणि कौशे वा बद्धपद्मासनः[4] सुधीः ॥ ८७ ॥

नमस्कुर्यात्ततः शम्भुं पार्वतीं गणनायकम् ।
ऋजुं कृत्वा शिरोग्रीवं हृदये चिन्तयेत् शिवम् ॥ ८८ ॥

ध्यायेन्नासाग्रनेत्रं मुकुटशशिधरं कुन्दकर्पूरगौरं,
चन्द्रास्यं चारुहासं विविधमणिलसत्कुण्डलं नीलकण्ठम्[5] ।

ध्यानस्थं बीजपूरं त्वभयमथ वरं वर्णमालां दधानं
श्रीशम्भुं शुक्लपङ्केरुहगतममृतायुःप्रदं कृत्तिवासम् ॥ ८९ ॥

एतद्ध्यानं[6] महापुण्यं संसारभयनाशनम् ।
मोक्षार्थिना[7] तु कर्त्तव्य वाणाक्षरमनो[8]जपेत् ॥ ९० ॥

एवं ध्यात्वा जपेन्मन्त्रमयुतं[9] देशिकोत्तमः ।
लभेच्छङ्करसायुज्यं स महेशप्रसादतः ॥ ९१ ॥

---

1. ञ- त्रयोदश्यां
2. ख- ०मभ्यर्च्य
3. ख- स गच्छेत्
4. ग- पद्मासने
5. ख, ग, च, ज, ञ, ट- कम्बुकण्ठम्
6. ग- एवं ध्यात्वा
7. ग, छ- मोक्षार्थिनां
8. ग- ०मनं
9. क ०मन्त्री अयुतं

अष्टम्यामष्टसाहस्रं जप्त्वा हुत्वा तिलैः शुभैः ।
सर्वग्रहापदस्तस्य विनश्यन्ति न संशयः ॥ ६२ ॥

एकादशीनिशामध्ये बिल्ववृक्षं समाश्रितः ।
जपेद्दशायुतं मन्त्रं रक्तपुष्पैश्च[1] पूजयेत् ॥ ६३ ॥

जुहुयात्[2] सर्षपै[3]श्चैव तद्दशांशेन मानवः ।
देवानां सम्पदं गृह्यादितरेषां च[4] का कथा[5] ॥ ६४ ॥

विद्यार्थी पञ्चलक्षं तु जप्त्वा श्रीवृक्ष[6]सन्निधौ ।
तिलैर्वा मधुभिर्हुत्वा बृहस्पतिसमो भवेत् ॥ ६५ ॥

विष्ण्वालये जलान्ते वा नित्यमष्टोत्तरं शतम् ।
वर्षमेकं नरो जप्त्वा[7] लभेद्भक्तिं दृढां शिवे ॥ ६६ ॥

बिलद्वारं समासाद्य जपेत्पञ्चसहस्रकम् ।
बिलकन्या[8] समागत्य भार्या च वरदा भवेत् ॥ ६७ ॥

दक्षिणामूर्त्तिदेवस्य[9] संनिधौ प्रजपेन्मनुम् ।
लक्षमष्टोत्तरं चैव नक्ताशी संयमी नरः । ६८ ॥

---

1. घ- ०पुष्पैः प्र०
2. क,ख,ग.घ,ज,झ.ञ,ठ- जुहूया
3. ख- सर्पिभिः (?)
4. ठ- तु
5. ङ, ज- तथा
6. क, ख, ग, ङ, छ, ञ- वृषभ०
7. ख- नरः कुर्यात्
8. घ- ०कन्दात्
9. ञ- ०लिङ्गस्य

जुहुयात्तद्दशांशेन नारिकेलं घृतेन[1] च[2] ।
पुष्पैररण्यसम्भूतैः पूजयेत्परमेश्वरम् ॥ ९९ ॥

जातिस्मरत्वमाप्नोति[3] मनसा यद्यदिच्छति[4] ।
ज्ञानं[5] च परमं विन्द्या[6](न्दे ?)दनुकूलाः[7] सदाऽमराः ॥ १०० ॥

पञ्चाशल्लक्षमानं तु शान्तिकर्मणि वै जपेत् ।
वश्ये तदर्द्धमष्टाभिर्लक्षैः स्तम्भन[8]मुच्यते ॥ १०१ ॥

विद्वेषणे सूर्यलक्षं जप्त्वा विद्वेषणं[9] रिपोः ।
उच्चाटने खेन्दुलक्षं मारणे[10] लक्षषोडश[11] ॥ १०२ ॥

एवं प्रयोगान् ज्ञात्वा तु प्रयुञ्जीत[12] यथेच्छया ।
जपान्ते मन्त्रवर्णांश्च स्तूयात्सिद्धिफलाप्तये ॥ १०३ ॥

ओंकार[13]बिन्दुसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः ।
मोक्षदं कामदं[14] चैव ओंकाराय नमो नमः ॥ १०४ ॥

न जातं[15] नैव सम्भूतं न च याति पराभवम् ।
नानाशक्तिधरं देवं नकाराय नमो नमः ॥ १०५ ॥

---

1. क- नारिकेलघृतेन
2. ख, ट- वै
3. ग, घ, ङ, झ, ञ, ठ- जातिस्मरमवाप्नोति
4. ज- यद्यमिच्छति
5. ग- ध्यानं
6. घ, ञ- विद्या०
   ठ- दद्या०
7. छ- ०क्रूराः
8. ठ- स्तवन०
9. क- विद्वेषणे
10. ञ- मारणं
11. क, ङ, च, छ, ञ, ट- ०षोडशम्
    ख, ट- लक्षकं भृशम्
12. क- एवं प्रयोगान् युञ्जीत प्रजप्तं च
13. क, ञ- ओंकारं
14. झ- कामदं मोक्षदं
15. ङ, च, ठ- यातं

महादेवं महात्मानं महायोगिनमीश्वरम्[1] ।
महापापहरं[2] देवं मकाराय नमो नमः ॥ १०६ ॥

शिवं शिवकरं शान्तं लोकानुग्रहकारकम् ।
शिवमेकं परं ब्रह्म शिकाराय नमो नमः ॥ १०७ ॥

वाहनं वृषभो यस्य वासुकिः कण्ठभूषणम् ।
वामे शक्तिधरं(रो) देवं(वो) वा[3]काराय नमो नमः ॥ १०८ ॥

यत्र यत्र स्थितो देवो योगज्ञेयो[4] महेश्वरः ।
यो गुरुः सर्वदेवानां यकाराय नमो नमः ॥ १०९ ॥

षडक्षरस्तवमिमं[5] जयान्ते चैव यः पठेत् ।
सोऽभीष्ट[6]फलमाप्नोति सत्यं सत्यं शिवोदितम् ॥ ११० ॥

स्तुत्वा जपं समाप्यैवं जुहुयात्तद्दशांशतः ।
द्रव्यैः पूर्वोदितैः सम्यक् शैवाग्निर्वक्ष्यतेऽधुना ॥ १११ ॥

कुण्डोपलेपनं चादौ मूलेन वीक्षणं तथा ।
अस्त्रेण प्रोक्षणं कुर्य्यात्कुण्डस्य किल देशिकः ॥ ११२ ॥[7]

---

1. ज- ०महेश्वरम्
2. ख, ट- मत्पातकहरं
   ङ, च, छ, ठ- महापातक०
3. क- व०
4. ज- जगद्व्यापी
5. घ- ०मिदं (?)
6. ज- अभीष्ट०
7. प्रोक्षणं तज्जलैः कुर्य्यादुत्तानेनैव पाणिना इति स्मृतिः. It is written in the body of t e text but not on the margin.

मूलेन हूं फडन्तेन कुशैः स्यात्ताडनं[1] मतम् ।[2]
अभ्युक्षणं कवचेन तस्य कुर्यात्ततः पुनः ॥ ११३ ॥

तिस्रो रेखास्तु पूर्वाग्रः कुशैरस्त्रेण चाचरेत् ।
रेखामेकामुत्तराग्रां कुण्डमध्ये[3] नरोत्तमः ॥ ११४ ॥

कुण्डमध्ये[4] चतुर्दिक्षु कवचेन कुशान् क्षिपेत् ।
मध्ये हृदयमन्त्रेण प्रदद्याद्विष्टरं शुभम् ॥ ११५ ॥

तस्मिन् देवं वृषस्थन्तं देवीं ऋतुमतीं स्मरेत् ।
ततः शुद्धाग्निमादाय वीक्षणाद्यं समाचरेत् ॥ ११६ ॥

क्रव्यादांश[5] त्यजेत्तस्मा[6]द्भागं[7] किञ्चिद्धुताशनात् ।
अवशिष्ट तु सस्कुर्याच्चतुर्भिर्वीक्षणादिभिः ॥ ११७ ॥

भ्रूमध्यजाठराग्निभ्यां[8] सममैक्यं स्मरन्वसोः[9] ।
योजयेद्वह्निबीजेन चैतन्यं पावके तदा ॥ ११८ ॥

तारेण मन्त्रितं मन्त्री धेनुमुद्राऽमृतीकृतम् ।
अस्त्रेण रक्षितं पश्चात् तनुत्रेणावगुण्ठितम् ॥ ११९ ॥

---

1. ख, ट- कुशैश्च ताडनं
2. ङ- अभ्युक्षणं तथा कुर्यादधोवक्त्रेण पाणिना इति स्मृतिः. It is written in the body of the text but not on the margin.
3. क- कुण्डे मुण्डे
   ट- कृष्णमध्ये
   ठ- कुण्डमुण्डे
4. ठ- कुण्डमुण्डे
5. ख, ङ, च, ज, ट, ठ- क्रध्यादः
   ञ- क्रव्यादेः
6. ख, च, ञ, ठ- संत्यजेत्तस्य
   ज- स त्यजेत्तस्य
   ठ- संयुजेत्तस्य
7. ख, ट- भावं
8. ख, ट- जामदग्निभ्यां
9. घ, च, छ, झ, ञ- स्मरन्यसोः
   ग- स्मरन्नसोः
   ख, ट- स्मरन्नसौ

अर्चितं त्रिः परिभ्राम्य कुण्ड[1]स्योपरि दक्षिणा-[2]
वर्त्त[3]क्रमेण प्रणव[4]मन्त्रोच्चारणपूर्वकम् ॥ १२० ॥

श्रीपार्वत्याः सकामायाः स्वपत्न्याः शिवसन्निधौ ।
शिववीर्य्यधिया तस्या[5] योनावेन[6] विनिक्षिपेत् ॥ १२१ ॥

अस्त्रेण देव्याश्च[7] करे दर्भकङ्कणबन्धनम् ।
गन्धपुष्पैश्च संपूज्य पुनर्द्द्यात्तु चन्दनम् ॥ १२२ ॥

मैथुनान्तर्धिया पश्चाद्द्यादाच[8]मनं तयोः[9] ।
गर्भाधानादिहोमं च ततः कुर्य्यात्तु साधकः ॥ १२३ ॥

तिलत्रयाहुती[10]गर्भाधानाय हृदयेन च ।
ततः पुंसवनार्थं च शिरोमन्त्रेण तावतीः ॥ १२४ ॥

सीमन्तोन्नयनार्थं च शिखया जुहुयात्ततः ।
पुनः कवचमन्त्रेण मन्त्री तज्जातकर्मणे[11] ॥ १२५ ॥

---

1. च- कुश० (?)
 झ- कुण्ठ० (?)
2. ख, ट- कुर्य्यान्मन्त्री प्रदक्षिणम्
3. ख, ट- ०वृत्त०
4. ख, ट- प्रणवं
5. ख, ट- तया
6. ङ- यो नीवेनं
 ज, झ- योनीमेनं
 ठ- योनावेवं
7. क drops श्च
8. ग- च्च
9. ञ writes त्रयः below तयोः
10. ख, ङ, ज, झ, ट, ठ- ०हुति०
 ग- त्रितालयाहुती
11. क- कर्मणि

नेत्रेण नामकर्मार्थं[1] तिलाहुति[2]त्रयं हुनेत्[3] ।
बहिर्निष्क्रमणायाथ अस्त्रमन्त्रेण साधकः ॥ १२६ ॥

अथा[4]न्नप्राशनायापि[5] सर्वमन्त्रेण चाहुनीः[6] ।
चूडोपनयनार्थं च तारेण[7] जुहुयान्नरः ॥ १२७ ॥

ततश्च पितरौ तस्य संपूज्य तु विसर्जयेत् ।
अस्त्रेण पञ्च समिधो जुहुयाद्घृतसंप्लुताः ॥ १२८ ॥

चतुर्दिक्षु च परिधाविष्टरौ कलयेद्बुधः ।
ब्रह्मशङ्करविष्णूंश्च अनन्तं पूजयेत् क्रमात् ॥ १२९ ॥

शक्रादीन् पूजयेद्दिक्षु स्वासुस्वासु यथाविधि ।
श्रावयेत्पार्वतीपुत्रं[8] रक्ष मामिति[9] बालकम् ॥ १३० ॥

स्रुक्स्रुव[10]मूलमध्याग्रान्[11] स्पृष्ट्वा वै देशिकोत्तमः[12] ।
कुशस्य मूल[13]मध्याग्रैर्दक्षिणे स्थापयेत्ततः ॥ १३१ ॥

---

1. घ- ०कार्यार्थं
2. घ- ०हुतिं (?)
3. ञ- हुयात् (?)
4. ख, च, ज, ञ, ट- तथा
5. क- ०थ
6. घ, झ, ठ- चाहुतिः
7. घ- परेण
8. ञ- युक्तं
9. ज- मामथ
10. क- स्रुक्स्रुवौ
    ख, ट- श्रुवस्रुव०
    ग, च, ठ- स्रुकस्रुव०
    घ- श्रुक्श्रुवौ
    ङ- श्रीकश्रीव० (?)
    छ- श्रीकश्रीव०
    ज, झ- श्रुकश्रुव०
    ञ- स्रोकशृव०
11. ख, च, छ- ०मूलकमध्याग्रान्
    घ- ०मूलमध्या च
    ङ- ०मूलमध्या
    ज- मुलं मध्या
    झ, ट, ठ- ०मूलमध्यगान
12. ख- जुहूयात्ततः
13. ग, च, छ, ञ, ठ- कुशमूलक०

स्रुवे[1] च श्रीमहादेवं पार्वतीं स्रुचि[2] पूजयेत् ।
गव्यं घृतं समादाय वीक्षणादिविशोधितम् ॥ १३२ ॥

प्रताप्योद्वासयेत्तं चो[3]त्पवनं कुशयुग्मकैः[4] ।
हृदा दर्भद्वयं क्षाल्य अस्त्रेणोद्दीपयेत्[5] घृतम् ॥ १३३ ॥

घृते पक्षद्वयं चिन्त्यं कृष्णं शुक्लं तथोभयम् ।
कृष्णे स्वाहाऽग्नये शुक्ले सोमाय च विधीयते ॥ १३४ ॥

जुहुयान्नेत्रयोरग्नेस्तृतीयनयने ततः ।
द्विभागतो[6] ऽग्निसोमाभ्यामग्निस्विष्टकृते मुखे ॥ १३५ ॥

ततो मूलेन जुहुयाद्घृतपञ्चाहुतीर्नरः[7] ।
पञ्चब्रह्मक[8]मन्त्रैश्च पञ्चपुष्पाञ्जलीन्[9] क्षिपेत् ॥ १३६ ॥

त्वं शैवाग्नि[10]र्विचिन्त्येति कुरु सिद्धिं मम प्रभो ।
इत्यनुज्ञाप्य तं वह्निं नमस्कुर्यात्ततो नरः ॥ १३७ ॥

अग्निं प्रज्वलितं वन्दे जातवेदं हुताशनम् ।
सुवर्णवर्णममलं समिद्धं[11] विश्वतोमुखम् ॥ १३८ ॥

---

1. ङ, छ, ज- श्रीवे
   च- शृवे
2. ङ, छ, ज- श्रीचि
   च, ञ- शृचि
   ठ- स्तुतिo (?)
3. ज- oत्तथोo
4. ग- oमूलकैः
5. ग- अस्त्रेण दीयते
6. ख- विभागतो
7. ख, ज, ट- oहुतिं नरः
8. छ- oमन्त्रकo
9. ग- oपुष्पाञ्जलिं
   घ, ज- oपुष्पाञ्जलीं
10. ञ- शैवाग्नि
11. ख, ङ, झ, ञ, ट- समिधं
    ज- संसिध्यं (?)

द्रव्येण जुहुयाद्धीरस्तदङ्गानि दशांशतः ।
मूलेन वौषडन्तेन स्रुचा[1] पूर्णाहुतिं हुनेत्[2] ॥ १३६ ॥

शिव[3]प्रीत्या ततः शैवान् ब्राह्मणान् भोजयेत्सुधीः ।
कृताञ्जलिपुटो भूत्वा नमस्कुर्यात्तु शङ्करम् ॥ १४० ॥

निर्द्धौतामलपङ्काय स्वभावामलमूर्त्तये ।
शितभस्माङ्ग[4]रागाय महेशाय नमोऽस्तु ते ॥ १४१ ॥

नीलकण्ठाय शर्वाय[5] अजायामित[6]मूर्त्तये ।
चररूपाय शान्ताय शाश्वताय[7] नमोऽस्तु ते[8] ॥ १४२ ॥

महाभोगीन्द्र[9]हाराय पिङ्गलोचनचारवे ।
विचित्रचरिताढ्याय[10] अनन्ताय नमोऽस्तु ते ॥ १४३[11] ॥

पराय परमेशाय सर्वगाय[12] महात्मने ।
अतीतगुणसंघाय[13] विश्वेशाय नमोऽस्तु ते [14]॥ १४४ ॥

सर्वप्रणत[15]रूपाय स्वयमप्रणतात्मने[16] ।
पूज्यानामपि पूज्याय अच्युताय नमोऽस्तु ते ॥ १४५[17] ॥

---

1. ख- सृचा
   ङ, छ, ज- श्रीचा
2. क- चरेत्
3. ज, ञ- शिवः
4. ञ- शिवभक्ताय (?)
5. क, ख, घ, ट- सर्वाय
6. ज- अनन्तायाशि० (?)
7. ञ- नीलकण्ठ०
8. ग omits this verse
9. ञ- ०योगीन्द्र०
10. ज- ०रचिताप्याय (?)
    ञ- ०रचिताढ्यम् (?)
11. ख, ग, ट omit this verse
12. ग, घ, ञ, ठ- ०सर्वेशाय
13. ङ, ज, ञ, ठ- ०संहाय
14. ख, ट omit this verse
15. ख, ट- ०प्रणव०
16. ञ- वामाचारविभाविने
17. ग omits this verse

ब्रह्मेन्द्रविष्णुवन्द्याय स्वयमुत्पत्ति[1]हेतवे ।
भुक्ति[2]मुक्तिप्रदानाय संस्तुताय नमोऽस्तु ते ॥ १४६ ॥

वामाय वामरूपाय वामाचार[3]विभाविने ।
वामकान्ता[4]र्द्धदेहाय वामदेवाय ते नमः ॥ १४७ ॥

एवं हिमालयसुतामुखचन्द्रचकोरकम् ।
होमान्ते देशिकः स्तुत्वा[5] प्राप्नुयादीप्सितं फलम् ॥ १४८ ॥

वक्ष्यमाणांस्ततः[6] शैवान् शिवप्रणतचेतसः ।
गन्धपुष्पादिभिः पूज्य नमस्कुर्यात्प्रयत्नतः ॥ १४९ ॥

वाणं भीमं[7] च पृथ्वीं रघुकुलतिलकं जामदग्न्यं कुमारं
श्रीकृष्णं चोपमन्युं शतमखमशितं[8] रावणं तण्डि[9]मेतान् ।
शैवान्द्वादश काल[10]पाशनिवहच्छेदे[11] कुठारान् शुभान्
वन्देऽहं भववारिधिप्रतरणे पोतान् शिवप्रीतिदान् ॥ १५० ॥

इति श्रीशैवचिन्तामणौ काशीहिमवद्वर्णने[12] विनियोगाग्नि-
संस्कारान्तकथनो नाम सप्तमः पटलः ।

—●—

1. घ. ज, झ- ०मूरार्त्ति०
ङ- ०सुरार्त्ति०
2. ङ, छ- भक्ति०
3. ख, ट- ०क्षर०
च- वामचार०
ज- वामापर०
4. क- ०कर्णा०
ग- कामीकान्ता०
ठ- कामकान्ता०
5. ख, ट- देशिकेन्द्रस्तु
6. क,घ,ङ,च,झ,ट,ठ- वक्षामाणं ततः
ञ- वक्षमाणांस्तु तान्
7. घ- भीष्मं
8. क- ०मसितं
च- ०मुखमशितं
9. छ- चण्डि०
ज- चशि० (?)
ञ- चण्ड० (?)
10. घ- ०पाल०
11. ख,ग,ङ,च,छ,ज,ञ,ट,ठ- ०समुहच्छेदे
घ, झ- ०समूहच्छेदे
12. क- काशीमहिमावर्णने
ख, च, ज, ञ, ट- ०वर्णनादि०

अथ अष्टमः पटलः

वक्ष्येऽथोऽहं[1] दर्शनं शङ्करस्य
सर्वाघघ्नं[2] सर्वसम्पत्करं च ।
यत्कृत्वाशु[3] मुनयो[4] मानवाश्च[5]
कैलासाद्रिं ब्रह्मविष्णुं विहाय ॥ १ ॥

स्नानं कृत्वा सोत्तरीयं दधानो
वासो[6] गच्छेच्छङ्करस्यालयं च
प्रक्षाल्याङ्घ्रि[7] शुद्धतोयेन धीरः
कुर्यादाचम्येन्द्रियस्पर्शनं च ॥ २ ॥

ततो दृष्ट्वा वृषभं धर्मरूपं
तच्छीर्षकं पूजयेत्पुण्यदर्भैः ।
ओं चत्वारीत्यादिकं[8] मन्त्रमुक्त्वा
स्पृशेत्कोषं तस्य वै तीर्थपूर्णम्[9] ॥ ३ ॥

---

1. घ- अथो वक्ष्ये
2. क- ०ङ्घ्नं (?)
   ग, भ- ०पद्घ्नं
   घ, ज- ०पघ्नं (?)
3. छ drops शु
   ज- ०षु
   ञ- ०सौ
4. ज- ०र्यतनयो (?)
5. घ. भ- मानवांश्च
6. ज omits वासो
7. च- प्रक्षाल्याङ्घ्री
   ठ omits प्रक्षालाङ्घ्रिं
8. ञ- ०दिक०
9. ज- ०पुण्यम्

उक्ष्णो[1] मध्ये चन्द्रमः[2]सूत्रकस्य
चण्डं दृष्ट्वा[3] भूय उक्षाणमेव ।
तस्मात्पश्येत्सोमसूत्रं वृषं तु[4]
चण्डं सूत्रं चण्डनाथं वृषं च ॥ [8]४ ॥

सव्यासव्यं गृहि(ही)णामेव[5]मेत-
द्ब्रूया[6]त्सव्यं ब्रह्मचर्यस्थितानाम् ।
नित्यं शम्भोरपसव्यं यतीनां
प्रोक्तं पुण्यं त्रिविधं वै क्रमेण ॥[9] ५ ॥

एवं कुर्याद्दक्षिणं यः प्रपूर्वं
हन्यात्पापं ब्रह्महत्यादिकं सः ।
तस्माद्गच्छेद्राजताद्रिं वरेण्यं
गत्वा[7] यस्मात्पुनरावर्त्तते न ॥ ६ ॥

---

1. क, घ- उष्णो० (?)
2. ख, ट- चन्द्रमाः (?)
3. ज, झ- दृष्ट्या
4. ख- च
5. ख- ०मेक०
6. ट- द्रूयात्
7. छ drops गत्वा

---

8. क- वृषं चण्डं वृषं चैव सोमसूत्रं पुनः वृषम् ।
चण्डं च सोमसूत्रं पुनश्चण्डं पुनः वृषम् ॥
उत्तरेण चण्डनाथस्य ऐशान्यां वृषभस्य च ।
दक्षिणे गणनाथस्य पुरी स्कन्दस्य पश्चिमे ॥

ख, ट read the above verses as part of the text after verse 3.

9. क- उपसव्यं यतीनां च सव्यं च ब्रह्मचारिणाम् ।
सव्यासव्यं गृहस्थानां नित्यं शम्भोः प्रदक्षिणम् ॥

ख, ट read the above verse as part of the text after verse 5.

शम्भोरग्रे पुण्यभूमौ तथोक्ष्णो[1]
यो वै कुर्य्याद्दण्डवत्सप्रणामम्[2] ।
भुक्त्वा पृथ्वीमेकच्छत्रां क्षयारिं
गच्छेदन्ते ब्रह्मलोकं[3] पवित्रम् ॥ ७ ॥

पार्श्वं गत्वाऽथामरैर्वाञ्छनीय-
माद्यङ्गुल्या संस्पृशेल्लिङ्गमैशम् ।
प्रोक्त्वा[4] मन्त्रं शैवपञ्चाक्षरं च[5]
गौरीमन्त्रं मुष्टिना पिण्डिकां च[6] ॥ ८ ॥

स्तूयाद्देवं शत[7]रुद्रेण धीरो
रुद्राध्यायेनाऽपि नानास्तवैश्च ।
साहस्रैर्वा नामभिस्तण्डिनोक्तैः[8]
शतैर्वा तं शिरसाऽथर्वणो वा ॥ ९ ॥

नोचेच्छम्भोर्जय उच्चार्य्य नाम
स्मरे[9]त्सर्वाऽघौघनाशं पवित्रम् ।
गीतं नृत्यं[10] मुखवाद्यं च तालं
कुर्य्यात् श्लोकानत्र पुण्यान् पठेच्च[11] ॥ १० ॥

---

1. क, घ- तथाष्णो (?)
2. च- ०प्रमाणम् (?)
3. ठ- ०पदं (?)
4. घ- प्रोक्ता (?)
5. क, ख, ट, ठ- तु
6. ङ- पिण्डिकानाम् (?)
   छ- पिण्डिका च
7. ग- शम्भु०
8. क- नामभिः पण्डितोक्तैः
   ज- नामभिस्तस्थण्डिलोकैः (?)
9. क- चरेत्
10. च- नृत्यं गीतं
11. क, ङ, च, छ- पठेत
    ज, ञ- पठेत्

जयेश्वर महादेव जय भूतपते हर[1] ।
जयाशेष महापापमोचक त्रिपुरान्तक ॥ ११ ॥
जय शङ्कर सर्वात्मन् जय गौरीपतेऽव्यय ।
जयाशेषामरानम्रपादपद्म जयेश्वर ॥ १२ ॥

मदनान्तक भक्तवत्सल प्रियकैलास दयासुधाम्बुधे[2] ।
जय शङ्कर पार्वतीपते मृड शम्भो शशिखण्डमण्डन ॥ १३ ॥

मदननाशनपुण्यदर्शनं चन्द्रशेखरगुणानुकीर्त्तनम् ।
नीलकण्ठ तव पादसेवनं संभवन्तु मम जन्मजन्मनि ॥१४॥

त्रिपुरहर हरादिदेव शम्भो
त्रिनयन शङ्कर रुद्र शूलपाणे ।
भव[3] शरण[4]मितीरयन्ति येऽस्मिन्
भवजलधौ न पतन्ति ते मनुष्याः ॥ १५ ॥

श्रीविश्वनाथ करुणाकर शूलपाणे
शम्भो गिरीश शिव शङ्कर चन्द्रमौले ।
श्रीनीलकण्ठ मदनान्तक विश्वमूर्त्ते
गौरीपते मयि निधेहि[5] कृपाकटाक्षम् ॥ १६ ॥

---

1. ञ- प्रभो
2. ख reads कृपानिधे dropping सुधा
   from the middle.
   ट- कृपासुधानिधे
3. ग, ङ, च, छ, ट- तव
4. च- चरण०
5. च- न देहि (?)
   छ- निदेहि (?)

नमः[1] शिवाय शान्ताय कारणत्रयहेतवे ।
निवेदयामि चात्मानं त्वं गतिः परमेश्वर[2] ॥ १७ ॥

पापोऽहं पापकर्माऽहं पापात्मा पापसंभवः ।
त्राहि मां त्वं विरूपाक्ष सर्वपापहरो हर[3] ॥ १८ ॥

भूमौ स्खलितपादानां भूमिरेवावलम्बनम् ।
त्वयि जातापराधानां त्वमेव शरणं प्रभो[4] ॥ १९ ॥

अपराधसहस्राणि क्रियन्तेऽहर्निशं मया ।
दासोऽयमिति मां मत्वा क्षमस्व परमेश्वर ॥ २० ॥

सन्ध्याताण्डवपण्डितत्रिपथगाराजज्जटामण्डल-
प्रेङ्खत्कुण्डल[5]राजकुण्डलपदाम्भोजानताखण्डल[6] ।
चूडोद्यद्विधुखण्डखण्डपरशो श्रीखण्डपाण्डुद्युते[7]
चण्डीकान्त शिखण्डिवाहनगुरो दुःखं मुहुः खण्डय ॥ २१ ॥

कृत्वा शम्भोर्दर्शनं पुण्यमेवं
गच्छेत् लोकं शाङ्करं शाश्वतं च ।
गत्वा यस्मान्न पतेत् कर्मभूमौ
भूयो मर्त्यः पापपुण्यैर्विमुक्तः[8] ॥ २२ ॥

---

1. घ adds ओं before नमः
2. ग, ङ, च, ज- परमेश्वरः
3. घ, ङ, छ, ज, झ- हरः
4. ख, ट- त्वं गतिः परमेश्वर
5. घ, च- ०कुण्डल०
6. घ, ङ- ०ताखण्डलः
7. ख, ञ, ट, ठ- श्रीकण्ठकाशीपते
   ग, च, ज- श्रीखण्डकाशीपते
8. ठ- ०विभक्तः

प्रातर्दृष्ट्वा[1] शङ्करं नैशमेनं[2]
मध्याह्ने वै हन्ति चा[3]जन्मनो यत् ।
नक्तं मर्त्यः सप्तजन्मार्जितं यत्
सर्वं पापं नाशयेच्च प्रदोषे ॥ २३ ॥

त्रयोदशीप्रदोषे (तु)[4] शुक्लपक्षेऽर्कतनय[5]वासरे प्राप्ते ।
प्रदोषमिमं श्रेष्ठतरं वदन्त्यागमवेदिनो[6] विद्वांसः ॥ २४ ॥

पृथिव्यन्तरीक्षयोः स्वर्लोके[7] पुष्करगङ्गादीनि यानि सन्ति तीर्थानि[8]
तानि च सप्तसमुद्रैः सह तिष्ठन्त्यण्डे[9] (संप्राप्ते)[10] प्रदोषे वृषभस्य ॥२५ ॥

स्नात्वा मर्त्यः शुद्धवस्त्रं दधानो
धर्मं साक्षात् वृषभं पूजयेच्च ।
गन्धैः पुष्पैर्दामभिश्चोपहारै-[11]
स्ततो दिव्यं[12] मन्त्रमेतं[13] पठेत्[14] ॥ २६ ॥

ओं धर्मस्त्वं वृषरूपेण जगदानन्दवर्द्धन ।
अष्टमूर्त्तेरधिष्ठानमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥ २७ ॥

---

1. ज, झ- ०र्दृष्ट्वा
2. ञ- वै शमेनं
3. घ, झ- रा०
4. क drops तु
5. ख, ट- ०तनये
6. ख, ट- वदन्ति रामवेदिनो
   ग- वदन्त्यागमविदो
7. ग, घ, ङ, ज, झ- स्वर्लोकेषु
8. घ- सतीर्थानि
9. छ- तिष्ठन्त्यचण्ड०
   ज- तिष्ठन्त्यचण्डे
10. घ omits संप्राप्ते
11. झ- ०श्चौपहारै०
12. ग- द्रव्यं
13. ञ- ०मेनं
14. ख, ट- पठेच्च

स्पृष्ट्वा[1] कोषं तस्य लोकान् पुनानं[2]
तस्माद्गच्छेत् सन्निधौ शङ्करस्य ।
गन्धैपुष्पैर्धूपदीपैस्तथान्यै-[3]
र्नैवेद्यैश्च पूजयेत्र्यम्बकेन ॥ २८ ॥

इत्थं पूज्याचलराजेन्द्रकन्यां
साम्भोजार्कं वाञ्छितार्थप्रदं च ।
सर्वैर्देवैः पूजनीयाङ्घ्रिमीशं[5]
ब्रूयान्मर्त्यो मन्त्रमेतं च मुल्यम्[6] ॥ २९ ॥

ओं भवाय भवनाशाय महादेवाय धीमहि ।
रुद्राय नीलकण्ठाय शिवाय शशिमौलये[7] ॥ ३० ॥

उमाधवाय[8] उग्राय[9] भीमाय भयहारिणे[10] ।
ईशानाय नमस्तुभ्यं पशूनां पतये नमः ॥ ३१ ॥

मृत्युञ्जयाय रुद्राय नीलकण्ठाय शम्भवे ।
अमृतेशाय शर्वाय महादेवाय ते नमः ॥ ३२ ॥

यथा चैव समस्तानां पशूनां पाश[11]नाशनः ।
तथा च तेन[12] मे त्वं[13] च संसारच्छेदको[14] भव ॥ ३३ ॥

---

1. ञ- दृष्ट्वा
2. ग- लोकात्पुनानां (?)
3. ञ- ०स्तथाद्यै०
4. ञ- त्र्यम्बकं च
5. ख, ट- ०मैशं
6. घ- सौख्यम्
7. ख, ट- मौलिने
8. ख- नमः शिवाय
9. घ- चोग्राय
10. ख- भयदारिणे
11. ख, ग, ट- पाप०
12. क- चेतन
   घ- चित्तेन
13. क- ०सत्त्वं
14. घ, ञ- ०च्छेदनो

इति स्तुत्वा महादेवं ततः कुर्य्यात् प्रदक्षिणम् ।
साष्टाङ्गेन प्रणामं च शतमष्टोत्तरं तथा ॥ ३४ ॥

अथ गत्वा[1] च स्वगृहं शिवधर्मपरायणः[14] ।
निवेद्य शिवाय भुञ्जीत लवणाम्लविवर्जितं मिष्टान्नम्[2] ॥ ३५ ॥[3]

इदं च व्रतं[4] यः कुर्य्यात् सकलवृजिनं विनाशयन्नरः[5] ।
स हत्वा[6] ब्रह्महत्याद्य[7] व्रजति परमानन्ददं शाङ्कर[8] धाम ॥ ३६ ॥

यदि च पुण्यवशात् क्षयपक्षे
भवति चन्द्रमसा[9] च[10] चतुर्दशी ।
लभति शाङ्करी[11]मत्र च वाणीं
जडमतिर्मधुभिः स्नपयेन्नरः[12] ॥ ३७ ॥[13]

---

1. ङ- omits गत्वा
2. ख- मृष्टान्नम्
   च- मुष्टान्नम्
   छ- मृष्टवान्नम्
3. क changes the order of verse 35 and 36.
4. क, ख, ज, ञ, ट- व्रतं च
5. क- ०वृजिनविनाशय नरः (?)
   ख, ट omit विनाशयन्
   ग, छ- विनाशय नरः
   घ- विनासन्नरः (?)
   ङ, ज- ०वृजिनविनाशनाय नरः
   च- ०वृजिनविनाशाय नरः
   ञ- ०वृजिननाशयन्नरः
   ठ- वृजिनविनाशनरः
6. क- हित्वा
   ख, ट- स्त्रीहत्या०
7. क- ब्रह्महत्यां
8. क- शाङ्करः
   घ- परमानन्दनवशाङ्करं
9. क- चन्द्रमसि
10. ग, ङ, छ, ज, ञ, ठ- सु०
    घ omits च
11. क, ङ, च- शङ्कर०
    ग- पर० (?)
12. ग, ङ, ज, ञ- स्नपयन्नरः
13. ख, ट omit verse 37

---

14. झ notes शिवभक्तैः साध्वं
    ग, घ, ङ, छ, ज, ठ add शिवभक्तैः साध्वं after ०परायणः ।

एकादश्यां संक्रमे चानुमत्यां[1]
चतुर्दश्यष्टमिका[2]पौर्णमीषु ।
दृष्ट्वा शम्भुं मानवो[3]ऽयेत्[4] क्रमेण
लोकं शैवं वैष्णवं पाद्मजं[5] च ॥ ३८ ॥

धृत्वा नीलं वसनं नैव गच्छेन्
शम्भोर्गेहं धौतपट्टभ्यां विहीनः ।
आरुह्यैध्मां[6] पादुकां चर्मणां[7] वा
तन्निर्माल्यैर्दूषिताङ्गोऽपि मर्त्यः ॥ ३९ ॥

श्वासं हिक्काऽधोनिलष्ठीवनानि
पृष्ठं निद्रां कलहं कामचिन्ताम् ।
वृथा[8]शब्दालापनं हर्षशोके (हर्षशोकौ)
कुर्यात्तस्मिन्नैव पादप्रसारम् ॥ ४० ॥

गच्छेद्धीरो[9] नैव मध्ये शिवोक्ष्णो-
र्गत्वा विन्द्यात् ब्रह्महत्यादिपापम् ।
हन्यात् पुण्यं पूर्वजन्मार्जितं तु
नो निर्माल्यं लङ्घयेत् सोमसूत्रम् ॥ ४१ ॥

---

1. घ, झ- चानुगत्या
2. घ, झ- चतुर्दश्यामष्टमी०
3. क- मानुषोऽ०
4. ख, ट- यः
   ग, घ, ठ- ये
   ञ- यत्
5. घ, ठ- पद्मजं
   च- पङ्कजं
6. ख, ट- आरुह्यैध्मा०
7. ग- चर्मणां पादुकां
8. घ, ङ, झ- तथा
9. झ- गच्छेऽन्धारे

निर्माल्यं वै भक्षयेत्पूजयित्वा
नान्यैर्दत्तं शिवभक्तैः शिवस्य ।
पूज्येशानं यस्तु नाश्नाति तस्य
व्यर्थं भूयाच्छतवारार्चनं च ॥ ४२ ॥

नैवेद्यं वै ग्राह्यमिष्टं स्वयम्भो-
स्तद्वल्लिङ्गस्यापि मर्त्यैश्चलस्य ।
अग्राह्यं वै नाश्नियात्स्थापकस्य
सर्वैः शास्त्रैर्वाक्यमेतन्मतं च ॥ ४३ ॥

एते प्रोक्ता ह्यपराधा मुनीन्द्रै-
रेषां[1] मध्ये त्वेकमप्याचरेन्न ।
यद्याचरेन्मर्त्य एकं प्रमादात्
स्तुयात् स्तोत्रेणाद्रिजेशं महिम्नः ॥ ४४ ॥

मासे मासे वक्ष्यतेऽथो विशेषं
पुष्पं शम्भोः पूजने[2] यत् प्रशस्तम् ।
यैर्यैर्भूयो लभ्यते यच्च यच्च
तत्तत्पुण्यं[3] तानि पुष्पाणि[4] मर्त्यैः[5] ॥ ४५ ॥

---

1. रेवं
2. ग- पूजनं
3. क- तत्पुण्यः
च- तत्पुष्पं
4. क- वै तानि पुण्यं
ख- नातिपुष्पाणि
5. क- निमर्त्यैः (?)

मार्गे शम्भुं[1] दिव्यनीलोत्पलैश्च
पौषे माघे कुब्जकैः कुन्दपुष्पैः ।
मासे कुम्भे मरु[2]पूर्वैर्वकैश्च
मर्त्यश्चैत्रे शतपत्रैर्यजेत[3] ।। ४६ ।।

वैशाखे वै पूजयेत्पाटलाभि-
र्ज्येष्ठे पद्मैः शुक्लरक्तैश्च भक्तः ।
मास्याषाढे विल्वपत्रैरखण्डै-
गौरीनाथं श्रावणे मल्लिकाभिः ।। ४७ ।।

पुष्पैर्नागै[4]श्चम्पकैर्भाद्रवे च
कन्ये पङ्करुहदिव्यस्रजा च ।
मालत्या वै शङ्करं कार्त्तिके च
संपूज्यैवं प्राप्नुयात्सर्वकामान् ॥ ४८ ॥

लभेद्राज्य रक्तपद्मैश्च लक्षैः
शुक्लैर्भूयाच्चक्रवर्त्ती द्विलक्षैः ।
सर्वान् कामान् प्राप्नु[5]याच्चम्पकैश्च
लक्षैर्लिङ्गं केशरैर्वाऽर्च्य मर्त्यः[6] ॥ ४६ ॥

---

1. क- शम्भुः (?)
2. क, घ, ज, ञ- मरुत्० (?)
3. ख, ट- ०च
4. ग- ०रर्कै०
5. ख, ग, ङ, च, छ, ट- कामानाप्नु०
6. ख, ट- ०प्यमर्त्यः (?)
   ग, ङ, च, छ- मर्त्यः

पुष्पैरर्कैर्लभते[1] वै श्रियं च
मोक्षं मन्त्री कनकेनार्च्चयंश्च ।
भूयान्नीलैरुत्पलैर्दिव्यभोगी
पत्रैर्दिव्यैः[2] शम्भुतुल्यः[3] सहस्रैः ॥ ५० ॥

दृष्ट्वा पापैर्मुच्यते विल्ववृक्षं
लभेत्स्पृष्ट्वा वाह[4]मेधे फलं यत् ।
संपूज्यैनं शिवसालोक्य[5]मेतं[6]
मन्त्रं प्रोक्त्वा[7] विल्वपत्राणि छिन्द्यात्[8] ॥ ५१ ॥

ओं महादेवप्रियकरो वासुदेवप्रियः सदा ।
उमाप्रीतिकरोऽसि त्वं विल्ववृक्ष नमोऽस्तु ते ॥ ५२ ॥

माघे माघे[9] पुत्रकामोऽपि[10] कुन्दैः
संपूज्येशं[11] सर्वकामप्रदं वै[12] ।
लभेत् पुत्रान् विदुषो धर्मशीलान्[13]
बहून्मर्त्यः किल दीर्घायुषश्च ॥ ५३ ॥

---

1. ख, च- ०र्लभ्यते
   ग- ०र्लक्ष्यते
2. ख. ग, च, छ, ट- विल्वैः
3. घ, ङ, ज, झ, ञ, ठ- ०तुल्यैः
4. क- हय
   ग, छ, झ, ञ- वाजि०
5. क, ख- ०मालोक्य
6. क, छ, झ- ०मेनं
7. घ- प्राप्त्वा
8. ग- च्छित्वा
   ङ- चिन्त्यात्
   च, ट- चिन्यात्
   ज, ञ- छिन्यात्
9. क- माघे मासे
10. ख, ट- कामश्च
11. क- संपुज्ये वां (?)
12. ग- च
13. क- ०शीलो

मीने पत्रैर्दामनैर्मञ्जरैर्वा
गौरीवक्त्राम्भोजभानुं यजेद्यः[1] ।
श्रीकैलासे शम्भुवन् सर्वभोगान्
भुक्त्वा सोऽन्ते प्रविशेच्छङ्कराद्यम्[2] ॥ ५४ ॥

आरभ्याथो शयनं फाल्गुनान्तं
लिङ्गं पत्रैर्दामनैर्नार्च्चयेज्ज्ञः[4] ।
एतन्मध्ये पूजयेन् यस्तु मोहात्
सोवीच्याख्यं[5] नरकं प्राप्नुयाद्धि ॥ ५५ ॥

शैवो[6]नक्तं शङ्करं केतकीभिः
संपूज्यैनं[7] ब्रह्महत्यादिकं च ।
हन्याद्दिव्यां[8] सम्पदं प्राप्य भोगं
स्वर्गे भुक्त्वा याति सायुज्यमैशम् ॥ ५६ ॥

प्रसङ्गतोऽत्र वक्ष्यते[9] शिवक्षपा[10]चतुर्दशी ।
यया[11]पुरेव[12] मानवाः पुरा सदाशिवं पदम् ॥ ५६ ॥

---

1. क, ञ, ठ- यजेज्ज्ञः
2. ख, ठ- ०च्छङ्कराङ्गम्
   क' ग, च, ञ- प्रविशेच्छङ्कराङ्गम्
   ट- चाविशेच्छङ्कराङ्गम्
4. ग,ङ,च,छ,ज,झ,ञ,ठ- ०द्धज्ञः
5. क, ग- सोदीच्याख्यं
   ख, ट- सोदिच्याख्यं
   घ, ज, झ, ञ- सोऽविन्दाख्यं
6. ख, ट- शैवो
   ञ- शैव०
7. ख, ट- ०वं
8. ग, घ, ङ, ज, झ- ०दिव्यं
   च- ०भिज्ञं (?)
9. घ, ज- प्रवक्ष्यन्ते
10. क- ०क्षमा०
11. ङ, ज- जयाऽ०
12. घ, च, ठ- ०गुरेव
   ङ, ज, झ- ०शुरेव

चतुर्दश्यां निराहारः स्थित्वा चैवाऽपरेऽहनि ।
भोक्ष्येऽहं त्वं[1] विरूपाक्ष शरणं मे सदा भव ॥ ५८ ॥

प्रातर्देव चतुर्दश्यां जागरिष्याम्यहर्निशम् ।
पूजां होमं जपं दानं करिष्याम्यात्मशक्तितः ॥ ५९

इदं समुच्चरन् हरं समभ्यर्चयेत् उपोष्य ना[2] ।
अनिद्रजागर[3]प्रियश्चतुर्षु यामकेषु च ॥ ६० ॥

कृत्वैवं शङ्करस्य प्रियकरमनिशं जागरं नृत्यगीतं
पूजाद्य[4] देशिको वै[5] सकलवृजिनहृत्कारयेत् स्नानमेवम् ।
संस्कृत्य क्षीरभाण्डं स्नपनमथ दधिस्नानमाज्येन लिङ्गे
भूयः स्नानं ततो वै बहुमधुघटकैः स्नानदानाभिषेकैः[6] ॥ ६१ ॥

ऐक्षव्यं नारिकेली[7]सलिलमथ च गोधूमचूर्णैर्विशुद्धैः
शुद्धाम्भःपिष्टगन्धामलकमथ महोष्णाम्बुशीताम्बु भूयः ।
घृष्ट्वा बिल्वस्य चूर्णैः सलिलमथ शिवं दिव्य[8]गन्ध[9]प्रलेपं
श्रीखण्डाद्यम्बुदानं पुनरपि दशधा वारिदानं ततस्तु ॥ ६२ ॥

---

1. छ, ञ, ट- तु
2. ख, ट- ता (?)
   घ- उपास्यताम्
3. ख, ट- ०जागरं
4. घ- ०सौ
   ञ- ०न्ये
5. ख, ट- देशिकेन्द्रः
6. ख, ङ, छ, ट, ठ- भिषेकौ
7. क, ञ- नारिकेला०
   घ- नारिकेलैः
   च- नारिकेलं
8. क- सव्य०
9. च- ०गन्धं

ततो यजेताद्रिसुतामुखाम्बुजं
प्रभाकरं भीतिहरं[1] च शङ्करम् ।
पुरोदितेनैव च वर्त्मना जन-
स्त्रिपुण्ड्ररेखाकृतलाञ्छनोऽमलः[2] ॥ ६३ ॥

पूजान्ते वै यामके[3] यामके च
दद्यादर्घ्यं मूर्ध्नि गौरीपतेस्तु ।
उच्यन्तेऽत्राप्यर्घ्यमन्त्राः शिवोक्ताः
पुष्पं दत्त्वा चाथ कुर्यान्नमोऽस्मै ॥ ६४ ॥

ओं[4] नमः शिवाय शान्ताय सर्वपापहराय च ।
शिवभक्त्या[5] ददाम्यर्घ्यं भक्त्या तुभ्यमहं प्रभो[6] ॥ ६५ ॥[7]

शिवं शिवकरं शान्तं सर्वात्मानं शिवोत्तमम् ।
शिवमार्गप्रणेतारं प्रणमामि सदाशिवम् ॥ ६६ ॥

ओं[8] नमः शिवाय शान्ताय भुक्तिमुक्तिप्रदाय च ।
शिवरात्रौ ददाम्यर्घ्यं सर्वाभिमतसाधकम्[9] ॥ ६७ ॥[10]

शाश्वतं शोभनं पूर्णं शासकं[11] दोषशोषकम् ।
विश्वं विश्वेश्वरं देवं शङ्करं प्रणमाम्यहम् ॥ ६८ ॥

---

1. क- ०करं
   ङ omits भीतिहरं
2. घ- मनः
3. क omits यामके
4. ग omits ओं
5. क- रात्रौ
6. क, ख, ग, छ, ज, ट- विभो
   च- सर्वाभिमन्त्रसाधकम्
7. च reads verse 68 after 65
8. ख, ग, ट omit ओं
9. ग, च- साधनम्
10. च reads verse 66 after 67.
    The order of verses in च is
    therefore 65, 68, 67, 66, 69.
11. क- शाकसं (?)

ओं[1] ज्ञानादज्ञानतो वाऽपि मया दत्तं तु शङ्कर[2] ।
गृहाणार्घ्यं महादेव शिवरात्रौ प्रसीद मे ॥ ६९ ॥[3]

सर्वपापहरं नाथं सर्वरोगहरं परम् ।
सर्वाधारपरं नित्यं नमाम्यार्तिहरं शिवम् ॥ ७० ॥

ओं[4] शिवशङ्कर सर्वज्ञ प्रभो[5] पशुपते[6] हर ।
गृहाणार्घ्यमुमाकान्त शिवरात्रौ प्रसीद मे ॥ ७१ ॥[7]

अस्थानं[8] स्थानसंस्थानं स्थितिसंस्थितिकारणम्[9] ।
स्थिरमात्मनि योगस्थं स्थाण्विनं[10] प्रणमाम्यहम् ॥ ७२ ॥

एवं दत्वा शिरसीशस्य[11] चार्घ्यं
पूजान्ते वै संस्कृते वीतिहोत्रे ।
तिलैः शुद्धैः[12] सर्पिषा वा समिद्भिः
फलैः पुष्पैः पायसै[13]र्वा जुहुयात् ॥ ७३ ॥

अविघ्नेन व्रतं देव त्वत्प्रसादात् समापितम्[14] ।
क्षमस्व जगतां नाथ त्रैलोक्याधिपते हर ॥ ७४ ॥

---

1. ख, च, ट omit ओं
2. क- शङ्करं
3. ञ reads verse 72 between 69 and 70.
4. ग omits ओं
5. ख, ट- जय
6. ख, ट- भूतपते
7. च repeats verse 70 after 71
8. क, ख, ट- आस्थानं
9. ग- ०कारिणम्
10. ख. ट- स्थाण्विदं
11. ग- चास्य (?)
12. घ, झ- पुष्पैः
13. घ, झ- सर्पिषा
14. ख, ञ, ट- समर्पितम्

एत[1]न्मन्त्रं प्रोच्चरन्वै[2] शिवाग्रे
साष्टाङ्गेन प्रणमेद्भूम्यधस्तात् ।
तस्माद्गत्वा शैवतीर्थे[3] प्रभाते
स्नात्वा पश्येन् भूय ईशं यजेच्च[4] ॥ ७५ ॥

सार्द्धं शैवैरग्रिया[5]श्चाथ गेहे
कृत्वा मर्त्यो व्रतमेतं[6] पुनानम् ।
लोको दग्ध्वा[7] ब्रह्महत्यादि पापं
लीनो भूयाच्छूलिनो वै शरीरे ॥ ७६ ॥

सर्वान् कामान् दायकं पापनाशं
स्वल्पात्[8] प्रोक्तं व्रतमेतत् प्रसङ्गात् ।
यत्रो[9]पोष्ये[10] जागरे पूजने तु:[11]
प्राहुः प्राज्ञाः[12] पुण्यमेवापृथक्च[13] ॥ ७७ ॥

---

1. ख, छ, ञ, ट- एवं
   च- एतं
2. ग, झ, ठ- प्रोच्चरेद्वै
   घ- प्रोच्चयन्वै
   च- प्रोच्चयेन्ये
   ज- प्रोच्चरण्वै
3. ख, ग, ट- शिवतीर्थे
   घ, छ, ज- शैवतीर्थे
4. क, ख, घ, ङ, छ, ट- यजेत
5. घ, ज- ०रग्नीया०
   ञ- ०रम्रिया०
6. क, ञ- ०मेतत्
   च- लिङ्गमेतत्
7. क- लोकान् दृष्ट्वा
   घ- लोकादच्या
   ङ, ज- लोकादल्या० (?)
   च- लोकान दट्या
   झ- ०दच्याद्
8. क- स्वल्पं
9. ग, घ, झ- यतो०
10. ख, ट- ०पोष्यो
11. ग- पूजने नं
    ञ- पूजनेन
12. ख drops प्राज्ञाः
    घ- प्राहं प्रोक्ताः
    ट- प्राज्ञाः प्राहुः
13. क, घ, ङ, च, छ, ज, झ, ठ- ०पृथक्

शिवधर्ममृते न शास्त्रमन्यत्
शिवलिङ्ग[1]मृते न देवताऽस्ते ।
शिवमन्त्रजपान्न भद्र[2]मन्यत्
शिवरात्रिमृते व्रतं[3] न चोग्रम्[4] ॥ ७८ ॥

यश्च ब्रह्मानन्त[5]गीर्वन्द्यमानो
यः सर्वज्ञो यश्च वेदान्तनिष्ठः ।
यं निर्ल्लेपं सामगाः संस्तुवन्ति
तस्मै गौरीशूलिने वै नमो मे ॥ ७६ ॥

ब्रह्माणं वै योऽसृजद्दक्षिणाङ्गात्
विष्णुं वामाद्धृदयान्नीलरुद्रम् ।
ब्रह्मेत्युक्तो यश्च सर्वान्तरात्मा
तं निर्ल्लेपं नौम्यहं निर्गुणं च ॥ ८० ॥

---

1. घ, छ, ठ- ०देव०
2. ग- रुद्र०
3. घ drops व्रतम्
4. ग- चोक्तम्
5. ख, ट- ०नन्तेशै र्वं०
   ग- ०नन्तपार्वं०
   घ, घ, ज- ०नन्तशावि०
   च- ०नन्तपीवि०
   छ- ०नन्तगीवि०
   झ, ञ, ठ- ब्रह्माविष्णु०

दिव्यं ज्ञानं[1] चालभं यत्प्रसादात्[2]
पापं हृत्वा[3] जन्मजन्मार्जितं च ।
वन्दे नित्यं शाश्वतं श्रीनिवासं
दिव्यब्रह्मज्ञानिनं श्रीगुरुं तम्[4] ॥ ८१ ॥

पटलैर्युतमष्टभिरेतं
निगमागमसम्मतकं यः ।
सुजनो हृदये किल धत्ते
शिवगेहवरं[5] स तु याति[6] ॥ ८२ ॥

पद्मावनिर्जठर[7]कान्तिधरः[8] क्षकारो
मीने[9]श्वरोऽग्निरथनेत्रयुता च वज्रा[10] ।
भूयाद्वको[11]ज्वलनझिण्टियुतोऽथ णान्तो[12]
नामात्र कर्त्तुरुदितं भव[13]दुःखितस्य ॥ ८३ ॥

---

1. क, ग, ज- दिव्यज्ञानं
2. घ drops प्रसादात्
3. क- हित्वा
4. ख, ग- च
5. ख, ट- ०करं
6. क- स पातु चे (?)
   ग, घ, ङ, झ, ठ- गाते
7. घ- पद्मावनिर्जर०
   झ- पद्माब्जनिर्जर०
8. क,ग,घ,ङ,च,ज,झ,ञ,ठ- शान्तिधरः
9. ग, ज- मानै०
   छ- मान०
10. क, ख, ङ, च, छ, झ- वक्त्रा
11. ख, ट- भूयाद्वनो
12. ग, घ, ङ, ज, झ, ट- मन्त्रो
13. ठ- वहु०

श्रीश्रीनिवासपदपङ्कजदिव्यगन्ध[1]—
मत्तालिना शिवपदाम्बुजसेवकेन ।
निर्मुक्तये गिरिशमानसमानवानां
ग्रन्थो मया रचित आशु च निर्मलोऽयम् ॥ ८४ ॥

कृत्वैवं[2] शिवशास्त्रसंशय[3]भिदं श्रीशैवचिन्तामणिं
शम्भोः पादसरोरुहेऽम्बुजभवाद्यैः सेविते ह्यर्पितः ।
सास्तां नो[4] शिवभक्तिरेव हृदये पुण्या सदा निश्चला[5]
यां कृत्वाऽमरसिद्ध[6]मानववराः[7] प्रापुः पदं शाङ्करम् ॥ ८५ ॥

—*—

इति श्री शैवचिन्तामणौ दर्शनादिशिवरात्रि[8]व्रतकथनं नामाष्टम[9]पटलः ।

समाप्तश्चायं[10] ग्रन्थः[11] *

---

1. ग ends at दिव्यगन्ध
2. ख, ङ, ज- कृत्वेतं, छ ends after कृत्वै०......the rest missing.
3. क- ०संचय०
4. क- तासां मे (?)
   ख, ट- सास्ता मे
   घ, ङ, च, ञ- सास्तां मे
   ज- शास्त्रं मे
5. घ- निर्मला
6. क- ०सिंह०
7. ख, ट- ०पटाः
8. ञ- ०रात्र०
9. क, ख, ङ, च, ञ, ट- ०ष्टमः
   ज- नामाष्ट०
10. क- समाप्तो
    घ, ङ, ञ- समाप्तोऽयं
11. ङ, च, ठ- शैवचिन्तामणिग्रन्थः

* ङ, ज read at the end—
शुभमस्तु सर्वजगतां
परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः ।
मदभीष्टमखिलमास्तां
श्रीसदाशिवपादाम्बुजप्रेम्णा ॥